

BL
80
.C54
1920

FONTES HISTORIAE RELIGIONUM
AUCTORIBUS GRAECIS ET LATINIS COLLECTOS
SOCIETATIS RHENANAE PROMOVENDIS LITTERIS
EDIDIT CAROLUS CLEMEN
FASCICULUS I

FONTES HISTORIAE RELIGIONIS PERSICAE

COLLEGIT

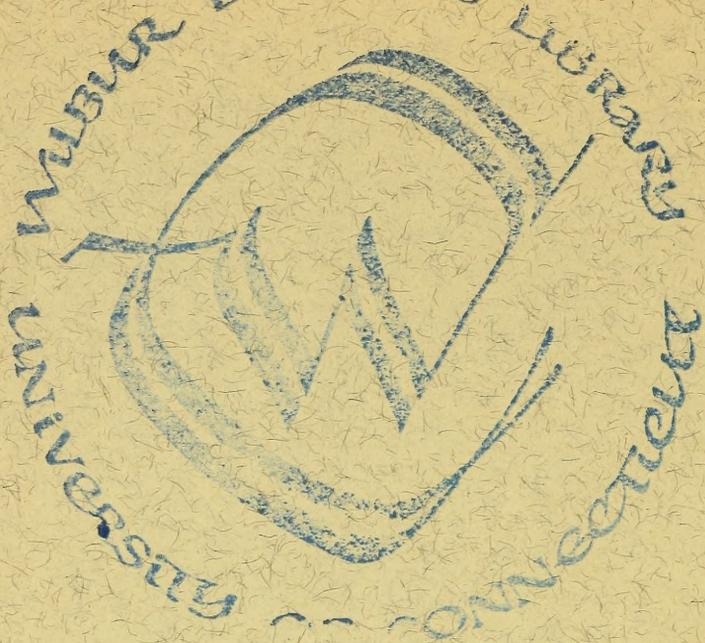
CAROLUS CLEMEN

BONNAE

IN AEDIBUS A. MARCI ET E. WEBERI

1920

295
59f

BOOK 295.C59F c.1
CLEMEN # FONTES HISTORIAE
RELIGIONIS PERSICAE COLLEGIT CARO

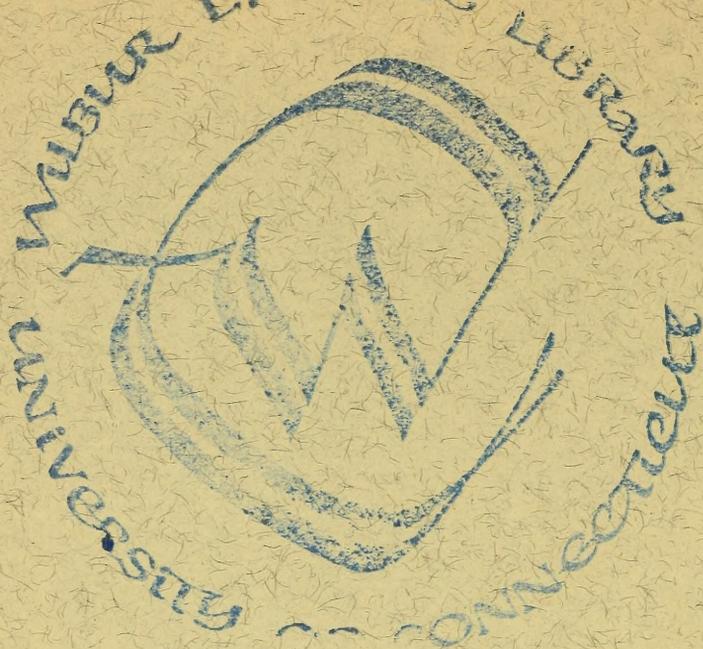
3 9153 00081068 1

PLEASE NOTE

It has been necessary to replace some of the original pages in this book with photocopy reproductions because of damage or mistreatment by a previous user.

Replacement of damaged materials is both expensive and time-consuming. Please handle this volume with care so that information will not be lost to future readers.

Thank you for helping to preserve the University's research collections.

295
59

PLEASE NOTE

The library is pleased to have you as a member of the Wesleyan community. We are committed to providing you with the best possible service and to maintaining a collection of books and materials that will support your learning and research. We are also committed to providing you with a comfortable and convenient environment for your study and work. We are grateful for your support and look forward to serving you in the future.

BL
80
C54
1920

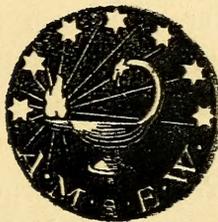
FONTES HISTORIAE RELIGIONUM
EX AUCTORIBUS GRAECIS ET LATINIS COLLECTOS
ASSIDIIS SOCIETATIS RHENANAE PROMOVENDIS LITTERIS
EDIDIT CAROLUS CLEMEN
FASCICULUS I

FONTES HISTORIAE RELIGIONIS PERSICAE

COLLEGIT

CAROLUS CLEMEN

BONNAE

IN AEDIBUS A. MARCI ET E. WEBERI

1920

295

C59f

PRAEFATIO.

In collectione, cuius fasciculus primus nunc in lucem prodit, omnes locos, qui aliquo modo ad historiam religionum pertinent, ex auctoribus Graecis et Latinis excerpere et componere in animo habemus, iis tamen auctoribus, qui medio aevo exeunte floruerunt nec sui momenti sunt, et inscriptionibus papyrisque seclusis. Scriptorum verba secundum optimas editiones exhibebuntur; in apparatu critico eae tantum variae lectiones sive ex editionibus sive aliunde promptae afferentur, quae ad sensum interpretandum aut ad nominum formam statuendam aliquid lucis praebent, necnon eae, quae in codicibus manuscriptis non servatae in contextum receptae sunt. Auctores secundum tempus, quo quisque opera conscripsit, aut, si hoc non innotuit, quo floruit, disponentur; ii, qui ad certam aetatem revocari nequeunt, eo loco, quo primum eos memorare licet, et ante omnes scriptores, qui eodem tempore ineunte fuerunt, inserentur; ii, qui ab aliis laudantur, nisi ipsa eorum verba servata sunt, seorsum non afferentur. Indicem alphabeticum omnium auctorum excerptorum in calce uniuscuiusque fasciculi subiungemus. Hic quos composui locos omnes, ipse in libello: *Die griechischen und lateinischen Nachrichten über die persische Religion* interpretatus sum, qui prope diem in corpore librorum: *Religionsgeschichtliche Versuche und Vorarbeiten* publici iuris fiet.

CAROLUS CLEMEN.

Xanthus

(sub Artaxerxe I. et ante Herodotum scripsit)

apud. Clem. Alex., Strom. (ed. Stählin) III, 11, 1: Ξάνθος . . . ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις Μαγικοῖς „μίγνυνται δὲ“ φησὶν „οἱ μάγοι μητράσι καὶ θυγατράσι καὶ ἀδελφαῖς μίγνυσθαι θεμιτὸν εἶναι κοινὰς τε εἶναι τὰς γυναῖκας οὐ βία καὶ λάθρα, ἀλλὰ συναινούντων ἀμφοτέρων, ὅταν θέλη γῆμαι ὁ ἕτερος τὴν τοῦ ἑτέρου.“

Vid. etiam sub Diogene Laertio.

Herodotus

(c. 484 — 425 vixit)

hist. (ed. Hude) I, 86: οἱ . . . Πέρσαι τὰς τε δὴ Σάρδις ἔσχον καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν . . . λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κύρον. ὁ δὲ συννήσας πυρὴν μεγάλην ἀνεβίβασε ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν¹⁰ πέδησι δεδεμένον καὶ δις ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας, ἐν νόῳ ἔχων εἶτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταριεῖν θεῶν ὅτε ἢ δὴ, εἶτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων, εἶτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα τοῦδε εἵνεκεν ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρὴν, βουλόμενος εἰδέναί εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται¹⁵ τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι κτλ.

ib. 101: ἔστι . . . Μήδων τοσάδε γένεα, Βούσαι, Παρητακηνοί, Στρούχατες, Ἀριζαντοί, Βούδιοι, Μάγοι.

ib. 107: ἐκδέκεται . . . Ἀστυάγης ὁ Κυαζάρω παῖς τὴν βασιληΐην. καὶ οἱ ἐγένετο θυγάτηρ τῆ οὐνομα ἔθετο²⁰ Μανδάνην, τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πληῖσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὄνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη παρ' αὐτῶν αὐτὰ ἕκαστα μαθῶν.

25

2 μίγνυνται] ἀποφαίνονται Schwartz ἡγοῦνται Stählin 17 Βούσαι B (Romanus Angel. August.) Steph. Byz. s. v. Βουσαῖ A (Laurentianus LXX, 3) C (Laur. conv. suppr. 207) P (arisingus 1633) Βουσαῖ R (Vaticanus 123) S (ancroftianus) V (indobonensis) 18 Παρηκοντακηνοί SV Βούδιοι Steph. s. v. 23 ὑπερθέμενος Schaefer ὑποθ. L (= ABC (E[xcerpta Parisina]) PRSV (U[rbinas 88]))

ib. 108: συνοικεούσης . . . τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτει εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε οἱ ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον, τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο
 5 καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὄνειροπόλοισι μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτοκα ἐοῦσαν, ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε βουλόμενος τὸ γεννώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γὰρ οἱ τῆς ὄψιος τῶν μάγων οἱ ὄνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ
 10 ἐκείνου.

ib. 120: Ἀστυάγης . . . Κύρου . . . περὶ βουλευῶν ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἱ τὸ ἐνύπνιον οἱ ταύτη ἔκριναν. ἀπικομένους δὲ εἶρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν. οἱ δὲ κατὰ ταῦτ᾽ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν
 15 παῖδα, εἰ ἐπέζωσε καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοισίδε· Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι, καὶ μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ πάντα ὅσα περ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλέες ἐτελέωσε ποιήσας· καὶ γὰρ δορυφόρους καὶ θυρωροὺς καὶ
 20 ἀγγελιηφόρους καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι· Εἰ μὲν περίεστί τε καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινός, θάρσει τε τούτου εἵνεκα καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεῦτερον ἄρξει· παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν
 25 λογίων ἡμῖν ἔνια κεχώρηκε, καὶ τὰ γε τῶν ὄνειράτων ἐχόμενα τελέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβεται ὁ Ἀστυάγης τοισίδε· Καὶ αὐτός, ὦ μάγοι, ταύτη πλείστος γνώμην εἰμί, βασιλέος ὀνομασθέντος τοῦ παιδὸς ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον καὶ μοι τὸν παῖδα τοῦτον εἶναι δεινὸν ἔτι οὐδέν.
 30 ὅμως γε μέντοι συμβουλεύσατέ μοι εὖ περισκεψάμενοι, τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι· ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ ἐστι κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σὴν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιουσα ἐόντα
 35 Πέρσην, καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι δουλούμεθά τε καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περσέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ' ἐνεστεῶτος βασιλέος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχομεν τὸ μέρος καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο τε καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτεῖον ἐστί.

40 ib. 128: Ἀστυάγης . . . τῶν μάγων τοὺς ὄνειροπόλους, οἱ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κύρον, τούτους ἀνεσκολόπισε.

ib. 131: Πέρσας . . οἶδα νόμοισι τοιοισίδε χρεωμένους, ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἰδρῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεύσι μωρὴν ἐπιφέρουσι, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς κατὰ περ οἱ Ἕλληνες εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διὶ μὲν ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων ἀναβαίνοντες θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες. θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῆ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ θύουσι μούνοισι ἀρχῆθεν, ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ἰο Ἄσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα, Ἀραβιοὶ δὲ Ἀλιλάτ, Πέρσαι δὲ Μίτραν.

ib. 132: θυσίῃ δὲ τοῖσι Πέρσησι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἦδε κατέστηκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῖνται οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῆ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῶ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῆσι. τῶν δὲ ὡς ἐκάστῳ θύειν θέλη, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτήνος καλέει τὸν θεὸν ἐστεφανωμένον τὸν τιάρην μυρσίνη μάλιστα. ἐωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὐ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθὰ, ὁ δὲ τοῖσι πᾶσι Πέρσησι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι καὶ τῷ βασιλεί· ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσησι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήιον ἐψῆση τὰ κρέα, ὑποπάσας ποιήν ὡς ἀπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα <τὰ> κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ μάγος ἀνὴρ παρεστειὼς ἐπαεῖδει θεογονίην, οἶην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδὴν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὐ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχῶν δὲ ὀλίγον χρόνον ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα καὶ χρᾶται ὅ τι μιν λόγος αἰρέει.

ib. 133: ἡμέρην δὲ ἀπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο . . . οἶνω δὲ κάρτα προσκέαται, καὶ σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρήσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μὲν νυν οὕτω φυλάσσεται, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλευέσθαι τὰ σπουδαιέστατα τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδη σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεὶ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλευόμενοι. καὶ ἦν μὲν ἄδη καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτῷ, ἦν δὲ μὴ ἄδη, μετιείσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλευόμενοι, μεθυσκόμενοι ἐπίδιαγινώσκουσι.

8 δὲ <καὶ> Stein 12 Ἀλιλάτ Selden Ἄλιττα L 17 πέμμασι Valckenaer ἕκαστος Bekker 19 τιάρην Wesseling 26 τὰ add. Va κρεάδια. θέντος Tournier 27 θεογονίην] θεοῖς Madvig θεολογίην Maass

ib. 134: ἐντυγχάνοντες δ' ἀλλήλοισι ἐν τῆσι ὁδοῖσι, τῷδε ἂν τις διαγνοίῃ εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ συντυγχάνοντες· ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στόμασι, ἦν δὲ ἡ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγω, τὰς παρειάς φιλέονται, ἦν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνεῖ τὸν ἕτερον.

ib. 135: ξεινικὰ δὲ νόμια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα . . . γαμέουσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίας γυναίκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεοναυ παλλακὰς κτῶνται.

ib. 136: ἀνδραγαθίῃ δὲ αὕτη ἀποδέδεται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθόν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας· τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέεται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι μέχρι εἰκοσαέτεος τρία μούνα, ἵππεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἡ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῆσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε <δὲ> εἴνεκα τοῦτο οὕτω ποιέεται, ἵνα ἦν ἀποθάνη τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσῃν τῷ πατρὶ προσβάλλῃ.

ib. 137: αἰνέω μὲν νυν τόνδε τὸν νόμον, αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἴνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε μηδένα τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωυτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν· ἀλλὰ λογισάμενος ἦν εὐρίσκη πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἑόντα τῶν ὑποργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χράται. ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωυτοῦ πατέρα οὐδὲ μητέρα, ἀλλὰ ὀκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητούμενα ταῦτα ἂν εὑρεθῆναι ἦτοι ὑποβολιμαῖα ἑόντα ἢ μοιχίδια· οὐ γὰρ δὴ φασὶ οἶκός εἶναι τὸν γε ἀληθέως τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν.

ib. 138: ἄσσα δὲ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἰσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενομισται, δεύτερα δὲ τὸ ὀφείλειν χρέος, πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἴνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι τὸν ὀφείλοντα καὶ τι ψεῦδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχη, ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσησι. φασὶ δὲ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἀμαρτόντα τι ταῦτα ἔχειν. ξείνον δὲ πάντα τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τούτων πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώ-

18 δὲ add. Schweighauser 20 ἄσῃν] βλάβην ἀηδῆ RSV
41 πολλοὶ ante καὶ τὰς transp. Reiz

ρης, καὶ τὰς λευκὰς περιστεράς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι οὔτε ἐμπύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορώσι, ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα.

ib. 140: ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδώς⁵ εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἐλκουσθῆ. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὲ ὦν τὸν¹⁰ νέκυν Πέρσαι γῆ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων· οἱ μὲν γὰρ ἀγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου κτείνουσι, καὶ ἀγώνισμα μέγα τοῦτο ποιεῦν-¹⁵ται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκας τε καὶ ὄφεις καὶ τᾶλλα ἔρπετὰ καὶ πετεινά.

ib. 187: ἡ . . . αὐτὴ αὕτη βασιλεια (sc. Νίτωκρις) καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο. ὑπὲρ τῶν μάλιστα λεωφόρων πυλέων τοῦ ἄστεος τάφον ἐσωτῆ κατεσκευάσατο μετέω-²⁰ρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων, ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε· τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλέων ἦν σπανίση χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον λαβέτω ὅκόσα βούλεται χρήματα· μὴ μέντοι γε μὴ σπανίσας γε ἄλλως ἀνοίξη· οὐ γὰρ ἄμεινον.²⁵ οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος μέχρι οὗ ἐς Δαρείον περιήλθε ἡ βασιλιῆ. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῆσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρᾶσθαι καὶ χρημάτων κειμένων καὶ αὐτῶν τῶν γραμμάτων ἐπικαλεομένων μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῆσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχράτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ³⁰ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον εὔρε χρήματα μὲν οὐ, τὸν δὲ νεκρὸν καὶ γράμματα λέγοντα τάδε· εἰ μὴ ἄπληστός τε ἕας χρημάτων καὶ αἰσχροκερδῆς, οὐκ ἂν νεκρῶν θήκας ἀνέωπτες.

ib. 189: ἐπεῖτε . . . ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν³⁵ Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδη ποταμῷ, . . . τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειράτο ὁ Κῦρος ἐόντα νησιπέρητον, ἐνθαυτὰ οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβάς ἐς τὸν ποταμὸν διαβαίνειν ἐπειράτο, ὁ δὲ μιν συμψήσας ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων. κάρτα τε⁴⁰ δὴ ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τοῦτο ὑβρίσαντι καὶ

1 περιστεράς *** Stein   10 δὲ ὦν St   δὴ ὦν L   29 χρημά-
των L   γραμμάτων Naber   37 Γύνδην AB*

οὐκ ἐπηπείλησε οὕτω δὴ μιν ἀσθενέα ποιήσῃν, ὥστε τοῦ λοιποῦ
καὶ γυναϊκάς μιν εὐπετέως τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας διαβήσῃσθαι.
μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν μετεῖς τὴν ἐπὶ Βαβυλώνα στρατεύουσιν
διαίρειε τὴν στρατιὴν δίχα, διελὼν δὲ κατέτεινε σχοινοτενέας
5 ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν παρ' ἑκάτερον
τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδew τετραμμένας πάντα τρόπον, διατάξας
δὲ τὸν στρατὸν ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὀμίλου πολλοῦ
ἐργαζομένου ἦνετο μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην
πᾶσαν αὐτοῦ ταύτη διέτριψαν ἐργαζόμενοι.

10 ib. 190: ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτείσατο Κῦρος
ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα διώρυχάς μιν διαλαβών, καὶ
τὸ δεύτερον ἕαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν
Βαβυλώνα.

ib. III, 16: Καμβύσης . . . ἐκ Μέμφιος ἀπῆκετο ἐς
15 Σαῖν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεῖτε
γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ
τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω· ὡς δὲ ταῦτά
οἱ ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν ἐκέλευε καὶ τὰς τρίχας
ἀποτίλλειν καὶ κεντροῦν τε καὶ τᾶλλα πάντα λυμαίνεσθαι.
20 ἐπεῖτε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς
ἄτε τεταριχευμένος ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο), ἐκέ-
λευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι, ἐντελλόμενος οὐκ ὄσια.
Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ. τὸ ὦν κατα-
καίειν γε τοὺς νεκροὺς οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισι ἐστὶ,
25 Πέρσησι μὲν δι' ὃ περ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέ-
γοντες νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται
<τὸ> πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον, πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν
τά περ ἂν λάβῃ, πλησθὲν δὲ [αὐτὸ] τῆς βορῆς συναπο-
θνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. . . . οὕτω δὴ οὐδετέροισι νο-
30 μιζόμενα ἐνετέλλετο ποιεῖν ὁ Καμβύσης.

ib. 25: ἐπεῖτε . . . στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβησι,
ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας, καὶ τούτοις
μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἑξανδραποδισαμένους τὸ χρη-
στήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι, αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων
35 στρατὸν ἦε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας.

ib. 27: ἀπιγμένου . . . Καμβύσεω ἐς Μέμφιν ἐφάνη
Αἰγυπτίοισι ὁ Ἄπις, τὸν Ἑλληνες Ἔπαφον καλέουσι·
ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἶματά
τε ἐφόρειον τὰ κάλλιστα καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ
40 ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγῃ
σφέας καταδόξας ἑωυτοῦ κακῶς πρήξαντος χαρμόσυνα

ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένων δὲ ἐς ὄψιν εἶρετο ὅ τι πρότερον μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι ἐποίειν τοιοῦτο οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ ἐπεὶ αὐτὸς παρεῖη τῆς στρατιῆς πλήθος τι ἀποβαλῶν. οἱ δὲ ἔφραζον ὡς σφι θεὸς εἶη φανείς διὰ χρόνου πολλοῦ ἐ-⁶θῶς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὡς ἐπεὰν φανῆ, τότε πάντες Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὀρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ἔφη ψεύδεσθαι σφεας καὶ ὡς ψευδομένους θανάτῳ ἐζημίῳ.

ib. 28: ἀποκτείνας δὲ τούτους δεύτερα τοὺς ἱρέας ¹⁰ ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ ταῦτὰ τῶν ἱρέων οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν εἰ θεὸς τις χειροήθης ἀπιγμένος εἶη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἶπας ἀπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἄπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετήϊσαν ἄζοντες κτλ.

ib. 29: ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἄπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύ- ¹⁵σης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος παίει τὸν μηρὸν· γελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας· ὦ κακαὶ κεφαλαί, τοιοῦτοι θεοὶ γίνονται, ἔναιμοί τε καὶ σαρκῶδες καὶ ἐπαίοντες σιδηρίων; ἄξιός μὲν γε Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός· ²⁰ἀτάρ τοι ὑμεῖς γε οὐ χαιρόντες γέλῳτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἶπας ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἄν λάβῳσι ὀρτάζοντα κτείνειν. <ἦ> ὀρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο Αἰγυπτίοισι, οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο, ὁ δὲ Ἄπις πεπληγ- ²⁵μένος τὸν μηρὸν ἔφθινε ἐν τῷ ἰρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρη Καμβύσειω.

ib. 31: ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοικέε καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελ- ³⁰φεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῆσι ἀδελφεῆσι συνοικέειν Πέρσαι· ἠράσθη μίης τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐώθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἶρετο καλέσας τοὺς βασιλῆιους [καλεομένους] δικαστὰς εἴ τις ἔστι κελεύων ³⁵νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῆ συνοικέειν. . . . εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσειω ὑπεκρίνοντο [αὐτῷ] οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα, φάμενοι νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῆ συνοικέειν ἀδελφεόν, ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὸ ἄν ⁴⁰

4 αὐτῆς Herwerden 19 τοιοῦτοι] οὗτοι οἱ ABC εἰσαῖοντες RS (ἐς-) V 24 ἦ add. Schae 35 καλεομένους om. ABP eras. C 37 αὐτῷ om. RSV

βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν δείσαντες Καμβύσεα, ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξέυρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγνε τὴν ἔρωμένην, μετὰ μόντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε καὶ ἄλλην ἀδελφεήν· τουτέων δὴ τὴν νεωτέριον ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει.

ib. 35: Περσέων . . . δωδέκα ἐπ' οὐδεμῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέω ἑλὼν ζῶοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε.

10 ib. 37: ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρόν ἦλθε καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῷ-γαλμα τοῖσι Φοινικηίοισι Παταϊκοῖσι ἐμπερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῆσι πρώρησι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὅς δὲ τούτους μὴ ὄπωπε, ἐγὼ δὲ οἱ σημανέω· πυγμαίου
13 ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσηλθε δὲ καὶ ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα· ταῦτα δὲ τὰ ἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε πολλὰ κατασκώψας.

ib. 62: (Πρηξάσπης·) ἐγὼ . . . αὐτὸς ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες ἔθαπά μιν (sc. Σμέρδιν) χερσὶ τῆσι ἐμευ-
20 τοῦ. εἰ μὲν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστᾶσι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσασθαι.

ib. 65: (Καμβύσης·) Σμέρδης . . . ἦν ὁ μάγος τὸν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψι ἐπαναστήσασθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέρχασθαι μοι, καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου
25 μηκέτι ὑμῖν ἔοντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῶν βασιληῶν, τὸν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς Σμέρδης. τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμωρέειν ἐμοί, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἐμουτοῦ οἰ-
30 κησιότατων· τούτου δὲ μηκέτι ἔοντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὦ Πέρσαι, γίνεται μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλεσθαι τὰ θέλω μοι γενέσθαι τελευτῶν τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω θεοὺς τοὺς βασιληῖους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσι ὑμῖν καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεούσι, μὴ περι-
35 δεῖν τὴν ἡγεμονίην αὐτὶς ἐς Μῆδους περιελθοῦσαν.

ib. 66: Πέρσαι . . . ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τὰ τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατηρέικοντο καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο . . . Περσέων δὲ

5 εἰρημένην RSV 12 Φοινικηίοισι R Φοινικηίοισι SV 13 οἱ om. PV πρώτησι ABCP 14 ὄπωπε Schae ὀπώπει(ν) L (ἀπ- SV) ἐγὼ δὲ] ὦ(ι)δε ABC 25 ὑμῖν post ἔοντα RSV; an delendum? 37 κατηρέικοντο SVR¹ Hesych. s. v. κατηρίκοντο R* κατήρεικόν τε P κατήρικόν τε ABC (ex-πόν τε corr. C*)

τοῖσι παρεούσι ἀπιστίη πολλή ὑπεκέχυτο τοὺς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα.

ib. 67: ὁ . . . μάγος . . . ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. 5

ib. 72: (Δαρείος·) ἔνθα . . . τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λέγέσθω. τοῦ γὰρ αὐτοῦ γλιχόμεθα οἱ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθείῃ διαχρεώμενοι. οἱ μὲν γε ψεύδονται τότε ἐπεὰν τι μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι πείσαντες κερδήσεσθαι, οἱ δ' ἀληθίζονται ἵνα τι τῇ ἀληθείῃ ἐπισπάσωνται κέρδος καὶ τις μᾶλλον 10 σφι ἐπιτρέπηται. οὕτω οὐ ταῦτὰ ἀσκέοντες τῷ τουτοῦ περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι μέλλοιεν, ὁμοίως ἂν ὁ τε ἀληθιζόμενος ψευδῆς εἴη καὶ ὁ ψευδόμενος ἀληθής.

ib. 73: (Γωβρύης·) ἀρχόμεθα . . . ἐόντες Πέρσαι ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου [τε], καὶ τούτου ὤτα οὐκ ἔχοντος. 15

ib. 79: Πέρσαι μαθόντες τὸ γεγονὸς ἐκ τῶν ἐπτὰ καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην ἐδικαίειν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν, σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νῦξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι 20 Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων καὶ ἐν αὐτῇ ὀρθὴν μεγάλην ἀνάγουσι, ἣ κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφόνια, ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἐσωτοῦς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην.

ib. 84: περὶ . . . τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε· 25 ὄτευ ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατείλαντος πρῶτος φθέγξεται ἐν τῷ προαστίῳ αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τούτον ἔχειν τὴν βασιληΐην.

ib. 86: ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ οἱ ἔξ κατὰ συνεθήκαντο παρήσαν ἐπὶ τῶν ἵππων· διεξελαυνόντων δὲ 30 κατὰ τὸ προάστιον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμῶν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι ἀστραπὴ ἔξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ ἐτελέωσέ μιν 35 ὡσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα· οἱ δὲ καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων προσεκύνεον τὸν Δαρείον.

ib. 90: ἀπὸ . . . Κιλικῶν ἵπποι τε λευκοὶ ἐξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἐκάστης ἡμέρης εἰς γινόμενος.

ib. IV, 92: Δαρείος . . . ἀπίκητο ἐς ἄλλον ποταμόν 40

6 καὶ ψεῦδος Stob. flor. 12, 23 11 ταῦτὰ A ταῦτα rell.

15 τε om. ABCP 19 εὕρισκοιεν Stein 22 μαγοφονία CPRV

τῷ οὐνομα Ἄρτισκός ἐστι, ὃς διὰ Ὀδρυσέων ῥέει. ἐπὶ
 τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀπο-
 δέξας χωρίον τῇ στρατιῇ ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἓνα
 παρεξίοντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον. ὡς
 5 δὲ ταῦτα ἡ στρατιῇ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους
 τῶν λίθων καταλιπὼν ἀπήλαυε τὴν στρατιήν.

ib. V, 106: (Ἰστιαῖος·) ταῦτα . . . κατὰ νόον τὸν
 σὸν ποιήσας θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιλῆιους μὴ μὲν πρό-
 τερον ἐκδύσεσθαι τὸν ἔχων κιθῶνα καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην,
 10 πρὶν ἂν τοι Σαρδῶ νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον
 ποιήσω.

ib. VI, 97: ἐν ᾧ . . . οὔτοι ταῦτα ἐποίουν, οἱ Δῆλιοι
 ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον οἶχοντο φεύγοντες ἐς Τή-
 νον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλευούσης ὁ Δᾶτις προπλώσας
 15 οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ
 πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ· αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ
 Δῆλιοι, πέμπων κήρυκα ἠγόρευέ σφι τάδε· Ἄνδρες ἱεῖροι,
 τί φεύγοντες οἶχεσθε, οὐκ ἐπιτήδεα καταγρόντες κατ' ἐμεῦ;
 ἐγὼ γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτό γε φρονέω καὶ μοι ἐκ βα-
 20 σιλέος ᾧδε ἐπέσταλται, ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένοντο,
 ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην μήτε τοὺς
 οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἅπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν
 καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκέυσάτο τοῖσι
 Δηλίοισι, μετὰ δὲ λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας
 25 ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε.

ib. VI, 19: ὀρμημένῳ . . . Ξέρξῃ στρατηλατείειν
 μετὰ ταῦτα τρίτῃ ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι
 ἔκριναν ἀκούσαντες φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν δουλεύσειν
 τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ
 30 Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῶ, ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης
 τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν, μετὰ δὲ ἀφανισθῆναι
 περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ
 ταύτῃ τῶν μάγων Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων αὐτίκα
 πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐωυτοῦ ἀπελάσας εἶχε προ-
 35 θυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι.

ib. 31: ὡς . . . ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέβαλε ἐς τὴν Λυδίην
 . . . ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν εὔρε πλατάνιστον,
 τὴν κάλλεος εἵνεκα δωρησάμενος κόσμῳ χρυσέῳ καὶ μελε-
 δωνῶ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκητο ἐς
 40 τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ.

1 Ἄρτισκός PSV Ἄρτίσκος B Ἄρτικός R Ὀδρυσῶν ABCP
 5 μεγάλων ABC 9 ἐκδύσεσθαι Kueger -σασθαι L 15 Δῆλον]
 νῆσον ABC 16 Ῥηνή RSV

ib. 35: ὡς . . . ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιούμενος τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγὰς καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων Ζεύγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίζοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὲ ὦν ραπίζοντας⁵ λέγειν βάρβαρα τε καὶ ἀτάσθαλα· ὦ πικρὸν ὕδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν πρὸς ἐκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεταιί σε, ἦν τε σύ γε βούλη ἦν τε μή· σοὶ δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὡς ἐόντι καὶ θολερῷ καὶ¹⁰ ἄλμυρῷ ποταμῷ. τήν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοις ζημιοῦν κτλ.

ib. 37: ὀρημένῳ . . . οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην ἀφανῆς ἦν οὐτ' ἐπινεφέλων ἐόντων αἰθρίας τε τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νύξ ἐγένετο. ἰδόντι¹⁵ δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξει ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ εἶρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἑλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολιῶν, λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων.

ib. 39: ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν,²⁰ τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον μέσον διαταμεῖν, διαταμόντας δὲ τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι τὸ μὲν ἐπὶ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ' ἐπ' ἀριστερά, καὶ ταύτη διεξιέναι τὸν στρατόν.

ib. 40: μετὰ . . . ἱροὶ Νησαῖοι καλεόμενοι ἵπποι²⁵ δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νησαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὐνομᾶ ἔστι Νήσαιον. τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὄπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἰλκον λευκοὶ³⁰ ὀκτώ, ὄπισθε δὲ αὐτῶν ἵππων εἶπετο πεζῇ ἠνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν· οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει.

ib. 43: ἀπικομένου . . . τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον . . . Ξέρξης ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη³⁵ ἕμερον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δὲ καὶ πυθόμενος ἐκείνων ἕκαστα τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσσε βοῦς χιλίας, χοᾶς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησάμενοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε.

6 τὰ βαρβαρα RSV τάσθαλα R 9 σε] δὲ R 10 θολερῷ Eldick
 θολερῷ L 11 τε] δὲ C 27 μέγα om. C 31 τὸν] ποταμόν
 ABCP

ib. 53: (Ξέρξης·) νῦν . . . διαβαίνωμεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἱ Περσίδα γῆν λελόγχασι.

ib. 54: τῆ . . . ὑστεραίῃ ἀνέμενον τὸν ἥλιον ἐθέλοντες ιδέσθαι ἀνίσχοντα, θυμῆματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες τὴν ὁδόν. ὡς δ' ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν εὔχετο πρὸς τὸν ἥλιον μηδεμίαν οἱ συντυχὴν τοιαύτην γενέσθαι, ἢ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται.
 10 εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλλήσποντον καὶ χρύσειον κρητῆρα καὶ Περσικὸν ξίφος, τὸν ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνατιθεὶς κατῆκε ἐς τὸ πέλαγος οὔτε εἰ μετεμέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν
 15 θάλασσαν ἐδωρέετο.

ib. 55: μετὰ . . . οἷ τε ἵπποι οἱ ἱροὶ καὶ τὸ ἄρμα τὸ ἱρόν.

ib. 113: ἐς . . . τὸν Στρυμόνα . . . οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο σφάζοντες ἵππους λευκοὺς.

20 ib. 114: φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τῆσι Ἡδωνῶν ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὐρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι τοσοῦτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε
 25 καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζῶντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζῶντας κατορύσσειν, ἐπεὶ καὶ Ἀμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δις ἐπτὰ Περσέων παῖδας, ἐόντων ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ὑπὲρ ἐωυτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν.

30 ib. 117: ἐν Ἀκάνθῳ . . . ἐόντος Ξέρξεω συνήνεκε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξη καὶ γένος Ἀχαιμενίδην . . . ὥστε Ξέρξην συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι· ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἢ
 35 στρατιή.

ib. 180: τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξίνος, αὐτίκα αἰρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι· καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τὴν πρῶρην τῆς νεὸς ἔσφαξαν.

40 ib. 191: ἡμέρας . . . ἐχείμαζε τρεῖς· τέλος δὲ

ἐντομά τε ποιεῦντες καὶ καταεῖδοντες βοῆσι οἱ μάγοι τῷ ἀνέμῳ, πρὸς δὲ τούτοισι καὶ τῇ Θέτι καὶ τῆσι Νηρηΐσι θύοντες ἔπαυσαν τετάρτη ἡμέρη, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε.

ib. 194: ἀνακρεμασθέντος . . . αὐτοῦ (sc. Σανδώκου) 5
λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος εὐρέ οἱ πλέω ἀγαθὰ τῶν ἀμαρτη-
μάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιληϊόν· εὐρῶν δὲ τοῦτο
ὁ Δαρεῖος καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα
ἐργασμένος εἶη, ἔλυσε.

ib. VIII, 24: Ξέρξης ἐτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς 10
νεκροὺς ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοι-
μάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νε-
κροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες), ὑπολιπό-
μενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς τάφρους ὀρυξάμενος
ἔθαψε, φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα 15
μὴ ὀφθειῆσαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ.

ib. 54: σχῶν . . . παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης
. . . συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωυτῷ δὲ ἐπο-
μένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας
ἐς τὴν ἀκρόπολιν, εἴτε δὴ ᾧν ὄψιν τινὰ ἰδῶν ἐνυπνίου 20
ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι
τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντε-
ταλμένα. τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθη, φράσω.

ib. 55: ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ Ἐρεχθέος τοῦ
γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίῳ τε καὶ θάλασσᾳ 25
ἔνι, τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναῖν
ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ᾧν
τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ
τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος
Ἀθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ὡς ἀνέβησαν 30
ἐς τὸ ἱρόν, ὤρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πη-
χυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μὲν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

ib. 99: ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικο-
μένη, ὡς ἔχει Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δὴ τι Περσέων
τοὺς ὑπολειφθέντας ὡς τὰς τε ὁδοὺς μυρσίνη πάσας ἐστό· 35
ρεσαν καὶ ἐθυμίων θυμῆματα καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσι
τε καὶ εὐπαθείῃσι· ἡ δὲ δευτέρῃ σφι ἀγγελίη ἐπεσελθοῦσα
συνέχεε οὕτω ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες,
βοῆ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ
τιθέντες.

40

ib. 109: (Θεμιστοκλής) τάδε . . . οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἱ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἓνα τῆς τε Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλευσαι, ἔοντα ἀνόσιον τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ τε ἱρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποίεετο, ἐμπιπράς τε καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμασίτιωσε πέδας τε κατήκε.

ib. 115: ἐν Μακεδονίῃ . . . καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπὼν τοῦ Διός, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε, ἀπιὼν οὐκ ἀπέλαβε (Ξέρξης).

10 ib. IX, 24: ἀπικομένης . . . τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιῇ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον, σφέας τε αὐτοὺς κείροντες καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτω.

ib. 110: ἐν ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς . . . καὶ τὴν κεφαλὴν σμάται μόνον βασιλεύς καὶ Πέρσας δωρέεται.

Otesias

(post 397 scripsit)

vid. sub Athenaeo, Tertulliano, Photio et Eustathio.

Agathocles

(eodem tempore scripsit)

vid. sub Athenaeo.

Xenophon

(c. 430 — c. 354 vixit)

oecon. (ed. Thalheim) IV, 24: (Κῦρος) θαυμάζεις τοῦτο, [ἔφη], ὦ Λύσανδρε; ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην, ὅτανπερ ὑγιαίνω, μηπώποτε δειπνήσαι πρὶν ἰδρῶσαι ἢ τῶν πολεμικῶν τι ἢ τῶν γεωργικῶν ἔργων μελετῶν ἢ αἰεὶ ἐν γέ τι φιλοτιμούμενος.

exped. Cyr. (ed. Gemoll) IV, 5, 35: καὶ αὐτὸν (sc. τὸν κωμάρχον) τότε μὲν ᾤχετο ἄγων ὁ Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας, καὶ ἵππον ὃν εἰλήφει παλαιότερον δίδωσι τῷ κωμάρχῳ ἀναθρέψαντι καταθῦσαι, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν ἱερὸν εἶναι τοῦ Ἥλιου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πύλων λαμβάνει, καὶ τῶν ἄλλων [στρατηγῶν καὶ] λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πύλον.

institut. Cyr. (ed. Gemoll) I, 2, 16: καὶ νῦν . . . ἔτι ἐμμένει μαρτύρια καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν (sc. Περσῶν)

14 ἐγένετο A ὁ βασιλεύς RV(S) Athen. δίπνος. IV, 27. 146 b

15 Πέρσαις Athen. 17 ἔφη del. Schenkl φάναι Schaefer

19 ἐν] ὦν Stephanus 27 [στρατηγῶν καὶ] Matthias

καὶ τοῦ ἐκπονείσθαι τὴν δίαίταν. αἰσχροὺς μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἔστι Πέρσαις καὶ τὸ πτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι, αἰσχροὺς δὲ ἔστι καὶ τὸ ἴοντα ποι φανερόν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρήσαι ἕνεκα ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιοῦτου. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύναντο ποιεῖν, 5 εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἐχρῶντο καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονούντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλη πη ἀποχωρεῖν.

ib. 4, 27 s.: λέγεται, ὅτε Κύρος ἀπῆει καὶ ἀπηλλάττοντο ἀπ' ἀλλήλων, τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας τῷ στόματι ἀποπέμπεσθαι αὐτὸν νόμῳ Περσικῷ· καὶ γὰρ νῦν ἔτι τοῦτο 10 ποιοῦσι Πέρσαι· ἄνδρα δὲ τινα τῶν Μῆδων μάλα καλὸν κάγαθὸν ὄντα ἐκπεπλήχθαι πολὺν τινα χρόνον ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ Κύρου, ἠνίκα δὲ ἑώρα τοὺς συγγενεῖς φιλοῦντας αὐτόν, ὑπολειφθῆναι· ἐπεὶ δ' οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελθεῖν τῷ Κύρῳ καὶ εἰπεῖν, Ἐμὲ μόνον οὐ γινώσκεις, ὦ 15 Κύρε, τῶν συγγενῶν; Τί δέ, εἰπεῖν τὸν Κύρον, ἢ καὶ σὺ συγγενῆς εἶ; Μάλιστα, φάναι. Ταῦτ' ἄρα, εἰπεῖν τὸν Κύρον, καὶ ἐνεώρας μοι· πολλάκις γὰρ δοκῶ σε γινώσκειν τοῦτο ποιοῦντα. Προσελθεῖν γὰρ σοι, ἔφη, αἰεὶ βουλόμενος ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς ἡσχυνόμην. Ἄλλ' οὐκ ἔδει, φάναι τὸν 20 Κύρον, συγγενῆ γε ὄντα· ἅμα δὲ προσελθόντα φιλήσαι αὐτόν. 28. καὶ τὸν Μῆδον φιληθέντα ἐρέσθαι, Ἦ καὶ ἐν Πέρσαις νόμος ἔστιν οὗτος συγγενεῖς φιλεῖν; Μάλιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους διὰ χρόνου ἢ ἀπίωσί ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ὡρα ἂν εἶη, ἔφη ὁ Μῆδος, μάλα πάλιν σε 25 φιλεῖν ἐμέ· ἀπέρχομαι γὰρ, ὡς ὄρας, ἤδη. οὕτω καὶ τὸν Κύρον φιλήσαντα πάλιν ἀποπέμπειν καὶ ἀπιέναι. καὶ ὁδόν τε οὕτω πολλὴν διηνύσθαι αὐτοῖς καὶ τὸν Μῆδον ἦκειν πάλιν ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ· καὶ τὸν Κύρον ἰδόντα, Ἄλλ' ἦ, φάναι, ἐπελάθου τι ὧν ἐβούλου εἰπεῖν; Μὰ Δία, φάναι, 30 ἀλλ' ἦκω διὰ χρόνου. καὶ τὸν Κύρον εἰπεῖν, Νῆ Δί', ὦ σύγγενες, δι' ὀλίγου γε. Ποίου ὀλίγου; εἰπεῖν τὸν Μῆδον. οὐκ οἶσθα, φάναι, ὦ Κύρε, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύττω χρόνον, πάνυ πολὺς μοι δοκεῖ εἶναι, ὅτι οὐχ ὀρῶ σε τότε τοιοῦτον ὄντα; ἐνταῦθα δὴ τὸν Κύρον γελάσαι τε ἐκ τῶν 35 ἔμπροσθεν δακρύων καὶ εἰπεῖν αὐτῷ θαρρεῖν ἀπιόντι, ὅτι παρέσται αὐτοῖς ὀλίγου χρόνου, ὥστε ὄραν ἐξέσται κἄν βούληται ἀσκαρδαμυκτί.

ib. 6, 1: Κύρος . . . ἐλθὼν οἰκάδε καὶ προσευξά-

4 ποι Heindorf που codd 20 οὐκ ἔδει] οὐ δοκεῖ C(Parisinus 1640) E(tonensis) A(Paris. 1635) G(uelferbyt. 71, 19) H(Escorialensis T III 14) 22 ἦ] εἰ R(Bremensis) 28 διερῦσθαι CEAGH διεληλύσθαι D(Bodleianus) F(Erlangensis) αὐτοὺς AGH αὐτῷ R. 36 ἀπιόντα DF 37 ὄραν σοι et βούλη D

μενος Ἔστία πατρώα καὶ Διὶ πατρώω καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ὠρμάτο ἐπὶ τὴν στρατείαν, συμπρούπεμπε δὲ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. ἐπεὶ δὲ ἔξω τῆς οἰκίας ἐγένοντο, λέγονται ἄστραπαὶ καὶ βρονταὶ αὐτῷ αἴσιοι γενέσθαι. τούτων δὲ 5 φανέντων οὐδὲν ἄλλο ἔτι οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς οὐδένα ἀγνοήσαντα τὰ τοῦ μεγίστου θεοῦ σημεῖα.

ib. 6, 33: ἐγένετο . . . ἐκ τούτων ρήτρα, ἧ καὶ νῦν χρώμεθα ἔτι, ἀπλῶς διδάσκειν τοὺς παῖδας ὥσπερ τοὺς οἰκέτας πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διδάσκομεν ἀληθεύειν καὶ μὴ 10 ἔξαπατᾶν καὶ μὴ πλεονεκτεῖν· εἰ δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῖεν, κολάζειν, ὅπως σὺν τοιοῦτῳ ἔθει [ἐθισθέντες] πραότεροι πολῖται γένοιτο.

ib. II, 1, 1: ἐπεὶ . . . αὐτοῖς (sc. Κύρω καὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ) αἰετὸς δεξιὸς φανείς προηγείτο, προσευξάμενοι 15 θεοῖς καὶ ἥρωσι τοῖς Περσίδα γῆν κατέχουσιν ἴλεως καὶ εὐμενεῖς πέμπεν σφᾶς, οὕτω διέβαινον τὰ ὄρια. ἐπειδὴ δὲ διέβησαν, προσηύχοντο αὐθις θεοῖς τοῖς Μηδίαν γῆν κατέχουσιν ἴλεως καὶ εὐμενεῖς δέχεσθαι αὐτούς.

ib. 3, 1: (Κῦρος καὶ οὗς καλοῖη ἐπὶ δεῖπνον) τὰς 20 τρίτας σπονδὰς ποιήσαντες καὶ εὐξάμενοι τοῖς θεοῖς τάραθὰ τὴν σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον.

ib. III, 3, 21 s.: ὁ . . . Κῦρος ἔθυε πρῶτον μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς καὶ ἠτείτο ἴλεως καὶ εὐμενεῖς ὄντας ἡγεμόνας γενέσθαι τῇ στρατιᾷ καὶ 25 παραστάτας ἀγαθοὺς καὶ συμμάχους καὶ συμβούλους τῶν ἀγαθῶν. 22. συμπαρακάλει δὲ καὶ ἥρωας γῆς Μηδίας οἰκήτορας καὶ κηδεμόνας. ἐπεὶ δ' ἐκαλλιέρησέ τε καὶ ἀθρόον ἦν αὐτῷ τὸ στράτευμα πρὸς τοῖς ὀρίοις, τότε δὴ οἰωνοῖς χρησάμενος αἰσίοις ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν. ἐπεὶ δὲ τά- 30 χιστα διέβη τὰ ὄρια, ἐκεῖ αὐτὸν καὶ Γῆν ἰλάσκετο χοαῖς καὶ θεοὺς θυσίαις καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας εὐμενίζετο. ταῦτα δὲ ποιήσας αὐθις Διὶ πατρώω ἔθυε, καὶ εἴ τις ἄλλος θεῶν ἀνεφαίνετο, οὐδενὸς ἡμέλει.

ib. IV, 5, 14: ἐπεὶ . . . ἡμέρα ὑπέφαινε, πρῶτον 35 μὲν τοὺς μάγους καλέσας ὁ Κῦρος τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀγαθοῖς ἔξαιρείσθαι ἐκέλευε.

5 ἄλλο om. DF 6 οὐδένα ἀγνοήσαντα Gemoll οὐδένα ἂν λήσαντα CEAH οὐδένα ἂν λύσαντα GR οὐδὲν ἄλλο ἄύσαντα D οὐδένα (δ et a corr.) ἂν ὄλλ οὐ ἄ(expuncta)λύσαντα F οὐδένα λήσοντα Dindorf οὐδὲν ἂν λύσαν Rehdantz 10 post ἔξαπατᾶν add. μηδὲ κλέπτειν DF τὸν δὲ παρὰ ταῦτα ποιοῦντα DF 11 [ἐθισθέντες] Lincke 15 κατέχουσιν CEAFG ἔχουσιν DF 18 ἔχουσιν DF 23 καὶ ἠτείτο CEDF οὗς ἠτείτο AGH del. Li 24 post ἡγεμόνας add. ἂν Hartman 27 ἡγεμόνας CE 34 ἐπεὶ] ἔτι CE καὶ πρῶτον CE

ib. V, 2, 17: ἐπ' οὐδενὶ . . . βρώματι οὐδὲ πύματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὐτ' ἂν ὄμμασι ἐκπεπληγμένος καταφανῆς γένοιτο οὔτε ἀρπαγῇ οὔτε τῷ νῷ μὴ οὐχὶ προσκοπεῖν ἄπερ ἂν καὶ μὴ ἐπὶ σίτῳ ὦν· ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἵππικοὶ διὰ τὸ μὴ ταράττεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων δύνανται ἅμα ἰππεύοντες καὶ ὄραν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω κἀκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἷονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι· τὸ δὲ κεκινήσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως πάνυ αὐτοῖς ὑκὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι.

ib. VII, 1, 1: ὁ . . . Κύρος . . . αἰτησάμενος Δία πατρῶων ἡγεμόνα εἶναι καὶ σύμμαχον ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸν ἵππον.

ib. 1, 3: ἐπεὶ . . . ἔστη (Κύρος) ἀποβλέπων ἥπερ ἔμελλε πορεύεσθαι, βροντῇ δεξιᾷ ἐφθέγγετο· ὁ δ' εἶπεν, 15 Ἐψόμεθά σοι, ὦ Ζεῦ μέγιστε.

ib. 1, 4: παρηγγύησε . . . (Κύρος) παροράν πρὸς τὸ σημεῖον καὶ ἐν ἴσῳ ἐπεσθαι· ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον αἰετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος, καὶ νῦν δ' ἔτι τοῦτο τὸ σημεῖον τῷ Περσῶν βασιλεῖ διαμένει.

ib. 3, 5: τοὺς . . . εὐνούχους καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ (sc. τοῦ Ἀβραδάτου) ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι.

ib. 14: ἡ . . . γυνή . . . τῇ . . . τροφῷ . . . ἐπέταξεν . . . ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτὴν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐνὶ ἱματίῳ.

ib. VII, 5, 22: (Κύρος) ἔχομεν σύμμαχον θεὸν Ἡφαίστον.

ib. 53: (Ἀρτάβαζος) μὰ τὸν Μίθρην ἐγὼ τοι ἐχθές, εἰ μὴ πολλοῖς διεπύκτευσά, οὐκ ἂν σοι ἐδυνάμην προσελθεῖν.

ib. 57: ἐπεὶ . . . εἰσηλθεν ὁ Κύρος, πρῶτον μὲν Ἔστια ἔθυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλεῖ καὶ εἰ τινὶ ἄλλῳ θεῷ οἱ μάγοι ἔξηγούντο.

ib. VIII, 1, 23 s.: τότε πρῶτον κατεστάθησαν οἱ μάγοι * * * ὕμνεῖν τε αἰεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τοὺς θεοὺς καὶ θύειν

2 ἐμπεπληγμένος G 3 καὶ καταφανῆς CEAH <ἐν> τῷ νῷ vel 4 προσκοπεῖν <δυνάμενος> Richards προνοεῖν D σκοπεῖν πρὸς Tillmann μὴ om. AGH 9 ὑκὸν CE σικὸν AH κυνικὸν DG καὶ θηριῶδες del. Cobet ἐδόκει AGH 35 τότε — μάγοι et εὕτω — βασιλεῖ susp. Li qui ὕμνει et ἔθυσεν praefert, lacunam statuit Hug 36 ὕμνει et ἔθυσεν VAGH τοὺς θεοὺς ἅπαντας DF om. CE

ἀν' ἐκάστην ἡμέραν οἷς οἱ μάγοι θεοῖς εἶποιεν. 24. οὕτω δὴ τὰ τότε κατασταθέντα ἔτι καὶ νῦν διαμένει παρὰ τῷ ἀεὶ ὄντι βασιλεῖ.

ib. 42: ἐμελέτησε (Κῦρος) . . . καὶ ὡς μὴ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν.

ib. 3, 11s.: ἐπεὶ . . . ἀνεπετάννυντο αἱ τοῦ βασιλείου πύλαι, πρῶτον μὲν ἤγοντο τῷ Διὶ ταῦροι πάγκαλοι εἰς τέτταρας καὶ οἷς τῶν ἄλλων θεῶν οἱ μάγοι ἐξηγούντο· πολὺ γὰρ οἴονται Πέρσαι χρῆναι τοῖς περὶ τοὺς θεοὺς
10 μᾶλλον τεχνίταις χρῆσθαι ἢ περὶ τᾶλλα. 12. μετὰ δὲ τοὺς βοῦς ἵπποι ἤγοντο θῦμα τῷ Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτους ἐξήγετο ἄρμα λευκὸν χρυσόζυγον ἐστεμμένον Διὸς ἱερόν· μετὰ δὲ τοῦτο Ἡλίου ἄρμα λευκόν, καὶ τοῦτο ἐστεμμένον ὡσπερ τὸ πρόσθεν· μετὰ δὲ τοῦτο ἄλλο τρίτον ἄρμα ἐξήγετο, φοινικίσι
15 καταπεπταμένοι οἱ ἵπποι, καὶ πῦρ ὄπισθεν αὐτοῦ ἐπ' ἐσχάρας μεγάλης ἄνδρες εἶποντο φέροντες.

ib. 24: ἐπεὶ . . . ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμένη, ἔθυσαν τῷ Διὶ καὶ ὠλοκαύτησαν τοὺς ταύρους· ἔπειτα τῷ Ἡλίῳ καὶ ὠλοκαύτησαν τοὺς ἵππους· ἔπειτα Γῆ σφάζαντες ὡς
20 ἐξηγήσαντο οἱ μάγοι ἐποίησαν· ἔπειτα δὲ ἦρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι.

ib. 4, 12: πρὸς ταῦτα ὁ Ὑστάσπας εἶπε, Νῆ τὴν Ἥραν, ὦ Κῦρε, ἡδομαί γε ταυτὰ σε ἐρωτήσας.

ib. 7, 3: εὐθύς . . . λαβὼν ἱερεῖα ἔθυε (ὁ Κῦρος)
25 Δί τε πατρίῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὠδε ἐπευχόμενος, Ζεῦ πατρίῳ καὶ Ἥλιε καὶ πάντες θεοί, δέχεσθε τάδε καὶ τελεστήρια πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων καὶ χαριστήρια ὅτι ἐσημνήσατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς
30 καὶ ἐν φήμαις ἃ τ' ἐχρῆν ποιεῖν καὶ ἃ οὐκ ἐχρῆν.

ib. 17s.: (Κῦρος·) πρὸς θεῶν πατρίων, ὦ παῖδες, τιμάτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν· οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι ὡς οὐδὲν ἔτι ἐγὼ ἔσομαι, ἐπειδὴν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τελευτήσω· οὐδὲ γὰρ νῦν τοι τὴν γ' ἐμὴν ψυχὴν ἐωρᾶτε, ἀλλ' οἷς διεπράττετο, τούτοις αὐτὴν ὡς οὐσαν κατεφωρᾶτε. 18. τὰς δὲ τῶν ἄδικα παθόντων ψυχὰς οὐπω κατενοήσατε οἷους μὲν φόβους τοῖς μαιφόνοις ἐμβάλλουσιν,

7 ἤγοντο CE 9 πολὺ] πολλοὶ AGH 10 τᾶλλα del. Li
26 πατρίῳ] πάτερ CE 27 τελευτήρια CEF 28 εὐχαριστήρια F
29 καὶ ἐν οἰωνοῖς om. F 34 ἔτι ἐγὼ ἔσομαι] εἰμὶ ἐγὼ ἔτι CEAGHV
36 διεπέπρακτο CE

οἷους δὲ παλαμναίους τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι; τοῖς δὲ φθιμένοις τὰς τιμὰς διαμένειν ἔτι ἂν δοκεῖτε, εἰ μηδενὸς αὐτῶν αἰ ψυχὰι κύριαι ἦσαν; 19. οὗτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, οὐδὲ τοῦτο πώποτε ἐπέισθην ὡς ἡ ψυχὴ ἕως μὲν ἂν ἐν θνητῷ σώματι ἦ, ζῆ, ὅταν δὲ τούτου ἀπαλλαγῆ, τέθνηκεν·⁵ ὁρῶ γὰρ ὅτι καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὅσον ἂν χρόνον ἐν αὐτοῖς ἦ ἡ ψυχὴ, ζῶντα παρέχεται. 20. οὐδέ γε ὅπως ἄφρων ἔσται ἡ ψυχὴ, ἐπειδὴν τοῦ ἄφρονος σώματος δίχα γένηται, οὐδὲ τοῦτο πέπεισμα· ἀλλ' ὅταν ἄκρατος καὶ καθαρὸς ὁ νοῦς ἐκκριθῆ, τότε καὶ φρονιμώτατον αὐτοῦ¹⁰ εἰκὸς εἶναι. διαλυομένου δὲ ἀνθρώπου δηλὰ ἔστιν ἕκαστα ἀπιόντα πρὸς τὸ ὁμόφυλον πλὴν τῆς ψυχῆς. αὕτη δὲ μόνη οὔτε παρούσα οὔτε ἀπιούσα ὁράται. 21. ἐννοήσατε δ', ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν τῶν ἀνθρωπίνων θανάτῳ οὐδὲν ἔστιν ὕπνου· ἡ δὲ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴ τότε¹⁵ δήπου θειοτάτη καταφαίνεται καὶ τότε τι τῶν μελλόντων προορᾷ· τότε γὰρ, ὡς ἔοικε, μάλιστα ἐλευθεροῦται. 22. εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει ταῦτα ὡσπερ ἐγὼ οἶομαι καὶ ἡ ψυχὴ καταλείπει τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταιδούμενοι ποιεῖτε ἅ ἐγὼ δέομαι· εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ μένουσα ἡ²⁰ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συναποθνήσκει, ἀλλὰ θεοὺς γε τοὺς αἰεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶντας καὶ πάντα δυναμένους, οἱ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὅλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι μήποι' ἀσεβὲς μηδὲν μηδὲ²⁵ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε.

ib. 25: τὸ . . . ἐμὸν σῶμα, ὦ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσοῦ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ μήτε ἐν ἄλλῳ μηδενί, ἀλλὰ τῇ γῆ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. τί γὰρ τούτου μακαριώτερον τοῦ γῆ μειχθῆναι, ἢ πάντα μὲν τὰ καλά,³⁰ πάντα δὲ τὰ γαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλόανθρωπος ἐγενόμην καὶ νῦν ἡδέως ἂν μοι δοκῶ κοινωῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπου.

ib. 8, 8: νόμιμον . . . ἦν αὐτοῖς μήτε πτύειν μήτε ἀπομύττεσθαι. δηλὸν δέ, ὅτι ταῦτα οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι³⁵ ὑγροῦ φειδόμενοι ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἰδρώτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι. νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι ἔτι διαμένει, τὸ δ' ἐκπονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται.

10 φρονιμώτερον F αὐτοῦ Gemoll αὐτὸν codd. 11 εἰκὸς αὐτὸν AGHDV 14 τῷ ἀνθρωπίνῳ AGHV 16 τι καὶ τῶν F
23 συνκρατοῦσιν F ἀκριβῆ CEVAH ἀκήρατον CEAGHV ἄκρατον D 24 καὶ ἀναμάρτητον om. G κάλλους] τάχους DF et (inverso ordine μεγέθους καὶ τάχους E) CE 25 μήποι CEVAH

ib. 11: κάκεινο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον τὸ μεταξύ πο-
 ρευομένους μήτε ἐσθίειν μήτε πίνειν μήτε τῶν διὰ ταῦτα
 ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ
 τὸ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας
 5 οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδέν' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ
 ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Agesil. (ed. Thalheim) 5, 4: τὸ μὲν . . . ὦν μὴ ἐπε-
 θύμησεν ἀπέχεσθαι ἀνθρώπινον ἂν τις φαίη εἶναι· τὸ δὲ
 Μεγαβάτου τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς ἐρασθέντα ὡσπερ ἂν
 10 τοῦ καλλίστου ἢ σφοδροτάτη φύσις ἐρασθείη, ἔπειτα ἡνίκα
 ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν οὖς ἂν τιμῶσιν ἐπε-
 χείρησε καὶ ὁ Μεγαβάτης φιλήσαι τὸν Ἀγησίλαον, δια-
 μάχεσθαι ἀνά κράτος τὸ μὴ φιληθῆναι, ἄρ' οὐ τοῦτό γε
 ἦδη τὸ σωφρόνημα καὶ δαιμόνιον;

Hermodorus

(discipulus Platonis fuit)

vid. sub Diogene Laertio.

Pseudo-Plato

(post 374 scripsit)

15 Alcib. I, (ed. Burnet) 121 s.: ἐπειδὴν . . . γένηται
 ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος, οὐπερ ἡ ἀρχή, πρῶτον μὲν ἑορτά-
 ζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως (sc. τῶν Περσῶν), ὦν ἂν
 ἀρχῇ, εἶτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλέως
 γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἑορτάζει ἢ Ἀσία . . . δις ἐπτά
 20 δὲ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὖς ἐκείνοι
 βασιλείους παιδαγωγοὺς ὀνομάζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξελεγμένοι
 Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες, ὃ τε
 σοφώτατος καὶ ὁ δικαιοτάτος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ
 ὁ ἀνδραϊότατος. ὦν ὁ μὲν μαγεῖαν τε διδάσκει τὴν Ζωρο-
 25 ἄστρου τοῦ Ὀρομάζου — ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία —
 διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά, ὁ δὲ δικαιοτάτος ἀληθεύειν
 διὰ παντὸς τοῦ βίου κτλ.

Eudoxus

(c. 368/5 floruit)

vid. sub Plinio et Diogene Laertio.

5 μηδέν DF μηδ' CEAGH corr. Stephanus 7 ὦν A (Vati-
 canus 1335) corr. ex ὦν 8 ἀντέχεσθαι AD (Vaticanus 1950)
 13 τῷ μὴ A corr. Sauppe 14 καὶ λίαν μανικόν A corr.
 Schneider καὶ λίαν γεννικόν Schaefer καὶ λίαν μανόν Borne-
 mann 19 γενέθλια T (Venetus Append. Class. 4, cod. 1)
 Olympiodorus γενέσια B(odleianus) καὶ ἑορτάζει secl. Cobet

Heraclides Cumanus

(c. 340 floruit)

apud Athen., dipnosoph. (ed. Kaibel) XII, 8. 514: ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν α' Περσικῶν . . . „ὁ βασιλεὺς (τῶν Περσῶν) * * * διὰ τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων [καί] τῷ γένει πάντες Πέρσαι, ἐπὶ τῶν στυράκων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν⁵ ἀριθμόν, ἀριστίνδην ἐκλεγόμενοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν Ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διῆει διὰ τῆς τούτων αὐλῆς πεζός, ὑποτιθεμένων ψιλοταπίδων Σαρδιανῶν, ἐφ' ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεὺς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινε ἐπὶ τὸ ἄρμα, ἐνίστε δὲ¹⁰ καὶ ἐφ' ἵππον· πεζός δὲ οὐδέποτε ἐωράθη ἔξω τῶν βασιλείων.“

ib. IV, 25. 145: Ἡρακλείδης . . . ὁ Κυμαῖος ὁ τὰ Περσικὰ συγγράφας ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων Παρασκευαστικῶν . . . φησί „ . . . τῶν . . . τοῦ βασιλέως συν-¹⁵ δειπνῶν οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὄραν ἔξεστι παντὶ τῷ βουλομένῳ, οἱ δὲ εἴσω μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκῆματα δύο καταντικρὺ ἀλλήλων, ἐν ᾧ <θ'> ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται καὶ ἐν ᾧ οἱ σύνδειπνοι· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὄρᾳ διὰ.²⁰ τοῦ παρακαλύμματος τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ, ἐκείνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὀρῶσιν. ἐνίστε μέντοι ἐπειδὴν ἑορτὴ ἦ, ἐν ἐνὶ οἰκῆματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐν τῷ μεγάλῳ [οἴκῳ]. ὅταν δὲ βασιλεὺς πότον ποιῆται, ποιεῖται δὲ πολλακίς, συμπόται αὐτῷ εἰσιν ὡς μάλιστα δώδεκα. καὶ²⁵ ὅταν δειπνήσωσιν, ὃ τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ σύνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τις τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν εἰσέλθωσι συμπίνουσιν μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον κάκεινοι, καὶ οἱ μὲν χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑπερμεθυ-³⁰ σθέντες ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλείστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἀριστᾶ καὶ δειπνεῖ. ἐνίστε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ καὶ τῶν υἱῶν ἔνιοι.“

vid. etiam sub Plutarcho.

3 hiat. not. Dobraeus 4 καὶ del. Wilamowitz 6 ἀριστήδην
A(Marcianus) corr. E(Laurentianus) 19 θ' add. Meineke
24 οἴκῳ del. Kaibel ποιῆται ποιεῖ A ποιεῖ ποιεῖται C(Parisinus)
corr. Kai 28 fort. οὐ <μέντοι> τὸν αὐτὸν οἶνον <δν> κάκεινος
(vel ἐκείνῳ) Kai

Dino

(post 340 scripsit)

apud Athen., dipnosoph. (ed. Kaibel) XIV, 33. 633:
 τὸ . . . ἔθος τοῦτο καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις ἐσώζετο,
 ὡς φησι Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς. τὴν γοῦν Κύρου τοῦ
 πρώτου ἀνδρείαν καὶ τὸν μέλλοντα πόλεμον ἔσεσθαι πρὸς
 5 Ἀστυάγην προείδοντο οἱ ᾠδοί. „ὅτε γάρ, φησίν, ἠτήσατο
 τὴν εἰς Πέρσας ἀποδημίαν ὁ Κύρος . . . καὶ ἀπήλθεν * * *
 εὐωχουμένου οὖν τοῦ Ἀστυάγου μετὰ τῶν φίλων τότε
 Ἀγγάρης ὄνομα (οὗτος δ' ἦν τῶν ᾠδῶν ὁ ἐνδοξότατος)
 ἦδεν εἰσκληθεὶς τὰ τε ἄλλα τῶν εἰθισμένων καὶ τὸ ἔσχα-
 10 τον εἶπεν ὡς ἀφείται εἰς τὸ ἔλος θηρίον μέγα, θρασύτερον
 ὑὸς ἀγρίου· ὃ ἂν κυριεύσῃ τῶν καθ' αὐτὸ τόπων, πολλοῖς
 μετ' ὀλίγον ῥαδίως μαχεῖται. ἐρομένου δὲ τοῦ Ἀστυάγου
 'ποῖον θηρίον'; ἔφη Κῦρον τὸν Πέρσην. νομίσας οὖν ὀρ-
 θῶς αὐτὸν ὑπωπτευκένας καὶ μεταπεμπόμενος * * * οὐδὲν
 15 ὤνησεν“.

ib. 67. 652: Δίνων . . . ἐν τοῖς Περσικοῖς φησίν·
 „παρετίθεντο δ' ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἢ
 γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει βασιλεύς, ἀφ' ἐκάστου ὅσον
 ἀπαρχήν. ξενικῶ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῶ ᾤετο
 20 δεῖν ὁ Ξέρξης τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι· ὅθεν καὶ νόμος τις
 ὕστερον ἐγένετο.“

vid. etiam sub Cicerone, Plutarcho, Clemente Alexan-
 drino, Diogene Laertio et Scholiis in Nicandri Theriaca.

Aristoteles

(384—322 vixit)

metaphys. (ed. Christ) XIV, 4. 1091 b: Φερεκύδης
 καὶ ἕτεροὶ τινες, τὸ γεννήσαν πρῶτον ἄριστον τιθέασιν,
 καὶ οἱ Μάγοι, καὶ τῶν ὑστέρων δὲ σοφῶν, οἷον Ἐμπεδο-
 25 κλῆς τε καὶ Ἀναξαγόρας, ὁ μὲν τὴν φιλίαν στοιχείων, ὁ
 δὲ τὸν νοῦν ἀρχὴν ποιήσας.

eth. Nic. (rec. Sussemihl-Apelt) V, 10. (7, 2.) 1134 b:
 τὸ πῦρ καὶ ἐνθάδε καὶ ἐν Πέρσαις καίει.

ib. IX, 12. (10, 4.) 1160 b: ἐν Πέρσαις . . . ἢ τοῦ
 30 πατρὸς (ἀρχῆ) τυραννικῆ (χρῶνται γὰρ ὡς δούλοις τοῖς
 υἱέσι).

vid. etiam sub Plinio et Diogene Laertio.

5 ἠγήσατο A (Marcianus) corr. Kaibel 6 hiat. not. Kai 8 possis
 Ἀγγάρης (τις), sed aliter haec ordinarat Dino. Kai 10 εἰς τοὺς
 Ἕλληνας E (Laurentianus) 11 καθ' αὐτὸν AE corr. Mei-
 neke 14 hiat. not. Kai 20 Ξέρξης Ruhnken ἑξαρχῆς A 24 καὶ
 οἱ Μάγοι interpolatum putare videtur Christ ὕστερον E (Pari-
 sinus 1853)

Theopompus

(376 natus est)

apud Athen., dipnosoph. (ed. Kaibel) VI, 60. 252: Θεόπομπος . . . ἐν ὀκτωκαιδεκάτῃ ἱστοριῶν περὶ Νικοστράτου Ἀργείου λέγων ὡς ἐκολάκευε τὸν Περσῶν βασιλέα γράφει καὶ ταῦτα· „Νικόστρατον δὲ τὸν Ἀργεῖον πῶς οὐ χρῆ φαῦλον νομίζειν, ὃς προστάτης γενόμενος τῆς Ἀργείων⁵ πόλεως καὶ παραλαβὼν καὶ γένος καὶ χρήματα καὶ πολλὴν οὐσίαν παρὰ τῶν προγόνων ἅπαντας ὑπερεβάλετο τῇ κολακείᾳ καὶ ταῖς θεραπείαις οὐ μόνον τοὺς τότε στρατείας μετασχόντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔμπροσθεν γενομένους. πρῶτον μὲν γὰρ οὕτως ἠγάπησε τὴν παρὰ τοῦ βαρβάρου τι¹⁰ μὴν ὥστε βουλόμενος ἀρέσκειν καὶ πιστεῦεσθαι μᾶλλον ἀνεκόμισε πρὸς βασιλέα τὸν υἱόν· ὃ τῶν ἄλλων οὐδεὶς πώποτε φανήσεται ποιήσας. ἔπειτα καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅποτε μέλλοι δεῖπνεῖν, τράπεζαν παρετίθει χωρὶς ὀνομάζων τῷ δαίμονι τῷ βασιλέως, ἐμπλήσας σίτου καὶ τῶν ἄλλων¹⁵ ἐπιτηδείων, ἀκούων μὲν τοῦτο ποιεῖν καὶ τῶν Περσῶν τοὺς περὶ τὰς θύρας διατρίβοντας, οἰόμενος δὲ διὰ τῆς θεραπείας ταύτης χρηματιεῖσθαι μᾶλλον παρὰ τοῦ βασιλέως· ἦν γὰρ αἰσχροκερδῆς καὶ χρημάτων ὡς οὐκ οἶδ' εἶ τις ἕτερος ἦττων.“²⁰

vid. etiam sub Plutarcho, Diogene Laertio, Athenaeo et Aenea Gazaeo.

Chares Mytilenaeus

(comes Alexandri fuit)

apud Athen., dipnosoph. (ed. Kaibel) XIII, 35. 575: Χάρης ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ δεκάτῃ τῶν ἱστοριῶν τῶν περὶ Ἀλέξανδρον . . . γράφει . . . οὕτως· „Ὑστάσπη νεώτερος ἦν ἀδελφὸς Ζαριάδρης, περὶ ᾧν λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι ὅτι ἔξ Ἀφροδίτης καὶ Ἀδώνιδος ἐγεννήθησαν. ἐκυρίευσεν δὲ ὁ²⁵ μὲν Ὑστάσπης Μηδίας καὶ τῆς ὑποκάτω χώρας, ὃ δὲ Ζαριάδρης τῆς ὑπεράνω Κασπίων πυλῶν μέχρι τοῦ Τανάιδος κτλ.“

Aristoxenus

(discipulus Aristotelis fuit)

vid. sub Hippolyto.

Phantias

(discipulus Aristotelis fuit)

vid. sub Pseudo-Plutarcho.

Eudemus Rhodius

(ante 306 Athenis fuit)

vid. sub Diogene Laertio et Damascio.

Duris

(post 281 scripsit)

apud Athen., dipnosoph. (ed. Kaibel) X, 45. 434:
 γράφει . . . οὕτως περί τούτου (sc. τοῦ τῶν Περσῶν βασι-
 λέως) Δούρις ἐν τῇ ἐβδόμῃ τῶν ἱστοριῶν· „ἐν μόνη τῶν
 ἑορτῶν τῶν ἀγομένων ὑπὸ Περσῶν τῷ Μίθρῃ βασιλεὺς
 5 μεθύσκειται καὶ τὸ Περσικὸν ὀρχεῖται· τῶν δὲ λοιπῶν
 οὐδεὶς κατὰ τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ πάντες ἀπέχονται κατὰ τὴν
 ἡμέραν ταύτην τῆς ὀρχήσεως. Πέρσαι γὰρ ὡσπερ ἵππεύειν
 οὕτω καὶ ὀρχεῖσθαι μαθάνουσι καὶ νομίζουσι τὴν ἐκ τῆς
 ἐργασίας ταύτης κίνησιν ἐμμελῆ τινα λαμβάνειν γυμνασίαν
 10 τῆς τοῦ σώματος ῥώμης.“

vid. etiam sub Eustathio.

Hecataeus Teius

(ineunte Ptolemaeorum aetate vixit)

vid. sub Diogene Laertio.

Phoenix

(292—289 scripsit)

apud Athen., dipnosoph. (ed. Kaibel) XII, 40.
 530: Φοῖνιξ . . . ὁ Κολοφώνιος ποιητῆς περί ΝΙΝΟΥ
 λέγων ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Ἰάμβων φησίν·
 15 ἀνὴρ Νίνος τις ἐγένετ', ὡς ἐγὼ 'κούω,
 'Ἀσσύριος· ὅστις εἶχε χρυσίου πόντον . . .
 οὐ παρ' μάγοισι πῦρ ἱερὸν ἀνέστησεν,
 ὡσπερ νόμος, ῥάβδοισι τοῦ θεοῦ ψαύων.

Euandrus

(sub fin. 3. saec. vixit)

vid. sub Zenobio.

Hermippus

(c. 200 scripsit)

vid. sub Plinio et Diogene Laertio.

4 τῇ ἀγομένῃ Meineke 9 κίνησιν fort. delendum 14 ἐγὼ
 κλύω A (Marcianus) corr. Meineke 16 sic A, fort. οὐ παμ-
 μάγοισι (ῥάβδοισι)

Sotio

(c. 200—150 scripsit)

vid. sub Diogene Laertio.

Agatharchidas

(c. 130 scripsit)

vid. sub Pseudo-Plutarcho.

Polybius

(c. 201—c. 120 vixit)

hist. (ed. Buettner-Wobst) X, 27, 12: κατὰ τὴν Ἀντιόχου παρουσίαν (ἐν Ἐκβατάνοις) ὃ τε ναὸς αὐτὸς ὁ τῆς Αἴνης προσαγορευόμενος ἔτι τοὺς κίονας εἶχε τοὺς περίξ κεχρυσωμένους, καὶ κεραμίδες ἀργυραὶ καὶ πλείους ἐν αὐτῷ συνετέθειντο, πλίνθοι δὲ χρυσαῖ τινες ὀλίγαι μὲν ἦσαν, ἀργυραὶ δὲ καὶ πλείους ὑπέμενον.

Alexander Polyhistor

(primo a. Chr. saec. vixit)

vid. sub Diogene Laertio, Cyrillo Alexandrino et Georgio Syncello.

Catullus

(84—54 vixit)

carm. (ed. B. Schmidt) 90:

nascatur magus ex Gelli matrisque nefando
 coniugio et discat Persicum aruspicium:
 nam magus ex matre et gnato gignatur oportet,
 si vera est Persarum inopia relligio,
 gratus ut accepto veneretur carmine divos
 omentum in flamma pingue liquefaciens.

10

Diodorus Siculus

(60—30 scripsit)

bibl. hist. (ed. Vogel) I, 44, 3: (μυθολογοῦσί . . . τινες) Πέρσας . . . ἠγήσασθαι Καμβύσου τοῦ βασιλέως τοῖς ὄπλοις καταστρεψαμένου τὸ ἔθνος πέντε πρὸς τοῖς ἑκατὸν καὶ 15 τριάκοντα ἔτεσι σὺν ταῖς τῶν Αἰγυπτίων ἀποστάσεσιν, ἃς ἐποίησαντο φέρειν οὐ δυνάμενοι τὴν τραχύτητα τῆς ἐπιστάσεως καὶ τὴν εἰς τοὺς ἐγχωρίους θεοὺς ἀσέβειαν.

11 gratus L. Mueller Vahlen gnarus Baehrens gnatus Haupt cum libris

ib. 46, 4: (παρειλήφαμεν) τὸν . . . ἄργυρον καὶ χρυσὸν καὶ τὴν δι' ἐλέφαντος καὶ λιθείας πολυτέλειαν ὑπὸ Περσῶν σεσυλησθαι καθ' οὓς καιροὺς ἐνέπρησε τὰ κατ' Αἴγυπτον ἱερὰ Καμβύσης.

5 ib. 94, 2: παρὰ . . . τοῖς Ἄριανοῖς Ζαθραύστην ἱστοροῦσι τὸν ἀγαθὸν δαίμονα προσποιήσασθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι.

ib. 95, 4 s.: ἕκτον . . . λέγεται τὸν Ξέρξου πατέρα Δαρεῖον τοῖς νόμοις ἐπιστῆναι τοῖς τῶν Αἰγυπτίων· μισήσαντα γὰρ τὴν παρανομίαν τὴν εἰς τὰ κατ' Αἴγυπτον ἱερὰ γενομένην ὑπὸ Καμβύσου τοῦ προβασιλεύσαντος ζηλώσαι βίον ἐπιεικῆ καὶ φιλόθεον. 5. ὁμιλήσαι μὲν γὰρ αὐτοῖς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ καὶ μεταλαβεῖν αὐτὸν τῆς τε θεολογίας καὶ τῶν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένων
15 πράξεων . . . καὶ διὰ τοῦτο τηλικαύτης τυχεῖν τιμῆς ὥσθ' ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ζῶντα μὲν θεὸν προσαγορεύεσθαι μόνον τῶν ἀπάντων βασιλέων, τελευτήσαντα δὲ τιμῶν τυχεῖν ἴσων τοῖς τὸ παλαιὸν νομιμώτατα βασιλεύσασι κατ' Αἴγυπτον.

20 ib. V, 63, 1 s.: ἐν . . . τοῖς ὕστερον χρόνοις ἐπὶ τοσοῦτον ἔλαβε τὸ ἱερὸν αὐξῆσιν τῆς Ἡμιθέας, ὥστε . . . Πέρσας ἡγουμένους τῆς Ἀσίας καὶ πάντα τὰ τῶν Ἑλλήνων ἱερὰ συλῶντας μόνον τοῦ τῆς Ἡμιθέας τεμένους ἀποσχέσθαι . . . αἰτίαν δὲ τῆς ἐπὶ πλέον αὐξήσεως φέρουσι
25 τὴν κοινήν εἰς ἀνθρώπους εὐεργεσίαν· τοῖς τε γὰρ κάμνουσι κατὰ τοὺς ὕπνους ἐφισταμένην φανερώς διδόνει τὴν θεραπείαν καὶ πολλοὺς τοῖς ἀπεγνωσμένοις πάθει συνεχομένους [περιτυχόντας] ὑγιασθῆναι· πρὸς δὲ τούτοις [τὸ περὶ] τὰς δυστοκούσας τῶν γυναικῶν τῆς ἐν ταῖς
30 ὤδισι τάλαιπυρίας καὶ κινδύνων ἀπαλλάττειν τὴν θεόν.

ib. 77, 3 s.: περὶ μὲν οὖν τῶν θεῶν οἱ Κρήτες τῶν παρ' αὐτοῖς λεγομένων γεννηθῆναι τοιαῦτα μυθολογοῦσι . . . 6 τὸν μὲν Ἀπόλλωνα πλεῖστον χρόνον φανῆναι περὶ Δῆλον καὶ Λυκίαν καὶ Δελφούς, τὴν δ' Ἄρτεμιν
35 περὶ τὴν Ἐφεσον καὶ τὸν Πόντον, ἔτι δὲ τὴν Περσίδα καὶ τὴν Κρήτην· 7. διόπερ ἀπὸ τῶν τόπων ἢ πράξεων τῶν παρ' ἑκάστοις συντελεσθεισῶν τὸν μὲν Δῆλιον καὶ Λύκιον

5 Ἄρειανοῖς F (Claromontanus) Ἄριμασποῖς C (Vaticanus)
12 αὐτὸν II (omnes codd. praeter A [Coislilianum] B [Antinensem] D [Vindobonensem]) 13 τῆς τε θεολογίας αὐτῶν C
16 προσαγορευθῆναι II 17 ἀπάντων] ἄλλων II 28 συνεχο-
μένους om. CF περιτυχόντας del. Vogel 29 τὸ περὶ del
Dindorf

καὶ Πύθειον ὀνομάζεσθαι, τὴν δ' Ἐφεσίαν καὶ Κρησίαν, ἔτι δὲ Ταυροπόλον καὶ Περσίαν, ἀμφοτέρων ἐν Κρήτῃ γεγενημένων. 8. τιμᾶται δὲ καὶ παρὰ τοῖς Πέρσαις ἡ θεὸς αὕτη διαφερόντως, καὶ μυστήρια ποιοῦσιν οἱ βάρβαροι, συντελούμενα παρ' ἑτέροις μέχρι τῶν νῦν χρόνων Ἀρτέμιδι 5 Περσία.

ib. (ed. Dindorf) XVII, 114: πᾶσι . . . τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν οἰκοῦσι προσέταξε (sc. Ἀλέξανδρος) τὸ παρὰ τοῖς Πέρσαις ἱερὸν πῦρ καλούμενον ἐπιμελῶς σβέσαι, μέχρι ἂν τελέσῃ τὴν ἐκφορὰν (sc. τοῦ Ἡφαιστῖωνος)· τοῦτο δὲ 10 εἰώθεισαν οἱ Πέρσαι ποιεῖν κατὰ τὰς τῶν βασιλέων τελευτάς.

Cicero

(opera philosophica 54—44 scripsit)

de re publ. (ed. Mueller) III, 9, 14: si quis illo Pacuviano invehens alitum anguium curru' multas et varias gentis et urbes despiciere et oculis conlustrare possit, 15 videat . . . Graeciae, sicut apud nos, delubra magnifica humanis consecrata simulacris, quae Persae nefaria putaverunt; eamque unam ob causam Xerses inflammari Atheniensium fana iussisse dicitur, quod deos, quorum domus esset omnis hic mundus, inclusos parietibus con- 20 tineri nefas esse duceret.

de leg. (ed. Mueller) II, 10, 26: delubra esse in urbibus censeo nec sequor magos Persarum, quibus auctoribus Xerses inflammasse templa Graeciae dicitur, quod parietibus includerent deos, quibus omnia deberent esse 25 patentia ac libera, quorumque hic mundus omnis templum esset et domus.

de nat. deor. (ed. Plasberg) I, 41, 115: 'etiam de sanctitate, de pietate adversus deos libros scripsit Epicurus'. At quomodo in his loquitur: ut <Ti.> Corun- 30 canium aut P. Scaevolam pontifices maximos te audire dicas, non eum qui sustulerit omnem funditus religionem nec manibus ut Xerxes, sed rationibus deorum immortalium templa et aras everterit.

Tusc. (ed. Pohlenz) I, 45, 108: condiunt Aegyptii mor- 35 tuos et eos servant domi; Persae etiam cera circumlitos

condunt, ut quam maxime permaneant diuturna corpora. Magorum mos est non humare corpora suorum, nisi a feris sint ante laniata.

de divinat. (ed. Mueller) I, 23, 46: quid ego, quae
 5 magi Cyro illi principi interpretati sint, ex Dinonis Persicis [libris] proferam? nam cum dormienti ei sol ad pedes visus esset, ter eum scribit frustra adpetivisse manibus, cum se convolvens [sol] elaberetur et abiret; ei magos dixisse, [quod genus sapientium et doctorum
 10 habebatur in Persis,] ex triplici adpetitione solis triginta annos Cyrum regnaturum esse portendi. quod ita contigit; nam ad septuagesimum pervenit, cum quadraginta natus annos regnare coepisset.

ib. 41, 90s.: ea divinationum ratio ne in barbaris quidem gentibus neglecta est, siquidem et . . . in Persis augurantur et divinant magi, qui congregantur in fano commentandi causa atque inter se conloquendi . . . nec quisquam rex Persarum potest esse, qui non ante Magorum disciplinam scientiamque perceperit.

Nigidius Figulus

(45 a. Chr. mortuus est)

20 de diis (apud Serv. Dan. ad Bucol. IV, 10) IV (ed. Swoboda): magi aiunt Apollinis fore regnum, in quo videndum est ne ardorem, sive illa ecpyrosis adpellanda est, dicant.

Nicolaus Damascenus

(c. 64—4 a. Chr. vixit)

exc. de virt. et vit. (ed. Buettner-Wobst) 28 (67):
 25 ὅτι Κύρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἦν φιλοσοφίας, εἰ καὶ τις ἄλλος, ἔμπειρος, ἦντινα παρὰ τοῖς μάγοις ἐπαιδεύθη. δικαιοσύνην τε καὶ ἀλήθειαν ἐδιδάχθη κατὰ δὴ τινὰς πατρῴους νόμους καθεστῶτας Περσῶν τοῖς ἀρίστοις· ὃς καὶ μετεπέμψατο Σίβυλλαν ἐξ Ἐφέσου τὴν Ἡροφίλαν καλουμένην χρησμοφδόν.
 30

ib. 29 (68): Κροΐσου . . . εὐξαμένου ζοφερὸς ἐξαίφνης ἀῆρ συνέδραμε νεφούμενος πάντοθεν, βρονταὶ τε

5 Persicis Gulielmii persicis libris A (Leidensis Vossianus 84) B (Leidensis Vossianus 86) H (Leidensis Heinsianus 118) V (indobonensis 189) 8 sol et quod genus — in Persis cum Hottingero secl. Baiter 32 συνέδραμεν ἐφούμενος P (eirescianus nunc Turonensis C 980) corr. Valesius

ρίγγονται καὶ ἀστραπαὶ συνεχεῖς, τοσοῦτός τε κατεβράβη
 ὑετός, ὥστε μὴ μόνον τὴν πυρὰν σβεσθῆναι, <ἀλλὰ> καὶ
 τοὺς ἀνθρώπους μόλις ἀντέχειν. Κροίσω μὲν οὖν ταχὺ
 στέγασμα πορφυροῦν ὑπερέτεινον· τοῖς δὲ ἀνθρώποις τὰ
 μὲν ὑπὸ Ζόφου καὶ λαίλαπος ταραττομένοις, τὰ δὲ ὑπὸ 5
 ἀστραπῶν <καὶ> καταπατουμένοις ὑπὸ τῶν ἵππων, τρα-
 χυνομένων πρὸς τὸν ψόρον τῶν βροντῶν, δείματα δαιμόνια
 ἐνέπιπτεν, καὶ οἳ τε τῆς Σιβύλλης χρησμοὶ τὰ τε Ζωροά-
 στρου λόγια ἐσήει . . . τὸν γε μὴν Ζωροάστρην Πέρσαι
 ἀπ' ἐκείνου διεῖπαν μήτε νεκροὺς καίειν μήτ' ἄλλως μαιί- 10
 νειν πῦρ, καὶ πάλαι τοῦτο καθεστῶς τὸ νόμιμον τότε
 βεβαιωσάμενοι.

περὶ ἐθῶν (apud Stob., anthol. (ed. Hense) IV, 2, 25):
 Πέρσαις ὃ μὴ ποιεῖν ἔξεστιν οὐδὲ λέγουσιν. ἐὰν δέ τις
 πατέρα κτείνῃ, ὑποβλητὸν αὐτὸν οἴονται . . . ἄθλα δὲ λαμ- 15
 βάνουσι παρὰ τοῦ βασιλέως πολυτεκνίας. οἱ δὲ παῖδες
 παρ' αὐτοῖς ὥσπερ μάθημα τὸ ἀληθεύειν διδάσκονται.

Strabo

(c. 63—19 p. Chr. vixit)

geogr. (rec. Meineke) XI, 8, 4. 512: ἐπιθέμενοι . . .
 αὐτοῖς (sc. τοῖς Σάκαις) πανηγυρίζουσιν ἀπὸ τῶν λαφύ- 20
 ρων οἱ ταύτη τότε τῶν Περσῶν στρατηγοὶ νύκτωρ ἄρδην
 αὐτοὺς ἠφάνισαν. ἐν δὲ τῷ πεδίῳ πέτραν τινὰ προσχώ-
 ματι συμπληρώσαντες εἰς βουνοειδὲς σχῆμα ἐπέθηκαν τεῖ-
 χος καὶ τὸ τῆς Ἀναίτιδος καὶ τῶν συμβύμων θεῶν ἱερόν
 ἰδρύσαντο, Ὁμανοῦ καὶ Ἀναδάτου Περσικῶν δαιμόνων,
 ἀπέδειξάν τε πανήγυριν κατ' ἔτος ἱεράν, τὰ Σάκαια, ἦν 25
 μέχρι νῦν ἐπιτελοῦσιν οἱ τὰ Ζῆλα ἔχοντες· οὕτω γὰρ
 καλοῦσι τὸν τόπον· ἔστι δὲ ἱεροδούλων πόλισμα τὸ πλέον·
 Πομπήιος δὲ προσθεῖς χώραν ἀξιόλογον καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ
 συνοικίσας εἰς τὸ τεῖχος μίαν τῶν πόλεων ἀπέφηνεν ὡν
 διέταξε μετὰ τὴν Μιθριδάτου κατάλυσιν. 30

ib. 5. 512: οἱ μὲν [οὖν] οὕτω λέγουσι περὶ τῶν
 Σακῶν, οἱ δ' ὅτι Κῦρος ἐπιστρατεύσας τοῖς Σάκαις ἠττη-
 θεῖς τῇ μάχῃ φεύγει, στρατοπεδευσάμενος δ' ἐν ᾧ χωρίῳ
 τὰς παρασκευὰς ἀπολελοίπει πλήρεις ἀφθονίας ἀπάσης
 καὶ μάλιστα οἴνου, διαναπαύσας μικρὰ τὴν στρατιάν, ἤλαυ- 35

2 ἀλλὰ add. Va 3 ἀνθρώπους Va οὖνος P 6 καὶ add. Co-
 rais 8 Ζωριάστρου P corr. Va 19 ἀπὸ τῶν λαφύρων om.
 i (Escorialensis) 23 ἀναεῖτιδος C (Parisinus 1393) D (Venetus
 640) h (Mosquensis) i ἱερῶν C 25 σάκα codd Σάκαια
 Tzschucke corr. ex conl. Casauboni 31 οὖν om. codd. add.
 Cor 32 σάκκων DL σάκκαις DL

νεν ἀφ' ἑσπέρας ὡς φεύγων, πλήρεις ἀφείς τὰς σκηνάς·
 προελθὼν δ' ὅσον ἐδόκει συμφέρειν ἰδρῦθη· ἐπιόντες δ'
 ἐκεῖνοι καὶ καταλαβόντες ἔρημον ἀνδρῶν τὸ στρατόπεδον
 τῶν δὲ πρὸς ἀπόλαυσιν μεστόν, ἀνέδην ἐνεπίμπλαντο· ὁ
 5 δ' ὑποστρέψας ἐξοίνους κατέλαβε καὶ παραπλήγας, ὡσθ'
 οἱ μὲν ἐν κάρῳ κείμενοι καὶ ὑπνῷ κατεκόπτοντο, οἱ δ'
 ὄρχούμενοι καὶ βακχεύοντες γυμνοὶ περιέπιπτον τοῖς τῶν
 πολεμίων ὄπλοις, ὀλίγου δ' ἀπώλοντο ἅπαντες. ὁ δὲ θεῖον
 νομίσας τὸ εὐτύχημα, τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀνιερώσας τῇ
 10 πατρίῳ θεῷ προσηγόρευσε Σάκαια· ὅπου δ' ἂν ἦ τῆς
 θεοῦ ταύτης ἱερόν, ἐνταῦθα νομίζεται καὶ ἡ τῶν Σακαίων
 ἑορτὴ βακχεία τις μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ, διεσκευασμένων
 σκυθιστί, πινόντων ἅμα καὶ πληκτιζομένων πρὸς ἀλλήλους
 ἅμα τε καὶ τὰς συμπινούσας γυναῖκας.

15 *ib.* 11, 3. 517: περὶ τούτων (sc. τῶν Βακτριανῶν) οὐ
 τὰ βέλτιστα λέγουσιν οἱ περὶ Ὀνησίκριτον· τοὺς γὰρ ἀπει-
 ρηκότας διὰ γῆρας ἢ νόσον ζῶντας παραβάλλεσθαι τρεφο-
 μένοις κυσὶν ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο, οὓς ἐνταφιαστάς καλεῖσθαι
 τῇ πατρίῳ γλώττῃ, καὶ ὁρᾶσθαι τὰ μὲν ἔξω τείχους τῆς
 20 μητροπόλεως τῶν Βάκτρων καθαρὰ, τῶν δ' ἐντὸς τὸ πλεόν
 ὀστέων πλήρες ἀνθρωπίνων· καταλύσαι δὲ τὸν νόμον
 Ἀλέξανδρον. τοιαῦτα δὲ πῶς καὶ τὰ περὶ τοὺς Κασπίους
 ἱστοροῦσι· τοὺς γὰρ γονέας, ἐπειδὴν ὑπὲρ ἑβδομήκοντα
 ἔτη γεγονότες τυγχάνωσιν, ἐγκλεισθέντας λιμοκτονεῖσθαι.
 25 τοῦτο μὲν οὖν ἀνεκτότερον καὶ τῷ Κεῖων νόμῳ παρα-
 πλήσιον καίπερ ὄν σκυθικόν, πολὺ μέντοι σκυθικώτερον τὸ
 τῶν Βακτριανῶν. καὶ δὴ διαπορεῖν ἄξιον ἦν, ἡνίκα Ἀλέ-
 ξανδρος τοιαῦτα κατελάμβανε τὰνταῦθα, τί χρῆ *ποιεῖν τὰ
 ἐπὶ τῶν πρώτων Περσῶν καὶ τῶν ἔτι πρότερον ἡγεμόνων
 30 ὅποια εἰκὸς ἦν παρ' αὐτοῖς νενομίσθαι.

ib. 14, 9. 530: οἱ Νησαῖοι ἵπποι καὶ ἐνταῦθα (sc.
 ἐν Ἀρμενίᾳ) γίνονται, οἷς περ οἱ Περσῶν βασιλεῖς ἐχρῶντο,
 καὶ ὁ σατράπης τῆς Ἀρμενίας τῷ Πέρσῃ κατ' ἔτος δισ-
 μυρίους πώλους τοῖς Μιθρακίνοισι ἔπεμπεν.

12 βακχία codd exc. g (Vaticanus 174) r (Parisinus 1398) x (Medi-
 ceus plut. 28, 19) y (Urbinas 81) τις] τῆς Chil (Venetus 377)
 o (Parisinus 1394) rw (Venetus 379) z (Mediceus plut. 28, 15)
 τοῖς D τῶν g y Tzsch. corr. ex con. Cas, infeliciter tamen
 addens articulum τῶν 25 καὶ τῷ οἰκείῳ νόμῳ codd edd
 corr. Kramer 28 εἰπεῖν ο Cor. haud improbabititer vocē
 con. Thyrwitt 34 τοῖς Μιθρακίνοισι om. x μιθρακνοῖς C
 μιθρακάνοις E (Vaticanus 482) lorwz Μιθρακοῖς Cor. e. con.
 Tourpī coll. Lamprid. Commodō 9 Μιθρακίκοις Groskurd

ib. 16. 532: ἅπαντα μὲν οὖν τὰ τῶν Περσῶν ἱερά καὶ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι τετιμήκασι, τὰ δὲ τῆς Ἀναΐτιδος διαφορόντως Ἀρμένιοι, ἔν τε ἄλλοις ἰδρυσάμενοι τόποις καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀκιλισηνῇ. ἀνατιθέασι δ' ἐνταῦθα δούλους καὶ δούλας· καὶ τοῦτο μὲν οὐ θαυμαστόν, ἀλλὰ καὶ θυγα- 5 τέρας οἱ ἐπιφανέστατοι τοῦ ἔθνους ἀνιεροῦσι παρθένους, αἷς νόμος ἐστὶ καταπορνευθείσαις πολὺν χρόνον παρὰ τῇ θεῷ μετὰ ταῦτα δίδοσθαι πρὸς γάμον, οὐκ ἀπαξιούντος τῇ τοιαύτῃ συνοικεῖν οὐδενός.

ib. XII, 3, 37. 559: ἡ . . . Ζηλῆτις ἔχει πόλιν Ζήλα 10 . . . ἔχουσαν τὸ ἱερόν τῆς Ἀναΐτιδος, ἦν περ καὶ οἱ Ἀρμένιοι σέβονται. αἱ μὲν οὖν ἱεροποιαί μετὰ μείζονος ἀγιστείας ἐνταῦθα συντελοῦνται, καὶ τοὺς ὄρκους περὶ τῶν μεγίστων ἐνταῦθα Ποντικοὶ πάντες ποιοῦνται· τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἱεροδούλων καὶ αἱ τῶν ἱερέων τιμαὶ παρὰ μὲν 15 τοῖς βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν εἶχον τύπον ὄν περ προείπομεν, νυνὶ δὲ ἐπὶ τῇ Πυθοδωρίδι πάντ' ἐστίν. ἐκάκωσαν δὲ πολλοὶ καὶ ἐμείωσαν τό τε πλῆθος τῶν ἱεροδούλων καὶ τὴν ἄλλην εὐπορίαν . . . τὸ παλαιὸν μὲν γὰρ οἱ βασιλεῖς οὐχ ὡς πόλιν ἀλλ' ὡς ἱερόν διώκουν τῶν Περσικῶν θεῶν 20 τὰ Ζήλα, καὶ ἦν ὁ ἱερεὺς κύριος τῶν πάντων· ὑπέκειτο δ' ὑπὸ τοῦ πλῆθους τῶν ἱεροδούλων καὶ τοῦ ἱερέως ὄντος ἐν περιουσίᾳ μεγάλη, καὶ *τοῖς περὶ αὐτὸν οὐκ ὀλίγοις χώρα τε ὑπέκειτο ἱερά καὶ ἦν τοῦ ἱερέως.

ib. XV, 3, 1. 727: φύλα . . . οἰκεῖ τὴν χώραν (sc. 25 Περσίδα) οἱ τε Πατεισχορεῖς λεγόμενοι καὶ οἱ Ἀχαιμενίδαι καὶ [οἱ] Μάγοι· οὗτοι μὲν οὖν σεμνοῦ τινός εἰσι βίου Ζηλωταί, Κύρτιοι δὲ καὶ Μάρδοι ληστρικοί, ἄλλοι δὲ γεωργικοί.

ib. 6. 729: ἔστι . . . Κύρος ποταμὸς διὰ τῆς κοίλης 30 καλουμένης Περσίδος ῥέων περὶ Πασαργάδας, οὗ μετέλαβε τὸ ὄνομα βασιλεὺς ἀντὶ Ἀγραδάτου μετονομασθεὶς Κύρος.

ib. XV, 3, 7. 730: εἶτ' εἰς Πασαργάδας ἦκε (ὁ Ἀλέξανδρος) . . . ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον εἶδεν ἐν παραδείσῳ, πύργον οὐ μέγαν, τῷ δάσει τῶν δένδρων 35 ἐναποκεκρυμμένον, κάτω μὲν στερεὸν ἄνω δὲ στέγην ἔχοντα

2 ταναΐδος codd   6 ἀνιεροῦσι παρθένους om. oz   10 Ζηλῆτις
 CD Tzsch corr.   14 πολιτικοὶ codd   17 ὑπὸ pro ἐπὶ for-
 tasse scribendum esse suspicatur Cor   18 πολλὰς l πολὺ
 Cor   21 ἦν Cor codd ἡ   26 πατισχορεῖς DE παστιχορεῖς h
 ἀχαιμενίδαι F (Vaticanus 1329)   27 μαραοὶ codd Tzsch corr.
 de conl. Cas   31 μετέβαλε Tzsch Cor de conl. Cas   32 με-
 τονομάσας κῆρον Cor

καὶ σηκὸν στενὴν τελέως ἔχοντα τὴν εἴσοδον, δι' ἧς παρελ-
 θεῖν εἴσω φησὶν Ἀριστόβουλος κελεύσαντος τοῦ βασιλέως
 καὶ κοσμησαὶ τὸν τάφον· ἰδεῖν δὲ κλίνην τε χρυσοῦν καὶ
 τράπεζαν σὺν ἐκπύμασι καὶ πύελον χρυσοῦν καὶ ἐσθήτα
 5 πολλὴν κόσμον τε λιθοκόλλητον· κατὰ μὲν οὖν τὴν πρώτην
 ἐπιδημίαν ταῦτ' ἰδεῖν, ὕστερον δὲ συληθῆναι, καὶ τὰ μὲν
 ἄλλα ἐκκομισθῆναι τὴν δὲ κλίνην θραυσθῆναι μόνον καὶ
 τὴν πύελον, μεταθέντων τὸν νεκρὸν, δι' οὗ δῆλον γενέ-
 σθαι διότι προνομευτῶν ἔργον ἦν, οὐχὶ τοῦ σατράπου, κατα-
 10 λιπόντων ἃ μὴ δυνατὸν ἦν ῥαδίως ἐκκομίσαι· συμβῆναι
 δὲ ταῦτα, καίπερ φυλακῆς περικειμένης Μάγων . . . οὕτω
 μὲν οὖν Ἀριστόβουλος εἶρηκε . . . Ὀνησίκριτος δὲ τὸν
 μὲν πύργον δικάστερον εἶρηκε· καὶ ἐν μὲν τῇ ἀνωτάτῳ
 στέγῃ κεῖσθαι τὸν Κύρον.

15 ib. 8. 730: μέμνηται δ' Ὀνησίκριτος καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ
 Δαρείου τάφῳ γράμμα . . . Ἀριστος δ' ὁ Σαλαμίνιος πολὺ
 μὲν ἐστὶ νεώτερος τούτων, λέγει δὲ δίστεγον τὸν πύργον
 καὶ μέγαν, ἐν δὲ τῇ Περσῶν διαδοχῇ ἰδρῦσθαι, φυλάττε-
 σθαι δὲ τὸν τάφον . . . τοὺς δὲ Πασαργάδας ἐτίμησε Κύρος,
 20 ὅτι τὴν ὑστάτην μάχην ἐνίκησεν Ἀστυάγην ἐνταῦθα τὸν
 Μῆδον, καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας μετήνεγκεν εἰς ἑαυτὸν
 καὶ πόλιν ἔκτισε καὶ βασίλειον κατεσκεύασε τῆς νίκης
 μνημεῖον.

ib. 13. 732; τὰ . . . ἔθη τὰ Περσικὰ καὶ τούτοις
 25 καὶ Μῆδοις τὰ αὐτὰ καὶ ἄλλοις πλείοσι, περὶ ὧν εἰρήκασι
 μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοί-
 νυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἰδρύνονται, θύουσι δ'
 ἐν ὑψηλῷ τόπῳ τὸν οὐρανὸν ἠγούμενοι Δία· τιμῶσι δὲ
 καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθρην, καὶ σελήνην καὶ Ἀφροδίτην
 30 καὶ πῦρ καὶ γῆν καὶ ἀνέμους καὶ ὕδωρ· θύουσι δ' ἐν
 καθαρῷ τόπῳ κατευξάμενοι παραστησάμενοι τὸ ἱερεῖον
 ἐστεμμένον· μελίσσαντος δὲ τοῦ Μάγου τὰ κρέα τοῦ ὑψη-
 γουμένου τὴν ἱεουργίαν ἀπίασι διελόμενοι, τοῖς θεοῖς
 οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασι τοῦ ἱερείου
 35 δεῖσθαι τὸν θεόν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δὲ τοῦ ἐπί-
 πλου τι μικρὸν τιθέασιν, ὡς λέγουσί τινες, ἐπὶ τὸ πῦρ.

ib. 14. 732 s.: διαφερόντως δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι
 θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ, προστιθέντες ξηρὰ ξύλα τοῦ λέπους
 χωρὶς πιμελῆν ἐπιτιθέντες ἄνωθεν· εἴθ' ὑφάπτουσιν ἔλαιον

8 δ' οὐ codd Tzsch corr. de conl. Tyrwh 22 νίκης] μνή-
 μης m (Venetus 378) oz 29 μίθραν E 31 καὶ ante παραστησά-
 μενοι edd add. inde a Cas 32 ἐστεμμένοι suspicatur Cor

καταχέοντες, οὐ φυσῶντες ἀλλὰ ριπίζοντες· τοὺς δὲ φυσήσαντας ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας ἢ βόλβιτον θανατοῦσι· τῷ δ' ὕδατι, ἐπὶ λίμνην ἢ ποταμὸν ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος αἵμαχθείη, ὡς μιανοῦντες· εἴτ' ⁵ ἐπὶ μυρρίνην ἢ δάφνην διαθέντες τὰ κρέα ράβδοις λεπτοῖς *ἐφάπτονται οἱ Μάγοι καὶ ἐπάδουσιν, ἀποσπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον οὐκ εἰς πῦρ οὐδ' ὕδωρ, ἀλλ' εἰς τοῦδαφος· τὰς δ' ἐπωδάς ποιοῦνται πολὺν χρόνον ράβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμην κατέχοντες. 10

ib. 15. 733: ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γὰρ ἐκεῖ τὸ τῶν Μάγων φύλον, οἱ καὶ πύραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά), οὐδὲ μαχαίρα θύουσιν, ἀλλὰ κορμῷ τινι ὡς ἂν ὑπέρω τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ πυραιθεία, σηκοὶ τινες ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις ¹⁵ βωμός, ἐν ᾧ πολλή τε σποδός, καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ Μάγοι· καὶ καθ' ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπάδουσιν ὥραν σχεδόν τι πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ράβδων ἔχοντες, τιάρας περικείμενοι πιλωτὰς καθεικυίας ἐκατέρωθεν μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χεῖλη τὰς παραγναθίδας. ταῦτα ²⁰ δ' ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ τοῦ Ὠμάνου ἱεροῖς νενόμισται· τούτων δὲ καὶ σηκοὶ εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὠμάνου πομπεύει. ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἐωράκαμεν, ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἱστορίαις λέγεται καὶ τὰ ἐφεξῆς.

ib. 16. 733: εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐροῦσιν οὔτε ²⁵ νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐμβάλλουσιν οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι μυσσαρῶν· ὅτω δ' ἂν θύσωσι θεῷ, πρῶτῳ τῷ πυρὶ εὔχονται.

ib. 17. 733: γαμοῦσι δὲ πολλὰς καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλείους πολυτεκνίας χάριν. τιθέασι δὲ καὶ οἱ ³⁰ βασιλεῖς ἄθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δὲ τρεφόμενα μέχρι ἐτῶν τεττάρων οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. οἱ δὲ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται *** παρέρχεται δ' ἐπὶ τὸν θάλαμον προφαγῶν μῆλον ἢ καμήλου μυελόν, ἄλλο δ' οὐδὲν τὴν ἡμέραν ³⁵ ἐκείνην.

1 οὐ om. F (Vaticanus 1329) 5 καθαροῦ post ὕδατος add. Xyl-lander 7 ἐφάπτονται et e corr. ὑφάπτουσι z, unde ὑφάπτουσι mo. Cor suspicatur scribendum esse ἐφαπτόμενοι ὑφάπτουσι ἐπάδοντες omisso ἀποσπένδοντες Dhi 11 ἐκεῖ Kr 15 πυραιθεία F πυραθεία moz 20 ταῦτα codd Cor corr. 21 ναΐτιδος codd Xyl corr. ὠμάνου DFh 22 ὠμάνου DFh 28 πρῶτον moz z

ib. 18. 733 s.: ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τετάρτου καὶ εἰκοστοῦ παιδεύονται τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν καὶ ἱππάζεσθαι καὶ ἀληθεύειν . . . κοσμοῦνται δ' οἱ παῖδες χρυσοῦ, τὸ πυρῶπὸν τιθεμένων ἐν τιμῇ. διὸ οὐδὲ νεκρῶ προσφέρουσι καθάπερ οὐδὲ τὸ πῦρ κατὰ τιμῆν.

ib. 20. 734 s.: ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιοτέρα τῶν ἐν νήψει τίθενται. τῶν κατὰ τὰς ὁδοὺς συναντῶντων τοὺς μὲν γνωρίμους καὶ ἰσοτίμους φιλοῦσι προσιόντες, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις παραβάλλουσι τὴν γνώθον καὶ δέχονται ταύτη τὸ φίλημα· οἱ δ' ἔτι ταπεινότεροι προσκυνοῦσι μόνον. θάπτουσι δὲ κηρῶ περιπλάσαντες τὰ σώματα, τοὺς δὲ Μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' οἰωνοβρώτους ἕωσι· τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι πάτριον νενόμισται. τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθνη.

15 ib. XVI, 1, 4. 738: περὶ Ἄρβηλα . . . ἔστι καὶ Δημητριάς πόλις· εἶθ' ἡ τοῦ νάφθα πηγὴ καὶ τὰ πυρὰ καὶ τὸ τῆς *Ἀναίας ἱερόν.

ib. 2, 39. 762: οἱ μάντιες ἐτιμῶντο ὥστε καὶ βασιλείας ἀξιοῦσθαι, ὡς τὰ παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ἐκφέροντες 20 παραγγέλματα καὶ ἐπανορθώματα καὶ ζῶντες καὶ ἀποθάνοντες· τοιοῦτος δὲ ὁ Ἀμφιάρεως . . . παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις οἱ μάγοι καὶ νεκρομάντιες καὶ ἔτι οἱ λεγόμενοι λεκανομάντιες καὶ ὑδρομάντιες.

ib. XVII, 1, 27. 805: νυνὶ . . . ἔστι πανέρημος ἡ 25 πόλις (sc. τοῦ Ἡλίου), τὸ ἱερόν ἔχουσα τῷ Αἰγυπτίῳ τρόπῳ κατεσκευασμένον ἀρχαῖον, ἔχον πολλὰ τεκμήρια τῆς Καμβύσου μανίας καὶ ἱεροσυλίας, ὅς τὰ μὲν πυρὶ τὰ δὲ σιδήρῳ διελωβᾶτο τῶν ἱερῶν, ἀκρωτηριάζων καὶ περικαίων κτλ.

Isidorus Characenus

(Strabonis tempore vixit)

30 mans. Parth. (Geographi graeci minores rec. Müller I) 6: ἐντεῦθεν ἡ Μηδία ἢ ἄνω, σχοῖνοι λη'· καὶ ἄρχεται εὐθύς πόλις Κογκοβάρ· ἔνθα Ἀρτέμιδος ἱερόν, σχοῖνοι γ' . . . εἶτα Βάτανα, μητρόπολις Μηδίας καὶ θησαυροφυλάκιον καὶ ἱερόν, ὅπερ Ἀναΐτιδος· ἀεὶ θύουσιν· σχοῖναι ιβ'.

2 καὶ ἀκοντίζειν om. hi 16 καὶ τὰ πυρὰ om. Dhi 17 ἀνέας codd Xyl mut. Ἀναΐτιδος scribendum esse censet Cas 32 Κογκόβαρ B (Parisinus 571) 33 ἀποβάτανα B εἶτα ἀπὸ Βούτανα A (Parisinus 443) εἶτα Ἀγβάτανα Mannert 34 ἱερόν — θύουσιν] sic codd. hiulcam excerptoris orationem non nobis esse exproliendam nihil mutans recte sensit Miller. proposuerunt leg.: οὐπερ Αναΐτιδι ἀεὶ θύουσιν vel ἱερόν Ἀναΐτιδος, οὐπερ ἀεὶ θύουσιν.

Vitruvius

(c. 25—23 scripsit)

de archit. (ed. Krohn) VIII, praef. 1: de septem sapientibus Thales Milesius omnium regum principium aquam est professus, Heraclitus ignem, Magorum sacerdotes aquam et ignem.

Ovidius

(43—17 p. Chr. vixit)

fast. (ed. Peter) I, 385 f.:

5

placat equo Persis radiis Hyperiona cinctum,
ne detur celeri victima tarda deo.

Philo Alexandrinus

(c. 20 a. Chr. — c. 40 p. Chr. vixit)

de spec. leg. (ed. Cohn) III (3), 13: μητέρας . . . οἱ ἐν τέλει Περσῶν τὰς ἑαυτῶν ἄγονται καὶ τοὺς φύνας ἐκ τούτων εὐγενεστάτους νομίζουσι καὶ βασιλείας, ὡς 10 λόγος, τῆς μερίστης ἀξιουσιν.

ib. (18) 100: τὴν . . . ἀληθῆ ματικὴν, ὀπτικὴν ἐπιστήμην οὖσαν, ἣ τὰ τῆς φύσεως ἔργα τρανοτέραις φαντασίαις ἀυγάζεται, σεμνὴν καὶ περιμάχητον δοκοῦσαν εἶναι, οὐκ ἰδιῶται μόνοι ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς καὶ βασιλέων οἱ μέγιστοι καὶ μάλιστα οἱ Περσῶν διαπονοῦσιν οὕτως, ὥστ' οὐδένα φασὶν ἐπὶ βασιλείαν δύνασθαι παραπεμφθῆναι παρ' αὐτοῖς, εἰ μὴ πρότερον τοῦ μάγων γένους κεκοινωνηκῶς τυγχάνοι.

quod omnis probus liber sit (ed. Cohn et Reiter)²⁰ (11,) 74: κατὰ . . . τὴν βάρβαρον, ἐν ἣ πρεσβευταὶ λόγων καὶ ἔργων, πολυανθρωπότατα στίφη καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔστιν ἀνδρῶν· ἐν Πέρσαις μὲν τὸ μάγων, οἱ τὰ φύσεως ἔργα διερευνώμενοι πρὸς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καθ' ἡσυχίαν τὰς θείας ἀρετὰς τρανοτέραις ἐμφάσεσιν ἱεροφαν-²⁵ τούνται τε καὶ ἱεροφαντοῦσιν· ἐν Ἰνδοῖς δὲ τὸ γυμνοσοφιστῶν κτλ.

12 ἀλήθειαν G (Vaticano-Palatinus gr. 248) ὀπτικὴν om. GH (Venetus gr. 40)² ἢ codd. ἀυγάζεται F (Laurentianus LXXXV 10) L (Parisinus gr. 433)² ἐργάζεται ceteri 16 διακονοῦσιν S (eldenianus) 18 post κεκοινωνηκῶς add. πως M (Laurentianus X 20) 22 πολυανθρωπότατα A (Monacensis gr. 459) Q (Parisinus graecus 2075) T (Ambrosianus D 27) πολυανθρωπότερα ceteri 23 ἐν περσίδι M

Valerius Maximus

(28—32 scripsit)

facta et dicta memor. (ed. Kempf) II, 6, 16: Persarum admodum probabile institutum fuit, quod liberos suos non prius aspiciebant quam septimum annum inplissent, quo parvulorum amissionem aequiore animo sustinerent.

Curtius Rufus

(sub Claudio scripsit)

histor. Alex. (ed. Hedicke) III, 3, (7,) 8 s.: patrio more Persarum traditum est orto sole demum procedere die iam illustri signum e tabernaculo regis bucina dabatur: super tabernaculum, unde ab omnibus
 10 conspici posset, imago solis crystallo inclusa fulgebat. . . Ordo autem agminis erat talis. 9. ignis, quem ipsi sacrum et aeternum vocabant, argenteis altaribus praeferebatur. magi proximi patrium carmen canebant. 10. magos trecenti et sexaginta quinque iuvenes sequebantur puniceis amiculis velati, diebus totius anni pares numero: quippe Persis quoque in totidem dies discriptus est
 15 annus. 11. currum deinde Iovi sacratum albentes vehebant equi: hoc eximiae magnitudinis equus, quem Solis appellabant, sequebatur. aureae virgae et albae vestes
 20 regentes equos adornabant.

ib. 3, (7,) 16: utrumque currus latus deorum simulacra ex auro argentoque expressa decorabant: distinguebant internitentes gemmae iugum, ex quo eminebant duo aurea simulacra cubitalia avorum, alterum Nini, alterum
 25 Beli. inter haec aquilam auream pinnas extendenti similem sacraverant.

ib. 12, (31,) 13 s.: Alexander postero die cum cura sepultis militibus, quorum corpora invenerat, Persarum quoque nobilissimis eundem honorem haberi iubet matri-
 30 que Darei permittit, quos vellet, patrio more sepeliret. 14. illa paucos arta propinquitate coniunctos pro habitu praesentis fortunae humari iussit, apparatus funerum,

13 patrum P(arisinus 5716)   14 puniceis Francinus puniceis A (= B[ernensis 451] F[lorentinus plut. LXIV, 35] L[eidensis 137] P S[chedae Vindobonenses 492] V[ossianus Q 20])
 16 discriptus Eussner descriptus A   24 avorum Jeep quorum A alterum Nini, alterum Beli Scaliger alterinalterutrum belli A

quo Persae suprema officia celebrarent, invidiosum fore existimans, cum victores haud pretiose cremarentur.

ib. IV, 13, (48,) 12: ipse (Dareus) cum ducibus propinquisque agmina in armis stantium circumibat, Solem et Mithrem sacrumque et aeternum invocans ignem, ut illis dignam vetere gloria maiorumque monumentis fortitudinem inspirarent.

ib. 14, (55,) 24: (Dareus:) per ego vos deos patrios aeternumque ignem, qui praefertur altaribus, fulgoremque solis intra fines regni mei orientis, per aeternam memoriam Cyri, qui ademptum Medis Lydisque imperium primus in Persidem intulit, vindicate ab ultimo dedecore nomen gentemque Persarum.

ib. V, 1, (2,) 22: magi deinde suo more carmen canentes, post hos Chaldaei Babyloniorumque non vates modo, sed etiam artifices cum fidibus sui generis ibant: laudes hi regum canere soliti, Chaldaei siderum motus et stas vices temporum ostendere.

ib. VII, 5, (24,) 40: Alexander Oxathren, fratrem Darei, quem inter corporis custodes habebat, propius iussit accedere tradique Bessum ei, ut cruci adfixum mutilatis auribus naribusque sagittis configerent barbari adservarentque corpus, ut ne aves quidem contingerent.

ib. X, 5, (16,) 17: Persae comis suo more detonsis in lugubri veste cum coniugibus ac liberis non ut victorem et modo [ut] hostem, sed ut gentis suae iustissimum regem vero desiderio, lugebant (Alexandrum).

ib. 5, (17,) 19: ad Darei quoque matrem celeriter perlata est (sc. tanti mali fama): abscissa ergo veste, quam induta erat, lugubrem sumpsit laceratisque crinibus humi corpus abiecit.

ib. 24: ad ultimum dolori succubuit obvolutoque capite accidentis genibus suis neptem nepotemque aver-sata cibo pariter abstinuit et luce.

ib. VIII, 2, (8,) 19: apud eos parentibus stupro coire cum liberis fas est.

6 maiorumque Franc maioremque A 16 fidibus] fidelibus V
 18 stas P statutas C (fragmentum Darmstadiense cod. 3152)
 sed in margine additur vel stas 19 Oxathren Snaken-
 burg oxathen P oxaten C 24 comis suo Palmer commisso
 A 26 ut del. Vindelinius

ib. 5, (18,) 11: Persas . . . non pie solum, sed etiam prudenter reges suos inter deos colere: maiestatem enim imperii salutis esse tutelam.

ib. X, 1, (5,) 30 s.: forte . . . sepulchrum Cyri Alexander iussit aperiri, in quo erat conditum eius corpus, cui dare volebat inferias. 31. auro argentoque conditorium repletum esse crediderat — quippe ita fama Persae vulgaverant —, sed praeter clipeum eius putrem et arcus duos Scythicos et acinacem nihil repperit. 32. ceterum corona aurea inposita amiculo, cui adsuerat ipse, solium, in quo corpus iacebat, velavit miratus tanti nominis regem tantis praeditum opibus haud pretiosius sepultum esse, quam si fuisset e plebe.

Seneca philosophus

(65 mortuus est)

dial. (ed. Hermes) II, de const. sap 4, 2: quid? tu putas tum, cum stolidus ille rex (sc. Xerses) multitudine telorum diem obscuraret, ullam sagittam in solem incidisse aut demissis in profundum catenis Neptunum potuisse contingi?

ib. V, de ira III, 16, 4: quanto Xerses facilior! qui Pythio quinque filiorum patri unius vacationem petenti, quem vellet eligere permisit, deinde quem elegerat in partes duas distractum ab utroque viae latere posuit et hac victima lustravit exercitum.

ib. 21, 1 s.: hic (sc. Cambyses) iratus fuit genti et ignotae et inmeritae, sensurae tamen: Cyrus flumini. nam cum Babylona oppugnaturus festinaret ad bellum, cuius maxima momenta in occasionibus sunt, Gynden late fusum amnem vado transire temptavit, quod vix tutum est, etiam cum sensit aestatem et ad minimum deductus est. 2. ibi unus ex iis equis, qui trahere regium currum albi solebant, abreptus vehementer commovit regem; iuravit itaque se amnem illum regis comitatus auferentem eo redacturum, ut transiri calcarique etiam a feminis posset. 3. hoc deinde amnem transtulit belli apparatus et tam diu

6 conditorium Heinsius conditum A   11 solio P solum F
 18 constringi Bentley   27 Gyndem Erasmus² coll. Herodot. I, 189 gygem A (mbrosianus C 90) gangem L (aurentianus 76, 32)   32 comitatus A comneatus T (codicum deteriorum sive unus sive plures) quod multi praetulerunt coll. Suet. Tib. 38

adsedit operi, donec centum et LXXX cuniculis divisum alveum in trecentos et sexaginta rivus dispergeret, sic cum relinqueret in diversum fluentibus aquis.

Plinius Secundus

(23—79 vixit)

hist. nat. (ed. Mayhoff) VI, 26, (29,) 116: inde (sc. a Laodicea) ad orientem Magi optinent Phrasargida^s castellum, in quo Cyri sepulchrum.

ib. VII, 16, (15,) 72: risisse eodem die quo genitus esset unum hominem accepimus Zoroastren; eidem cerebrum ita palpitasse ut inpositam repelleret manum, futurae praesagio scientiae. 10

ib. XI, 42, (97,) 242: tradunt Zoroastren in desertis caseo vixisse annis XX ita temperato ut vetustatem non sentiret.

ib. XVIII, 24, (55,) 200: adiecit his Attius in Praxidica, ut sereretur, cum luna esset in ariete, geminis, ¹⁵ leone, libra, aquario, Zoroastres sole scorpionis duodecim partes transgresso, cum luna esset in tauro.

ib. XXIV, 17, (99,) 157: in promisso herbarum mirabilium occurrit aliqua dicere et de magicis. quae enim mirabiliores? primi eas in nostro orbe celebravere ²⁰ Pythagoras atque Democritus, consecrati Magos.

ib. 17, (102,) 160: Democriti certe chirocmeta esse constat. at in his ille post Pythagoram Magorum studiosissimus quanto portentiosiora tradit! ut aglaophotim herbam, . . . hac Magos uti, eum velint deos evocare. 25

ib. 165: Helianthes vocat in Themiscyrena regione et Ciliciae montibus maritimis, folio myrti hac cum

1 post LXXX Gertz utrumque add., quod non vid. necessarium cuniculis A canuliculis Er sulculis Be coll. Lucan. IV, 142 5 frasargida D (Vaticanus 3861) F (Leidensis Lipsii n. VII) d (Parisinus 6797) T (oletanus) R (Florentinus Riccardianus) a (Vindobonensis CCXXXIV) phas- Sieglin phidasarcida Solinus asargida E^s (Parisinus 6795) -reida o (excerpta Roberti Crickladiensis) passargada Barbarus -agardas Caesarius -da Sillig 14 attius d Si artius F insartius E praxidica Ribbeck -co libri 16 Zoroastris Fd -trius E 22 chirocmeta Broter cum Salmasio -cineta X (Luxemburgensis) et hirocmeta libb T 24 aglaophotim Si -photin Ba potim (glao·E) libb potin vulg Flaopotim X 26 helianthes E Harduin -tes f (Chiffletianus) -then vulg hellanthesi rell codd -tidem X 27 galatiae dT folium (io d) hyrti V (Leidensis Vossianus LXI) d

adipe leonino decocta, addito croco et palmeo vino, perungui Magos et Persarum reges, ut fiat corpus aspectu iucundum; ideo eandem heliocallida nominari.

ib. XXV, 2, (5,) 13: ab eo (sc. Homero) Pythagoras clarus sapientia primus volumen de effectu earum (sc. herbarum) composuit . . ., composuit et Democritus, ambo peragratis Persidis, Arabiae, Aethiopiae, Aegypti Magis.

ib. XXVIII, 6, (19,) 69: magi vetant eius causa contra solem lunamque nudari aut umbram cuiusquam ab ipso respergi.

ib. XXX, 1, (2,) 3 s.: sine dubio illic orta in Perside a Zoroastre, ut inter auctores convenit. sed unus hic fuerit an postea et alius, non satis constat. Eudoxus, qui inter sapientiae sectas clarissimam utilissimamque eam intellegi voluit, Zoroastren hunc sex milibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodidit; sic et Aristoteles. 4. Hermippus, qui de tota ea arte diligentissime scripsit et viciens e milia versuum a Zoroastre condita indicibus quoque voluminum eius positis explanavit, praeceptorem, a quo institutum diceret, tradidit Agonacen, ipsum vero quinque milibus annorum ante Troianum bellum fuisse. mirum hoc in primis, durasse memoriam artemque tam longo aevo, non commentariis intercedentibus, praeterea nec claris nec continuis successionebus custoditam. 5. quotus enim quisque hominum auditu saltem cognitos habet, qui soli nominantur, Apusorum et Zaratum Medos Babyloniosque Marmarum et Arabantiphocum aut Assyrium Tarmoendam, quorum nulla extant monumenta?

ib. 8: primus, quod exstet, ut equidem invenio, commentatus est de ea Osthanes Xerxen regem Persarum bello, quod is Graeciae intulit, comitatus . . . diligentiores paulo ante hunc ponunt Zoroastren alium Proconnensium.

22 agonacen d² vulg agan- d¹ agonaecen V G (Parisinus 6796) -neiscen (antea -naecen) R e corr. abonacem T azonacen E az . . . (reliquis margine abscisis) rell codd 24 non Mayhoff om. libb vulg non interced. R(?) vulg Jan 28 arabantiphocum VG dTf Hard -tephocum R -tipphocum (-ochum E) Er (correctiones in R) arabem hippocum vulg 29 tarmoendam T -oeni- dam E zarmocendidam vulg ante Hard 34 zoroastren Si -sten VG (Parisinus 6796) R¹d -strem rell codd vulg

ib. 11: est et alia magices factio a Mose et Janne et Lotape ac Judaeis pendens, sed multis milibus annorum post Zoroastren.

ib. 2, (6,) 16 s.: magus ad eum (sc. Neronem) Tiridates venerat Armenia cum de se triumphum adferens 5 et ideo provinciis gravis. 17. navigare noluerat, quoniam expuere in maria aliisque mortalium necessitatibus violare naturam eam fas non putant. magos secum adduxerat, magicis etiam cenis eum initiaverat; non tamen, cum regnum ei daret, hanc ab eo artem accipere 10 valuit.

ib. XXXIII, 4, (24,) 82 s.: aurea statua prima omnium nulla inanitate et antequam ex aere aliqua modo fieret, quam vocant holosphyraton, in templo Anaetidis posita dicitur quo situ terrarum nomen hoc signavimus, 15 numine gentibus illis sacratissimo. 83. direpta ea est Antonii Parthicis rebus, scitumque narratur veteranorum unius Bononiae hospitali divi Augusti cena, cum interrogatus esset, sciretne eum, qui primus violasset id numen, oculis membrisque captum exspirasse; respondit enim eum 20 maxime Augustum e crure eius cenare seque illum esse totumque sibi censum ex ea rapina.

ib. XXXVII, 9, (49,) 133: celebrant et astrioten, mirasque laudes eius in Magicis artibus Zoroastren occinisse produnt. 25

ib. 10, (55,) 150: Bostrychitin Zoroastres crinibus mulierum similiorem vocat.

ib. 10, (57,) 157: Daphnean Zoroastres morbis comitialibus demonstrat.

1 mose vulg muse E -se r musa d mus /// R mus V et ianno
E etiamne d -num vulg ante Gelenium 2 lotape ac libb
Brot -pea vulg ante Ba iotape Gel iochabela Ba 3 zoro-
astren RSi -rem rell libb vulg 5 tiridates Ba mitridates
(-tidrates E) libb vulg 11 valuit d vulg vol- rell libb 12
statura VR 13 in nulla R vanitate BSi 14 anaetidis B¹
Vdh (Parisinus 6801) vulg ran- B² anet- R Anait- Caes cum
Ba e Strabone 18 boniae B¹ 21 cruore h vulg ante Berg-
kium 23 astrioten BaSi -tem L(aurentianus plut. LXXXII 1. 2)
-roiten vulg -rionem (-ne F) Fdh 24 zoroastren F soroaste-
ren B, produnt BSi quidam (quidd- a quicquam F) diligen-
tius (-tius F) de ea produnt rell libb vulg quicquam (qui circa
eas Hard) diligentes sunt produnt d Hard 26 -tin Si -tē vulg
-rygiten B -raciten L om rell libb Gel 28 dapnean B¹ -am
d daphniam h vulg ante Si zotrapnes F et oroastres L zoro-
astres et orchastres vulg ante Gel

ib. 10, (58,) 159: Exhebenum Zoroastres speciosam et candidam tradit, qua aurifices aurum poliant.

Dio Chrysostomus

(c. 40—120 vixit)

Or. (ed. de Budé) 4, 66s.: (Διογένης Ἀλεξάνδρω·) οὐκ ἐννενόηκας τὴν τῶν Σακῶν ἑορτήν, ἣν Πέρσαι ἄγουσιν, 5 οὐ νῦν ὤρμηκας στρατεύεσθαι; 67. καὶ ὅς εὐθύς ἠρώτα, Ποίαν τινά; ἐβούλετο γὰρ πάντα εἰδέναι τὰ τῶν Περσῶν πράγματα. Λαβόντες, ἔφη, τῶν δεσμωτῶν ἓνα τῶν ἐπὶ θανάτῳ καθίζουσιν εἰς τὸν θρόνον τὸν τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν ἐσθῆτα διδόνασιν αὐτῷ τὴν βασιλικήν, καὶ προστάττειν 10 ἐῷσι καὶ πίνειν καὶ τρυφᾶν καὶ ταῖς παλλακαῖς χρῆσθαι τὰς ἡμέρας ἐκείνας ταῖς βασιλέως, καὶ οὐδεὶς οὐδὲν αὐτὸν κωλύει ποιεῖν ὧν βούλεται. μετὰ δὲ ταῦτα ἀποδύσαντες καὶ μαστιγώσαντες ἐκρέμασαν.

ib. 13, 24: τὸ γυμνοῦσθαι τὸ σῶμα αἰσχιστον αὐ- 15 τοῖς (sc. τοῖς Πέρσαις) ἐδόκει καὶ τὸ πτύειν ἐν τῷ φανερωῖ.

ib. (ed. de Arnim) 36, 39s.: ἕτερος . . . μῦθος ἐν ἀπορρήτοις τελεταῖς ὑπὸ μάγων ἀνδρῶν ἄδεται θαυμαζόμενος, οἱ τὸν θεὸν τοῦτον (sc. Δία βασιλέα) ὑμνοῦσιν ὡς τέλειόν τε καὶ πρῶτον ἡνίοχον τοῦ τελειοτάτου ἄρμα- 20 τος. τὸ γὰρ Ἥλιου ἄρμα νεώτερόν φασι εἶναι πρὸς ἐκείνο κρινόμενον, φανερόν δὲ τοῖς πολλοῖς, ἅτε προδήλου γιγνομένης τῆς φορᾶς. ὅθεν κοινῆς φήμης τυγχάνειν, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ πρώτων σχεδόν τι τῶν ποιητῶν (τῶν) ἀνατολᾶς καὶ δύσεις ἐκάστοτε λεγόντων κατὰ ταῦτα πάντων ἐξηγουμένων 25 Ζευγνυμένους τε τοὺς ἵππους καὶ τὸν Ἥλιον αὐτὸν ἐπιβαίνοντα τοῦ δίφρου. 40. τὸ δὲ ἰσχυρόν καὶ τέλειον ἄρμα τὸ Διὸς οὐδεὶς ἄρα ὑμνησεν ἀξίως τῶν τῆδε οὔτε Ὀμηρος οὔτε Ἡσίοδος, ἀλλὰ Ζωροάστρης καὶ μάγων παῖδες ἄδουσι παρ' ἐκείνου μαθόντες· ὃν Πέρσαι λέγουσιν ἔρωτι 30 σοφίας καὶ δικαιοσύνης ἀποχωρήσαντα τῶν ἄλλων καθ' αὐτὸν ἐν ὄρει τινὶ ζῆν· ἔπειτα ἀφθῆναι τὸ ὄρος πυρὸς ἄνωθεν πολλοῦ κατασκήψαντος συνεχῶς τε κάεσθαι. τὸν οὖν βασιλέα σὺν τοῖς ἐλλογιμωτάτοις Περσῶν ἀφικνεῖσθαι πλησίον, βουλόμενον εὐξασθαι τῷ θεῷ· καὶ τὸν ἄνδρα 35 ἐξελεῖν ἐκ τοῦ πυρὸς ἀπαθῆ, φανέντα δὲ αὐτοῖς ἴλεων θαρρεῖν κελεύσαι καὶ θῦσαι θυσίας τινάς, ὡς ἤκοντος εἰς

1 exhebonum a zoroastres dh vulg. zora- B zona- a et oroa- L torastraes F 4 σάκκων U(rbinas 124) 22 κοιναῖς φήμαις codd corr. Reiske 23 ὑπὸ codd corr. Emperius τῶν add. de Arnim

τὸν τόπον τοῦ θεοῦ. 41. συγγίνεσθαι τε μετὰ ταῦτα οὐχ ἅπασιν, ἀλλὰ τοῖς ἄριστα πρὸς ἀλήθειαν πεφυκόσι καὶ τοῦ θεοῦ ξυνιέναι δυναμένοις, οὓς Πέρσαι μάτους ἐκάλεσαν, ἐπισταμένους θεραπεύειν τὸ δαιμόνιον, οὐχ ὡς Ἑλληνες ἀγνοία τοῦ ὀνόματος οὕτως ὀνομάζουσιν ἀνθρώπους γόητας. ἐκεῖνοι δὲ τὰ τε ἄλλα δρῶσι κατὰ λόγους ἱερούς καὶ δὴ τῷ Διὶ τρέφουσιν ἄρμα Νισαίων ἵππων· οἱ δὲ εἰσι κάλλιστοι καὶ μέγιστοι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν· τῷ δέ γε Ἥλιῳ ἓνα ἵππον. 42. ἐξηγοῦνται δὲ τὸν μῦθον οὐχ ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν προφητῆται τῶν Μουσῶν ἕκαστα φράζουσι μετὰ πολλῆς πειθοῦς, ἀλλὰ μάλα αὐθαδῶς. εἶναι γὰρ δὴ τοῦ ζύμπαντος μίαν ἀγωγὴν τε καὶ ἠνιόχησιν ὑπὸ τῆς ἄκρας ἐμπειρίας τε καὶ ῥώμης γιγνομένην αἰεὶ, καὶ ταύτην ἀπαυστον ἐν ἀπαύστοις αἰῶνος περιόδοις. τοὺς δὲ Ἥλιου καὶ Σελήνης δρόμους, καθάπερ εἶπον, μερῶν εἶναι κινήσεις, ὅθεν ὑπ' ἀνθρώπων ὁρᾶσθαι σαφέστερον. τῆς δὲ τοῦ ζύμπαντος κινήσεως καὶ φορᾶς μὴ ξυνιέναι τοὺς πολλοὺς, ἀλλ' ἀγνοεῖν τὸ μέγεθος τοῦδε τοῦ ἀγῶνος. 43. τὸ δὴ μετὰ τοῦτο αἰσχύνομαι φράζειν τῶν ἵππων πέρι καὶ τῆς ἠνιοχίσεως, ὅπως ἐξηγούμενοι λέγουσιν, οὐ πάνυ τι φροντίζοντες ὁμοίον σφισι γίνεσθαι πανταχῆ τὸ τῆς εἰκόνας. ἴσως γὰρ ἂν φαινοίμην ἄτοπος παρὰ Ἑλληνικά τε καὶ χαρίεντα ἄσματα βαρβαρικὸν ἄσμα ἐπάδων· ὅμως δὲ τολμητέον. φασὶ τῶν ἵππων τὸν πρῶτον ἄνωθεν ἀπίρῃ διαφέρειν κάλλει τε καὶ μεγέθει καὶ ταχυτήτι, ἅτε ἔξωθεν περιτρέχοντα τὸ μήκιστον τοῦ δρόμου, αὐτοῦ Ζηνὸς ἱερόν· πτηνὸν δὲ εἶναι· τὴν δὲ χροᾶν λαμπρόν, αὐτῆς τῆς καθαρωτάτης· τὸν δὲ Ἥλιον ἐν αὐτῷ καὶ τὴν Σελήνην σημεῖα προφανῆ ὁρᾶσθαι, ὥσπερ οἶμαι καὶ τῶνδε τῶν ἵππων ἐστὶ σημεῖα, τὰ μὲν μνησοειδῆ, τὰ δὲ ἄλλοια. 44. ταῦτα δὲ ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶσθαι συνεστραμμένα, καθάπερ <ἐν> αὐτῇ λαμπρᾷ φλογὸς σπινθήρας ἰσχυροὺς διαθέοντας, ἰδίαν δὲ κίνησιν ἔχειν καθ' αὐτά. καὶ τᾶλλα ἄστρα δι' ἐκείνου φαινόμενα καὶ ζύμπαντα ἐκείνου πεφυκότα μέρη τὰ μὲν περιφέρεσθαι σὺν αὐτῷ μίαν ταύτην ἔχοντα κίνησιν, τὰ δὲ ἄλλους θεῖν δρόμους. τυγχάνειν δὲ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ταῦτα μὲν ἰδίου ἕκαστον ὀνόματος· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ πλῆθος ἀθρόα, διανενημένα εἰς τινα σχήματα καὶ μορφάς. 45. ὁ μὲν δὴ λαμπρότατος ἵππος καὶ ποικιλώτατος αὐτῷ τε Διὶ προσφιλέστατος, ὧδέ

1 συγγίνεσθαι B (I'arisinus 2958) συγγενέσθαι UT (Marcianus 421)
 5 ἀνθρώπους M αὐτοὺς UBT 7 Νισαίων B νησαίων MUT 21
 γενέσθαι T 23 βαρβαρικῶν ἄσμα UBT ἄσμα del. Wilamowitz
 παίδων UBTM (sed ante hoc verbum est in medio rasura;
 uisse videtur ἐπαύδων Emp) 31 ἐν add. Rei

πως ὑμνούμενος ὑπ' αὐτῶν, θυσίας τε καὶ τιμὰς ἄτε
 πρῶτος εἰκότως πρῶτας ἔλαχεν· δεύτερος δὲ μετ' ἐκείνον
 ἀπτόμενος αὐτοῦ καὶ πλησιώτατος Ἦρας ἐπώνυμος, εὐ-
 ἥνιος καὶ μαλακός, πολὺ δὲ ἦττων κατὰ τε ῥώμην καὶ
 5 τάχος. χροιάν δὲ τῇ μὲν αὐτοῦ φύσει μέλας, φαιδρύνεται
 δὲ αἰεὶ τὸ καταλαμπόμενον Ἡλίῳ· τὸ δὲ σκιασθὲν ἐν τῇ
 περιφορᾷ τὴν αὐτοῦ μεταλαμβάνει τῆς χροῆς ἰδέαν. 46.
 τρίτος Ποσειδῶνος ἱερός, τοῦ δευτέρου βραδύτερος. τού-
 του δὲ μυθολογοῦσιν εἶδωλον οἱ ποιηταὶ γενέσθαι παρ'
 10 ἀνθρώποις, ἐμοὶ δοκεῖν, ὄντινα ὀνομάζουσι Πήγασον, καί
 φασιν ἀνεῖναι κρήνην ἐν Κορίνθῳ χαράζαντα τῇ ὀπλῇ. ὁ
 δὲ δὴ τέταρτος εἰκάσαι πάντων ἀτοπώτατος, στερεός τε
 καὶ ἀκίνητος, οὐχ ὅπως πτερωτός, ἐπώνυμος Ἔστιας.
 ὅμως δὲ οὐκ ἀποτρέπονται τῆς εἰκόνης, ἀλλὰ ἐνεζεῦχθαι
 15 φασὶ καὶ τοῦτον τῷ ἄρματι, μένειν δὲ κατὰ χώραν χαλι-
 νὸν ἀδάμαντος ἐνδακόντα. 47. συνερείδειν δὲ πανταχόθεν
 αὐτῷ τοῖς μέρεσι, καὶ τῷ δύο τῷ πλησίον ὁμοίως πρὸς
 αὐτὸν ἐγκλίνειν, ἀτεχνῶς ἐπιπίπτοντε καὶ ὠθουμένῳ· τὸν
 δὲ ἐξωτάτῳ [πρῶτον] αἰεὶ περὶ τὸν ἐστῶτα ὡς νύσσαν
 20 φέρεσθαι. τὸ μὲν οὖν πολὺ μετ' εἰρήνης καὶ φιλίας δια-
 τελοῦσιν ἀβλαβεῖς ὑπ' ἀλλήλων. ἤδη δὲ ποτε ἐν μήκει
 χρόνου καὶ πολλαῖς περιόδοις ἰσχυρὸν ἄσθμα τοῦ πρώτου
 προσπεσὸν ἄνωθεν, οἷα δὴ θυμοειδοῦς, ἐθέρμηνε τοὺς
 ἄλλους, σφοδρότερόν γε μὴν τὸν τελευταῖον· τὴν τε δὴ
 25 χαίτην περιέφλεξεν αὐτοῦ, ἣ μάλιστα ἠγάλλετο, καὶ τὸν ἅπαντα
 κόσμον. 48. τοῦτο δὲ τὸ πάθος ἄπαξ Ἑλληνας μνημονεύοντάς
 φασὶ Φαέθοντι προσάπτειν, οὐ δυναμένους μέμφεσθαι τὴν
 Διὸς ἠνιόχῃσιν, τοὺς τε Ἡλίου δρόμους οὐκ ἐθέλοντας
 ψέγειν. διὸ φασὶ νεώτερον ἠνιόχον, Ἡλίου παῖδα θνητόν,
 30 ἐπιθυμήσαντα χαλεπῆς καὶ ἀξυμφόρου πᾶσι τοῖς θνητοῖς
 παιδιᾶς, αἰτησάμενον παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπιστῆναι τῷ δίφρῳ,
 φερόμενόν τε ἀτάκτως πάντα καταφλέξει ζῶα καὶ φυτά,
 καὶ τέλος αὐτὸν διαρθαρῆναι πληγέντα ὑπὸ κρείττονος
 πυρός. 49. πάλιν δὲ ὅταν διὰ πλειόνων ἐτῶν ὁ Νυμφῶν
 35 καὶ Ποσειδῶνος ἱερός πῶλος ἐπαναστῆ, παρὰ τὸ σύνθηες
 ἀγωνιάσας καὶ ταραχθεῖς, ἰδρῶτι πολλῷ κατέκλυσε τὸν
 αὐτὸν τοῦτον ἄτε ὁμόζυγα· πειράται δὴ τῆς ἐναντίας τῇ
 πρότερον φθορᾷ, ὕδατι πολλῷ χειμαζόμενος. καὶ τοιοῦτον
 ἓνα χειμῶνα διηγεῖσθαι τοὺς Ἑλληνας ὑπὸ νεότητός τε
 40 καὶ μνήμης ἀσθενοῦς, καὶ [λέγουσι] Δευκαλίωνα βασιλεύ-

19 πρῶτον secl. de Arn
 φορὰ M τοιοῦτον Emp
 secutus Rei

36 κατακλύση Geelius
 τοῦτον codd

38 φορὰ B
 40 λέγουσι del. Emp

οντα τότε σφίσιν ἀρκέσει πρὸ τῆς παντελοῦς φθορᾶς. 50. ταῦτα δὲ σπανίως ζυμβαίνοντα δοκεῖν μὲν ἀνθρώποις διὰ τὸν αὐτῶν ὄλεθρον γίγνεσθαι μὴ κατὰ λόγον μηδὲ μετέχειν τῆς τοῦ παντὸς τάξεως, λανθάνειν δὲ αὐτοὺς ὀρθῶς γιγνόμενα καὶ κατὰ γνῶμην τοῦ σφύζοντος καὶ κυβερνῶντος τὸ πᾶν. εἶναι γὰρ ὁμοιον ὡσπερ ὅταν ἄρματος ἠνίοχος τῶν ἵππων τινὰ κολάζῃ χαλινῷ σπάσας ἢ κέντρῳ ἀψάμενος· ὁ δ' ἐσκίρτησε καὶ ἐταράχθη, παραχρῆμα εἰς δέον καθιστάμενος. μίαν μὲν οὖν <λέγουσι> ταύτην ἠνίοχησιν ἰσχυράν, οὐχ ὄλου φθειρομένου τοῦ παντός. 10

ib. 49, 7: κοινή . . . τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἔθνων, ἐπειδὴ οὐ δύνανται αἰεὶ βασιλεύεσθαι ὑπὸ τῶν φιλοσόφων, ἐπιστάτας τοῖς βασιλευσὶ καὶ ἄρχοντας τούτους ἀπέδειξαν· Πέρσαι μὲν οἶμαι τοὺς καλουμένους παρ' αὐτοῖς μάγους, οἱ τῆς φύσεως ἦσαν ἔμπειροι καὶ τοὺς θεοὺς ἤδεσαν ὡς 15 δεῖ θεραπεύειν.

ib. 74, 14: ὁ βασιλεὺς οὐχὶ καὶ τοὺς βασιλείους θεοὺς καὶ τὴν δεξιὰν ἀπέστειλε;

Plutarchus

(c. 46 — post 120 vixit)

Moralia (ed. Bernardakis), de superstit. 13. 171 D: Ἀμυστρις . . . ἡ Ξέρξου γυνὴ δώδεκα κατώρυξεν ἀνθρώπους 20 ζῶντας ὑπὲρ αὐτῆς τῷ Ἄϊδι.

mul. virt. 263 AB: Ξέρξου . . . καταβαίνοντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, λαμπρότατος ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς καὶ ταῖς δωρεαῖς γενόμενος (ὁ Πύθης) χάριν ἠτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως πλειόνων αὐτῷ παίδων ὄντων, ἕνα παρεῖναι τῆς 25 στρατείας καὶ καταλιπεῖν, αὐτῷ γηροβοσκεῖν. ὁ δὲ Ξέρξης ὑπ' ὀργῆς τοῦτον μόνον, ὃν ἐξητήσατο, σφάξας καὶ διατεμών ἐκέλευσε τὸν στρατὸν διελθεῖν, τοὺς δ' ἄλλους ἐπηγάγετο κτλ.

de Alex. M. fortuna aut virt. I, 5. 328 C: τὴν . . . 30 Ἀλεξάνδρου παιδείαν ἂν ἐπιβλέπης, Ὑρκανοῦς γαμεῖν ἐπαίδευσε καὶ γεωργεῖν ἐδίδαξεν Ἀναχωσίου, καὶ Σογδιανοῦς ἐπεισε πατέρας τρέφειν καὶ μὴ φονεύειν, καὶ Πέρσας σέβεσθαι μητέρας ἀλλὰ μὴ γαμεῖν.

ib. II, 6. 338 F: (Δαρειὸς) εἰ . . . οἴχεται τὰ ἐμὰ, 35 Ζεῦ πατρῷε Περσῶν καὶ βασιλίοι θεοί, μηδεὶς εἰς τὸν Κύρου θρόνον ἄλλος ἢ Ἀλέξανδρος καθίσειε.

9 λέγουσι add. Rei

12 δύναται UBT

13 ἐπιβάτας M* T

15 οἱ Rei ὅτι codd

18 Rei ὡμοσε inserit post θεοῦς

26

γηροβοσκόν Cobet

de Is. et Osir. 44. 368 F: πάλαι μὲν τὰς μεγίστας ἐν Αἰγύπτῳ τιμὰς ὁ κύων ἔσχεν· ἐπεὶ δὲ Καμβύσου τὸν Ἄπιν ἀνελόντος καὶ ῥίψαντος οὐδὲν προσῆλθεν οὐδ' ἐγεύσατο τοῦ σώματος ἀλλ' ἦ μόνος ὁ κύων, ἀπώλεσε τὸ πρῶτος εἶναι καὶ μάλιστα τιμᾶσθαι τῶν ἐτέρων ζῴων.

ib. 46 s. 369 D — 370 C: νομίζουσι . . . οἱ μὲν θεοὺς εἶναι δύο καθάπερ ἀντιτέχνους, τὸν μὲν ἀγαθῶν, τὸν δὲ φαύλων δημιουργόν. οἱ δὲ τὸν μὲν ἀμείνονα θεόν, τὸν δ' ἕτερον δαίμονα καλοῦσιν· ὡσπερ Ζωροάστρης ὁ μάγος, ὃν πεντακισχιλίοις ἔτεσι τῶν Τρωικῶν γεγονέναι πρεσβύτερον ἱστοροῦσιν. οὗτος οὖν ἐκάλει τὸν μὲν Ὀρομάζην, τὸν δ' Ἀρειμάνιον· καὶ προσαπεφαίνετο τὸν μὲν εἰκέναι φωτὶ μάλιστα τῶν αἰσθητῶν, τὸν δ' ἔμπαλιν σκότῳ καὶ ἀγνοίᾳ, μέσον δ' ἀμφοῖν τὸν Μίθρην εἶναι· διὸ καὶ Μίθρην Πέρσαι τὸν Μεσίτην ὀνομάζουσιν. ἐδίδαξε δὲ τῷ μὲν εὐκταῖα θύειν καὶ χαριστήρια, τῷ δ' ἀποτρόπαια καὶ σκυθρωπά. πόαν γάρ τινα κόπτοντες Μῶλυ καλουμένην ἐν ὄλμῳ, τὸν Ἄιδην ἀνακαλοῦνται καὶ τὸν σκότον· εἶτα μίξαντες αἷματι λύκου σφαγέντος εἰς τόπον ἀνήλιον ἐκφέρουσι καὶ ρίπτουσι. καὶ γὰρ τῶν φυτῶν νομίζουσι τὰ μὲν τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ, τὰ δὲ τοῦ κακοῦ δαίμονος εἶναι· καὶ τῶν ζῴων ὡσπερ κύνας καὶ ὄρνιθας καὶ χερσαίους ἐχίνους τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ δὲ φαύλου τοὺς ἐνύδρους μῦς εἶναι· διὸ καὶ τὸν κτείναντα πλείστους εὐδαιμονίζουσιν.

47. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνοι πολλὰ μυθώδη περὶ τῶν θεῶν λέγουσιν, οἷα καὶ ταῦτ' ἐστίν. ὁ μὲν Ὀρομάζης ἐκ τοῦ καθαρωτάτου φάους, ὁ δ' Ἀρειμάνιος ἐκ τοῦ Ζόφου γενώνως, πολεμοῦσιν ἀλλήλοις· καὶ ὁ μὲν ἕξ θεοὺς ἐποίησε (τὸν μὲν πρῶτον εὐνοίας, τὸν δὲ δεῦτερον ἀληθείας, τὸν δὲ τρίτον εὐνομίας· τῶν δὲ λοιπῶν τὸν μὲν σοφίας, τὸν δὲ πλούτου, τὸν δὲ τῶν ἐπὶ τοῖς καλοῖς ἡδέων δημιουργόν)· ὁ δὲ τούτοις ὡσπερ ἀντιτέχνους ἴσους τὸν ἀριθμόν. εἶθ' ὁ μὲν Ὀρομάζης τρεῖς ἑαυτὸν ἀυξήσας ἀπέστησε τοῦ ἡλίου τοσοῦτον, ὅσον ὁ ἥλιος τῆς γῆς ἀφέστηκε, καὶ τὸν οὐρανὸν ἄστροις ἐκόσμησεν· ἓνα δ' ἀστέρα πρὸ πάντων οἶον φύλακα καὶ προόπτην ἐγκατέστησε, τὸν σείριον. ἄλλους δὲ ποιήσας τέσσαρας καὶ εἴκοσι θεοὺς εἰς ψὸν ἔθηκεν. οἱ δ' ἀπὸ τοῦ Ἀρειμανίου, γενόμενοι καὶ αὐτοὶ

8 τὸν μὲν γὰρ codd γὰρ suppr. Markland 9 Ζωροάστρις libb corr. Wyttenbach 14 τὸν Μίθρην] μεσίτην Cumont 17 μῶλυ] codd ὄμωμι corr. Lagarde 22 ὡσπερ καὶ τῶν ζῴων Wy 24 μὺς corr. Squire 31 ἡδέων] ἰδεῶν Cu ἡδονὴν Wendland

τοσοῦτοι, διατρήσαντες τὸ ψὸν γαν ** ὅθεν ἀναμέμικται τὰ κακὰ τοῖς ἀγαθοῖς. ἔπεισι δὲ χρόνος εἰμαρμένος, ἐν ψ τὸν Ἀρειμάνιον λοιμὸν ἐπάγοντα καὶ λιμὸν ὑπὸ τούτων ἀνάγκη φθαρῆναι παντάπασι καὶ ἀφανισθῆναι, τῆς δὲ γῆς ἐπιπέδου καὶ ὁμαλῆς γενομένης, ἓνα βίον καὶ μίαν 5 πολιτείαν ἀνθρώπων μακαρίων καὶ ὁμογλώσσων ἀπάντων γενέσθαι. Θεόπομπος δὲ φησι κατὰ τοὺς μάγους ἀνὰ μέρος τρισχίλια ἔτη τὸν μὲν κρατεῖν τὸν δὲ κρατεῖσθαι τῶν θεῶν, ἄλλα δὲ τρισχίλια μάχεσθαι καὶ πολεμεῖν καὶ ἀναλύειν τὰ τοῦ ἐτέρου τὸν ἕτερον· τέλος δ' ἀπολείπεσθαι τὸν Ἄϊδην, καὶ 10 τοὺς μὲν ἀνθρώπους εὐδαίμονας ἔσεσθαι, μήτε τροφῆς δεομένους μήτε σκιὰν ποιούντας· τὸν δὲ ταῦτα μηχανησάμενον θεὸν ἡρεμεῖν καὶ ἀναπαύεσθαι χρόνον, ἄλλως μὲν οὐ πολὺν ὡς θεῷ, ὡσπερ δ' ἀνθρώπῳ κοιμωμένῳ μέτριον. ἢ μὲν οὖν μάγων μυθολογία τοιοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. 15

de def. or. 10. 415 A: ἐμοὶ . . . δοκοῦσι πλείονας λῦσαι καὶ μείζονας ἀπορίας οἱ τὸ τῶν δαιμόνων γένος ἐν μέσῳ θέντες θεῶν καὶ ἀνθρώπων καὶ τρόπον τινὰ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν συνάγον εἰς ταῦτὸ καὶ συνάπτον ἐξευρόντες· εἴτε μάγων τῶν περὶ Ζωροάστρην ὁ λόγος οὗτός ἐστιν, 20 εἴτε Θράκιος ἀπ' Ὀρφέως εἴτ' Αἰγύπτιος ἢ Φρύγιος.

de invidia et odio 3. 537 B: οἱ . . . Περσῶν μάγοι τοὺς μῦς ἀπεκτίννυσαν, ὡς αὐτοὶ τε μισοῦντες καὶ τοῦ θεοῦ δυσχεραίνοντος τὸ ζῶον.

quaest. coniv. IV, 2. 670 D: τί ἂν τις Αἰγυπτίους 25 αἰτιῶτο τῆς τοσαύτης ἀλογίας, ὅπου καὶ τοὺς Πυθαγορικούς ἱστοροῦσι καὶ ἀλεκτρύονα λευκὸν σέβεσθαι καὶ τῶν θαλαττίων μάλιστα τρίγλης καὶ ἀκαλήφης ἀπέχεσθαι, τοὺς δ' ἀπὸ Ζωροάστρου μάγους τιμᾶν μὲν ἐν τοῖς μάλιστα τὸν χερσαῖον ἐχίνον, ἐχθαίρειν δὲ τοὺς ἐνύδρους μῦς καὶ 30 τὸν ἀποκτείνοντα πλείστους θεοφιλῆ καὶ μακάριον νομίζειν;

ad princip. inerudit. 3. 780 C: ὁ . . . Περσῶν βασιλεὺς ἓνα τῶν κατευναστώων εἶχε πρὸς τοῦτο τεταγμένον, ὡσθ' ἔωθεν εἰσιόντα λέγειν πρὸς αὐτόν ἄνάστα, ὦ βασιλεῦ, καὶ φρόντιζε πραγμάτων, ὧν σε φροντίζειν ὁ μέγας 35 Ὁρομάσδης ἠθέλησε'.

1 γαν ** ὅθεν] γανωθέν Duebner. fort. supplendum τὸ ψὸν ἀνωθεν (vel ἐπάνωθεν) ἐξήγαγον ἐκείνους· ὅθεν κέ. Bernardakis ἐγανώθησαν· ὅθεν Cu 10 ἀπολείπεσθαι] ἀπολείσθαι Ma 12 μηχανησόμενον Ma Windischmann 13 ἄλλως] Reiske καλῶς codd sū] οὖν Süderblom 14 ὡς Reiske τῷ codd. τῷ <δὲ> Süderblom δ' add. Reī καινωμένῳ (καινουμένῳ?) Böklen 35 μέγας Ὁρομάσδης Kaltwasser μεσορομάσδης codd

de vitando aere alieno 5. 829 C: Πέρσαι . . . τὸ ψεύδεσθαι δεύτερον ἡγούνται τῶν ἀμαρτημάτων, πρῶτον δὲ τὸ ὀφείλειν· ὅτι καὶ τὸ ψεύδεσθαι τοῖς ὀφείλουσι συμβαίνει πολλάκις· ψεύδονται δὲ μᾶλλον οἱ δανείζοντες καὶ
5 ῥαδιουργοῦσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἑφημερίσι, γράφοντες ὅτι τῷ δεῖνι τοσοῦτον διδόασιν, ἔλλαττον διδόντες.

de anim. procr. in Tim. 2. 1012 E: Ζαράτας ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος ταύτην μὲν (sc. τὴν δυάδα) ἐκάλει τοῦ ἀριθμοῦ μητέρα τὸ δ' ἐν πατέρα· διὸ καὶ βελτίονας εἶναι
10 τῶν ἀριθμῶν ὅσοι τῇ μονάδι προσεοίκασι, τοῦτον δὲ μήπω ψυχὴν τὸν ἀριθμὸν εἶναι.

adv. Colot. 14. 1115 A: ποῦ . . . ὦν τῆς ἀοικίτου τὸ βιβλίον ἔγραφες, ἵνα ταῦτα συντιθεῖς τὰ ἐγκλήματα μὴ τοῖς ἐκείνων συντάγμασιν ἐντύχης μηδ' ἀναλάβης εἰς χεί-
15 ρας Ἀριστοτέλους τὰ περὶ οὐρανοῦ καὶ τὰ περὶ ψυχῆς, Θεοφράστου δὲ τὰ πρὸς τοὺς φυσικούς, Ἡρακλείδου δὲ τὸν Ζωροάστρην, τὸ περὶ τῶν ἐν Ἄιδου, τὸ περὶ τῶν φυσικῶς ἀπορουμένων κτλ.

vitae parall. (ed. Sintenis) Num. 4: ἄρα οὖν ἄξιόν
20 ἔστι, ταῦτα συγχωρῶντας ἐπὶ τούτων, ἀπιστεῖν, εἰ Ζαλεύκῃ καὶ Μίνῃ καὶ Ζωροάστρη καὶ Νομῶ καὶ Λυκούργῃ βασιλείας κυβερνώσι καὶ πολιτείας διακοσμοῦσιν εἰς τὸ αὐτὸ ἐφοῖτα τὸ δαιμόνιον;

Lucull. 24: γίνεται σημεῖον αὐτῷ χρηστὸν ἅμα τῇ
25 διαβάσει. βόες ἱεραὶ νέμονται Περσίας Ἀρτέμιδος, ἦν μάλιστα θεῶν οἱ πέραν Εὐφράτου βάρβαροι τιμῶσι· χρῶνται δὲ ταῖς βουσί πρὸς θυσίαν μόνον, ἄλλως δὲ πλάζονται κατὰ τὴν χώραν ἄφετοι, χαράγματα φέρουσαι τῆς θεοῦ λαμπάδα, καὶ λαβεῖν ἐξ αὐτῶν, ὅταν δεηθῶσιν, οὐ πάνυ
30 ῥαδίον ἔστιν οὐδὲ μικρᾶς πραγματείας. τούτων μία, τοῦ στρατοῦ διαβάντος τὸν Εὐφράτην, ἐλθοῦσα πρὸς τινα πέτραν ἱεράν τῆς θεοῦ νομιζομένην ἐπ' αὐτῆς ἔστη, καὶ καταβαλοῦσα τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ αἱ δεσμῶ κατατεινόμεναι, θῦσαι τῷ Λουκούλλῃ παρέσχεν αὐτὴν.

35 Themistocel. 27: Θουκυδίδης . . . καὶ Χάρων ὁ Λαμψακηνὸς ἱστοροῦσι τεθνηκότος Ξέρξου πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τῷ Θεμιστοκλεῖ γενέσθαι τὴν ἔντευξιν· Ἐφορος δὲ καὶ Δείνων καὶ Κλείταρχος καὶ Ἡρακλείδης, ἔτι δ' ἄλλοι πλείονες, πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὸν Ξέρξην . . . ὁ δ' οὖν
40 Θεμιστοκλῆς γενόμενος παρ' αὐτὸ τὸ δεινὸν ἐντυγχάνει πρῶτον Ἀρταβάνῃ τῷ χιλιάρχῃ λέγων, Ἕλλην μὲν εἶναι,

βούλεσθαι δ' ἐντυχεῖν βασιλεῖ περὶ μερίστων πραγμάτων καὶ πρὸς ἃ τυγχάνει μάλιστα σπουδάζων ἐκείνος. ὁ δέ φησιν, ὦ ξένε, νόμοι διαφέρουσιν ἀνθρώπων· ἄλλα δ' ἄλλοις καλά· καλὸν δέ πάσι τὰ οἰκεία κοσμεῖν καὶ σώζειν. ὑμᾶς μὲν οὖν ἐλευθερίαν μάλιστα θαυμάζειν καὶ ἰσότητα 5 λόγος· ἡμῖν δὲ πολλῶν νόμων καὶ καλῶν ὄντων κάλλιστος οὗτός ἐστι, τιμᾶν βασιλέα καὶ προσκυνεῖν ὡς εἰκόνα θεοῦ τοῦ τὰ πάντα σώζοντος. εἰ μὲν οὖν ἐπαινῶν τὰ ἡμέτερα προσκυνήσεις, ἔστι σοὶ καὶ βασιλέα θεάσασθαι καὶ προσειπεῖν· εἰ δ' ἄλλο τι φρονεῖς ἀγγέλοις ἑτέροις χρήση πρὸς 10 αὐτόν. βασιλεῖ γὰρ οὐ πάτριον ἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι μὴ προσκυνήσαντος. ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς ἀκούσας λέγει πρὸς αὐτόν· Ἄλλ' ἔγωγε τὴν βασιλέως, ὦ Ἀρτάβανε, φήμην καὶ δύναμιν αὐξήσων ἀφίγμαι, καὶ αὐτός τε πείσομαι τοῖς ὑμετέροις νόμοις, ἐπεὶ θεῶ τῷ μεγαλύναντι Πέρσας οὕτω 15 δοκεῖ, καὶ δι' ἐμὲ πλείονες τῶν νῦν βασιλέα προσκυνήσουσιν. ὥστε τοῦτο μηδὲν ἐμποδῶν ἔστω τοῖς λόγοις, οὓς βούλομαι πρὸς ἐκείνον εἰπεῖν. Τίνα δ', εἶπεν ὁ Ἀρτάβανος, Ἑλλήνων ἀφίχθαι σε φῶμεν; οὐ γὰρ ἰδιώτη τὴν γνῶμην ἔοικας. καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς· Τοῦτ' οὐκέτ' ἂν, ἔφη, πύθοιτό 20 τες, Ἀρτάβανε, πρότερος βασιλέως. οὕτω μὲν ὁ Φανίας φησίν.

ib. 28: ὁ Πέρσης . . . κατευξάμενος ἀεὶ τοῖς πολέμοις τοιαύτας φρένας διδόναι τὸν Ἀριμάνιον, ὅπως ἐλαύνωσι τοὺς ἀρίστους ἐξ ἑαυτῶν, θύσαι τε τοῖς θεοῖς λέγε- 25 ται καὶ πρὸς πόσιν εὐθὺς τραπέσθαι καὶ νύκτωρ ὑπὸ χαρᾶς διὰ μέσων τῶν ὕπνων βοῆσαι τρίς· „ἔχω Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον“.

Alex. 30: ταχὺ μέντοι μετεμελήθη τῆς Δαρείου γυναικὸς ἀποθανούσης ἐν ὠδίσι· καὶ φανερὸς ἦν ἀνιῶμενος ὡς 30 ἐπίδειξιν οὐ μικρὰν ἀφηρημένος χρηστότητος. ἔθαψεν οὖν τὴν ἀνθρωπὸν οὐδεμιᾶς πολυτελείας φειδόμενος. τῶν δὲ θαλαμηπόλων τις εὐνούχων, οἱ συνεαλώκεισαν ταῖς γυναιξίν, ἀποδράς ἐκ τοῦ στρατοπέδου καὶ πρὸς Δαρείον ἀφιππασάμενος, Τείρεως ὄνομα, φράζει τὸν θάνατον αὐτῷ τῆς 35 γυναικός. ὡς δὲ πληξάμενος τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνακλαύσας „Φεῦ τοῦ Περσῶν“ ἔφη „δαίμονος, [εἰ] τὴν βασιλέως γυναικᾶ καὶ ἀδελφὴν οὐ μόνον αἰχμάλωτον γενέσθαι ζῶσαν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσασαν ἄμοιρον κείσθαι ταφῆς βασιλικῆς“ ὑπολαβὼν ὁ θαλαμηπόλος „Ἀλλὰ ταφῆς γε χάριν“ εἶπεν 40 „ὦ βασιλεῦ, καὶ τιμῆς ἀπάσης καὶ τοῦ πρέποντος οὐδὲν ἔχεις αἰτιάσασθαι τὸν πονηρὸν δαίμονα Περσῶν. οὔτε γὰρ

Ζώση τῇ δεσποίνῃ Στατείρα καὶ μητρὶ σῆ καὶ τέκνοις
 ἐνέδει τῶν πρόσθεν ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἢ τὸ σὸν ὄραν
 φῶς, ὃ πάλιν ἀναλάμψει λαμπρὸν ὁ κύριος Ὁρομάσδης,
 οὔτε ἀποθανοῦσα κόσμου τινὸς ἄμοιρος γέγονεν, ἀλλὰ
 5 καὶ πολεμίων τετίμηται δάκρυσιν. οὕτω γὰρ ἔστι χρηστὸς
 κρατήσας Ἀλέξανδρος, ὡς δεινὸς μαχόμενος“. ταῦτα ἀκού-
 σαντα Δαρεῖον ἢ ταραχὴ καὶ τὸ πάθος ἐξέφερε πρὸς ὑπο-
 ψίας ἀτόπους· καὶ τὸν εὐνοῦχον ἐνδοτέρω τῆς σκηνῆς
 ἀπαγαγὼν „Εἰ μὴ καὶ σὺ μετὰ τῆς Περσῶν“ ἔφη „τύχης
 10 μακεδονίζεις, ἀλλ’ ἔτι σοι δεσπότης ἐγὼ Δαρεῖος, εἰπέ
 μοι σεβόμενος Μίθρου τε φῶς μέγα καὶ δεξιὰν βασιλείου,
 ἄρα μὴ τὰ μικρότατα τῶν Στατείρας κλαίω κακῶν, οἰκτρό-
 τερα δὲ Ζώσης ἐπάσχομεν καὶ μᾶλλον ἂν κατ’ ἀξίαν ἐδυστυ-
 χοῦμεν ὡμῶ καὶ σκυθρωπῶ περιπεσόντες ἐχθρῶ; τί γὰρ
 15 εὐπρεπὲς ἀνδρὶ νέω πρὸς ἐχθροῦ γυναῖκα καὶ μέχρι τιμῆς
 τοσαύτης συμβόλαιον;“ ἔτι λέγοντος αὐτοῦ καταβαλὼν
 ἐπὶ τοὺς πόδας Τείρεως αὐτὸν ἰκέτευεν εὐφημεῖν καὶ μῆτε
 Ἀλέξανδρον ἀδικεῖν μῆτε τὴν τεθνεῶσαν ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα
 καταισχύναι, μῆτε αὐτοῦ τὴν μεγίστην ὦν ἔπταικεν ἀφαι-
 20 ρεῖσθαι παραμυθίαν, τὸ δοκεῖν ὑπ’ ἀνδρὸς ἠττηῖσθαι κρείτ-
 τονος ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἀλλὰ καὶ θαυμά-
 ζειν Ἀλέξανδρον, ὡς πλείονα ταῖς Περσῶν γυναίξιν σωφρο-
 σύνην ἢ Πέρσαις ἀνδρείαν ἐπιδεδειγμένον.

ib 69: τὸν Κύρου τάφον εὐρῶν διορωγυγμένον ἀπέ-
 25 κτεινε τὸν ἀδικήσαντα, καίτοι Πελλαῖος ἦν οὐ τῶν ἀση-
 μοτάτων ὁ πλημμελήσας, ὄνομα Πολύμαχος. τὴν δὲ ἐπι-
 γραφὴν ἀναγνοὺς ἐκέλευσεν Ἑλληνικοῖς ὑποχαράξαι γράμ-
 μασιν. εἶχε δὲ οὕτως· „ὦ ἄνθρωπε, ὅστις εἶ καὶ ὄθεν
 ἦκεις, ὅτι μὲν γὰρ ἦξεις, οἶδα, ἐγὼ Κύρος εἰμὶ ὁ Πέρσαις
 30 κτησάμενος τὴν ἀρχήν. μὴ οὖν τῆς ὀλίγης μοι ταύτης γῆς
 φθονήσης, ἢ τοῦμόν σῶμα περικαλύπτει.“

Artax. 3: ὀλίγω . . . ὕστερον ἢ τελευτήσαι Δαρεῖον
 ἐξήλασεν εἰς Πασαργάδας ὁ βασιλεὺς, ὅπως τελεσθεῖη τὴν
 βασιλικὴν τελετὴν ὑπὸ τῶν ἐν Πέρσαις ἱερέων. ἔστι δὲ
 35 θεᾶς πολεμικῆς ἱερόν, ἦν Ἀθηναῖαν ἂν τις εἰκάσειεν. εἰς
 τοῦτο δεῖ τὸν τελούμενον παρελθόντα τὴν μὲν ἰδίαν ἀπο-
 θέσθαι στολὴν, ἀναλαβεῖν δὲ ἦν Κύρος ὁ παλαιὸς ἐφόρει
 πρὶν ἢ βασιλεὺς γενέσθαι, καὶ σύκου παλάθης ἐμπαγόντα
 40 εἰ δὲ πρὸς τούτοις ἕτερ’ ἄττα ὀρώσιν, ἀδηλόν ἐστι τοῖς
 ἄλλοις.

ib. 4: οὐδὲν . . . ἦν οὕτως μικρόν τι τῶν διδομένων,

ὁ μὴ προσεδέξατο προθύμως, ἀλλὰ καὶ ῥόαν μίαν ὑπερφυῆ
μεγέθει προσενέγκαντος Ὠμίσου τινὸς αὐτῷ· „Νῆ τὸν
Μίθραν“ εἶπεν „οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ πόλιν ἂν ἐκ μικρᾶς
ταχὺ ποιήσειε μεγάλην πιστευθεῖς“.

ib. 6: μεγαληγορῶν . . . περὶ αὐτοῦ πολλὰ καὶ καρ-⁵
δίαν ἔφη τοῦ ἀδελφοῦ φορεῖν βαρυτέραν καὶ φιλοσοφεῖν
μᾶλλον καὶ μαγεύειν βέλτιον, οἶνον δὲ πλείονα πίνειν καὶ
φέρειν· ἐκείνον δὲ ὑπὸ δειλίας καὶ μαλακίας ἐν μὲν τοῖς
κυνηγεσίοις μηδὲ ἐφ' ἵππου, ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις μηδὲ
ἐπὶ τοῦ θρόνου καθῆσθαι. 10

ib 10: πίπτει . . . ὁ Κῦρος, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσι,
πληγείς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὡς δὲ ἕτεροί τινες, Καρὸς
ἀνθρώπου πατάξαντος, ᾧ γέρας ἔδωκε τῆς πράξεως ταύ-
της ὁ βασιλεὺς ἀλεκτρυόνα χρυσοῦν ἐπὶ δόρατος αἰὲς πρὸ
τῆς τάξεως ἐν ταῖς στρατείαις κομίζειν· καὶ γὰρ αὐτοὺς ¹⁵
τοὺς Κᾶρας ἀλεκτρυόνας οἱ Πέρσαι διὰ τοὺς λόφους, οἷς
κοσμοῦσι τὰ κράνη, προσηγόρευον.

ib. 14: Ἀρβάκην . . . τινὰ Μῆδον ἐν τῇ μάχῃ πρὸς
Κῦρον φυγόντα καὶ πάλιν ἐκείνου πεσόντος μεταστάντα
δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγνούς, οὐ προδοσίαν οὐδὲ κακό-²⁰
νοιαν, ἐκέλευσε γυμνὴ νάναλαβόντα πόρνην περιβάδην ἐπὶ τοῦ
τραχήλου δι' ἡμέρας ὅλης ἐν ἀγορᾷ περιφέρειν. ἑτέρου δὲ
πρὸς τῷ μεταστῆναι ψευσαμένου καταβαλεῖν δύο τῶν πο-
λεμίων, προσέταξε διαπειρᾶν τρισὶ βελόνας τὴν γλῶτταν.

ib. 15: οἱ μὲν . . . ἄλλοι τὸ τέλος ἤδη τοῦ Μιθρι-²⁵
δάτου καὶ τὴν κακοδαιμονίαν ὀρῶντες εἰς τὴν γῆν ἔκυψαν·
ὁ δ' ἐστιῶν αὐτοῦς· „ὦ τᾶν“ ἔφη „Μιθριδάτα, πίνωμεν
ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐσθίωμεν τὸν βασιλέως δαίμονα προσ-
κυνοῦντες, λόγους δὲ μείζους ἢ καθ' ἡμᾶς ἐάσωμεν“.

ib. 23: ἐκ . . . τούτου πάντα πρὸς χάριν ὑπουργοῦσα ³⁰
βασίλει, καὶ τῷ πρὸς μηδὲν ὧν ἐκείνος ἔπραττε δυσκο-
λαίνειν ἔχουσα τὸ δύνασθαι παρ' αὐτῷ καὶ τυγχάνειν ἀ-
πάντων ἧσθετο τῆς ἐτέρας τῶν θυγατέρων, Ἀτόσσης,
ἐρῶντος ἔρωτα δεινόν, ἐπικρυπτομένου δὲ δι' ἐκείνην
οὐχ ἡκιστα καὶ κολάζοντος τὸ πάθος, ὡς φασιν ἔνιοι, ³⁵
καίτοι γεγενημένης ἤδη πρὸς τὴν παρθένον ὀμιλίας αὐτῷ
λαθραίας. ὡς οὖν ὑπώπτευσεν ἡ Παρύσατις, τὴν παῖδα
μᾶλλον ἢ πρότερον ἠσπάζετο καὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρην
ἐπήνει τό τε κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ ἦθος, ὡς βασιλικῆς καὶ
μεγαλοπρεποῦς. τέλος οὖν γῆμαι τὴν κόρην ἔπεισε καὶ ⁴⁰

γνησίαν ἀποδείξει γυναῖκα χαίρειν ἑάσαντα δόξας Ἑλλήνων καὶ νόμους, Πέρσαις δὲ νόμον αὐτὸν ὑπὸ θεοῦ καὶ δικαιοτὴν αἰσχυρῶν καὶ καλῶν ἀποδεδειγμένον. ἔνιοι μέντοι λέγουσιν, ὧν ἔστι καὶ Ἡρακλείδης ὁ Κυμαῖος, οὐ μίαν μόνον τῶν θυγατέρων, ἀλλὰ καὶ δευτέραν, Ἄμηστριν, γῆμαι τὸν Ἄρτοξέρξην, περὶ ἧς ὀλίγον ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τὴν δ' Ἄτοσσαν οὕτως ἠγάπησεν ὁ πατὴρ συνοικοῦσαν, ὥστε ἀλφοῦ κατανεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα, δυσχερᾶναι μὲν ἐπὶ τούτῳ μὴδ' ὀτιοῦν, εὐχόμενος δὲ περὶ αὐτῆς

10 τῇ Ἡρᾷ προσκυνῆσαι μόνην θεῶν ἐκείνην ταῖς χερσὶ τῆς γῆς ἀψάμενος, δῶρά τε τῇ θεῷ τοσαῦτα πέμψαι τοὺς σατράπας καὶ φίλους αὐτοῦ κελεύσαντος, ὥστε τὰ μεταξύ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν βασιλείων ἑκκαίδεκα στάδια χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πορφύρας καὶ ἵππων ἐμπλησθῆναι.

15 *ib.* 26: Ὁχος . . . ἐκείνην (sc. Ἄτοσσαν) ἐθεράπευεν ὡς γαμησομένην καὶ συμβασιλεύσουσιν αὐτῇ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν. ἦν δὲ λόγος, ὅτε καὶ ζῶντος ἐλάνθανεν αὐτῇ πλησιάζων.

ib. 27: τῆς . . . Ἀρτεμίδος τῆς ἐν Ἐκβατάνοις, ἦν 20 Ἀναίτιν καλοῦσιν, ἱέρειαν ἀπέδειξεν αὐτὴν (sc. Ἀσπασίαν), ὅπως ἀγνὴ διάτη τὸν ἐπίλοιπον βίον.

ib. 28: ὁ . . . Ἑλληνικοῦ χάριν γυναίου τὸν ἄψευστον ἐν Πέρσαις ψευσάμενος νόμον οὐ δὴ που πιστός ἐστι τὰς περὶ τῶν μεγίστων ὁμολογίας ἐμπεδώσειν.

25 *ib.* 29: ἔνιοί φασι . . . εἶτα εἰς τὴν αὐλὴν προελθόντα τὸν Ἥλιον προσκυνῆσαι καὶ εἰπεῖν· „Εὐφραίνεσθε ἀπίοντες, ὦ Πέρσαι, καὶ λέγετε τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοῖς ἄθεσμα καὶ παράνομα διανοηθεῖσιν ὁ μέγας Ὁρωμάζης δίκην ἐπιτέθεικεν.“

Pseudo-Plutarchus

(inde ab saec. 2 scripsit)

30 *par. graeca et rom.* (Plutarchi *Moralia* ed. Bernardakis) 2 (= *Stob.*, *floril.* VII, 63): Ξέρξης μετὰ πεντακοσίων μυριάδων Ἀρτεμισίῳ προσορμίσας πόλεμον τοῖς ἐγχωρίοις κατήγγειλεν· Ἀθηναῖοι δὲ συγκεχυμένοι κατάσκοπον ἔπεμψαν Ἀγησίλαον, τὸν Θεμιστοκλέους ἀδελφόν,

32 καίπερ Νεοκλέους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κατ' ὄναρ ἑωρακότος ἀμφοτέρας ἀποβεβληκότα τὰς χεῖρας. παραγενόμενος δὲ εἰς τοὺς βαρβάρους ἐν σχήματι Περσικῷ Μαρδόνιον

20 Ἀναίτιν Solanus Ἀνείτιν vulg ἀνείτην A (Parisinus 1671)
28 Ὁρωμάζης P (alatinus 238) B (Parisinus 1672) CD (Par. 1674) G (Par. 1679) Ὁρωμάζης vulg

ἕνα τῶν σωματοφυλάκων ἀνείλεν, ὑπολαμβάνων Ξέρην εἶναι. συλληφθεὶς δὲ πρὸς τῶν πέριξ δέσμιος ἤχθη πρὸς τὸν βασιλέα. βουθυτεῖν δὲ τοῦ προειρημένου μέλλοντος ἐπὶ τῷ τοῦ ἡλίου βωμῷ, τὴν δεξιὰν ἐπέθηκε χεῖρα, καὶ ἀστενάκτως ὑπομείνας τὴν ἀνάγκην τῶν βασάνων ἤλευθε-⁵ ρώθη τῶν δεσμῶν εἰπών· ‘πάντες ἐσμέν τοιοῦτοι Ἀθηναῖοι· εἰ δ’ ἀπιστεῖς, καὶ τὴν ἀριστερὰν ἐπιθήσω.’ φοβηθεὶς δὲ ὁ Ξέρξης φρουρεῖσθαι αὐτὸν προσέταξε· καθάπερ ἴστορεῖ Ἀγαθαρχίδης Σάμιος ἐν δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν.

Juvenalis

(c. 47—127 vixit)

sat. (ed. Housman) X, 176 s.: credimus . . .¹⁰
 . . . madidis cantat quae Sostratus alis;
 ille (sc. Xerxes) tamen qualis rediit Salamine relicta,
 in Corum atque Eurum solitus saevire flagellis
 barbarus Aeolio nunquam hoc in carcere passos,
 ipsum conpedibus qui vinxerat Ennosigaeum ¹⁵
 (mitius id sane quod non et stigmatē dignum
 credidit: huic quisquam vellet servire decorum?)

Aelius Theo

(c. 100 p. Chr. vixit)

progymnasm. 9. 234 s. (Spengel, rhet. gr. II, 114s.):

οὐ γὰρ εἰ Τόμυρις ἢ Μασσαγέτις, ἢ Σπαρέθρα ἢ Ἀμόργου τοῦ Σακῶν βασιλέως γυνὴ κρείττων ἐστὶ Κύρου, ἢ καὶ ναὶ μὰ Δία Σεμίραμις Ζωρωάστρου τοῦ Βακτρίου, ἤδη²⁰ συγχωρητέον καὶ τὸ θῆλυ τοῦ ἄρρενος εἶναι ἀνδρειότερον, μίας μὲν ἢ δύο γυναικῶν ἀνδρειοτάτων οὐσῶν, ἀρρένων δὲ παμπόλλων.

Tacitus

(sub Hadriano mortuus est)

ann. (ed. Halm-Andresen) III, 62: altius Hierocae-
 sarienses exposuere: Persicam aput se Dianam, delubrum²⁵
 rege Cyro dedicatum.

ib. VI, 37: Vitellius . . . hortatus Tiridaten parata
 capessere, robur legionum sociorumque ripam ad Eu-
 phratis ducit. sacrificantibus, cum hic more Romano suo-
 vetaurilia daret, ille equum placando amni adornasset,³⁰
 nuntiavere accolae Euphraten . . . attolli etc.

16 aut pro quod — credidit cum Webero quid? . . . credidit?
 scribendum videtur aut pro vellet reponendum nollet, ne tam
 subito deseratur ironia ²⁶ regi Freinsheim

ib. XV, 24: legati Parthorum mandata regis Vologaesii litterasque in eandem formam attulere: . . . non . . . recusaturum Tiridaten accipiendo diademati in urbem venire, nisi sacerdotii religione attineretur.

Philo Byblius

(eodem tempore scripsit)

- 5 apud Euseb., praep. ev. (ed. Gaisford) I, 10. 42 a b:
 Ζωροάστρης . . . ὁ μάγος ἐν τῇ ἱερᾷ συναγωγῇ τῶν Περσικῶν
 φησι κατὰ λέξιν· ὁ δὲ θεός ἐστι κεφαλὴν ἔχων ἱέρακος.
 οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτος ἄφθαρτος, αἰδῖος, ἀγένητος, ἀμερῆς,
 ἀνομοιότατος, ἠνίοχος παντός καλοῦ, ἀδωροδόκητος, ἀγα-
 10 θῶν ἀγαθώτατος, φρονίμων φρονιμώτατος· ἔστι δὲ καὶ
 πατὴρ εὐνομίας καὶ δικαιοσύνης, αὐτοδίδακτος, φυσικός,
 καὶ τέλειος, καὶ σοφός, καὶ ἱεροῦ φυσικοῦ μόνος εὐρετής.
 τὰ δ' αὐτὰ καὶ Ὀστανῆς φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἐπιγρα-
 φομένῃ Ὀκτατεύχῳ.

Cephalio

(eodem tempore scripsit)

vid. sub Clemente Alexandrino.

Zenobius

(sub Hadriano floruit)

- 15 ἐπιτομὴ ἐκ τῶν Ταρβραίου καὶ Διδύμου παροιμιῶν (par-
 oemiogr. gr. ed. Leutsch et Schneidewin I) V, 78: Εὐαν-
 δρος ἔφη ὀκτὼ τοὺς πάντων εἶναι κρατοῦντας θεοῦς· Πῦρ,
 ὕδωρ, Γῆν, Οὐρανόν, Σελήνην, Ἥλιον, Μίθραν, Νύκτα.

Minucius Felix

(sub Hadriano vel Antonino Pio scripsit)

- Octavius (ed. Schoene) 26, 10s.: magi . . . non tantum
 20 sciunt daemones, sed etiam quicquid miraculi ludunt, per
 daemones faciunt: illis adspirantibus et infundentibus
 praestigias edunt, 11. vel quae non sunt videri vel quae
 sunt non videri. eorum magorum et eloquio et negotio
 primus Hostanes et verum deum merita maiestate pro-
 25 sequitur et angelos, id est ministros et nuntios dei sedem
 tueri eiusque veneratione novit assistere, ut et nutu ipso
 et vultu domini territi contremescant. idem etiam dae-
 monas prodidit terrenos, vagos, humanitatis inimicos.

ib. 31, 3: ius est apud Persas, misceri cum matribus.

7 ἱέρακος] κτιστῆς ὁ μέγας criticus nescio quis 24 Hostanes
 Gelenius sosthenes P(arisinus 1661) sed et veri (sed et era-
 sum) P corr. Hartel.

Arrianus

(c. 95—175 vixit)

anab. (ed. Roos) VI, 29, 1. 4 s.: καὐτὸς (Ἀλέξανδρος) . . . ἤει τὴν ἐπὶ Πασαργάδας τῆς Περσίδος . . . 4. ἐλύπησε δὲ αὐτὸν ἡ παρανομία ἢ ἐς τὸν Κύρου τοῦ Καμβύσου τάφον, ὅτι διορωρυγμένον τε καὶ σεσυλημένον κατέλαβε τοῦ Κύρου τὸν τάφον, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος 5 . . . 5. αὐτὸν δὲ τὸν τάφον τὰ μὲν κάτω λίθου τετραπέδου ἐς τετράγωνον σχῆμα πεποιῆσθαι· ἄνωθεν δὲ οἶκημα ἐπεῖναι λίθινον ἐστεγασμένον, θυρίδα ἔχον φέρουσαν εἴσω στενήν, ὡς μόλις ἂν <εῖναι> ἐνὶ ἀνδρὶ οὐ μεγάλῳ πολλὰ κακοπαθοῦντι παρελθεῖν. ἐν δὲ τῷ οἰκῆματι πύελον χρυσοῦν 10 κεῖσθαι, ἵνα τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἐτέθαιπτο, καὶ κλίνην παρὰ τῆ πυέλω· πόδας δὲ εἶναι τῇ κλίνῃ χρυσοῦς σφυρηλάτους, καὶ τάπητα ἐπίβλημα τῶν Βαβυλωνίων, καὶ καυνάκας πορφυροῦς ὑποστρώματα. 6. ἐπεῖναι δὲ καὶ κάνδυσ καὶ ἄλλους χιτῶνας τῆς Βαβυλωνίου ἐργασίας. καὶ ἀνα- 15 ξυρίδες Μηδικαὶ καὶ στολαὶ ὑακινθινοβαφεῖς λέγει ὅτι ἔκειντο, αἱ δὲ πορφύρας, αἱ δὲ ἄλλης καὶ ἄλλης χροῶς, καὶ στρεπτοὶ καὶ ἀκινάκαι καὶ ἐνώτια χρυσοῦ τε καὶ λίθων κολλητὰ, καὶ τράπεζα ἔκειτο. ἐν μέσῳ δὲ τῆς κλίνης ἢ πύελος ἔκειτο ἢ τὸ σῶμα τοῦ Κύρου ἔχουσα. 7. εἶναι δὲ 20 ἐντὸς τοῦ περιβόλου πρὸς τῇ ἀναβάσει τῇ ἐπὶ τὸν τάφον φερούσῃ οἶκημα σμικρὸν τοῖς Μάγοις πεποιημένον, οἱ δὲ ἐφύλασσον τὸν Κύρου τάφον, ἔτι ἀπὸ Καμβύσου τοῦ Κύρου, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεχόμενος τὴν φυλακὴν. καὶ τούτοις πρόβατόν τε ἐς ἡμέραν ἐδίδοτο ἐκ βασιλέως καὶ 25 ἀλεύρων τε καὶ οἴνου τεταγμένα καὶ ἵππος κατὰ μῆνα ἐς θυσίαν τῷ Κύρῳ. ἐπεγέγραπτο δὲ ὁ τάφος Περσικοῖς γράμμασι· καὶ ἐδήλου Περσιστὶ τάδε· ὦ ἄνθρωπε, ἐγὼ Κύρός εἰμι ὁ Καμβύσου ὁ τὴν ἀρχὴν Πέρσαις καταστήσάμενος καὶ τῆς Ἀσίας βασιλεύσας. μὴ οὖν φθονήσης 30 μοι τοῦ μνήματος.

Ptolemaeus

(c. 100—178 vixit)

tetrabibl. (ed. Norimberg.) II p. 17: τὰ . . . ἄλλα μέρη τὰ περιέχοντα Ἰνδικὴν Ἀριανὴν Γεδρωσίαν, Παρθίαν, Μηδίαν, Περσίδα, Βαβυλωνίαν, Μεσοποταμίαν, Ἀσσυρίαν . . . οἰκοδεσποτοῦνται . . . ὑπὸ τοῦ τῆς Αφροδίτης καὶ τοῦ 35 Κρόνου ἐπὶ ἐψῶν σχηματισμῶν· διόπερ καὶ τὰς φύσεις

9 εἶναι add. Roos εἶναι pro ἐνὶ Krueger 13 ἐπίβλημα τῶν Roehl ἐπιβλημάτων A (Vindobonensis hist. 4)

τῶν ἐν αὐτοῖς ἀκολουθῶς ἂν τις εὖροι τοῖς ὑπὸ τῶν οὕτως οἰκοδεσποτησάντων ἀποτελουμένας· σέβουσί τε γὰρ τὸν μὲν τῆς Ἀφροδίτης Ἴσιν ὀνομάζοντες, τὸν δὲ τοῦ Κρόνου * * * Μίθραν δὲ τὸν ἥλιον. καὶ προθεσπίζουσιν οἱ πολλοὶ τὰ μέλλοντα.

Lucianus

(c. 120—180 vixit)

(ed. Sommerbrodt) Men. 6 s. 463 s.: (Μένιπος·) καὶ μοί ποτε . . . . . ἔδοξεν ἐς Βαβυλῶνα ἐλθόντα δεηθῆναι τινος τῶν μάγων τῶν Ζωροάστρου μαθητῶν καὶ διαδόχων, ἤκουον δὲ αὐτοῦς ἐπωδαῖς καὶ τελεταῖς τισιν
 10 ἀνοίγειν τε τοῦ Ἄιδου τὰς πύλας καὶ κατάγειν ὃν ἂν βούλωνται ἀσφαλῶς καὶ ὀπίσω αὐθις ἀναπέμπειν. ἄριστον οὖν ἠγούμην εἶναι παρά τινος τούτων διαπραξάμενον τὴν κατάβασιν ἐλθόντα παρὰ Τειρεσίαν τὸν Βοιωτίον μαθεῖν παρ' αὐτοῦ ἅτε μάντεως καὶ σοφοῦ, τίς ἐστίν ὁ ἄριστος
 15 βίος καὶ ὃν ἂν τις ἔλοιτο εὖ φρονῶν· καὶ δὴ ἀναπηδήσας ὡς εἶχον τάχους ἔτεινον εὐθὺ Βαβυλῶνος. ἐλθὼν δὲ συγκρίγνομαί τινι τῶν Χαλδαίων σοφῶ ἀνδρὶ καὶ θεσπεσίῳ τὴν τέχνην, πολιῶ μὲν τὴν κόμην, γένειον δὲ μάλα σεμνὸν καθειμένῳ, τοῦνομα δὲ ἦν αὐτῷ Μιθροβαρζάνης· δεηθεὶς
 20 δὲ καὶ καθικετεύσας μόγις ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ, ἐφ' ὅτῳ βούλοιο μισθῶ, καθηγήσασθαί μοι τῆς ὁδοῦ. 7. παραλαβὼν δέ με ὁ ἀνὴρ πρῶτα μὲν ἡμέρας ἑννέα καὶ εἴκοσιν ἅμα τῇ σελήνῃ ἀρξάμενος ἔλουε κατάγων ἔωθεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ῥῆσίν τινα μακρὰν
 25 ἐπιλέγων, ἧς οὐ σφόδρα κατήκουον· ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλοι τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κηρύκων ἐπίτροχόν τι καὶ ἀσαφὲς ἐφθέγγετο· πλὴν ἐώκει γέ τινας ἐπικαλεῖσθαι δαίμονας. μετὰ δ' οὖν τὴν ἐπωδὴν τρεῖς ἂν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, ἐπανήει πάλιν οὐδένα τῶν ἀπαντῶντων προσ-
 30 βλέπων· καὶ σιτία μὲν ἦν ἡμῖν τὰ ἀκρόδρυα, ποτὸν δὲ γάλα καὶ μελίκρατον καὶ τὸ τοῦ Χοάσπου ὕδωρ, εὐνὴ δὲ ὑπαίθριος ἐπὶ τῆς πόας. ἐπεὶ δὲ ἄλις εἶχε τῆς προδιατήσεως, περὶ μέσας νύκτας ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἀγαγὼν ἐπάθηρέ τέ με καὶ ἀπέμαξε καὶ περιήγγινε δαδὶ καὶ
 35 σκίλλῃ καὶ ἄλλοις πλείοσιν ἅμα καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐκείνην ὑποτονθορύσας, εἶτα ὄλον με καταμαγεύσας [καὶ] περιελθὼν, ἵνα μὴ βλαπτοίμην ὑπὸ τῶν φασμάτων, ἐπανάγει ἐς

3 Ἴσιν] Αναίτιν Cumont <Βῆλον αὐτὸν ὡσπερ καὶ> Μίθραν Cu
 8 Ζωροάστου G(orlicensis) 19 Μιθροβαζάνης B(Vindobonensis
 123) 29 ἀπάντων Ω (Marcianus 434) ἀπάντων τούτων C (Parisinus 3011)

τὴν οἰκίαν, ὡς εἶχον, ἀναποδίζοντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἀμφὶ πλοῦν εἶχομεν. 8. αὐτὸς μὲν οὖν μαγικὴν τινα ἐνέδου στολὴν τὰ πολλὰ εἰοικύϊαν τῇ Μηδικῇ, ἐμὲ δὲ τουτοισὶ φέρων ἐνεσκεύασε τῷ πῖλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρα καὶ παρεκελεύσατο, ἣν τις ἔρηται με τοῦνομα, 5 Μένιππον μὲν μὴ λέγειν, Ἡρακλέα δὲ ἢ Ὀδυσσεά ἢ Ὀρφέα.

de Iuctu 21. 932: μέχρι μὲν θρήνων ὁ αὐτὸς ἅπασιν νόμος τῆς ἀβελτερίας· τὸ δὲ ἀποτότου διελόμενοι κατὰ ἔθνη τὰς ταφὰς ὁ μὲν Ἕλλην ἔκαυσεν, ὁ δὲ Πέρσης ἔθαψεν, ὁ δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιχρίει, ὁ δὲ Σκύθης κατεσθίει, 10 ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος.

navig. 30. 267: Λύκινος· Ἀλλὰ τῆς μὲν τιμῆς, ὦ βασιλεῦ, χάριν οἶδά σοι καὶ ὑποκύψας ἐς τὸ Περσικὸν προσκυνῶ σε περιεγαγὼν εἰς τοῦπίσω τῷ χεῖρε τιμῶν τὴν τιάραν ὀρθὴν οὔσαν καὶ τὸ διάδημα. 15

Jupp. trag. 42. 690: ἄλλοι ἄλλα νομίζουσι, Σκύθαι μὲν ἀκινάκη θύοντες καὶ Θρᾶκες Ζαμόλξειδι, δραπέτη ἀνθρώπῳ ἐκ Σάμου ὡς αὐτοὺς ἤκοντι, Φρύγες δὲ Μῆνη καὶ Αἰθίοπες Ἡμέρα καὶ Κυλλήνιοι Φάλητι καὶ Ἀσσύριοι περιστερᾷ καὶ Πέρσαι πυρὶ καὶ Αἰγύπτιοι ὕδατι. 20

Apuleius

(c. 124 — c. 170 vixit)

anologia (ed. Helm) 25 s.: nam si, quod ego apud plurimos lego, Persarum lingua magus est qui nostra sacerdos, quod tandem est crimen, sacerdotem esse et rite nosse atque scire atque callere leges cerimoniarum, fas sacrorum, ius religionum, si quidem magia id est 25 quod Plato interpretatur, cum commemorat, quibusnam disciplinis puerum regno adolescentem Persae imbuant . . . 26. auditisne magiam, qui eam temere accusatis, artem esse dis immortalibus acceptam, colendi eos ac venerandi pergnaram, piam scilicet et divini scientem, iam 30 inde a Zoroastre et Oromaze auctoribus suis nobilem, caelitum antistitam, quippe qui inter prima regalia docetur, nec ulli temere inter Persas concessum est magum esse, haud magis quam regnare . . . quod si ita est, cur mihi nosse non liceat . . . Zoroastri sacerdotia? 35

ib. 90: . . . si quamlibet modicum emolumentum

17 Θρᾶκες om. A (Gorlicensis)

28 qui eam] quam Jahn

31 Zoroastro van der Vliet oromazo vulg

32 quippe quia

Hildebrand quippe quae Krueger

probaveritis, ego ille sim Carmendas vel Damigeron vel his Moses vel I[oh]annes vel Apollobex vel ipse Dardanus vel quicumque alius post Zoroastren et Hostanen inter magos celebratus est.

- 5 flor. (ed. Helm) 15: sunt qui Pythagoran aiant eo temporis inter captivos Cambysae regis, Aegyptum cum adveheretur, doctores habuisse Persarum magos ac praecipue Zoroast<r>en, omnis divini arc[h]ani antistitem.

Aristides

(sub Antonino Pio scripsit)

- apol. (ed. Goodspeed) 3, 2: οἱ . . . Χαλδαῖοι <a Beel
10 (Κρόνου) genus suum trahunt et a Rhea et ab reliquis
deis suis> μὴ εἰδότες θεὸν ἐπλανήθησαν ὀπίσω τῶν στοι-
χείων καὶ ἤρξαντο σέβεσθαι τὴν κτίσιν παρὰ τὸν κτίσαντα
αὐτούς· ὧν καὶ μορφώματά τινα ποιήσαντες ὠνόμασαν
ἐκτύπωμα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης.
15 ἡλίου τε καὶ σελήνης καὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων ἢ φωσ-
τήρων, καὶ συγκλείσαντες ναοῖς προσκυνοῦσι θεοὺς κα-
λοῦντες . . .

- 4, 1 s.: ἔλθωμεν οὖν, ᾧ βασιλεῦ, ἐπ' αὐτὰ τὰ
στοιχεῖα, ὅπως ἀποδείξωμεν περὶ αὐτῶν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί,
20 ἀλλὰ φθαρτὰ καὶ ἀλλοιούμενα . . . 2. οἱ νομίζοντες τὸν
οὐρανὸν εἶναι θεὸν πλανῶνται . . . 3. οἱ δὲ νομίζοντες
τὴν γῆν εἶναι θεὰν ἐπλανήθησαν. ὀρώμεν γὰρ αὐτὴν ὑπὸ
τῶν ἀνθρώπων ὑβριζομένην καὶ κατακυριευομένην . . .
καταπατεῖται δὲ ὑπὸ ἀνθρώπων καὶ τῶν λοιπῶν ζώων,
25 αἷμασι φονευομένων μαιίνεται, διορύσσεται, γεμίζεται νε-
κρῶν, θήκη γίνεται σωμάτων. 4. <quod fieri non potest
ut haec natura sancta et clara et sacra et immutabilis
tale quicquam subeat> . . . 5, 1. οἱ δὲ νομίζοντες τὸ
ὔδωρ εἶναι θεὸν ἐπλανήθησαν. καὶ αὐτὸ γὰρ εἰς χρῆσιν
30 τῶν ἀνθρώπων γέγονε καὶ κατακυριεύεται ὑπ' αὐτῶν, μαι-

1 carūdāf φ (Mediceus bibl. Laurentianae 29, 2) Tarmoendas
Plin. n. h. XXX (2) 5 Dieterich 2 hifmefof φ is Moses Jan.
Parrhasius hic M. Olearius <Ve>lus (sc. Belus) <vel> M.
Kr coniect. Meursii secut. Hisus (sc. Jesus) <vel> M. Bos-
scha Judaeus M. ? Helm. post his comparat. intercidesse putat
van der Vliet; suppleas <maiores> ioh φ Iannes Colvius
apollo h. φ Apollobeches Kr Apollobex He Die alias φ
em. vulg 3 hostanen φ 7 ductures φ: ductores 8 zoro-
asten φ archanū φ em. Vulcan arcanorum Oudendorp 9
Χαλδαῖοι] barbari Syr nationes et barbari Arm 11 ὀπίσω]
διὰ S deum S 22 ὀρώμεν — κατακυριευομένην om. S post
καί] multifariam add. S αὐτῶν] mutatur enim et add. S

νεται καὶ φθείρεται καὶ ἀλλοιοῦται ἐψούμενον καὶ ἀλλασ-
 σόμενον χρώμασι καὶ ὑπὸ τοῦ κρύους πηγνύμενον <et cum
 stercore hominum et pecorum et sanguine occisorum com-
 mixtum et confusum> . . . 3. οἱ δὲ νομίζοντες τὸ πῦρ
 εἶναι θεὸν πλανῶνται. τὸ γὰρ πῦρ ἐγένετο εἰς χρήσιν⁵
 τῶν ἀνθρώπων καὶ κατακυριεύεται ὑπ' αὐτῶν περιφερό-
 μενον ἐκ τόπου εἰς τόπον εἰς ἔψησιν καὶ ὄπτησιν παντο-
 दाπῶν κρεῶν . . . ἔτι δὲ καὶ . . . νεκρῶν σωματῶν . . .
 4. οἱ δὲ νομίζοντες τὴν τῶν ἀνέμων πνοὴν εἶναι θεὸν
 πλανῶνται . . . 6, 1: οἱ δὲ νομίζοντες τὸν ἥλιον εἶναι θεὸν¹⁰
 πλανῶνται . . . 3. οἱ δὲ νομίζοντες τὴν σελήνην εἶναι
 θεὸν πλανῶνται . . . 7, 1. οἱ δὲ νομίζοντες τὸν ἄν-
 θρωπον εἶναι θεὸν πλανῶνται . . . 4. πλάνην οὖν με-
 γάλην ἐπλανήθησαν οἱ Χαλδαῖοι ὀπίσω τῶν ἐπιθυμημάτων
 αὐτῶν. σέβονται γὰρ τὰ φθαρτὰ στοιχεῖα καὶ τὰ νεκρὰ¹⁵
 ἀγάλματα καὶ οὐκ αἰσθάνονται ταῦτα θεοποιούμενοι.

Pausanias

(143—176 scripsit)

Graec. descr. (ed. Hitzig et Bluemner) III, 16, (6,) 8:
 διαμεμένηκεν ἔτι καὶ νῦν τηλικούτο ὄνομα τῇ Ταυρικῇ
 θεῷ, ὥστε ἀμφισβητοῦσι μὲν Καππάδοκες οἱ τὸν Εὐξείνον
 οἰκοῦντες τὸ ἄγαλμα εἶναι παρὰ σφίσιν, ἀμφισβητοῦσι δὲ²⁰
 καὶ Λυδῶν οἷς ἐστὶν Ἀρτέμιδος ἱερὸν Ἀναίτιδος.

ib. 20, (5,) 4: ταύτην (sc. ἄκραν τοῦ Ταυρέτου) Ἥλιου
 καλοῦσιν ἱερὰν καὶ ἄλλα τε αὐτόθι Ἥλιῳ θύουσιν καὶ
 ἵππους· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ Πέρσας οἶδα [θύειν] νομίζοντας.

ib. V, 27, (1 s.) 1 s.: ἐν . . . αὐτοῖς καὶ τὰ ἀνατε-²⁵
 θέντα ἐστὶν ὑπὸ τοῦ Μαιναλίου Φόρμιδος, ὃς ἐκ Μαινά-
 λου διαβάς ἐς Σικελίαν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένους καὶ

2 et cum — confusum S καὶ αἵμασι μολυνόμενον καὶ εἰς πάν-
 των τῶν ἀκαθάρτων πλῆσιν ἀγόμενον Gr post καὶ multi-
 fariam add. S 6 περιφερόμενον — τόπον om S 8 νεκρῶν
 σωματῶν] ad fabricationem ornamentorum S, add. et ceterorum
 quae maiestati vestrae cognita sunt 12 οἱ — πλανῶνται] ei vero
 qui de hominibus antiquis existimaverunt aliquos eorum deos
 esse, valde erraverunt S 13 πλάνην — θεοποιούμενοι] et igitur,
 o rex, nos decet errorem barbarorum agnoscere. qui quod de
 deo vero non quaesiverunt, ab veritate exciderunt et ad de-
 siderium mentis suae ambulaverunt, elementis corruptis et
 idolis inanibus servientes, et ob errorem suum non agnoscunt
 quid deus verus sit S 19 Καππάδοκες καὶ οἱ codd edd
 ante Schubartium-Walziium Καππάδοκες οἱ Schu-Wa Dindorf
 Καπποδοκαὶ οἱ Schu 21 θύειν inclus. Hitzig, voluit Schu,
 probat Kayser

ῥαίειν τε αὐτῷ καὶ Ἰέρωνι ὕστερον ἀδελφῷ τοῦ Γέλωνος
 ἐς τὰς στρατείας ἀποδεικνύμενος λαμπρὰ ἔργα ἐς τοσοῦτο
 προήλθεν εὐδαιμονίας ὡς ἀναθεῖναι μὲν ταῦτα ἐς Ὀλυμ-
 πίαν, ἀναθεῖναι δὲ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι ἄλλα ἐς Δελφούς.
 5 2. τὰ δὲ ἐς Ὀλυμπίαν δύο τέ εἰσιν ἵπποι καὶ ἠνίοχοι δύο,
 ἑκατέρῳ τῶν ἵππων παρεστῶς ἀνὴρ ἠνίοχος. ὁ μὲν δὴ
 πρότερος τῶν ἵππων καὶ ὁ ἀνὴρ Διονυσίου τοῦ Ἀργείου,
 τὰ δεύτερα δὲ ἔργα ἐστὶν Αἰγινήτου Σίμωνος. τῷ προτέρῳ
 δὲ τῶν ἵππων ἐπίγραμμα ἔπεστιν ἐπὶ τῇ πλευρᾷ, τὰ πρῶτα
 10 οὐ σὺν μέτρῳ· λέγει γὰρ δὴ οὕτω·

Φόρμις ἀνέθηκεν

Ἄρκας Μαινάλιος, νῦν δὲ Συρακόσιος.

(2.) 3. οὗτός ἐστιν ὁ ἵππος ὅτι καὶ τὸ ἵππομανὲς λόγῳ
 τῷ Ἡλείῳ ἔγκειται· δηλαδὲ καὶ ἄλλα ἐστὶν ἀνδρὸς μάγου
 15 σοφία γενέσθαι (καὶ τὰ) συμβαίνοντα τῷ ἵππῳ. μέγεθος
 μὲν καὶ εἶδος ἵππων ἀποδεῖ πολλῶ, ὅσοι τῆς Ἄλτews
 ἐντὸς ἐστήκασιν· πρὸς δὲ ἀποκέκοπται τε τὴν οὐρὰν καὶ
 ἔστιν ἐπὶ τῷ τοιῷδε ἔτι αἰσχίων. οἱ δὲ ἵπποι οἱ ἄρσενες
 οὔτι που τοῦ ἥρος μόνον ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἐπ' αὐτὸν
 20 ὀργῶσιν ἡμέραν. 4. καὶ γὰρ ἐσθέουσιν ἐς τὴν Ἄλτιν ἀ-
 πορρηγνύοντες τὰ δεσμὰ ἢ καὶ ἐκφεύγοντες τοὺς ἄγοντας,
 καὶ ἐπιπηδῶσιν αὐτῷ πολλῶ δὴ τι ἐμμανέστερον ἢ ἐπὶ τὴν
 καλλίστην ἵππον ζῶσάν τε καὶ ἠθάδα ἀναβαίνεσθαι. ἀπο-
 λισθάνουσί τε δὴ αὐτοῖς αἱ ὄπλαί, καὶ ὅμως οὐκ ἀπαγο-
 25 ρεύουσι χρεμετίζοντές τε μᾶλλον καὶ ἐπιπηδῶντες μετὰ
 βιαιοτέρας τῆς ὀρμῆς, πρὶν ἂν ὑπὸ μαστίγων καὶ ἀνάγκης
 ἰσχυρᾶς ἀφελκυσθῶσιν· πρότερον δὲ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ
 σφισιν οὐδεμία ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. (3.) 5. καὶ ἄλλο ἐν Λυ-
 δία θεασάμενος οἶδα διάφορον μὲν θαῦμα ἢ κατὰ τὸν ἵππον
 30 τὸν Φόρμιδος, μάγων μέντοι σοφίας οὐδὲ αὐτὸ ἀπηλλαγ-
 μένον. ἔστι γὰρ Λυδοῖς ἐπίκλησιν Περσικοῖς ἱερὰ ἐν τε
 Ἱεροκαίσαρεια καλουμένη πόλει καὶ ἐν Ὑπαίτοις, ἐν ἑκα-

14 δηλῶ La (Leidensis), Pa(risinus) add. in marg. δηλοῖ ἄλλα
 ἐς τιμὴν ἀνδρὸς Pa Vab (Vindobonenses) edd praeter Clavierum
 Schu.-Wa Di, ἄλλα ἔστι μὴν rell codd, etiam cod. Phralitis,
 Schu.-Wa Di, hic lacunam indicans post μὴν et γίνεσθαι scribens.
 Kuhn voluit καὶ ἄλλω ἐς τιμὴν αὐτ καὶ ἄλλω ἔστι σὺν ἀνδρὸς
 μάγου σοφία, Facius καὶ ἄλλως τὰ μὴν (vel μὲν) ἀνδρὸς μ. σ.,
 ἄλλως ἔστι μὲν ἄ. Cla, ἄλλως ἐστὶν ἀνδρὸς μ. σοφία γίνεσθαι τὰ
 συμβαίνοντα Coraeus, ἄλλα τινὰ ἀνδρ. conl. Siebelis, ἄλλα ἐστὶν
 ἀνδρὸς Herwerden, κατὰ πλαστικὴν Froehner, ἐστὶν Hi 16 καὶ
 εἶδος Hi, idem conl. Schu, ἢ εἶδος codd edd, ante ἢ inseri οἱ
 iubet Pa in marg. πολλῶν edd ante Schu.-Wa codd, πολλῶ
 rell edd e conl. Cor, quam probant Sie Bekker 20 fuitne
 pro ἡμέραν potius ὤραν, ut Amasaicum (anni parte) legisse Pa
 suspicatur?

τέρῳ δὲ τῶν ἱερῶν οἴκημά τε καὶ ἐν τῷ οἰκήματί ἐστιν ἐπὶ βωμοῦ τέφρα· χροὰ δὲ οὐ κατὰ τέφραν ἐστὶν αὐτῆ τὴν ἄλλην. 6. ἐσελθὼν δὲ ἐς τὸ οἶκημα ἀνὴρ μάτος καὶ ξύλα ἐπιφορήσας αὐὰ ἐπὶ τὸν βωμὸν πρῶτα μὲν τιάραν ἐπέθετο ἐπὶ τῇ κέφαλῇ, δεύτερα δε ἐπὶ κλησιν ὅτου δὴ θεῶν 5 ἐπάδει, βάρβαρα καὶ οὐδαμῶς συνετὰ Ἑλλησιν· ἐπάδει δὲ ἐπιλεγόμενος ἐκ βιβλίου. ἄνευ τε δὴ πυρὸς ἀνάγκη πᾶσα-ἀφθῆναι τὰ ξύλα καὶ περιφανῆ φλόγα ἐξ αὐτῶν ἐκλάμψαι. τὰδε μὲν ἐς τοσοῦτο ἡμῖν δεληλώσθω.

ib. VII, 6, (4.) 6: τοῦ . . . Ἀδράστου τούτου χαλκῆν 10 εἰκόνα ἀνέθεσαν οἱ Λυδοὶ πρὸ ἱεροῦ Περσικῆς Ἀρτέμιδος κτλ.

Nikomachus Gerasaeus

(c. 150 floruit)

theologumena arithmetica (ed. Ast) 7: ἐκ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς ἀριθμητικῆς τοῦ Γερασσηνοῦ Νικομάχου . . . καὶ Βαβυλωνίων οἱ δοκιμώτατοι καὶ Ὀστάνης καὶ 15 Ζωροάστρης ἀγέλας κυρίως καλοῦσι τὰς ἀστρικὰς σφαίρας, ἥτοι παρ' ὅσον τελείως ἄγονται περὶ τὸ κέντρον μόναι παρὰ τὰ σωματικὰ μεγέθη· ἢ ἀπὸ τοῦ σύνδεσμοί πως καὶ συναγωγαὶ χρηματίζειν δογματίζεσθαι παρ' αὐτῶν τῶν φυσικῶν λόγων, ἃς ἀγέλους κατὰ τὰ αὐτὰ καλοῦσιν ἐν τοῖς 20 ἱεροῖς λόγοις, κατὰ παρέμπτησιν δὲ τοῦ γάμμα ἐφθαρμένως ἀγγέλους· διὸ καὶ τοὺς καθ' ἑκάστην τούτων τῶν ἀγγέλων ἐξάρχοντας ἀστέρας καὶ δαίμονας ὁμοίως ἀγγέλους καὶ ἀρχαγγέλους προσαγορεύεσθαι, οἵπερ εἰσὶν ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν.

Appianus

(c. 160 scripsit)

Mithridat. (ed. Mendelssohn) 66: (ὁ Μιθριδάτης) 25 ἔθουε τῷ στρατίῳ Διὶ πάτριον θυσίαν ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ, κορυφὴν μείζονα ἄλλην ἀπὸ ξύλων ἐπιτιθείς. πρῶτοι δ' ἐς αὐτὴν οἱ βασιλεῖς ξυλοφοροῦσι, καὶ περιθέντες ἑτέραν ἐν κύκλῳ βραχυτέραν τῇ μὲν ἄνω γάλα καὶ μέλι καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ θυμιάματα πάντα ἐπιφοροῦσι, τῇ δ' ἐπιπέδῳ 30 σῖτόν τε καὶ ὄψον ἐς ἄριστον τοῖς παροῦσιν ἐπιτιθέντες, οἶόν τε καὶ ἐν Πασαργάδαις ἐστὶ τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι

4 ἐπὶ τῶν ὤμων Pd (Parisinus) 15 ὁ Στάνης Parisinus 17 περιόντι κέντρον μοναί Par 28 (sic enim sacra instituunt) Primi Candidi translatio αὐτὴν A (Monacensis 374) B (Marcianus 387) V (aticanus 134) EF (Parisini 1642. 1672) L (evidensis) αὐτόν ab (Parisini 1681. 1682) d (Vratislaviensis) f (Laurentianus LXX, 33) 31 ἐπιθέντες? Mendelssohn 32 ἐστὶ] ἦν? Me

θυσίας γένος, ἄπτουσι τὴν ὕλην. ἢ δ' αἰθομένη διὰ τὸ μέγεθος τηλοῦ τε χιλίων σταδίων γίγνεται τοῖς πλέουσι καταφανής, καὶ πελάσαι φασὶν ἐς πολλὰς ἡμέρας, αἰθομένου τοῦ ἀέρος, οὐ δυνατόν εἶναι.

5 ib. 70: ἀρχομένου . . . ἦρος ἀπόπειραν τοῦ ναυτικοῦ ποιησάμενος, ἔθυε τῷ στρατίῳ Διὶ τὴν συνήθη θυσίαν, καὶ Ποσειδῶνι λευκῶν ἵππων ἄρμα καθείς ἐς τὸ πέλαγος ἐπὶ Παφλαγονίας ἠπέιγετο.

Junianus Iustinus

(inter 160 et 300 scripsit)

10 epit. hist. Philipp. Pomp. Trog. (ed. Ruehl) I, 1, 9: postremum bellum illi (sc. Nino) fuit cum Zoroastre, rege Bactrianorum, qui primus dicitur artes magicas invenisse et mundi principia siderumque motus diligentissime spectasse.

15 ib. 9, 11: apud Persas persona regis sub specie maiestatis occultitur.

ib. 10, 5: et solem Persae unum deum esse credunt et equos eidem deo sacratos ferunt.

20 ib. VI, 2, 12 s.: Conon diu rege per epistulas frustra fatigato ad postremum ipse ad eum pergit, a cuius aspectu et conloquio prohibitus est, quod eum more Persarum adorare noluit.

25 ib. XI, 15, 10: (Dareus:) Alexandro referre se, quam solam moriens potest, gratiam, precari superum inferumque numina et regales deos, ut illi terrarum omnium victori contingat imperium.

ib. 15: (Alexander) corpus . . . regio more sepeliri et reliquias eius maiorum tumulis inferri iussit.

30 ib. XII, 7, 1: dein, quod primo distulerat, ne omnia pariter invidiosiora essent, ex Persico superbiae regiae more non salutari, sed adorari se iubet (sc. Alexander).

ib. XIX, 1, 10 s.: dum haec aguntur, legati a Dareo,

2 τηλοῦ ἐκ χιλ. malebat Schweighaeuser praeter necessitatem 21 noluit Madvig nolit I (= E[usebianus]) F [Laurentianus 66, 20] S[essorianus 17] L [Vossianus L. Q. 101] A (Parisinus 4950) R (Frznequeranus 24) H (Sancti Galli) G(issensis) nollet A² V(ossianus L. Q. 32) Q (Ashburnhamensis L. 29) II (= Petropolitani 422, Palatino-Vaticanus 927, P [Mus. Brit. Add. 19, 906] Harleianus 4822) 29 ex — more post essent posuit Ruehl, post primo I T (= AHGMK [Monacenses] VQR) II, post dein Eussner

Persarum rege, Karthaginem venerunt adferentes edictum, quo Poeni humanas hostias immolare et canina vesci prohibebantur 11. mortuorumque corpora cremare potius quam terra obruere a rege iubebantur.

ib. XLI, 3, 1: uxores dulcedine variae libidinis⁵ singuli plures habent, nec ulla delicta adulteriis gravius vindicant.

ib. 3, 5 s.: sepultura vulgo aut avium aut canum laniatus est; nuda demum ossa terra obruunt. 6. in superstitionibus ac cura deorum praecipua omnibus veneratio est.¹⁰

ib. 3, 10: in libidinem proiecti, in cibum parci. fides dicti promissique nulla, nisi quatenus expedit.

Polyaenus

(162 scripsit)

strategem. (ed. Melber) VII, 11, 7: Δαρείος Αἰγυπτίων οὐ φερόντων Ἀρυάνδου τοῦ σατράπου τὴν ὠμότητα καὶ διὰ τοῦτο ἀποστάντων αὐτὸς διὰ τῆς ἐρήμης Ἀραβίας¹⁵ ὀδεύσας ἤκεν εἰς Μέμφιν. ἔτυχον δὲ Αἰγύπτιοι τὸν Ἄπιν ἀφανῆ γεγονότα κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας πενθοῦντες. Δαρείος προέγραψε τῷ ἀγαγόντι τὸν Ἄπιν δώσειν ἑκατὸν τάλαντα χρυσίου, οἱ δὲ τὴν εὐσέβειαν αὐτοῦ θαυμάσαντες οὐκέτι μετὰ τῶν ἀποστάντων ἐτράποντο, ἀλλὰ σφᾶς αὐ-²⁰ τοὺς Δαρείῳ παρέδωκαν.

Tatianus

(c. 170 scripsit)

or. ad Gr. (ed. Goodspeed) 1, 1: Τελησσεῶν . . . οἱ δοκιμώτατοι τὴν δι' ὀνείρων ἐξεύρον μαντικὴν . . . μαγεύειν Πέρσαι.

ib. 28: νομίζουσιν . . . Ἕλληνες φευκτὸν εἶναι τὸ συγγενέσθαι μητρί, κάλλιστον δὲ τὸ τοιοῦτόν ἐστιν ἐπιτήδευμα παρὰ τοῖς Περσῶν μάγοις.

3 terra potius obruere quam cremare Kirchmann cremare quae potius terra obruere Gronov cremare potiusque terra obruere van Nispen cremare quae terra obruere Heindrich 10 ac cura Ruehl ac tura C ad curam I atque cura TP 14 Ἀρυάνδου Heringa ex Herodoto, et sic 7, 34. 8, 47; Ὀρυάνδρου F(lorentinus), quod probat Gutschmid 19 θαυμάσαντες F μαθόντες M(onacensis)

Maximus Tyrius

(sub Commodo scripsit)

philosoph. (ed. Hobein) II, 4: τὸ . . . βαρβαρικόν, ὁμοίως μὲν ἅπαντες ζυνετοὶ τοῦ θεοῦ, κατεστήσαντο δὲ αὐτοῖς σημεῖα ἄλλοι ἄλλα. Πέρσαι μὲν πῦρ, ἄγαλμα ἐφήμερον, ἀκόρεστον καὶ ἀδηφάγον· καὶ θύουσιν Πέρσαι πυρὶ, ἐπιφοροῦντες αὐτῷ τὴν πυρὸς τροφήν, ἐπιλέγοντες· πῦρ δέσποτα, ἕσθιε.

Celsus

(c. 178 scripsit)

apud Orig., c. Cels. (ed. Koetschau) V, 41. 609: φησὶν . . . (Κέλσος)· . . . Ἰουδαῖοι . . . οὐδὲ τὸ περὶ οὐρανοῦ δόγμα ἴδιον λέγουσιν ἄλλ', ἵνα πάντα ἐάσω, καὶ
10 Πέρσαις, ὡς που δηλοῖ καὶ Ἡρόδοτος, πάλαι δεδογμένον.

ib. VII, 62. 738: οὐκ ἀνέχονται νεῶς ὀρῶντες καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα . . . ὅτι . . . Πέρσαι οὕτως νομίζουσιν, Ἡρόδοτος ἐν τοῖσδε ἱστορεῖ· (vid. Herod. I, 131, supra p. 5) . . . εἰ . . . ὅτι μηδὲ θείας εἰκόνας ὑποληπτέον,
15 ἄλλην γὰρ εἶναι θεοῦ μορφήν, ὡσπερ καὶ Πέρσαις δοκεῖ· λελήθασιν αὐτοῖ σφᾶς αὐτοὺς ἐλέγχοντες, ὅταν φῶσιν ὅτι „ὁ θεὸς ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον“ ἰδίαν „εἰκόνα“ τὸ δὲ εἶδος ὅμοιον ἑαυτῷ.

vid. etiam sub Origene.

Athenaeus

(post 193 scripsit)

20 dipnosoph. (ed. Kaibel) V, 63. 220 c: Ἀντισθένης . . . ἐν θατέρῳ τῶν Κύρων κακολογῶν Ἀλκιβιάδην καὶ παράνομον εἶναι λέγει καὶ εἰς γυναῖκας καὶ εἰς τὴν ἄλλην δίαιταν. συνεῖναι γὰρ φησιν αὐτὸν καὶ μητρὶ καὶ θυγατρὶ καὶ ἀδελφῇ ὡς Πέρσας.

25 ib. X, 45. 434 d: Δαρεῖος . . . ὁ τοὺς μάγους ἀνελῶν ἐπιγεγραμμένον εἶχεν ἐπὶ τοῦ μνήματος· ἡδυνάμην καὶ οἶνον πίνειν πολὺν καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς. Κτησίας δὲ παρ' Ἰνδοῖς φησιν οὐκ εἶναι τῷ βασιλεῖ μεθυσθῆναι· παρὰ δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν
30 ἢ θύουσι τῷ Μίθρῳ.

ib. XII, 9. 515 a: Ἀγαθοκλῆς . . . ἐν τρίτῳ περὶ

4 ἀδδηφάγον M(onacensis 67) B(ernensis 662) ἀδηφάγον α (cod Arlenii?) 12 νομίζουσιν Bouhéreau Delarue ὀνομάζουσιν A (Vaticanus 386) Hoeschel Spencer

Κυζίκου ἐν Πέρσαις φησὶν εἶναι καὶ <τὸ> χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. εἶναι δὲ τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων· τῶν δ' ἄλλων ἕάν τις πῆ, θάνατος ἢ Ζημία. 5

ib. XIII, 3. 556b: παρὰ . . . Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασιλεία τοῦ πλήθους τῶν παλλακίδων διὰ τὸ ὡς δεσπότην ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ τὴν βασιλίδα, ὡς φησι Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς, ὑπὸ τῶν παλλακίδων θρησκευέσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν. 10

ib. XIV, 44. 639c: Βήρωσος . . . ἐν πρώτῳ Βαβυλωνιακῶν τῷ Λύῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαίδεκάτῃ ἄρχεσθαι ἑορτὴν Σάκαια προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἡμέρας πέντε, ἐν αἷς ἕθος εἶναι ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν ἀφηγεῖσθαι τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα 15 στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι Ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

Clemens Alexandrinus

(c. 150 — post 211 vixit)

(ed. Stählin) protr. 4. 52, 6: εἰ Καμβύσης τις ἢ Δαρείος ἢ ἄλλος μαινόμενος τοιαῦτα ἅττα ἐπεχείρησεν καὶ εἰ τὸν Αἰγύπτιον τις ἀπέκτεινεν Ἄπιν, γελῶ μὲν ὅτι τὸν θεὸν 20 ἀπέκτεινεν αὐτῶν, ἀγανακτῶ δὲ εἰ κέρδους χάριν ἐπλημμέλει.

ib. 5. 65, 1: Περσῶν . . . οἱ μάγοι τὸ πῦρ τετιμῆκασιν καὶ τῶν τὴν Ἀσίαν κατοικούντων πολλοί, πρὸς δὲ καὶ Μακεδόνες, ὡς φησι Διογένης ἐν α' Περσικῶν. τί μοι Σαυρομάτας καταλέγειν, οὗς Νυμφόδωρος ἐν Νομίμοις 25 βαρβαρικοῖς τὸ πῦρ σέβειν ἱστορεῖ, ἢ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς μάγους; θύειν ἐν ὑπαίθρῳ τούτους ὁ Δίνων λέγει, θεῶν ἀγάλματα μόνα τὸ πῦρ καὶ ὕδωρ νομίζοντας.

ib. 3: μετὰ πολλὰς μέντοι ὕστερον περιόδους ἐτῶν 30 ἀνθρωποειδῆ ἀγάλματα σέβειν αὐτοὺς Βήρωσος ἐν τρίτῳ Χαλδαϊκῶν παρίστησι, τοῦτο Ἄρταξέρξου τοῦ Δαρείου τοῦ Ὠχου εἰσηγησαμένου, ὃς πρῶτος τῆς Ἀφροδίτης Ἀναΐτιδος τὸ ἄγαλμα ἀναστήσας ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σούσοις καὶ Ἐκβατάνοις Πέρσαις καὶ Βάκτροις καὶ Δαμασκῷ καὶ Σάρδεσιν 35 ὑπέδειξε σέβειν.

11 ἐν τρίτῳ Mueller   13 σακέαν A (Marcianus) E (Laurentianus) corr. Casaubonus   16 Ζογάνην E   20 γελῶμεν P(arisinus 451)   21 ἀπέκτεινεν P* ἀπέκτειναν P corr.   33 Ἀναΐτιδος Bochart ταυαΐδος P

raedag. I, 7. 55, 1: οὐκ ἔλαθον ἡμᾶς οἱ παρὰ Πέρσαις βασιλῆιοι καλούμενοι παιδαγωγοί, οὓς τέτταρας τὸν ἀριθμὸν ἀριστίνδην ἐκλέγοντες ἐκ πάντων Περσῶν οἱ βασιλεῖς Περσῶν τοῖς σφῶν αὐτῶν ἐφίστων παισίν· ἀλλὰ
 5 τοξεύειν μόνον οἱ παῖδες αὐτοῖς μανθάνουσιν, ἠβήσαντες δὲ ἀδελφαῖς καὶ μητράσιν καὶ γυναῖξιν γαμεταῖς τε ἅμα καὶ παλλακίσιν ἀναρίθμοις ἐπιμίσγονται, καθάπερ οἱ κάπροι εἰς συνουσίαν ἤσκημένοι.

strom. I, 15. 69, 6: (Δημόκριτος) ἐπήλθε . . . Βαβυ-
 10 λῶνά τε καὶ Περσίδα καὶ Αἴγυπτον τοῖς τε Μάγοις καὶ τοῖς ἱερεῦσι μαθητεύων. Ζωροάστρην δὲ τὸν Μάγον τὸν Πέρσην ὁ Πυθαγόρας ἐζήλωσεν, <καὶ> βίβλους ἀποκρύφους τάνδρὸς τοῦδε οἱ τὴν Προδίκου μετιόντες αἴρεσιν αὐχούσι κεκτήσθαι. 70, 1. Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικῶν
 15 συμβόλων Ζαράτῳ τῷ Ἀσσυρίῳ μαθητεύσαι ἱστορεῖ τὸν Πυθαγόραν.

ib. 21. 133, 2: προγνώσει . . . καὶ Πυθαγόρας ὁ μάγος προσανεῖχεν αἰεὶ Ἀβαρίς τε ὁ Ὑπερβόρειος καὶ Ἀριστέας ὁ Προκοονήσιος Ἐπιμενίδης τε ὁ Κρής, ὅστις εἰς Σπάρτην
 20 ἀφίκετο, καὶ Ζωροάστρης ὁ Μῆδος κτλ.

ib. III, 6. 48, 3: ἀμέλει διὰ φροντίδος ἐστὶ καὶ τοῖς Μάγοις οἴνου τε ὁμοῦ καὶ ἐμψύχων καὶ ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι λατρεύουσιν ἀγγέλοις καὶ δαίμοσιν.

ib. V, 14. 103, 2 s.: ὁ . . . αὐτὸς (sc. Πλάτων)
 25 ἐν τῷ δεκάτῳ τῆς Πολιτείας Ἦρὸς τοῦ Ἀρμενίου, τὸ γένος Παμφύλου, μέμνηται, ὅς ἐστι Ζωροάστρης. 3. αὐτὸς γοῦν ὁ Ζωροάστρης γράφει: „τάδε συνέγραψα Ζωροάστρης ὁ Ἀρμενίου, τὸ γένος Πάμφυλος, ἐν πολέμῳ τελευτήσας, <ῥσα> ἐν Ἄϊδη γενόμενος ἐδάην παρὰ θεῶν“. 4. τὸν δὲ
 30 Ζωροάστρην τοῦτον ὁ Πλάτων δωδεκαταῖον ἐπὶ τῇ πυρᾷ κείμενον ἀναβιῶναι λέγει· τάχα μὲν οὖν τὴν ἀνάστασιν, τάχα δὲ ἐκεῖνα αἰνίσσεται, ὡς διὰ τῶν δώδεκα Ζωδίων ἢ ὁδὸς ταῖς ψυχαῖς γίνεται εἰς τὴν ἀνάληψιν, αὐτὸς δὲ καὶ εἰς τὴν γένεσίν φησι τὴν αὐτὴν γίγνεσθαι κάθοδον. 5. ταύτη
 35 ὑποληπτέον καὶ τὰ τοῦ Ἡρακλέους ἄθλα γενέσθαι δώδεκα, μεθ' ἃ τῆς ἀπαλλαγῆς παντὸς τοῦ κόσμου τοῦδε τυγχάνει ἡ ψυχὴ.

9 ἐζήλωσεν Cyr. Alex. ἐδήλωσεν L(aurentianus V, 3) 12 καὶ add. Cyr. 15 Ζαράτῳ Huet ναζαρατωι L Ζάρα Cyr. Ζαράτῳ Hülle-
 mann Zeller 26.30 Ζωροάστρης — Ζωροάστρην L Ζωροάστρις — Ζωροάστριν Euseb. 26 συνέγραψα Cobet συνέγραψεν L Eus. 29 ῥσα add. Eus. 31 οὖν — τάχα δέ] οὐ — ἀλλ' Eus. 34 ταῦτα Eus. 35 λέγεσθαι Eus.

Bardesanes

(154—c. 223 vixit)

apud Euseb., praep. ev. (ed. Gaisford) VI, 10, 16. 275 ed: (Βαρδησάνης) παρὰ Πέρσαις νόμος ἦν γαμεῖν τὰς θυγατέρας καὶ τὰς ἀδελφὰς καὶ τὰς μητέρας· καὶ οὐ μόνον ἐν τῇ χώρᾳ ἐκείνῃ καὶ ἐν ἐκείνῳ τῷ κλίματι τούτους τοὺς ἀνοσίους γάμους οἱ Πέρσαι ἐποίησαν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι αὐτῶν τῆς Περσίδος ἐξεδήμησαν, οἵτινες καλοῦνται Μαγουσαῖοι, τὴν αὐτὴν ἀθεμιστίαν διαπράττονται, παραδιδόντες τοὺς αὐτοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθη τοῖς τέκνοις κατὰ διαδοχὴν. ἔξ ὧν εἰσὶ μέχρι νῦν πολλοὶ ἐν Μηδίᾳ, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Φρυγίᾳ, καὶ ἐν Γαλατίᾳ. 10

Dio Cassius

(c. 155—c. 235 vixit)

hist. Rom. (ed. Melber) XXXVI, 48, 1 s.: ὁ . . . Μιθριδάτης, ἐπειδὴ . . . τὴν Ἀναίτιν χώραν τῆς τε Ἀρμενίας οὖσαν καὶ θεῶ τινι ἐπωνύμῳ ἀνακειμένην διὰ τινων ἐχειρώσατο, 2. . . ἐφοβήθη κτλ.

ib. 53, 5: ὁ . . . γέρων τοὺς θησαυροὺς παρέλαβε, 15 καὶ αὐτὸς ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Ἀναίτιδι καὶ πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ Κύρνῳ τριχῆ νείμας τὸν στρατὸν παρεχέμασε.

ib. (ed. Dindorf) LXIII, 5, 1 s.: Τιριδάτης . . . εἶπε . . . οὕτως· „ . . . ἦλθον . . . πρὸς σὲ τὸν ἐμὸν θεόν, προσκυνήσων σε ὡς καὶ τὸν Μίθραν, καὶ ἔσομαι τοῦτο ὃ τι ἂν 20 σὺ ἐπικλώσης· σὺ γάρ μοι καὶ μοῖρα εἶ καὶ τύχη“.

ib. 7, 2: Οὐολόγαισος οὔτε ἐλθεῖν πρὸς τὸν Νέρωνα, καίτοι πολλάκις μεταπεμφθεὶς, ἠθέλησε, καὶ τέλος, ὡς ὄχληρός αὐτῷ ἐγένετο, ἀντεπέστειλέν οἱ, ὅτι, ἔπολύ σοι ῥᾶον ἢ ἐμοί ἐστι, τσοαύτην θάλασσαν πλεύσαι. 25

Tertullianus

(sub Septimio Severo et Caracalla floruit)

apol. (ed. Oehler) 9: Persas cum suis matribus misceri Otesias refert.

ib. 16: ad Persas, si forte deputabimur, licet solem

3 καὶ τὰς ἀδελφὰς om. Viger sed ea verba habet ed. Steph. et ni fallor mss. omnes Gaisford 7 μαγουναῖοι C (Parisinus 466) F (Florentinus plut. VI, 6) G (Florentinus plut. VI, 9) 12 ἐπειδὴ (Πομπήιος) Reiske Ἀναίτιν χώραν Fabricius μανᾶτιν χ. Ma (Mediceus plut. 70, 8), quod ex μὲν Ἀναίτιν contractum esse putat Rei 16 Ἀναίτιδι Fa ταναίτιδι Ma Xiphilius

non in linteo depictum adoremus, habentes ipsum ubique in suo clypeo.

ad nat. (ed. Reifferscheid et Wissowa) I, 16: plane Persae, Ctesias edit, tam scientes quam non horrentes
5 cum matribus libere faciunt.

adv. Marc. (ed. Kroymann) I, 13: ut . . . aliquid et de isto huius mundi indigno loquar . . . indignas videlicet substantias ipsi illi sapientiae professores, de quorum ingeniis omnis haeresis animatur, deos pronuntia-
10 verunt, . . . cum de mundo . . . ut plerique physicorum formidaverint, [initium ac finem mundo constare] ne substantiae eius, tantae scilicet, minus dei haberentur, quas colunt et Persarum magi et Aegyptiorum hierophantae et Indorum gymnosophistae.

Sextus Empiricus

(saec. 2. exeunte floruit)

15 Pyrrh. hypot. (ed. Mutschmann) I, 152: τὸ ἔθος . . . τοῖς ἄλλοις ἀντιτίθεμεν, οἷον νόμῳ μὲν, ὅταν λέγωμεν . . . παρ' ἡμῖν μὲν ἀπηγορευθῆναι μητράσι μίγνυσθαι, παρὰ δὲ τοῖς Πέρσαις ἔθος εἶναι μάλιστα οὕτω γαμεῖν.

ib. III, 205: Πέρσαι . . . , καὶ μάλιστα αὐτῶν οἱ
20 σοφίαν ἀσκεῖν δοκοῦντες, οἱ Μάγοι, γαμοῦσι τὰς μητέρας.

ib. 228: Πέρσας . . . φασὶν ἀνασκολοπίζεω τὸς ἀποθανόντας καὶ νίτρω ταριχεύεω, εἰθ' οὕτω τελαμῶσι συνειλεῖν.

Numenius

(eodem tempore floruit)

apud Euseb., praep. ev. (ed. Gaisford) IX, 7, 1.
25 411 bc: αὐτοῦ . . . τοῦ Πυθαγορικοῦ φιλοσόφου, τοῦ Νουμηνίου λέγω, ἀπὸ τοῦ πρώτου Περὶ τάραθοῦ τάδε παραθήσομαι· εἰς δὲ τοῦτο δεήσει εἰπόντα, καὶ σημηνάμενον ταῖς μαρτυρίας ταῖς Πλάτωνος, ἀναχωρήσασθαι καὶ ξυνδήσασθαι τοῖς λόγοις τοῦ Πυθαγόρου· ἐπικαλέσασθαι δὲ τὰ
30 ἔθνη τὰ εὐδοκιμοῦντα, προσφερόμενον αὐτῶν τὰς τελετὰς,

1 utique Rigaltius 4 non om. A (Parisinus 1622) faciunt
Wissowa fuint A vivunt Oehler 11 initium — constare secl.
Kroymann constare M(ontepessulanus) Beatus Rhenanus stare
F(lorentinus Magliabechianus Conv. soppr. VI, 10) dare Rig
N (Florentinus Magliabechianus Conv. soppr. VI, 9) consti-
tuere van der Vliet 20 ἀσκούντες δοκεῖν L(aurentianus 85, 11)
27 εἰ δὲ B (Parisinus 465)

καὶ τὰ δόγματα, τὰς τε ἰδρύσεις συντελουμένας Πλάτωνι ὁμολογουμένως, ὀπόσας Βραχμᾶνες καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Μᾶγοι καὶ Αἰγύπτιοι διέθεντο.

Pseudo-Callisthenes

(c. 200 scripsit)

(ed. Mueller apud Duebnerum, Arriani anabasis et Indica) I, 36: βασιλεὺς βασιλέων καὶ θεῶν συγγενής, σύν-⁵ θρονός τε θεῷ Μίθρα καὶ συνανατέλλων τῷ ἡλίῳ ἐγὼ αὐτὸς θεὸς Δαρεῖος Ἀλεξάνδρῳ τῷ ἐμῷ θεράποντι τάδε προστάττω καὶ κελεύω σοι.

ib. 38: βασιλεὺς Ἀλεξάνδρος υἱὸς βασιλέως Φιλίππου καὶ μητρὸς Ὀλυμπιάδος βασιλεῖ βασιλέων καὶ συν-¹⁰ θρόνῳ θεῶν καὶ συνανατέλλοντι τῷ ἡλίῳ, μεγάλῳ Περσῶν βασιλεῖ χαίρειν. αἰσχρόν ἐστι τηλικούτον βασιλέα Περσῶν Δαρεῖον καὶ τηλικαύτη δυνάμει ἐπαιρόμενον, ὄντα δὲ καὶ σύνθρονον θεῶν καὶ συνανατέλλοντα τῷ ἡλίῳ, ὑπὸ ταπεινὴν δουλείαν πεσεῖν ἀνθρώπῳ τινί ποτε Ἀλεξάνδρῳ. ¹⁵

ib. 39: θεῷ μεγάλῳ βασιλεῖ Δαρεῖῳ χαίρειν . . . βασιλεὺς βασιλέων, μέγας θεὸς Δαρεῖος, πᾶσι τοῖς σατραπαις καὶ στρατηγοῖς χαίρειν.

ib. II, 14: συναθροίσας . . . Ἀλέξανδρος τὴν θεωρίαν τὴν ξένην πάντως, παρ' ὀλίγον προσεκύνησεν αὐτὸν ²⁰ Δαρεῖον, θεὸν νομίσας αὐτὸν εἶναι ἐξ Ὀλύμποις κατελθόντα, ταῖς βαρβάρων στολαῖς κεκοσμησθαι.

ib. 18: παραπλήσιον . . . ἐθεάσατο καὶ τὸν Κύρου τάφον· ἦν δὲ πύργος αἴθριος δωδεκάστεγος, ἐν δὲ τῇ ἄνω στέγῃ ἔκειτο αὐτὸς ἐν χρυσῇ πυέλῃ, καὶ ὕελος περιεκέ-²⁵ χυτο αὐτῷ, ὥστε τὸ τρίχωμα αὐτοῦ φαίνεσθαι καὶ αὐτὸν δὲ ὄλον διὰ τοῦ ὕελου.

ib. III, 34: οἱ . . . Πέρσαι μάχονται μετὰ τῶν Μακεδόνων βουλόμενοι τὸν Ἀλέξανδρον ἀνακομίσασθαι καὶ Μίθραν ἀναγορεῦσαν· οἱ δὲ Μακεδόνες ἀντεποιοῦντο βουλό-³⁰ λόμενοι ἀναλαβεῖν αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν.

1 ιδέας B   5 σύνθρονός τε θεῷ Μίθρα A (Parisinus 1711)
11 καὶ — ἡλίῳ om. A   21 Cumont: Le texte de B (Parisinus 1685) C (Parisinus Suppl. 113) est ici très différent de celui de A. Au lieu de ὡς — κατελθόντα, on lit notamment θεὸν νομίσας εἶναι αὐτὸν ἐξ Ὀλύμπου κατελθόντα.   29 Μίθραν AB ἡμίθειον C

Aelianus

(c. 175—c. 235 vixit)

(ed. Hercher) var. hist. I, 22: δῶρα τὰ ἐκ βασιλέως (τῶν Περσῶν) διδόμενα τοῖς παρ' αὐτὸν ἤκουσι πρεσβευταῖς, εἶτε παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἀφίκοιντο εἶτε ἐτέρωθεν, ταῦτ' ἦν.

ib. 31: νόμος οὗτος Περσικὸς ἐν τοῖς μάλιστα ὑπ' αὐτῶν φυλαττόμενος. ὅταν ἐς Πέρσας ἐλαύνη βασιλεὺς, πάντες αὐτῷ Πέρσαι κατὰ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν ἕκαστος προσκομίζουσιν. ἄτε δὲ ὄντες ἐν γεωργίᾳ καὶ περὶ γῆν πονούμενοι καὶ αὐτουργοὶ πεφυκότες οὐδὲν τῶν ὑβρισμένων οὐδὲ τῶν ἄγαν πολυτελῶν προσφέρουσιν, ἀλλ' ἢ βοῦς ἢ οἶς, οἱ δὲ σῖτον, καὶ οἶνον ἄλλοι. παρεξιώντι δ' αὐτῷ καὶ παρελαύνοντι ταῦτα ὑπ' ἑκάστου πρόκειται, καὶ ὀνομάζεται δῶρα καὶ δοκεῖ τούτῳ. οἱ δὲ ἔτι τούτων ἐνδεέστεροι τὸν βίον καὶ γάλα καὶ φοίνικας αὐτῷ καὶ τυρὸν προσφέρουσι καὶ τρωκτὰ ὡραῖα καὶ τὰς ἄλλας ἀπαρχὰς τῶν ἐπιχωρίων.

ib. 32: Ἄρταξέρξης . . . φησὶν . . . „ὕδωρ ἐστὶ τὸ πάντων ἄριστον“.

ib. 33: ῥοιὰν ἐπὶ λίχνου μερίστην Ὠμίσης Ἄρταξέρξη τῷ βασιλεῖ ἐλαύνοντι τὴν Περσίδα προσεκόμισε. τὸ μέγεθος οὖν αὐτῆς ὑπερεκπλαγεῖς ὁ βασιλεὺς . . . δῶρα αὐτῷ βασιλικὰ ἔπεμψε καὶ ἐπέειπε· „νῆ τὸν Μίθραν, ἀνὴρ οὗτος ἐκ τῆς ἐπιμελείας ταύτης δυνήσεται καὶ πόλιν κατὰ γε τὴν ἐμὴν κρίσιν ἐκ μικρᾶς μεγάλην ποιῆσαι“.

ib. II, 14: γελοῖος ἐκεῖνος ὁ Ξέρξης ἦν εἴ γε θαλάττης μὲν καὶ γῆς κατεφρόνει τῆς Διὸς τέχνης, ἑαυτῷ δὲ εἰργάζετο καινὰς ὁδοὺς καὶ πλοῦν ἀήθη, ἐδεδούλωτο δὲ πλατάνῳ καὶ ἐθαύμαζε τὸ δένδρον. ἐν Λυδία γοῦν φασιν ἰδῶν φυτὸν εὐμέγεθες πλατάνου, τὴν ἡμέραν ἐκείνην κατέμεινεν οὐδὲν τι δεόμενος, καὶ ἐχρήσατο σταθμῷ τῇ ἐρημίᾳ τῇ περὶ τὴν πλάτανον. ἀλλὰ καὶ ἐξῆψεν αὐτῆς κόσμον πολυτελή, στρεπτοῖς καὶ ψελίοις τιμῶν τοὺς κλάδους, καὶ μελεδωνὸν αὐτῇ κατέλιπεν, ὥσπερ ἐρωμένη φύλακα καὶ φρουρόν.

ib. 17: ἡ τῶν ἐν Πέρσαις μάγων σοφία τὰ τε ἄλλα οἶδεν ὁπόσα αὐτοῖς εἰδέναι θέμις, καὶ οὖν καὶ μαντεύεσθαι. οἵπερ οὖν καὶ προεῖπον τὴν τοῦ Ὠχου περὶ τοὺς ὑπηκόους ἀγριότητα καὶ τὸ φονικὸν αὐτοῦ, διὰ τινων ἀπορρήτων συμβόλων καταγνόντες τοῦτο. ὅτε γὰρ Ἄρταξέρξου

τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος ἐς τὴν βασιλείαν τῶν Περσῶν ὁ Ὄχος παρήλθεν, οἱ μάγοι προσέταξαν τῶν εὐνούχων τινὶ τῶν πλησίον παρεστώτων φυλάξει τὸν Ὄχον τῆς τραπέζης παρατεθείσης τίνι πρώτῳ τῶν παρακειμένων ἐπιχείρει. καὶ ὁ μὲν εἰστήκει τηρῶν τοῦτο, ὁ δὲ Ὄχος τὰς χεῖρας ἐκτείνας τῇ μὲν δεξιᾷ τῶν μαχαιρίων τῶν παρακειμένων ἐν ἔλαβε, τῇ δὲ ἑτέρᾳ τὸν μέγιστον τῶν ἄρτων προσεικλύσατο, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τῶν κρεῶν, εἶτα τέμνων ἤσθιεν ἀφειδῶς. ἄπερ ἀκούσαντες οἱ μάγοι δύο ταῦτα ἐμαντεύσαντο, εὐετηρίαν τὴν ἐξ ὥρων καὶ εὐφορίαν τὴν παρὰ τὸν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ χρόνον καὶ πολλοὺς φόνους.

ib. IV, 8: ὅτι τὸν Ὄχον οἱ Αἰγύπτιοι τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ Ὄνον ἐκάλουν τὸ νωθὲς αὐτοῦ τῆς γνώμης ἐκ τῆς ἀσθενείας τοῦ ζώου διαβάλλοντες. ἀνθ' ὧν ἐκεῖνος τὸν Ἄπιν πρὸς βίαν κατέθυσεν Ὄνω.

ib. VI, 8: τὸν Ἄπιν ἐν Αἰγύπτῳ γενόμενος ἀπέκτεινε καὶ οὗτος (sc. ὁ Ὄχος), ὡς ὁ Καμβύσης πρότερον.

ib. IX, 3: πρώτοι . . . Πέρσαι πεντακόσιοι οἱ καλούμενοι μηλοφόροι περὶ αὐτὴν (sc. τὴν Ἀλεξάνδρου σκηνὴν) ἐντὸς εἰστήκεσαν.

ib. 39: πῶς δὲ οὐκ ἂν φαίη τις γελοίους ἅμα καὶ παραδόξους τούσδε τοὺς ἔρωτας; τὸν μὲν Ξέρξου, ὅτι πλατάνου ἠράσθη κτλ.

ib. XII, 1: (Κῦρος) πίνειν ἔμελλε κατὰ τὸν τρόπον τὸν Περσικόν· μετὰ γὰρ τὸ ἐμπλησθῆναι τροφῆς οἱ Πέρσαι τῷ τε οἴνῳ καὶ ταῖς προπόσεσιν εὖ μάλα ἀποσχολάζουσιν, ὡς πρὸς ἀντίπαλον τὸν πότον ἀποδουόμενοι.

de nat. anim. VI, 39: τῶν ἀρρένων ** οἱ πατέρες τοὺς πλείστους νεβροὺς ἀναιροῦσιν, ἵνα μὴ πληθύνονται εἶτα μέντοι καὶ τὰς μητέρας ἀναβαίνωσι· μίasma γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἀλόγοις καὶ ἐναγῆς ἔργον δοκεῖ τοῦτο δήπου. Κύρω δὲ καὶ Παρυσάτιδι, ὧ Πέρσαι, καὶ καλὰ ταῦτα καὶ ἔνδικα ἐδόκει· καὶ ἐφίλει Κῦρος τὴν μητέρα κακῶς, καὶ ἐφιλείτο ὑπὸ τῆς μητρὸς φιλίαν ὁμοίαν.

ib. X, 28: σάλπιγγος ἦχον βδελύττονται Βουσιρίται καὶ Ἄβυδος ἢ Αἰγυπτία καὶ Λύκων πόλις, ἐπεὶ πως ἕοικεν ὄνω βρωμωμένῳ. ἀλλὰ καὶ ὅσοι περὶ τὴν θρησκείαν ἔχουσι τὴν τοῦ Σαράπιδος μισοῦσι τὸν ὄνον. τοῦτό τοι καὶ Ὄχος

23 τὸν μὲν Ξέρξου Perizonius τὸν μὲν Ξέρξην et τοὺς μὲν Ξέρξου codd. 28 οἶον εἰ πρὸς τὸν πότον ὡς πρὸς ἀντίπαλον codd 37 πόλις καὶ λέγουσι τὴν αἰτίαν codd

ὁ Πέρσης εἰδὼς ἀπέκτεινε μὲν τὸν Ἄπιν, ἐξεθέωσε δὲ τὸν ὄνον, ἐς τὰ ἔσχατα λυπήσαι θέλων τοὺς Αἰγυπτίους. ἔδωκε δὲ ἄρα καὶ αὐτὸς δίκας τῷ ἱερῷ βοῖ οὐ μεμπτὰς οὐδὲ ἤτονας Καμβύσου τοῦ πρώτου τὴν θεοσυλίαν ταύτην τετολ-
5 μηκότος.

ib. XII, 23: ἐν τῇ Ἑλυμαία χώρα νεῶς ἐστὶν Ἀναϊτιδος, καὶ εἰσὶν ἐνταυθοὶ τιθασοὶ λέοντες, καὶ τοὺς ἐς τὸν νεῶν παριόντας ἀσπάζονται τε καὶ σαίνουσι κτλ.

fragm. (ed. Hercher) 35: τὸν ἐν Μένδη τράγον Πανὸς
10 ἱερὸν κατέθυσέ τε (᾽Ωχος) καὶ σκευάσας ποικίλως ταύτην ὁ δυστυχῆς ἄρα τὴν δαῖτα ἄσατο.

ib. 37: ᾽Ωχος τὸν Ἄπιν ἀποκτείνας ἐβούλετο αὐτὸν τοῖς μαγείροις παραβαλεῖν, ἵνα αὐτὸν κρεουργήσωσι καὶ παρασκευάσωσιν ἐπὶ δείπνῳ.

Pseudo-Lucianus

(212 vel 213 scripsit)

15 Luciani opera (ed. Jacobitz), Macrobi. 4: γένη . . . ὅλα μακρόβια ἱσθόρηται διὰ τὴν δίαιταν, ὥσπερ . . . οἱ καλούμενοι . . . μάγοι, γένος τοῦτο μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενοι παρά τε Πέρσαις καὶ Πάρθοις καὶ Βάκτροις καὶ Χορασμίσις καὶ Ἀρείοις καὶ Σάκαις καὶ Μήδοις καὶ
20 παρὰ πολλοῖς ἄλλοις βαρβάρους ἐρρωμένοι τέ εἰσι καὶ πολυχρόνιοι διὰ τὸ μαγεύειν διαιτώμενοι καὶ αὐτοὶ ἀκριβέστερον.

Diogenes Laertius

(sub Alexandro Severo eiusque successoribus scripsit)

de vit. philos. (ed. Huebner) prooem. 1, 1: τὸ τῆς φιλοσοφίας ἔργον ἐνιοὶ φασὶν ἀπὸ βαρβάρων ἄρξαι. γεγε-
25 νῆσθαι γὰρ παρὰ . . . Πέρσαις Μάγους.

ib. 2, 2: ἀπὸ . . . τῶν Μάγων, ὧν ἄρξαι Ζωροάστην τὸν Πέρσην, Ἑρμόδωρος μὲν ὁ Πλατωνικὸς ἐν τῷ περὶ μαθημάτων φησὶν εἰς τὴν Τροίας ἄλωσιν ἔτη γεγονέναι πεντακισχίλια· Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς εἰς τὴν Ξέρξου
30 διάβασιν ἀπὸ τοῦ Ζωροάστρου ἑξακισχίλιά φησι, καὶ μετ' αὐτὸν γεγονέναι πολλοὺς τινὰς Μάγους κατὰ διαδοχὴν, ᾽Οστάνας καὶ Ἀστραμψύχους καὶ Γωβρύας καὶ Παζάτας, μέχρι τῆς Περσῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου καταλύσεως.

ib. 5 s., 6 s.: . . . φάσκοντες ἀπὸ βαρβάρων
35 ἄρξαι φιλοσοφίαν καὶ τὸν τρόπον παρ' ἐκάστοις αὐτῆς

6 Ἀναϊτιδος Valesius ἀδώνιδος codd 29 legebatur ἑξακόσια. Illud duorum mss. auctoritate commendavit Menagius.

ἐκτίθενται· καὶ φασὶ . . . τοὺς . . . Μάγους περί τε θερα-
 πείας θεῶν δυνατρίβειν καὶ θυσίας καὶ εὐχάς, ὡς αὐτοὺς
 μόνους ἀκουμένους. ἀποφαίνεσθαι τε περί τε οὐσίας θεῶν
 καὶ γενέσεως, οὓς καὶ πῦρ εἶναι καὶ γῆν καὶ ὕδωρ· τῶν
 δὲ ξοάνων καταγινώσκειν, καὶ μάλιστα τῶν λεγόντων ἄρ-⁵
 ρενας εἶναι θεοὺς καὶ θηλείας. 7. περί τε δικαιοσύνης λό-
 γους ποιῆσθαι, καὶ ἀνόσιον ἡγεῖσθαι πυρὶ θάπτειν· καὶ
 ὄσιον νομίζειν μητρὶ ἢ θυγατρὶ μίγνυσθαι, ὡς ἐν τῷ εἰ-
 κοστῷ τρίτῳ φησὶν ὁ Σωτίων. ἀσκεῖν τε μαντικὴν καὶ
 πρόρρησιν, καὶ αὐτοῖς θεοὺς ἐμφανίζεσθαι λέγοντας. ἀλλὰ¹⁰
 καὶ εἰδώλων πλήρη εἶναι τὸν ἀέρα, κατ' ἀπόρροϊαν ὑπὸ
 ἀναθυμιάσεως εἰσκρινομένων ταῖς ὄψεσι τῶν ὀξυδερκῶν·
 προκοσμῆματά τε καὶ χρυσοφορίας ἀπαγορεύειν. τούτων
 δὲ ἐσθῆς μὲν λευκὴ, στιβὰς δὲ εὐνή, καὶ λάχανον τροφή,
 τυρός τε καὶ ἄρτος εὐτελής, καὶ κάλαμος ἢ βακτηρία, ᾧ¹⁵
 κεντοῦντες, φασί, τοῦ τυροῦ ἀνηροῦντο καὶ ἀπήσθιον. 8.
 τὴν δὲ γοητικὴν μαγείαν οὐδ' ἔγνωσαν, φησὶν Ἀριστοτέλης
 ἐν τῷ Μαγικῷ καὶ Δείνων ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν ἱστοριῶν·
 ὃς καὶ μεθερμηνευόμενόν φησι τὸν Ζωροάστρην ἀστροθύτην
 εἶναι· φησὶ δὲ τοῦτο καὶ ὁ Ἑρμόδωρος. Ἀριστοτέλης δ' ἐν²⁰
 πρώτῳ περὶ φιλοσοφίας καὶ πρεσβυτέρους εἶναι τῶν Αἴ-
 γυπτίων· καὶ δύο κατ' αὐτοὺς εἶναι ἀρχάς, ἀγαθὸν δαί-
 μονα καὶ κακὸν δαίμονα· καὶ τῷ μὲν ὄνομα εἶναι Ζεὺς καὶ
 Ὠρομάσδης, τῷ δὲ Αἰδης καὶ Ἀρειμάνιος. φησὶ δὲ τοῦτο
 καὶ Ἑρμιππος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ Μάγων καὶ Εὐδοξος ἐν²⁵
 τῇ Περιόδῳ καὶ Θεόπομπος ἐν τῇ ὀγδόῃ τῶν Φιλιππικῶν·
 9. ὃς καὶ ἀναβιώσεσθαι κατὰ τοὺς Μάγους φησὶ τοὺς ἀν-
 θρώπους καὶ ἔσεσθαι ἀθανάτους, καὶ τὰ ὄντα ταῖς αὐτῶν
 ἐπικλήσεσι διαμενεῖν. ταῦτα δὲ καὶ Εὐδημος ὁ Ῥόδιος
 ἱστορεῖ. Ἐκαταῖος δὲ καὶ γενητοὺς τοὺς θεοὺς εἶναι κατ'³⁰
 αὐτούς. Κλέαρχος δὲ ὁ Σολεὺς ἐν τῷ περὶ παιδείας καὶ
 τοὺς Γυμνοσοφιστὰς ἀπογόνους εἶναι τῶν Μάγων φησὶν.
 ἔνιοι δὲ καὶ τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τούτων εἶναι. πρὸς τούτοις
 καταγινώσκουσιν Ἡροδότου οἱ τὰ περὶ Μάγων γράψαντες·
 μὴ γὰρ ἂν εἰς τὸν ἥλιον βέλη Ξέρξην ἀκοντίσαι, μηδ'³⁵
 εἰς τὴν θάλασσαν πέδας καθεῖναι, θεοὺς ὑπὸ τῶν Μάγων
 παραδεδομένους. τὰ μέντοι ἀγάλματα εἰκότως καθαιρεῖν.

ib. II, 5, 24, 54: φησὶ . . . Ἀριστοτέλης μάγον τινὰ
 ἐλθόντα ἐκ Συρίας εἰς Ἀθήνας τὰ τε ἄλλα καταγινῶναι
 τοῦ Σωκράτους, καὶ δὴ καὶ βίαιον ἔσεσθαι τὴν τελευταίην⁴⁰
 αὐτῷ.

8 τρισκαιδεκάτῳ Roeser 19 ἀστροθεάτην Menagius cum Bocharto
 ἀστροθέτην Tournius ἀρτοθύτην Lagarde 28 αὐταῖς Casau-
 bonus Roe 37 καθελεῖν Men

ib. IX, 11, 1 s., 61: Πύρρων . . . ἤκουσε Βρύσωνος τοῦ Στίλπωνος, ὡς Ἀλέξανδρος ἐν Διαδοχαῖς, εἶτα Ἀναξάρχῳ Ξυνακολουθῶν πανταχοῦ, ὡς καὶ τοῖς Γυμνοσοφισταῖς ἐν Ἰνδία συμμῖξαι καὶ τοῖς Μάγοις.

Hippolytus

(236 vel 237 mortuus est)

5 refutat. omn. haeres. (ed. Wendland) I, 2, 12 s.: Διόδωρος . . . ὁ Ἐρετριεὺς καὶ Ἀριστόξενος ὁ μουσικός φασὶ πρὸς Ζαράταν τὸν Χαλδαῖον ἐληλυθέναι Πυθαγόραν· τὸν δὲ ἐκθέσθαι αὐτῷ δύο εἶναι ἀπ' ἀρχῆς τοῖς οὖσιν αἴτια, πατέρα καὶ μητέρα· καὶ πατέρα μὲν φῶς, μητέρα δὲ σκό-
 10 τος, τοῦ δὲ φωτὸς μέρη θερμόν, ξηρόν, κοῦφον, ταχύ· τοῦ δὲ σκότους ψυχρόν, ὑγρόν, βαρύ, βραδύ· ἐκ δὲ τούτων πάντα τὸν κόσμον συνεστάναι, ἐκ θηλείας καὶ ἄρρενος. 13. εἶναι δὲ τὸν κόσμον φησὶν κατὰ μουσικὴν ἁρμονίαν, διὸ καὶ τὸν ἥλιον ποιεῖσθαι τὴν περίοδον ἐναρμόνιον. περὶ δὲ
 15 τῶν ἐκ γῆς καὶ κόσμου γινομένων τάδε φασὶ λέγειν τὸν Ζαράταν· δύο δαίμονας εἶναι, τὸν μὲν οὐράνιον, τὸν δὲ χθόνιον· καὶ τὸν μὲν χθόνιον ἀνιέναι τὴν γένεσιν ἐκ τῆς γῆς· εἶναι δὲ ὕδωρ, τὸν δὲ οὐράνιον πῦρ μετέχον τοῦ ἀέρος, θερμόν καὶ ψυχρόν· διὸ καὶ τούτων οὐδὲν ἀναιρεῖν
 20 οὐδὲ μιαίνειν φησὶ τὴν ψυχὴν· ἐστὶ γὰρ ταῦτα οὐσία τῶν πάντων. 14. κυάμους δὲ λέγεται παραγγέλλειν μὴ ἐσθίειν, αἰτία τοῦ τὸν Ζαράταν εἰρηκέναι κατὰ τὴν ἀρχὴν καὶ σύγκρισιν τῶν πάντων συνισταμένης τῆς γῆς ἔτι καὶ συνσημμένης γενέσθαι τὸν κύαμον.

25 ib. IV, 43, 3: οἱ . . . ἐνδοτέρω τῆς ἀληθείας νομίσαντες γερονέται Πέρσαι ἔφασαν τὸν θεὸν εἶναι φωτεινόν, φῶς ἐν ἀέρι συνεχόμενον.

ib. V, 14, 8: δύναμις δεξιὰ ἐξουσιάζει καρπῶν· τοῦτον ἢ ἀγνωσία ἐκάλεσε Μῆνα, οὐ κατ' εἰκόνα ἐγένοντο Βουμέγας, Ὀστάνης, Ἐρμῆς τρισμέγιστος, Κουρίτης, Πετόσιρος, Ζωδάριον, Βηρωσός, Ἀστράμψουχος, Ζωρόαστρις.
 30

ib. VI, 23, 2: Ζαράτας ὁ Πυθαγόρου διδάσκαλος ἐκάλε τὸ μὲν ἐν πατέρα, τὸ δὲ δύο μητέρα.

5 Εὐδωρος ὁ Ἀλεξανδρεὺς Roeser 7 Ζαρέταν B(arberinus IV, 78) Ζαράτην O(ttobonianus 194) 11 πάντων codd corr. Roe 13 φησὶν Gronov φασὶν Wolf φύσιν codd τὴν κόσμου φύσιν καὶ Roe 19 τοῦ ψυχροῦ Roe οὐδὲ B ἀναιρεῖ Roe 24 τὸν ἄνθρωπον ὁμοῦ καὶ post γενέσθαι add. Sauppe 29 Βουζύγης Miller

Origenes

(c. 184—250 vixit)

c. Cels. (ed. Koetschau) I, 5. 324: ἐκτίθεται (ὁ Κέλσος) . . . καὶ Πέρσας τοῦτο φρονούντας (sc. μὴ νομίζοντας χειροποιήτους θεοὺς), παρατιθέμενος Ἡρόδοτον ἱστοροῦντα αὐτό.

ib. 16. 335: ὄρα οὖν εἰ μὴ ἄντικρυς κακουργῶν ἐξέ-⁵βαλε (ὁ Κέλσος) τοῦ καταλόγου τῶν σοφῶν (sc. ὠφελήσαντων τοὺς κατ' αὐτοὺς καὶ διὰ συγγραμμάτων τοὺς μετ' αὐτοὺς) καὶ Μωϋσέα, Λίνον δὲ καὶ Μουσαῖον καὶ Ὀρφέα καὶ τὸν Φερεκύδην καὶ τὸν Πέρσην Ζωροάστρην καὶ Πυθαγόραν φήσας περὶ τῶνδε διειληφέναι, καὶ ἐς βί-¹⁰βλους κατατεθεῖσθαι τὰ ἑαυτῶν δόγματα καὶ πεφυλάχθαι αὐτὰ μέχρι δεῦρο.

ib. 24. 342: ἐὰν . . . δυνηθῶμεν . . . παραστήσαι φύσιν ὀνομάτων ἐνεργῶν, ὧν τισι χρῶνται Αἰγυπτίων οἱ σοφοὶ ἢ τῶν παρὰ Πέρσαις μάγων οἱ λόγιοι ἢ τῶν παρ'¹⁵ Ἰνδοῖς φιλοσοφούντων Βραχμᾶνες ἢ Σαμαναῖοι . . . τότε ἐροῦμεν ὅτι τὸ μὲν Σαβαῶθ ὄνομα . . . οὐκ ἐπὶ τῶν τυχόντων καὶ γενητῶν κεῖται πραγμάτων ἀλλ' ἐπὶ τινος θεολογίας ἀπορρήτου.

ib. V, 27. 597: ὁ βουλόμενος . . . ἀπαγγεῖλάτω . . .²⁰ ἡμῖν . . . εἰ ὀρθῶς ἔχουσι φέρ' εἰπεῖν οἱ Σκυθῶν περὶ ἀναιρέσεως πατέρων νόμοι ἢ οἱ Περσῶν, μὴ κωλυόντων γαμείσθαι τοῖς <οἰκείοις> παισὶ τὰς μητέρας μηδὲ ὑπὸ τῶν πατέρων τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας.

ib. 44. 611: Κέλσος . . . νομίζει . . . τὸ περὶ οὐρα-²⁵νοῦ δόγμα μηδὲν διαφέρειν τοῦ περὶ τοῦ θεοῦ καὶ φησι παραπλησίως τοῖς Ἰουδαίοις τοὺς Πέρσας τῷ Διὶ θυσίας ἐπιτελεῖν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων <ἀναβαίνοντας>· οὐχ ὀρῶν ὅτι Ἰουδαῖοι ὡς ἓνα θεὸν ἠπίσταντο, οὕτως ἓνα τὸν τῆς προσευχῆς ἅγιον οἶκον καὶ ἐν τῷ τῶν ὀλοκαρπω-³⁰μάτων θυσιαστήριον καὶ ἐν τῷ τῶν θυμιαμάτων θυμιατήριον καὶ ἓνα τὸν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέα. οὐδὲν οὖν κοινὸν πρὸς Πέρσας ἦν Ἰουδαίοις, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων, πλειόνων ὄντων, ἀναβαίνοντας καὶ θυσίας ἐπιτελοῦντας, οὐδὲν παραπλήσιον ἐχούσας ταῖς κατὰ τὸν Μωϋσέως νό-³⁵μον· καθ' ὃν „ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ“ ἐλάτρευον „τῶν ἐπουρανίων“ οἱ Ἰουδαίων ἱερεῖς, ἐν ἀπορρήτῳ διηγούμενοι

τὸ τοῦ νόμου περὶ τῶν θυσιῶν βούλημα καὶ ὧν σύμβολα ἦσαν αὐταί. Πέρσαι τοίνυν πάντα τὸν τοῦ οὐρανοῦ κύκλον Δία καλείωσαν, ἡμεῖς δὲ οὔτε Δία οὔτε τὸν θεὸν φάμεν εἶναι τὸν οὐρανόν, οἳ γε ἐπιστάμεθα καὶ τινα τῶν ἡττόνων τοῦ θεοῦ ὑπεραναβεβηκέναι τοὺς οὐρανοὺς καὶ πᾶσαν αἰσθητὴν φύσιν.

ib. VI, 80. 693: καὶ Μάγους τοῖς ἐνθεωτάτοις κατατάττει ἔθνεσιν ὁ Κέλσος, ἀφ' ὧν ἡ παρώνυμος τοῦ ἔθνους αὐτῶν μαγεία καὶ τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν ἐπὶ διαφθορᾷ καὶ ὀλέθρῳ τῶν χρωμένων αὐτῇ ἐπιδεδήμηκε . . . Πέρσαι . . . οἳ τὰς μητέρας γαμοῦντες καὶ θυγατράσι μιγνύμενοι ἐνθεοῦ ἔθνος εἶναι τῷ Κέλσῳ δοκοῦσιν.

ib. VII, 63. 739: Πέρσαι οὐκ ἀνέχονται νεῶς ὀρῶντες καὶ βωμοὺς καὶ ἀγάλματα.

15 ib. 64. 739: ὥσπερ . . . τὸ ἐν τούτῳ πρᾶγμα, ἡ τῆς μοιχείας ἀποχή, ἐν εἶναι δοκοῦσα πολλὰ ἀλίσκεται τυγχάνουσα παρὰ τὰ διάφορα δόγματα καὶ τὰς προθέσεις, οὕτως καὶ τῶν μὴ ἀνεχομένων παρὰ βωμοῖς καὶ ναοῖς καὶ ἀγάλμασι σέβειν τὸ θεῖον Σκύθαι μὲν ἢ Λιβύων οἱ Νομάδες
20 ἢ Σῆρες οἱ ἄθεοι ἢ Πέρσαι ἀπὸ δογμάτων τούτου πράττουσιν ἄλλων, ἢ ὧν Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι οὐκ ἀνέχονται τῆς τοιαύτας ὑπολαμβανομένης εἰς τὸ θεῖον θεραπείας.

ib. 65. 740: εἴρηται . . . ἐν τοῖς ἀνωτέρῳ περὶ Περσῶν πρὸς τὸ νεῶς μὲν αὐτοὺς μὴ ἰδρῦεσθαι σέβειν δὲ τὸν
25 ἥλιον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ δημιουργήματα· ὅπερ ἡμῖν ἀπαγορεύεται . . . ἀρκεῖ τοίνυν πρὸς ἐκείνοις καὶ ταῦτα περὶ τοῦ Περσῶν ἔθνους, βωμοὺς καὶ ἀγάλματα ἐκτρεπομένων λατρευότων δὲ „τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα“.

Cyprianus

(258 mortuus est)

quod idola dii non sint (ed. Hartel) 6: Ostanes et
30 formam veri Dei negat conspici posse et angelos veros sedi eius dicit adsistere.

Philostratus

(sub Philippo Arabe scripsit)

vita Apollon. (ed. Kayser) I, 18: εὐρημα . . . τοὺς μάγους ἐποιεῖτο, οἳ Βαβυλῶνα καὶ Σοῦσα οἰκοῦσι.

29 Ostanes L (Vindobonensis 962) P(arisinus 1647 A) B(ambergensis 476) hostanes M(onacensis) edit demosthenes ex hosthenes C(Sangermanensis)² sosthenes edit. pr. et om. CB 30 veri B sed i ex corr., verbi L veros] servos conī. Routh
31 sedi LB

ib. 31: προσελθόντα . . . καὶ ἀσπασάμενον (sc. Ἀπολ-
λώνιον) προσεῖπέ τε ὁ βασιλεὺς (sc. τῶν Περσῶν) φωνῇ
Ἑλλάδι καὶ (δὴ) ἐκέλευσε θύειν μετ' αὐτοῦ· λευκὸν δὲ ἄρα
ἵππον τῶν σφόδρα Νισαίων καταθύσειν ἔμελλε τῷ Ἡλίῳ
φαλάροις κοσμήσας, ὡσπερ ἐς πομπήν, ὁ δ' ὑπολαβὼν⁵
„σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, θύε,“ ἔφη, „τὸν σαυτοῦ τρόπον, ἐμοὶ
δὲ ζυγχώρησον θύσαι τὸν ἑμαυτοῦ“.

vitae sophist. (ed. Kayser) Α' ι' 209: Πρωταγόρας
. . . ὁ Ἀβδηρίτης σοφιστῆς καὶ Δημοκρίτου μὲν ἀκροατῆς
οἴκοι ἐγένετο, ὠμίλησε δὲ καὶ τοῖς ἐκ Περσῶν μάγοις κατὰ¹⁰
τὴν Ξέρξου ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔλασιν. πατὴρ γὰρ ἦν αὐτῷ
Μαϊάνδρος πλούτῳ κατεσκευασμένος παρὰ πολλοὺς τῶν
ἐν τῇ Θράκῃ, δεξάμενος δὲ καὶ τὸν Ξέρξην οἰκία τε καὶ
δώροις τὴν ζυνουσίαν τῶν μάγων τῷ παιδί παρ' αὐτοῦ
εὔρετο. οὐ γὰρ παιδεύουσι τοὺς μὴ Πέρσας Πέρσαι μάγοι,¹⁵
ἦν μὴ ὁ βασιλεὺς ἐφῆ. τὸ δὲ ἀπορεῖν φάσκειν, εἴτε εἰσὶ
θεοί, εἴτε οὐκ εἰσὶ, δοκεῖ μοι Πρωταγόρας ἐκ τῆς Περσι-
κῆς παιδεύσεως παρανομηῆσαι· μάγοι γὰρ ἐπιθειάζουσι μὲν
οἷς ἀφανῶς δρῶσι, τὴν δὲ ἐκ φανεροῦ δόξαν τοῦ θείου
καταλύουσιν οὐ βουλόμενοι δοκεῖν παρ' αὐτοῦ δύνασθαι.²⁰

Solinus

(c. 250 floruit)

coll. rer. memor. (ed. Mommsen) 55. 2: deinde trac-
tus hic procedit usque ad castellum quod Magi obtinent,
Fidasarcida nomine: hic Cyri sepulcrum.

Porphyrius

(233—c. 304 vixit)

vit. Pythag. (ed. Nauck) 6: περὶ τὰς τῶν θεῶν ἀγι-
στείας καὶ τὰ λοιπὰ τῶν περὶ τὸν βίον ἐπιτηδευμάτων²⁵
παρὰ τῶν μάγων φασὶ διακοῦσαί τε καὶ λαβεῖν.

ib. 12: ἐν . . . Βαβυλῶνι τοῖς τ' ἄλλοις Χαλδαίοις
συνεγένετο καὶ πρὸς Ζάρατον ἀφίκετο, παρ' οὗ καὶ ἐκα-
θάρθη τὰ τοῦ προτέρου βίου λύματα καὶ ἐδιδάχθη ἀφ' οὗ

3 καὶ διεκέλευσε codd καὶ ἐκέλευσε Eusebius adv. Hieroclem
Westermann 23 Phidasarcida G(uelferbytanus Gudianus
163) B(asileensis F. II. 33) phydasarchida P(arisinus 6810) fida-
sarcida 1 (Leidensis Voss. Q. 87 pars extr.) phydarsaci H(eidel-
bergensis et Bernensis consentientes) satarchida S(angallensis
187) A(ngelomontanus I. 4. 15) Frasarqida Plinii libb 28 Ζάρα-
τον Nauck Ζάρβατον B(odleianus 251) Ζάρατον V(aticanus 325)

ἀγνεύειν προσήκει τοῖς σπουδαίοις, τόν τε περὶ φύσεως λόγον ἤκουσε καὶ τίνες αἱ τῶν ὄλων ἀρχαί.

ib. 41: τοιοῦτα παρῆνει· μάλιστα δ' ἀληθεύειν· τοῦτο γὰρ μόνον δύνασθαι τοὺς ἀνθρώπους ποιεῖν θεῷ παραπλησίους. ἐπεὶ καὶ τοῦ θεοῦ, ὡς παρὰ τῶν μάγων ἐπυνθάνετο, ὃν Ὀρομάζην καλοῦσιν ἐκεῖνοι, εἰκέναι τὸ μὲν σῶμα φωτὶ τὴν δὲ ψυχὴν ἀληθεία.

de antro nymph. (ed. Nauck) 6: Πέρσαι τὴν εἰς κάτω κάθοδον τῶν ψυχῶν καὶ πάλιν ἔξοδον μυσταγωγούντες ¹⁰ τελοῦσι τὸν μύστην, ἐπονομάσαντες σπήλαιον <τὸν> τόπον· πρῶτα μὲν, ὡς φησὶν Εὐβουλος, Ζωροάστρου αὐτοφυῆς σπήλαιον ἐν τοῖς πλησίον ὄρεσι τῆς Περσίδος ἀνθηρόν καὶ πηγὰς ἔχον ἀνιερώσαντος εἰς τιμὴν τοῦ πάντων πενητοῦ καὶ πατρὸς Μίθρου, εἰκόνα φέροντος [αὐτῷ] τοῦ ¹⁵ σπηλαίου τοῦ κόσμου, ὃν ὁ Μίθρας ἐδημιούργησε, τῶν δὲ ἐντὸς κατὰ συμμετρους ἀποστάσεις σύμβολα φερόντων τῶν κοσμικῶν στοιχείων καὶ κλιμάτων· μετὰ δὲ τοῦτον τὸν Ζωροάστρην κρατήσαντος καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις, δι' ἀντρων καὶ σπηλαίων εἴτ' οὖν αὐτοφυῶν εἴτε χειροποιήτων ²⁰ τὰς τελετὰς ἀποδιδόναι.

de abstin. (ed. Nauck) IV, 16: παρὰ . . . τοῖς Πέρσαις οἱ περὶ τὸ θεῖον σοφοὶ καὶ τούτου θεράποντες μάγοι μὲν προσαγορεύονται· τοῦτο γὰρ δηλοῖ κατὰ τὴν ἐπιχώριον διάλεκτον ὁ μάγος· οὕτω δὲ μέγα καὶ σεβάσιμον γένος τοῦτο παρὰ ²⁵ Πέρσαις νενόμισται, ὥστε καὶ Δαρεῖον τὸν Υστάπου ἐπιγράψαι τῷ μνήματι πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι καὶ μαγικῶν γένοιτο διδάσκαλος. διήρηντο δὲ οὗτοι εἰς γένη τρία, ὡς φησὶν Εὐβουλος ὁ περὶ τὴν τοῦ Μίθρου ἱστορίαν ἐν πολλοῖς βιβλίοις ἀναγράφας, ὧν οἱ πρῶτοι καὶ λογιώτατοι ³⁰ οὔτ' ἐσθίουσιν ἔμψυχον οὔτε φονεύουσιν, ἐμμένουσι δὲ τῇ παλαιᾷ τῶν ζῶων ἀποχῇ· οἱ δὲ δεῦτεροι χρῶνται μὲν, οὐ μέντοι τῶν ἡμέρων ζῶων τι κτείνουσιν· οὐδ' οἱ τρίτοι ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἐφάπτονται πάντων· καὶ γὰρ δόγμα πάντων ἐστὶ τῶν πρώτων τὴν μετεμψύσωσιν εἶναι, ὃ καὶ ³⁵ ἐμφαίνειν εἰκόασιν ἐν τοῖς τοῦ Μίθρα μυστηρίοις.

de vita Plot. (Plotini Enneades ed. Volkmann) 16: γεγόνασι . . . κατ' αὐτὸν τῶν Χριστιανῶν πολλοὶ μὲν καὶ

5 καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ Westermann 10 τὸν τόπον Goens τόπον codd 14 φέροντος αὐτῷ τοῦ] φέροντ τ' τοῦ M(arcianus) φέροντος τοῦ Hercher 28 ὡς φησὶν Εὐβ. Canter ὁ τὴν περὶ Nau ὁ περὶ τῆς ἱστορίας Lipsius ὁ περὶ τὴν al. μὲν κρέασι Cumont 33 πάντων Hercher πάντων ἐστὶ τὸ πρῶτον Nau 34 εἶναι· ὃ καὶ εἶναι· ὃ καὶ ed. pr.

ἄλλοι, αἰρετικοὶ δὲ ἐκ τῆς παλαιᾶς φιλοσοφίας ἀνηγμένοι οἱ περὶ Ἀδέλφιον καὶ Ἀκυλῖνον, οἱ τὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Λίβυος καὶ Φιλοκώμου καὶ Δημοστράτου τοῦ Λυδοῦ συγγράμματα πλεῖστα κεκτημένοι ἀποκαλύψεις τε προφέροντες Ζωροάστρου καὶ Ζωστριανοῦ καὶ Νικοθέου καὶ Ἀλλογενοῦς⁵ καὶ Μέσου καὶ ἄλλων τοιούτων πολλοῦς ἐξηπάτων κτλ.

Arnobius

(sub Diocletiano scripsit)

adv. nat. (ed. Reifferscheid) I, 5: ut inter Assyrios et Bactrianos Nino quondam Zoroastrique ductoribus non tantum ferro dimicaretur et viribus, verum etiam Magicis et Chaldaeorum ex reconditis disciplinis, invidia nostra¹⁰ haec fuit?

ib. 52: age nunc veniat quaeso per igneam zonam magus interiore ab orbe Zoroastres, Hermippo ut adsentiamur auctori, Bactrianus et ille conveniat, cuius Ctesias res gestas historiarum exponit in primo, Armenius Zostriani¹⁵ nepos et familiaris Pamphylus Cyri.

ib. IV, 12: magi . . . suis in accitionibus memorant amitheos saepius obrepere pro accitis, esse autem hos quosdam materiis ex crassioribus spiritus, qui deos se fingant nesciosque mendaciis et simulationibus ludant.²⁰

Flavius Vopiscus

(c. 305 scripsit)

(Peter, script. hist. Aug.) Aurelianus 5, 5: data est ei praeterea, cum legatus ad Persas isset, patera qualis solet imperatoribus dari a rege Persarum, in qua insculptus erat Sol eo habitu quo colebatur ab eo templo in quo mater eius fuerat sacerdos.

²⁵

Eusebius Caesarensis

(c. 262—340 vixit)

praep. evang. (ed. Gaisford) X, 9, 10. 484 d: καθ' ὃν (sc. Νίνον) Ζωροάστρης ὁ μάγος Βακτηρίων ἐβασίλευσε.

3 καὶ Λυδοῦ codd   8 Zoroastraeque P(arisinus 1661) corr.
 10 ex om. Gelenius   12 quaeso per Salmasius quae super
 P qui super Sabaeus quis Azonaces magnus Heraldus   13
 Zor. del. Heraldus   Hosthanis Ge   16 panfylus P Arme-
 nius Zostriani nepos et familiaris Pamphylus Her Cotelier
 Armenii filius Zoroastris nepos et familia Pamphylus Herus
 Windischmann.   24 insculptus] stultitus B(ambergensis)* (ut
 vid.) instultitus P(alatinus)* corr. B³ P³ insculptus ed. princ.
 Mediolanensis   27 βακτηρίων I (Venetus Marcianus 341)

Lactantius

(c. 340 mortuus est)

div. instit. (ed. Brandt) VII, 18, 2: Hystaspes . . .
 descripta iniquitate saeculi huius extremi pios ac fideles
 a nocentibus segregatos ait cum fletu et gemitu exten-
 turos esse ad coelum manus et inploraturos fidem Jovis:
 5 Jovem respecturum ad terram et auditurum voces homi-
 num atque impios extincturum.

Firmicus Maternus

(346 vel 347 scripsit)

de err. prof. rel. (ed. Ziegler) 5: Persae et Magi
 omnes qui Persicae regionis incolunt fines, ignem prae-
 ferunt, et omnibus elementis ignem putant debere prae-
 10 poni. hi itaque ignem in duas dividunt potestates, na-
 turam eius ad utriusque sexus transferentes, et viri et
 feminae simulacro ignis substantiam deputantes. et mu-
 lierem quidem triformi vultu constituunt, monstrosis eam
 serpentibus inligantes. quod ideo faciunt ne ab auctore
 15 suo diabolo aliqua ratione dissentiant, sed ut dea sua
 serpentibus pullulans maculosis diaboli insignibus adornetur.

Pseudo-Clemens

(350—400 scripsit)

hom. (Lagarde, Clementina) VI, 10: πάντα τὰ τοι-
 αῦτα ὁμοίως τοιαύτην τινὰ ἀλληγορίαν ἔχοντα νόμιμι,
 Ἀπόλλωνα τὸν ἥλιον τὸν περιπολοῦντα εἶναι νόμιμι, γονὴν
 20 ὄντα τοῦ Διὸς, ὃν καὶ Μίθραν ἐκάλεσαν, ἐνιαυτοῦ συμπλη-
 ροῦντα περίοδον.

ib. IX, 4 s.: ἐκ τοῦ γένους τούτου (sc. Χάμ) γί-
 νεται τις κατὰ διαδοχὴν μαγικὰ παρειληφῶς ὀνόματι Νεβρωῦδ
 ὡσπερ γίγας, ἐναντία τῷ θεῷ φρονεῖν ἐλόμενος, ὃν οἱ
 25 Ἕλληνες Ζωροάστρην προσηγόρευσαν. οὗτος μετὰ τὸν
 κατακλυσμὸν βασιλείας ὀρεχθεὶς καὶ μέγας ὢν μάγος, τοῦ
 νῦν βασιλεύοντος κακοῦ τὸν ὠροσκοποῦντα κόσμον ἀστέρα
 πρὸς τὴν ἐξ αὐτοῦ βασιλείας δόσιν μαγικαῖς ἠνάγκαζε
 τέχναις. ὁ δὲ (ἅτε δὴ ἄρχων ὢν καὶ τοῦ βιαζομένου τὴν
 30 ἐξουσίαν ἔχων) μετὰ ὀργῆς τὸ τῆς βασιλείας προσέχεε
 πῦρ, ἵνα πρὸς τε τὸν ὀρκισμὸν εὐγνωμονήσῃ, καὶ τὸν πρῶτως

1 hystaspes S(Parisinus 1664) hys^dtaspes (corr. m. 3) P(ari-
 sinus Puteani 1662) 2 extremi om. P 19 περιπλοῦντα
 P(arisinus 930)*

ἀναγκάσαντα τιμωρήσῃται. Ὡς ἐκ ταύτης οὖν τῆς ἕξ οὐρανοῦ
 χαμαὶ πεσοῦσης ἀστραπῆς ὁ μάγος ἀναιρεθεὶς Νεβρώδ, ἐκ τοῦ
 συμβάντος πράγματος Ζωροάστρης μετωνομάσθη διὰ τὸ τὴν
 τοῦ ἀστέρος κατ' αὐτοῦ ζῶσαν ἐνεχθῆναι ῥοήν. οἱ δὲ ἀνόητοι
 τῶν τότε ἀνθρώπων ὡς διὰ τὴν εἰς θεὸν φιλίαν κεραυνῶ 5
 μεταπεμφθεῖσαν τὴν ψυχὴν νομίσαντες, τοῦ σώματος τὸ
 λείψανον κατορύξαντες, τὸν μὲν τάφον ναῶ ἐτίμησαν ἐν Πέρ-
 σαις, ἔνθα ἢ τοῦ πυρὸς καταφορὰ γέγονεν, αὐτὸν δὲ ὡς θεὸν
 ἐθήρησκευσαν . . . 6. . . Πέρσαι πρῶτοι τῆς ἕξ οὐρανοῦ πεσοῦ-
 σης ἀστραπῆς λαβόντες ἄνθρακας τῇ οἰκείᾳ διεφύλαξαν τροφῇ, 10
 καὶ ὡς θεὸν οὐράνιον προτιμήσαντες τὸ πῦρ, ὡς πρῶτοι
 προσκυνήσαντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πυρὸς πρῶτοι βασιλείας
 τετίμηται . . .

rec. (Migne, P G I) I, 30: septima decima gene-
 ratione apud Babyloniam Nemrod primus regnavit, urbem- 15
 que construxit, et inde migravit ad Persas, eosque ignem
 colere docuit.

ib. IV, 27 s.: Cham . . . cuidam ex filiis suis
 qui Mesraim appellabatur, a quo Aegyptiorum et Baby-
 loniorum et Persarum ducitur genus, male compertam 20
 magicæ artis tradidit disciplinam; hunc gentes quæ
 tunc erant Zoroastrem appellaverunt, admirantes primum
 magicæ artis auctorem, cuius nomine etiam libri super
 hoc plurimi habentur. hic ergo astris multum ac fre-
 quenter intentus, et volens apud homines videri Deus, 25
 velut scintillas quasdam ex stellis producere et homini-
 bus ostentare coepit, quo rudes atque ignari in stuporem
 miraculi traherentur, cupiensque augere de se huiusmodi
 opinionem, saepius ista moliebatur usquequo ab ipso
 daemone, quem importunius frequentabat, igni succensus 30
 concremaretur. 28. sed stulti homines qui tunc erant, cum de-
 buissent utique opinionem, quam de eo conceperant abiicere,
 quippe quam poenali morte eius viderant confutatam, in ma-
 ius eum extollunt. exstructo enim sepulcro ad honorem eius,
 tanquam amicum Dei ac fulminis ad coelum vehiculo subleva- 35
 tum, adorare ausi sunt et quasi vivens astrum colere. hinc
 enim et nomen post mortem eius Zoroaster, hoc est vivum
 sidus, appellatum est ab his, qui post unam generationem
 Graecæ linguae loquela fuerant repleti. 29. . . eius
 quem supra diximus indignatione daemoneis, cui nimis 40
 molestus fuerat conflagrasse, busti cineres, tanquam

fulminei ignis reliquias colligentes hi, qui erant primitus decepti, deferunt ad Persas, ut ab eis tanquam divinus e coelo lapsus ignis, perpetuis conservaretur excubiis, atque ut coelestis Deus coleretur.

5 ib. IX, 20: mos apud Persas, matres accipere in coniugium et sorores et filias, et sub illo omni axe incesta Persae ineunt matrimonia.

ib. 21: ex ipsa Persarum gente aliquanti ad peregrina profecti sunt, qui Magusaei appellantur, ex quibus
10 usque in hodiernum sunt alii in Media, alii in Parthia, sed et in Aegypto nonnulli, plures autem in Galatia et Phrygia, qui omnes incestae huius traditionis formam indeclinabilem servant, ac posteris custodiendam transmittunt etiam cum plagam coeli mutaverint.

Ammianus Marcellinus

(c. 360 scripsit)

15 res gestae (ed. Clark) XVII, 5, 1 s.: rex Persarum . . . 2. litteras ad Constantium dedit . . . , quarum hunc fasset accepimus sensum: 3. 'rex regum Sapor, particeps siderum, frater Solis et Lunae, Constantio Caesari fratri meo salutem plurimam dico etc.'

20 ib. XXI, 13, 4: apud Persas . . . silentii quoque colitur numen.

ib. XXIII, 6, 4 s.: certatim . . . summatum et vulgi sententiis concinentibus, astris, (ut ipsi existimant,) ritus sui consecratione, permixtus est (Arsaces) omnium primus.
5. unde ad id tempus reges eiusdem gentis praetunidi,
25 appellari se patiuntur Solis fratres et Lunae.

ib. XXIII, 6, 32 s.: in his tractibus Magorum agri sunt fertiles, super quorum secta studiisque, quoniam huc incidimus, pauca conveniet expediri. magian opinionum insignium auctor amplissimus Plato, hagi-
30 verbo mystico docet, divinorum incorruptissimum cultum, cuius scientiae saeculis priscis multa ex Chaldaeorum arcanis Bactrianus addidit Zoroastres, deinde Hystaspes rex prudentissimus, Darei pater. 33. qui cum superioris Indiae secreta fidentius penetraret, ad nemorosam quandam
35 venerat solitudinem, cuius tranquillis silentiis praecelsa Brachmanorum ingenia potiuntur, eorumque monitu, rati-

27 agri E (Vaticanus 7969) magistri H (Parisinus 5819) 28 magiam A(ccursius) machagistiam M(arburgensis) hagi-
30 verbum 2 Zoroastres M - stes E 35 <in> cuius Cornelissen
36 otiantur Corn

ones mundani motus et siderum, purosque sacrorum ritus (quantum colligere potuit eruditus,) ex his quae didicit, aliqua sensibus magorum infudit, quae illi cum disciplinis praesentiendi futura, per suam quisque progeniem, posteris aetatibus tradunt. 34. ex eo per saecula multa ad praesens, una eademque prosapia, multitudo creata deorum cultibus dedicatur. feruntque (si iustum est credi,) etiam ignem caelitus lapsum, apud se sempiternis focolis custodiri, cuius portionem exiguam (ut faustam) praeisse quondam Asiaticis regibus dicunt. 35. huius originis apud veteres numerus erat exilis, eiusque ministeriis Persicae potestates in faciendis rebus divinis sollemniter utebantur. eratque piaculum aras adire, vel hostiam contrectare, antequam magus, conceptis precationibus, libamenta diffunderet praecursoria. verum aucti paulatim, in amplitudinem gentis solidae concesserunt et nomen, villasque inhabitantes, nulla murorum firmitudine communitas, et legibus suis uti permisi, religionis respectu sunt honorati. 36. ex hoc magorum semine septem post mortem Cambysis, regnum inisse Persidos, antiqui memorant libri, docentes eos Darei factione oppressos, imperitandi initium equino hinnitu sortiti.

ib. 76 s.: effusius plerique soluti in venerem, aegreque contenti multitudine pelicum, puerilium stuprorum expertes, pro opibus quisque adsciscens matrimonia plura vel pauca. unde apud eos per libidines varias caritas dispersa torpescit. munditias conviviorum et luxum, maximeque potandi aviditatem vitantes, ut luen. 77. nec apud eos extra regales mensas hora est praestituta prandendi, sed venter uni cuique velut solarium est, eoque monente quod incidere editur, nec quisquam post satietatem, superfluos sibi ingerit cibos.

ib. 79: super his nec stando mingens nec ad requisita naturae secedens, facile visitur Persa: ita observantius haec aliaque pudenda declinant.

ib. 80: nec ministranti apud eos famulo mensaeque adstanti, hiscere vel loqui licet vel spuere: ita praestric-
tis pellibus labra omnium vincuntur.

10 ordinis Kellerbauer 11 mysteriis b (Erasmus) (mi-B [Castellus]) 17 permisi A Gelenius permissis EB (-misis M) 20 docentes E notantes Bentley vocantes W (Venetus Marcianus 388) corr. vocentes M 22 soliti solvi b solvi B 36 praestric-
tibus Haupt prostrati B perforatis Madvig praestratis Heraeus

Basilius

(c. 330—379 vixit)

ep. (Migne, PG XXXII) 258 ad Eriphan. 4: τὸ . . . τῶν
 Μαγουσαίων ἔθνος . . . πολὺ ἐστὶ παρ' ἡμῖν κατὰ πᾶσαν
 σχεδὸν τὴν χώραν διεσπαρμένον, ἀποίκων τὸ παλαιὸν ἐκ
 τῆς Βαβυλωνίας ἡμῖν ἐπεισαχθέντων. οἱ ἔθεσιν ἰδιάζουσι
 5 κέχρηται, ἄμικτοι ὄντες πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους·
 λόγῳ δὲ πρὸς αὐτοὺς κεχρησθαι, καθὸ εἰσιν ἐζωγρημένοι
 ὑπὸ τοῦ διαβόλου εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα, παντελῶς ἐστὶν
 ἀδύνατον. οὔτε γὰρ βιβλία ἔστι παρ' αὐτοῖς, οὔτε διδά-
 σκαλοι δογμάτων, ἀλλὰ ἔθει ἀλόγῳ συντρέφονται, παῖς
 10 παρὰ πατρός διαδεχόμενοι τὴν ἀσεβειαν. ἐκτὸς δὴ τού-
 των, ἃ ὑπὸ πάντων ὁράται, τὴν ζωοθυσίαν παραιτοῦνται
 ὡς μίασμα, δι' ἄλλοτρίων χειρῶν τὰ πρὸς τὴν χρείαν ζωᾶ
 κατασφάπτοντες· γάμοις ἐπιμαίνονται παρανόμοις· καὶ τὸ
 πῦρ ἡγούνηται θεόν· καὶ εἴ τι τοιοῦτο. τὰς δὲ ἐκ τοῦ
 15 Ἀβραὰμ γενεαλογίας οὐδεὶς ἡμῖν μέχρι τοῦ παρόντος τῶν
 μάγων ἐμυθολόγησεν· ἀλλὰ Ζαρνούαν τινα ἑαυτοῖς ἀρχηγὸν
 τοῦ γένους ἐπιφημίζουσι.

Gregorius Nazianzenus

(390 mortuus est)

or. (Migne, PG XXXVI) 39, 5: ποῦ . . . θήσεις τὴν
 Πέλοπος κρεουργίαν, πεινῶντας θεοὺς ἐστιώσαν, καὶ φιλο-
 20 ξενίαν πικρὰν καὶ ἀπάνθρωπον; ποῦ δὲ Ἐκάτης τὰ φοβερὰ
 καὶ σκοτεινὰ φάσματα, καὶ Τροφωνίου κατὰ γῆς παίγνια
 καὶ μαντεύματα, ἢ Δωδωναίας δρυὸς ληρήματα, ἢ τρίποδος
 Δελφικοῦ σοφίσματα, ἢ Κασταλίας μαντικὸν πόμα; τοῦτο
 μόνον οὐ μαντευσάμενα, τὴν ἑαυτῶν σιωπὴν. οὐδὲ Μάγων
 25 θυτική, καὶ πρόγνωσις ἔντομος· καὶ Χαλδαίων ἀστρονομία
 καὶ γενεθλιαλογία κτλ.

Ambrosius

(397 mortuus est)

ep. (Migne, PL XVI) I, 18, 30: unde . . . semper
 invisā Romanis non aequae Carthaginis numina? quam
 Coelestem Afri, Mithram Persae, plerique Venerem colunt,
 30 pro diversitate nominis, non pro nominis varietate.

Epiphanius

(403 mortuus est)

panar. haer. (ed. Holl) 3, 2 s.: Νεβρώδ . . . φασὶ
 παῖδες Ἑλλήνων εἶναι τὸν Ζωροάστρην, ὃς πρόσω χω-
 31 Νεβρώθ U(rbinas)

ρήσας ἐπὶ τὰ ἀνατολικά μέρη οἰκιστῆς γίνεται Βάκτρων. ἐντεῦθεν τὰ κατὰ τὴν γῆν παράνομα διανενέμηται· ἐφευρετῆς γὰρ οὗτος γεγένηται κακῆς διδαχῆς, ἀστρολογίας καὶ μαγείας, ὡς τινές φασι περὶ τούτου τοῦ Ζωροάστρου· πλὴν, ὡς ἡ ἀκρίβεια περιέχει, τοῦ Νεβρώδ τοῦ γίγαντος⁵. οὗτος ἦν ὁ χρόνος, πολὺ δὲ ἀλλήλων τῷ χρόνῳ διεστήκασιν ἄμφω, ὃ τε Νεβρώδ καὶ ὁ Ζωροάστρης.

ib. (Migne, PG XXXXI) 42: καὶ γὰρ ὁ χαρακτῆρ αὐτοῦ (sc. Παύλου) σημαίνει αὐτὸν ὑπάρχειν ἐν προπαιδείᾳ, οὗ οὐκ ἠδυνήθησαν Ἐπικούρειοι καὶ Στωϊκοὶ ἀντιστηναί, ἀνατρεπόμενοι διὰ τῆς λογίως παρ' αὐτῷ ἀναγνωσθείσης τοῦ βωμοῦ ἐπιγραφῆς τῆς ἐπιγεγραμμένης τῷ θεῷ ἀγνώστως . . . καὶ πάλιν φήσαντος· Εἶπέ τις ἴδιος αὐτῶν προφήτης·

Κρῆτες αἰεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί·¹⁵
ἵνα τὸν Ἐπιμενίδην δείξῃ, ἀρχαῖον ὄντα φιλόσοφον, καὶ Μίθρα τοῦ παρὰ Κρησὶν εἰδώλου.

exp. fid. (Migne, PG XXXXII) 12: ἐτέρων . . . πάλιν μυστηρίων πολλῶν, καὶ αἵρεσιάρχων, σχισματοποιῶν, ὧν μὲν ἀρχηγοὶ παρὰ Πέρσαις Μαγουσαῖοι.²⁰

ib. 13: . . . παρὰ Πέρσαις Μαγουσαῖοι καλούμενοι, οἱ εἶδωλα μὲν βδελυττόμενοι, εἰδώλοισι δὲ προσκυνοῦντες, πυρὶ καὶ σελήνῃ καὶ ἡλίῳ.

Orosius

(post 418 mortuus est)

hist. adv. pagan. (rec. Zangemeister) I, 4, 1: anno ante urbem conditam MCCC Ninus rex Assyriorum 'pri-²⁵mus' ut ipsi volunt propagandae dominationis libidine arma foras extulit.

ib. 3: novissime Zoroastrem Bactrianorum regem eundemque magicæ ut ferunt artis repertorem pugna oppressum interfecit.³⁰

Hieronymus

(c. 348—420 vixit)

comment. in Amos (Migne, P L XXV) III, 9 s.: Basilides, qui omnipotentem Deum portentoso nomine appellat Ἀβράξας, et eundem secundum Græccas litteras, et annui

3 διαδοχῆς G(enuensis) M(arcianus) διακονίας Chron. pasch.
6 ante πολὺ οὐ add. GU Ἑλλήνων M. 13 forte ἀγνώστῳ
17 Μίθρα] Διὸς ἱερέα Cumont

cursus numerum dicit in solis circulo contineri, quem ethnici sub eodem numero aliarum litterarum vocant *Μείθραυ*.

adv. Jovin. (Migne, PLXXIII) II, 7: Persae, Medi, Indi,
5 et Aethiopes, regna non modica, et Romano regno paria,
cum matribus et aviis, cum filiabus et neptibus copulantur.

ib. 14: Eubulus . . ., qui historiam Mithrae multis
voluminibus explicuit, narrat apud Persas tria genera
magorum, quorum primos, qui sint doctissimi et eloquen-
10 tissimi, excepta farina et olere, nihil amplius in cibo
sumere.

Augustinus

(354—430 vixit)

de civitate Dei (ed. Dombart) XXI, 14: solum,
quando natus est, ferunt risisse Zoroastrem, nec ei boni
aliquid monstrosus risus ille portendit. nam magicarum
15 artium fuisse perhibetur inventor; quae quidem illi nec
ad praesentis vitae vanam felicitatem contra suos inimi-
cos prodesse potuerunt; a Nino quippe rege Assyriorum,
cum esset ipse Bactrianorum, bello superatus est.

Theodorus Mopsvestensis

(c. 360—428 vixit)

vid. sub Photio.

Claudianus

(c. 370—404 vixit)

de consul. Stil. (Mon. Germ. hist., auct. antiqu. X)
I, 58 s.:

20 Turis odoratae cumulis et messe Sabaea
Pacem conciliant arae; penetralibus ignem
Sacratum rapuere adytis rituque iuencos
Chaldaeo stravere magi. Rex ipse micantem
Inclinat dextra pateram secretaque Beli
Et vaga testatur volventem sidera Mithram.

22 statuere B (Neapolitanus Farnesianus IV E 47) 23 Beli
Scaliger Sirmundus belli Em w (codicum consensus) celi add.
B¹ (exerpta Florentina margini editionis Vicentinae adscripta)

Nonnus Panopolitanus

(inter 381/90 et Agathiam vixit)

Dionys. (ed. Köchly) XXI, 246 s.:

ἦν ἐθέλης πόδα κάμψον ὀμούριον εἰς χθόνα Μήδων . . .
 δείξω Βάκτριον οὐδας, ὅπου θεὸς ἔπλετο Μίθρης,
 Ἄσσύριος Φαέθων ἐνὶ Περσίδι· Δηριάδης γὰρ
 οὐ μάθην οὐρανίων μακάρων γένος, οὐδὲ γεραίρει
 Ἥλιον καὶ Ζῆνα καὶ εὐφαέων χορὸν ἄστρον . . . 5
 οὐ μακάρων ἀλέγω τεκέων Διός.

ib. XL, 369 s.:

ἀστροχίτων Ἡρακλες, ἀναξ πυρός, ὄρχαμε κόσμου . . .
 εἰ Κρόνος, εἰ Φαέθων, πολυώνυμος εἶτε σὺ Μίθρης
 Ἥλιος Βαβυλῶνος . . .

Hesychius

(saec. 5. vixit)

lex. (ed. Schmidt):

μάγον· τὸν ἀπατεῶνα. φαρμακευτήν. τὸν θεοσεβῆ, καὶ ἰο
 θεολόγον, καὶ ἱερέα, οἱ Πέρσαι οὕτως λέγουσιν.

μίθρας· ὁ ἥλιος, παρὰ Πέρσαις Μίθρης· ὁ πρῶτος ἐν
 Πέρσαις θεός.

Cyrillus Alexandrinus

(444 mortuus est)

c. Julian. (Migne, PG LXXVI) III, 87: μέμνηται
 τούτου (sc. τοῦ μάγου) καὶ ὁ σοφώτατος Κλήμης ἐν τοῖς 15
 Στρωματεῦσι λέγων· Ζωροάστρην κτλ. (vid. supra p. 68).

ib. IV, 133: ἰστορεῖ . . . Ἀλέξανδρος ὁ ἐπίκλην Πο-
 λυίστωρ ἐν τῷ Περί Πυθαγορικῶν συμβόλων, Ἀσσυρίῳ τὸ
 γένος ὄντι τῷ Ζάρα φοιτῆσαι τὸν Πυθαγόραν.

Socrates

(439—450 opus finivit)

eccl. hist. (ed. Hussey) VII, 8, 3 s.: χρεία 20
 ἤγαγεν, ὥστε Μαρουθᾶν τὸν Μεσοποταμίας ἐπίσκοπον . . .
 πεμφθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως Ῥωμαίων πρὸς τὸν βασιλέα
 Περσῶν. 4. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Περσῶν πολλὴν εὐλάβειαν
 παρὰ τῷ ἀνδρὶ εὐρηκῶς, διὰ τιμῆς ἤγεν αὐτὸν, καὶ ὡς
 ὄντως θεοφιλεῖ προσεῖχεν. 5. τοῦτο γινόμενον ὑπέκνιζε 25
 τοὺς μάγους, οἱ πολὺ παρὰ τῷ Περσῶν βασιλεῖ ἰσχύουσιν·
 ἐδεδοίκεισαν γὰρ, μὴ τὸν βασιλέα χριστιανίζειν πείση. 6.

4 γένος Köchly χορὸν vulgo
 1 ἐπισκοπῆ) πολλοὶ editt

26 πολὺ F(lorentinus) C(astel-
 lani episcopi)

καὶ γὰρ κεφαλαλγίαν αὐτοῦ χρονίαν, ἣν οἱ μάγοι θερα-
 πεύσαι μὴ δεδύνηνται, ταύτην ὁ Μαρουθᾶς εὐχαῖς ἐθερά-
 πευσε. 7. βουλευόνται οὖν ἀπάτην οἱ μάγοι· καὶ ἐπειδὴ
 οἱ Πέρσαι τὸ πῦρ σέβουσιν, εἰώθει δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν οἴκῳ
 5 τινὶ τὸ διηνεκῶς καιόμενον πῦρ προσκυνεῖν, ὑπὸ γῆν κατα-
 κρύψαντες ἄνθρωπον, καθ' ὃν εἰώθει καιρὸν ὁ βασιλεὺς
 εὐχεσθαι, παρεσκεύασαν ἀναφθέγγεσθαι, ἕξω βάλλεσθαι
 δεῖν τὸν βασιλέα, ἤσεβηκέναι γὰρ, ὅτι τὸν τῶν Χριστιανῶν
 ἱερέα νομίζει θεοφιλή. 8. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰσδιγέρδης,
 10 τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ Περσῶν βασιλεῖ, αἰδούμενος μὲν.
 ἀποπέμπεσθαι δ' οὖν ὅμως τὸν Μαρουθᾶν ἐβούλετο. 9. Μα-
 ρουθᾶς δὲ ἀληθῶς θεοφιλῆς ἄνθρωπος εὐχαῖς προσέκειτο.
 δι' ὧν εὐρίσκει τὸν παρὰ τῶν μάγων γενόμενον δόλον.
 10. τῷ οὖν βασιλεῖ, μὴ παίζου, ἔφη, βασιλεῦ· ἀλλ' εἰς-
 15 ἐλθὼν ὅτε τῆς φωνῆς ἀκούσεις ὀρύξας τὸν ὄλον εὐρή-
 σεις· οὐ γὰρ τὸ πῦρ φθέγγεται, ἀλλὰ ἀνθρώπων κατα-
 σκευὴ τοῦτο ποιεῖ. 11. πείθεται τῷ Μαρουθᾶ ὁ Περσῶν
 βασιλεὺς, καὶ αὐθις εἰσῆει εἰς τὸν οἰκίσκον, ὅπου ἦν τὸ
 ἄσβεστον πῦρ. 12. ἐπεὶ δὲ αὐθις ἀκούει τῆς αὐτῆς φωνῆς,
 20 ὀρύττεσθαι τὸν τόπον ἐκέλευσε· καὶ ὁ προπέμπων τὴν νο-
 μισθεῖσαν θεοῦ φωνὴν, ἐξηλέγχετο. 13. περιοργῆς οὖν
 γενόμενος ὁ βασιλεὺς τὸ τῶν μάγων γένος ἀπεδεκάτωσε·
 τούτου γενομένου, εἶπεν τῷ Μαρουθᾶ, ἔνθα ἂν βούλοιο,
 κτίζειν ἐκκλησίας· ἐκ τούτου παρὰ Πέρσαις ὁ Χριστιανι-
 25 σμὸς ἐπλατύνετο. 14. τότε μὲν οὖν Μαρουθᾶς ἀποχωρήσας
 τῶν Περσῶν, αὐθις ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπανέρχε-
 ται· οὐκ εἰς μακρὰν δὲ πάλιν πρεσβείας ἔνεκεν ἀντεπέμ-
 πετο. 15. αὐθις τε οἱ μάγοι σκευωρίας ἐπενοοῦντο, ὅπως
 ἂν μηδαμῶς τὸν ἄνδρα προσδέχοιτο ὁ βασιλεὺς· ἐπενό-
 30 ῆσάν τε δυσωδίαν τινὰ κατασκευαστὴν, ὅθεν ὁ βασιλεὺς
 εἰώθει προσέρχεσθαι· διαβολῇ τε ἐχρῶντο, ὡς ἄρα ταύτην
 οἱ τῷ Χριστιανισμῷ συνόντες εἰργάσαντο. 16. ὡς δὲ ὁ
 βασιλεὺς ἤδη πρότερον ὑπόπτους ἔχων τοὺς μάγους, σπου-
 δαιότερον ἀνεζήτησε τοὺς δράσαντας, αὐθις ἕξ αὐτῶν ἀνηυ-
 35 ρίσκοντο οἱ τῆς κακῆς ὁδοῦ ποιηταί. 17. διὸ καὶ αὐθις
 πολλοὺς αὐτῶν ἐτιμωρήσατο.

Sozomenus

(eodem tempore scripsit)

eccl. hist. (ed. Hussey) II, 9, 1 s.: ἐπεὶ . . . τῷ
 χρόνῳ πλείστοι ἐγένοντο (οἱ χριστιανίσαντες Πέρσαι), καὶ
 ἐκκλησιάζειν ἤρξαντο, καὶ ἱερέας καὶ διακόνους εἶχον, ἐ-

λύπει τοῦτο οὐ μετρίως τοὺς Μάγους, οἱ τὴν Περσῶν θρησκείαν ὡσπερ τι φύλον ἱερατικόν, κατὰ διαδοχὴν γένους ἀρχήθην ἐπιτροπεύουσιν. ἐλύπει δὲ καὶ Ἰουδαίους, τρόπον τινὰ φύσει ὑπὸ βασκανίας πρὸς τὸ δόγμα τῶν Χριστιανῶν ἐκπεπολεμημένους. καὶ διαβάλλουσι πρὸς Σαβῶρην τὸν τότε βασιλέα, Συμεώνην τὸν τότε ἀρχιεπίσκοπον Σελευκείας καὶ Κτησιφώντος, . . . ὡς φίλον ὄντα τῷ Καίσαρι Ῥωμαίων, καὶ τὰ Περσῶν πράγματα τούτῳ καταμνύοντα. 2. πεισθεὶς δὲ ταῖς διαβολαῖς ὁ Σαβῶρης . . . . προσέταξε . . . . Συμεώνην ἀγεσθαι, ὡς προδότην τῆς Περσῶν βασιλείας καὶ θρησκείας γεγενημένον 3. οἱ μὲν οὖν Μάγοι, συλλαμβανομένων αὐτοῖς τῶν Ἰουδαίων, σπουδῆ τοὺς εὐκτηρίους οἴκους καθεῖλον. Συμεώνης δὲ συλληφθεὶς, σιδηροδεσμώτης ὡς βασιλέα ἤχθη· ἔνθα δὴ γίνεται ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρείος. ἐπεὶ γὰρ βασανίσων αὐτὸν εἰσάγεσθαι προσέταξεν ὁ Σαβῶρης, οὔτε ἔδεισεν, οὔτε προσεκύνησεν. 4 ἐφ' ᾧ σφόδρα χαλεπήνας ὁ βασιλεὺς, ἐπύθετο, Τί δὴ ποτε νῦν οὐ προσεκύνησας, πρότερον τοῦτο ποιῶν; Ὅτι πρότερον, ἔφη ὁ Συμεώνης, οὐ δεσμώτης ἠτόμην ἐπὶ προδοσίᾳ τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ· καὶ μηδὲν διαφερόμενος. τὰ νενομισμένα περὶ τὴν βασιλείαν ἐπλήρουν· νῦν δέ μοι οὐ θέμις τοῦτο ποιεῖν· ἦκω γὰρ ἀγωνιούμενος ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ ἡμετέρου δόγματος. 5. τοιαῦτα εἰπόντα παρεκελεύσατο ὁ βασιλεὺς προσκυνῆσαι τὸν ἥλιον· καὶ πειθομένῳ μὲν πολλὰ δῶρα δώσειν ὑπισχνεῖτο, καὶ ἐν τιμῇ ἔξειν· ἀπειθοῦντα δὲ, ἀπολέσειν ἠπέλιπεν αὐτὸν τε καὶ πᾶν τῶν Χριστιανῶν φύλον. ἐπεὶ δὲ οὔτε ταῖς ἀπειλαῖς κατεκτύπει τὸν Συμεώνην, οὔτε ταῖς ἐπαγγελίαις ἐχάλαζεν, ἀλλ' ἀνδρείος ἔμενεν, ἰσχυριζόμενος μὴ ποτε προσκυνῆσαι τὸν ἥλιον, μηδὲ προδότης φανήσεσθαι τῆς αὐτοῦ θρησκείας, προσέταξεν αὐτὸν τέως ἐν δεσμοῖς εἶναι, λογισάμενος, ὡς εἰκὸς, μεταμεληθήσεσθαι. 6. ἀπαγόμενον δὲ εἰς τὸ δεσμοπήριον ἰδὼν Οὐσθαζάνης πρεσβύτης τις εὐνοῦχος, τροφεὺς Σαβῶρου, καὶ μείζων τῆς βασιλέως οἰκίας, προσεκύνησεν αὐτὸν ἀναστάς· ἔτυχε γὰρ πρὸ τῶν βασιλείων θυρῶν καθήμενος. ὁ δὲ Συμεώνης ὑβριστικῶς ἐπετίμησεν αὐτῷ, καὶ θυμωθεὶς ἀνέβόησε, καὶ ἀποστραφεὶς παρήμειψε· Χριστιανὸς γὰρ ὢν οὐ προπολλοῦ ἐβιάσθη προσκυνῆσαι τὸν ἥλιον. 7. αὐτίκα δὲ δακρύσας μετ' οἰμωγῆς ὁ εὐνοῦχος, ἦν μὲν ἡμφίεστο λαμπρὰν ἐσθήτα ἀπέθετο· οἷα δὲ πενθῶν μέλαιναν περιβαλλόμενος, πρὸ τῆς βασιλέως οἰκίας ἐκαθέζετο, κλαίων καὶ στένων, Οἷμοι 33 Οὐσθαζάνης B *quanquam prius. Οὐσθαζάνης habet Οὐσθαζάνης Hussey rectiorem formam esse credit.*

ἐγὼ, λέγων, οἷον χρή προσδοκᾶν εἶναι περὶ ἐμὲ ὃν ἡρνη-
 σάμην Θεὸν; ὅπουγε τούτου χάριν ἐντεῦθεν ἤδη πάλαι
 μοι συνήθης γεγωνῶς Συμεώνης, οὐδὲ λόγου μεταδούς,
 ὡδέ με ἀπεστράφη καὶ παρέδραμεν. ἐπεὶ δὲ ἔγνω ταῦτα
 5 Σαβώρης, μετακαλεσάμενος αὐτὸν, ἐπυνθάνετο τὴν αἰτίαν
 τοῦ πένθους, καὶ εἰ συμφορᾶ τινι περὶ τὸν οἶκον ἐχρήσατο.
 8. ὑπολαβὼν δὲ Οὐσθαζάνης εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, οὐδὲν
 περὶ τὸν ἐνθάδε οἶκον ἠτύχησα· εἴθε γὰρ ἀντὶ τοῦ συμβε-
 βηκότος μοι παντοδαπαῖς ἀλλοίαις περιπέπτωκα συμφοραῖς,
 10 καὶ ῥᾶον ἦν. πενθῶ δὲ νῦν, ὅτι ζῶ· καὶ πάλαι τεθνάναι
 ὀφείλων, ὁρῶ τὸν ἥλιον, ὃν σοὶ χαριζόμενος, οὐκ ἀπὸ
 γνώμης, προσεκύνησα τῷ δοκεῖν κτλ.

ib. 10, 1 s.: Συμεώνης δὲ . . . προαχθεῖς . . . αὐθις
 ἐκ τοῦ δεσμητηρίου εἰς τὰ βασίλεια, γενναίως μάλα διελέ-
 15 χθη Σαβώρη περὶ τοῦ δόγματος, καὶ οὔτε αὐτὸν, οὔτε τὸν
 ἥλιον προσκυνῆσαι ἠνέσχετο. 2. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέ-
 ραν, ὁμοίως ἀναιρεθῆναι προσετάχθησαν καὶ ἄλλοι ἑκατὸν
 ἐν τῷ δεσμητηρίῳ ὄντες· τελευταῖον δὲ αὐτοῖς ἐπισφαγῆναι
 Συμεώνην, τὸν πάντων θάνατον θεασάμενον. . . . 3. ὡς
 20 δὲ πάντες τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἤγοντο, παραγενόμενος ὁ μέγας
 ἀρχιμάγος, ἤρετο αὐτοὺς εἰ βούλοιντο ζῆν, καὶ βασιλεῖ
 παραπλησίως θρησκεύειν, καὶ τὸν ἥλιον σέβειν. οὐδενὸς
 δὲ τὴν ἐπὶ τούτοις ζωὴν ἐλομένου, ὡς εἰς τὸν τόπον
 ἤχθησαν οὐ κτείνεσθαι ἔμελλον, οἱ . . . δῆμιοι ἔργου εἶχοντο.

25 ib. 12, 1 s.: κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ, νόσῳ περι-
 πεσοῦσης τῆς βασιλίδος, συλλαμβάνεται ἡ Συμεώνου τοῦ
 ἐπισκόπου ἀδελφῆ. Ταρβούλα τοῦνομα, ἱερὰ παρθένος, σὺν
 θεραπαίνῃ τὸν αὐτὸν μετιούση βίον, καὶ ἀδελφῆ μετὰ θάνα-
 30 τον ἀνδρὸς γάμον ἀπαγορευσάσῃ, καὶ ὁμοίως ἀγομένη.
 ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἡ σύλληψις ἐκ διαβολῆς τῶν Ἰουδαίων,
 ἐπαιτιωμένων ὡς φαρμάκοις τῇ κρατούσῃ ἐπεβούλευσαν,
 διὰ τὸν Συμεώνου θάνατον μηνιῶσαι. 2. . . . παραλαβόν-
 35 τες δὲ οἱ Μάγοι Ταρβούλαν καὶ τὰς λοιπὰς καταδικάζουσιν
 αὐτῶν θάνατον· καὶ πρίονι διχῆ τεμόντες, ἀνεσκολόπισαν.
 καὶ ὡς ἀποτρόπαιον νόσου, διὰ μέσου τῶν σκολόπων τὴν
 βασιλίδα παρελθεῖν ἐποίησαν. 3. λέγεται δὲ Ταρβούλαν
 ταύτην εὐπρεπῆ καὶ μάλα καλὴν τὸ εἶδος γενέσθαι· ἐρα-
 40 σθηναὶ δὲ αὐτῆς τινὰ τῶν Μάγων, καὶ περὶ τῆς συνουσίας
 λάθρα προσπέμψασθαι, μισθὸν ἐπαγγειλάμενον, εἰ πεισθεῖη,
 σωτηρίαν αὐτῇ καὶ ταῖς συνούσαις. τὴν δὲ μήτε ἀσελγοῦς
 ἀκοῆς ἀνασχομένην, ἐξυβρίσαι μὲν αὐτοῖς καὶ ἀκολασίαν
 ὄνειδίσαι· προθυμότατα δὲ μᾶλλον ἐλέσθαι ἀποθανεῖν, ἢ

τὴν παρθενίαν παραδοῦναι. 4. κρατήσαντος δὲ κατὰ τὴν Σαβώρου πρόσταξιν, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν εἴρηται, τοὺς ἄλλους ἔαν, μόνους δὲ συλλαμβάνεσθαι τοὺς ἱερέας καὶ τοὺς ὑφηγητὰς τοῦ δόγματος, περιϊόντες Μάγοι τε καὶ ἀρχιμάγοι ἀνὰ τὴν Περσῶν γῆν, ἐπιμελῶς ἑκακούργουν⁵ τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους, μάλιστα δὲ κατὰ τὴν Ἀδιαβηνῶν χῶραν.

Theodoretus

(c. 393 — c. 457 vixit)

eccl. hist. (ed. Parmentier) V, 39, 1: κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον Ἰσδιγέρδης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὸν κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν ἐκίνησε πόλεμον, πρόφασιν ἐνθένδε λαβῶν.¹⁰ Ἄβδας τις ἐπίσκοπος ἦν . . . οὗτος . . . πυρεῖον κατέλυσε. πυρεῖα δὲ καλοῦσιν ἐκεῖνοι τοῦ πυρὸς τοὺς νεῶς· θεὸν γὰρ τὸ πῦρ ὑπειλήφασι.

ib. 5. μάγους δὲ καλοῦσιν οἱ Πέρσαι τοὺς τὰ στοιχεῖα θεοποιούντας· τὴν δὲ τούτων μυθολογίαν ἐν ἑτέρῳ¹⁵ συγγράμματι δεδηλώκαμεν, ἐν ᾧ τὴν λύσιν ταῖς τούτων ψεύσεσι προσηνέγκαμεν.

. graec. affect. cur. (ed. Raeder), sermo 9, 32 s.: τὰ παρὰ Περσῶν νῦν τολμώμενα καταμάθετε . . . 33. τοῖς μὲν ἄλλοις αὐτῶν νόμοις ἅπαντας ὑποκύπτειν τοὺς ὑπηκόους καταναγκάζουσι, τοὺς δὲ τῶν ἀλιέων ἔξαρνηθῆναι²⁰ τοὺς πεπιστευκότας οὐ πείθουσιν· ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ζαράδου πάλαι Πέρσαι πολιτευόμενοι νόμους καὶ μητράσι καὶ ἀδελφαῖς ἀδεῶς καὶ μέντοι καὶ θυγατράσι μιγνύμενοι καὶ νόμον ἔννομον τὴν παρανομίαν νομίζοντες, ἐπειδὴ τῆς τῶν ἀλιέων νομοθεσίας ἐπήκουσαν, τοὺς μὲν Ζαράδου νό-²⁵μους ὡς παρανομίαν ἐπάτησαν, τὴν εὐαγγελικὴν δὲ σωφροσύνην ἠγάπησαν· καὶ κυσὶ καὶ οἰωνοῖς τοὺς νεκροὺς προτιθέναί παρ' ἐκείνου μεμαθηκότες, νῦν τοῦτο δρᾶν οἱ πιστεύσαντες οὐκ ἀνέχονται.

Priscus

(408—450 vixit)

hist. Byzant. (Dindorf, historici graeci minores), fr. 31: ἀφίκετο (πρεσβεΐα) . . . παρὰ τοῦ Περσῶν μονάρχου, τῶν³⁰

7 Ἀδιαβ. C Διαβηνῶν cett libb 9 τὸν — πόλεμον om. V (aticanus 628) 11 Ἄβδας G (Angelicus Rom. 41) A (Bodleianus auct. E II 14) L (aurentianus X 18) ἄβδας V N (Cod. 211 monasterii Vatopaedi) S (corialensis X III 14) Nicephorus ἄβδας Bodleianus auct. E 4, 18) ἄβδας Theophanes 18 τελούμενα in τολούμενα corr. Bodleianus auct. E II, 14) 24 νόμον om. B

τε παρ' αὐτοὺς καταφευγόντων ἐκ τοῦ σφετέρου ἔθνους αἰτίαν ἔχουσα καὶ τῶν Μάγων τῶν ἐν τῇ Ῥωμαίων γῆ ἐκ παλαιῶν οἰκούντων χρόνων, ὡς ἀπάγειν αὐτοὺς τῶν πατριῶν θεῶν καὶ νόμων ἐθέλοντες καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον
 5 ἀγιστείας παρενοχλοῦσί τε ἐς αἰεὶ καὶ ἀνακαίεσθαι κατὰ τὸν θεσμόν οὐ συγχωροῦσι τὸ παρ' αὐτοῖς ἄσβεστον καλούμενον πῦρ.

Proclus

(412—485 vixit)

paraphr. in Ptol. libr. IV de sid. effect. (ed. Allatius) II, 3: τὰ . . . μέρη, ἃ περιέχει Ἰνδικὴν τε καὶ Ἀρβριανήν, καὶ Γεδρωσίαν, καὶ Παρθίαν, καὶ Μηδείαν, Περσίδα,
 10 Εαβυλωνίαν, Μεσοποταμίαν, Ἀσσυρίαν, ὡς κείμενα πρὸς νοταπηλιώτην τῆς ὅλης οἰκουμένης, εἰκότως συνοικεῖονται τῷ νοταπηλιωτικῷ τριγώνῳ . . . διότι καὶ τὰς φύσεις ἔχουσιν ἀκολουθούσας πρὸς τὴν κυριότητα τῶν οἰκοδεσποτούντων καὶ σέβουσι μὲν τὸν τῆς Ἀφροδίτης, Ἴσιν
 15 αὐτὴν ὀνομάζοντες, σέβουσι δὲ καὶ τὸν τοῦ Κρόνου Μίθρανῆλιον προσαγορεύοντες.

in Plat. rem publ. comm. (ed. Kroll) II p. 109 s.: τὰς περὶ τὸν τόπον τοῦτον τῶν πρὸ ἡμῶν διαφορὰς καὶ παντοίας διαστροφὰς θαυμάσειεν ἂν τις. ὦν ο[ἷ μὲν οὐ] τὸν Ἥρά φασιν εἶναι τὸν πατέρα τοῦ μύθου τοῦδε παν-
 20 τός, ἀλλὰ Ζωροάστρην, καὶ ὡς τοῦδε τοῦ ὀνόματος ἐγκείμενου τὴν γραφὴν ἐκδεδώκασιν, ὥσπερ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Κωλώτης, . . . καὶ αὐτὸς ἐνέτυχον Ζωροάστρου βιβλίους τέτρασι Περὶ φύσεως, ὦν τὸ προοίμιόν ἐστι· Ζωροάστρης ὁ Ἀρμενίου Πάμφυλος τάδε λέγει, ὅσα τε ἐν πολέμῳ τε-
 25 λευτήσας παρὰ θεῶν ἐδάη καὶ ὅσα ἐκ τῆς ἄλλης ἱστορίας. ἐν δὲ μέσοις αὐτοῖς πρὸς Κῦρον προσφωνῶν δῆλός ἐστι τὸν βασιλέα· τίνα δὲ τὸν Κῦρον, οὐ διασαφεῖ. . . ἄδηλον εἶ . . . Ζωροάστρης ἀντὶ τοῦ Ἥρως ἐγγράπτο ἐν τοῖς ἀντιγράφοις . . . οἱ δὲ τὸν Ἥρα μὲν ὁμολογοῦσιν γεγράφθαι
 30 καὶ Ζωροάστρου γενέσθαι τοῦτον διδάσκαλον, ὥσπερ Κρόνιος, τὸν Πάμφυλον τὸ γένος τινὰ τρόπον τῷ Ζωροάστρη συνείροντες.

15 Μιθρανῆλιον] Cumont: je pense qu'il y a une lacune après Κρόνου, et je lisais <Βῆλον αὐτὸν ὥσπερ καὶ> Μίθραν ἥλιον. Il est vrai qu'on peut attribuer toutes les benvues, à celui qui fait d'Isis une divinité de la Perse. 18 ὦν — οὐ] οὔτε γὰρ H(olstenius)^a οἱ μὲν οὐ H^b Morus

Damascius

(c. 453 — post 533 vixit)

dubitat. et solut. (ed. Ruelle) 125 bis: Μάγοι . . . καὶ πᾶν τὸ ἄρειον γένος, ὡς καὶ τοῦτο γράφει ὁ Εὐδήμος, οἱ μὲν Τόπον, οἱ δὲ Χρόνον καλοῦσι τὸ νοητὸν ἅπαν καὶ τὸ ἠνωμένον, ἔξ οὗ διακριθῆναι ἢ θεὸν ἀγαθὸν καὶ δαιμονα κακόν, ἢ φῶς καὶ σκότος πρὸ τούτων, ὡς ἐνίους⁵ λέγειν. οὗτοι δὲ οὖν καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀδιάκριτον φύσιν διακρινομένην ποιοῦσι τὴν διττὴν συστοίχίαν τῶν κρειτόνων, τῆς μὲν ἡγεῖσθαι τὸν Ὁρομάσδη, τῆς δὲ τὸν Ἀρειμάνιον.

Procopius Gazaеus

(c. 465—ante 528 vixit)

comm. in gen. (Migne, PG LXXXVII, 1), c. 11: τὸν¹⁰ Ἀσσοῦρ, φασὶν οἱ Ἕλληνες εἶναι τὸν Ζωροάστρη, ὃς πρόσω χωρήσας ἐπὶ τὰ ἀνατολικά μέρη, οἰκιστῆς γίνεται Βάκτρων· οὗτος, φασὶν, ἐξεῦρεν ἀστρολογία· πλὴν ὡς ἡ ἀκρίβεια τοῦ Νεβρώδ τοῦ γίγαντος περιέχει, οὗτος ἦν ὁ Κρόνος· οὐ πολὺ δὲ ἀλλήλων τῷ χρόνῳ διεστήκασι Νε-¹⁵βρώδ τε καὶ Ζωροάστρης.

Ioannes Lydus

(490 natus est)

de mens. (ed. Wuensch) 2, 4: ὅτι οἱ περὶ Ζωροάστρη καὶ Ὑστάσπην Χαλδαῖοι καὶ Αἰγύπτιοι ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλανήτων ἐν ἑβδομάδι τὰς ἡμέρας ἀνέλαβον.

de ostent. (ed. Wachsmuth), prooem. 2. 4 B: τούτων²⁰ (sc. Αἰγυπτίων) [. . . μετὰ] Ζωροάστρη τὸν πολὺν, Πετόσιρις τοῖς εἰδικοῖς τὰ [ἐν γένει διαπλέ]ξας πολλὰ μὲν κατ' αὐτὸν παραδοῦναι βιάζεται, οὐ πᾶ[σι δὲ παρα]δίδωσι ταῦτα κτλ.

Aeneas Gazaеus

(saec. 6. ineunte vixit)

Theophr. (ed. Boissonade) p. 72: ὁ . . . Ζωροάστρης²⁵ προλέγει ὡς ἔσται ποτὲ χρόνος ἐν ᾧ πάντων νεκρῶν ἀνάστασις ἔσται. οἶδεν ὁ Θεόπομπος ὃ λέγω καὶ τοὺς ἄλλους αὐτὸς ἐκδιδάσκει.

4 τὸ om. Hyde ἔξ οὗ καὶ διακρ. Hy καὶ θεὸν] Hy 6 οὖν
om. B (Parisinus 1989) F (Hamburgensis philos. 1) 7 συ-
στοίχην Kopp 8 τὴν μὲν . . . τὴν δὲ Hy 9 Ὁρομάσθην E
(Monacensis 5)

Scholia in Platonem

(paulo post 529 collecta sunt)

(ed. Hermann) in Alcib I, 211 E: ἐπτεύεις] ἢ διὰ τὸ τὸν λόγον τότε ἄρχεσθαι τελειοῦσθαι, ἢ διὰ τὸ τὸν Ζωροάστρην Ζ' γενόμενον ἐτῶν σιωπῆσαι, εἶτα μετὰ λ' χρόνους ἐξηγήσασθαι τῷ βασιλεῖ τῆς ὅλης φιλοσοφίας, ἢ ὡς τῷ Μίθρα οἰκείον τὸν Ζ' ἀριθμόν, ὃν διαφερόντως οἱ Πέρσαι σέβουσιν . . .

in eund. 122 A: Ζωροάστρης ἀρχαιότερος ἑξακισχιλίοις ἔτεσιν εἶναι λέγεται Πλάτωνος· ὃν οἱ μὲν Ἕλληνα, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς ὑπὲρ τὴν μεγάλην θάλασσαν ἠπείρου ὠρημένων [παιδᾶ] φασί, πᾶσάν τε σοφίαν παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ δαίμονος ἐκμαθεῖν, τουτέστιν ἐπιτυχούς νοήματος· οὐδὲ εἰς Ἑλληνικὴν φωνὴν μεταφραζόμενον τοῦνομα τὸν ἀστροθύτην δηλοῖ. τιμῆσαι τε αὐτὸν τὴν ἀνακεχωρηκυῖαν διαγωγὴν τῶν πολλῶν, καὶ δὴ τὴν τῶν ἐμψύχων ἀποχὴν, συγγράμματά τε διάφορα καταλιπεῖν, ἕξ ὧν καὶ δεῖκνυσθαι τρία μέρη φιλοσοφίας εἶναι κατ' αὐτόν, φυσικόν, οἰκονομικόν, πολιτικόν.

in rem publ. 600 B: Πυθαγόρας . . . νέος . . . ὧν . . . δῆκουσε . . . Ζάρατος τοῦ Μάγου.

Procopius Caesareensis

(post 562 mortuus est)

(ed. Haury), de bello pers. I, 3, 19 s.: οἱ . . . μάγοι ἀπεκρίναντο . . . 20. εἶναι . . . αὐτοῖς νόμον τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολὰς προσκυνεῖν ἡμέρα ἐκάστη.

ib. 7, 18 s.: τινὲς ἑταῖραι ἀνεγκύσασαι κόσμῳ οὐδενὶ τὴν ἐσθῆτα Καβάδη ἀρχιστᾶ που ἐστηκότι ἐδείκνυον ὅσα τῶν γυναικῶν γυμνά φανῆναι ἀνδράσιν οὐ θέμις. 19. ὅπερ κατιδόντες οἱ μάγοι τῷ τε βασιλεῖ ἐς ὅσιν ἦλθον καὶ τὴν ἀναχώρησιν ἐκώλυον, ζυμβαλεῖν ἰσχυριζόμενοι τῷ γεγονότι ὡς ἅπαντα Καβάδη Ἀμιδηνοὶ τὰ τε ἀπόρρητα καὶ κρυπτόμενα οὐκ ἐς μακρὰν δεῖξουσιν.

ib. 11, 34 s.: ἔλεγον . . . οἱ κατήγοροι . . . 35. καινὰ τε . . . αὐτόν (sc. Σεόσην) δαιμόνια σέβειν καὶ τελευτήσασαν ἔναγχος τὴν γυναῖκα θάψαι, ἀπειρημένον τοῖς Περσῶν νόμοις γῆ κρύπτειν ποτὲ τὰ τῶν νεκρῶν σώματα.

ib. 12, 4: αὐτοὺς (sc. τοὺς Ἰβηρας, οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦσιν) ἤθελε Καβάδης ἐς τὰ νόμιμα τῆς αὐτοῦ δόξης βιάζεσθαι. καὶ αὐτῶν τῷ βασιλεῖ Γουργένῃ ἐπέστειλλε τὰ

τε ἄλλα ποιεῖν ἢ Πέρσαι νομίζουσι καὶ τοὺς νεκροὺς τῆ γῆ ὡς ἤκιστα κρύπτειν, ἀλλ' ὄρνεσί τε ῥίπτειν καὶ κυσὶν ἅπαντας.

ib. 17, 28: ἐνταῦθα (sc. ἐν Πέρσαις) . . . οὔτε δακτυλίῳ χρυσῷ οὔτε ζώνῃ οὔτε περόνῃ χρῆσθαι οὔτε ἄλλω⁵ ὀτρωῶν θέμις, ὅτι μὴ ἐκ βασιλέως ἀξιωθέντι.

ib. II, 5, 9: ἐνταῦθα (sc. ἐν πόλει Σούρων) . . . τῷ ἵππῳ Ζυνέβῃ, ἐφ' οὗ ὁ Χοσρόης ἐκάθητο, χρεμετίσαι τε καὶ τῷ ποδὶ τὸ ἔδαφος κρούειν. ὁ δὲ οἱ μάγοι ζυμβalόντες ἀλώσεσθαι τὸ χωρίον ἀπέφαινον. 10

ib. 13, 9s.: Ἐδέσσης . . . ἀγχοῦ γενόμενος (Χοσρόης) τῶν μάγων ἀνεπυθάνετο εἴ οἱ ἀλώσιμος ἢ πόλις ἔσται, δείξας τῇ δεξιᾷ χειρὶ τὸ χωρίον αὐτοῖς. 10. οἱ δὲ αὐτῷ τὴν πόλιν ἀλώσεσθαι οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἔλεγον, τεκμαιρόμενοι, ὅτι δὴ τὴν δεξιὰν αὐτῆ χειρα προτείνας, οὐχ ἀλώσεως ταύτη οὐδὲ¹⁵ ἄλλου ὄτουοῦν χαλεποῦ ζύμβολον, ἀλλὰ σωτηρίας διδοίη.

ib. 24, 1 s.: ἐτύγχανε . . . ὁ Χοσρόης ἐξ Ἀσσυρίων ἐς χωρίον Ἀδαρβιγάνων ἦκων πρὸς βορρᾶν ἄνεμον . . . 2. τὸ μέγα πυρεῖον ἐνταῦθά ἐστιν, ὃ σέβονται Πέρσαι θεῶν μάλιστα. οὗ δὲ τὸ πῦρ ἄσβεστον φυλάσσοντες²⁰ μάγοι τὰ τε ἄλλα ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐξοσιοῦνται καὶ μαντεύω ἐς τῶν πραγμάτων τὰ μέγιστα χρῶνται.

Joannes Malalas

(sub Justiniano scripsit)

chronogr. (ed. Dindorf) II, p. 37 s.: ὁ . . . Περσεὺς . . . χειμῶνος . . . γενομένου, καὶ πλημμυρήσαντος πολὺ τοῦ παρακειμένου ποταμοῦ τῇ Ἰωνιτῶν πόλει τοῦ²⁵ λεγομένου Δράκοντος, νυκτὶ δὲ Ὀρόντου, ἤτησε τοὺς Ἰωνίτας εὐχασθαι· καὶ ἐν τῷ εὐχασθαι αὐτοὺς καὶ μυσταγωγεῖν κατηνέχθη σφαῖρα πυρὸς κεραυνοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἣτις ἐποίησε παυθῆναι τὸν χειμῶνα καὶ τὰ τοῦ ποταμοῦ ἐπισχεθῆναι ρεῖθρα. καὶ θαυμάσας ἐπὶ τῷ γεγονότι ὁ Περσεὺς³⁰ ἐξ ἐκείνου τοῦ πυρὸς εὐθέως ἀνήψε πῦρ, καὶ εἶχε φυλαττόμενον μεθ' ἑαυτοῦ· ὅπερ πῦρ ἐβάσταζεν ἐπὶ τὰ Περσικὰ μέρη εἰς τὰ ἴδια βασίλεια. καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς τιμᾶν ἐκεῖνο τὸ πῦρ, ὅπερ ἔλεγεν αὐτοῖς ἑωρακέναι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενεχθέντα· ὅπερ πῦρ ἕως τοῦ παρόντος ἐν τιμῇ³⁵ ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, ὡς θεῖον. ὁ δὲ αὐτὸς Περσεὺς ἔκτισε τοῖς Ἰωνίταις ἱερὸν, ὃ ἐπωνόμασε πυρὸς ἀθανάτου. ὁ-

18 Ἀδαρβιγάνων Dindorf Ἀρδαβιγάνων V(aticanus 152) ἀνδραμιγάνων G (Vaticanus 1001)

μοίως δὲ καὶ εἰς τὰ Περσικὰ ἔκτισεν ἱερὸν πυρὸς, καταστήσας ἐκεῖ διακονεῖν αὐτῷ εὐλαβεῖς ἄνδρας, οὐστίνας ἐκάλεσε μάγους. ταῦτα δὲ Πausanίας ὁ σοφώτατος χρονογράφος συνεγράφατο.

Cassiodorus

(c. 570 mortuus est)

5 hist. tripart. (Migne, P L LXIX) XI, 8: casus
attulit ut Maruthas Mesopotamenus episcopus . . . a
Romanorum imperatore ad Persarum destinaretur regem.
qui multam reverentiam apud Marutham inveniens, eum
decenter honorabat, et tanquam divinum respiciebat
10 virum. hoc factum mordebat magos, metuentes ne regem
Christianum fieri suaderet. nam cum dolore capitis
multo tempore torqueretur, magis eum curare non valentibus,
Maruthas orationibus fecit incolumem; ob hanc ergo
causam moliti sunt quamdam magi fallaciam. et quoniam
15 Persae ignem colunt, consuevitque rex in quadam domo
ignem ardentem perpetuo suppliciter adorare, magi sub
terra hominem quemdam abscondentes tempore quo rex
solebat adorare, eum talia clamare fecerunt: mitte foras
regem, impie enim egit, quia sacerdotem Christianorum
20 iudicat esse venerandum. haec audiens Isdigerdes Persarum
rex, licet reverentiam haberet, tamen Marutham
abjicere cogitabat. porro Maruthas vere Deo venerabilis
homo, vacabat orationibus, per quas invenit dolum
magicis artibus fabricatum. veniensque ad regem: noli,
25 inquit, illudi, rex; sed ingressus dum audieris vocem,
fodi jube, et doli causas invenies. non enim ignis loquitur,
sed hominum molimina hujusmodi esse noscuntur.
hoc dicto flexus est Persarum rex; et rursus ingressus
ubi ignis inexstinguibilis servabatur, cum audisset vocem,
30 jussit fodi locum. tunc qui mittebat quasi divinam vocem,
inventus arguitur. iratus itaque rex, magorum genus
usque ad decimam jussit imminui portionem. hoc facto,
Maruthae dixit ut templa quae vellet aedificaret. ex
hoc apud Persas sumpsit Christianismus incrementum.
35 tunc igitur Maruthas a Persis Constantinopolim remeavit.
et non longo post tempore rursus destinatus est.
iterumque magi machinabantur ne eum susciperet rex.
feceruntque fetorem quemdam in loco unde rex transire
solebat; et quasi a Christianis id factum fuerit derogabant.
40 cumque rex suspectos jam habens magos, hoc

cum studio requisisset, denuo ab eis concinnatum esse cognovit. quamobrem plurimos eorum suppliciiis tradidit. Marutham vero potiori honore coluit, et Romanos valde dilexit, eorumque amplexus est pacem.

Agathias

(536 natus est)

(ed. Niebuhr) II, 23 s.: ὠδε . . . τὰ ἐς τὴν ταφήν 5
οἱ Πέρσαι νομίζουσι, ταύτη τε τῶν σαρκῶν ἀφαιρουμένων, γυμνὰ δὴ τὰ ὄστα πύθεται σποράδην ἀνὰ τὰ πεδία περιεβρίμμένα. θήκη γάρ τινι ἐμβαλεῖν ἢ λάρνακι τοὺς τεθνεώτας, ἢ καὶ τῇ γῆ καταχωννύναι ἤκιστα θέμις αὐτοῖς. ἐφ' ὅτῳ δὲ ἂν σώματι μὴ θάπτον καταπταῖεν οἱ ὄρνις, ἢ 10
οἱ κύνες οὐκ αὐτίκα ἐπιφοιτῶντες διασπαράζαιεν, τοῦτον δὴ ἡγούνται τὸν ἄνθρωπον βέβηλον γεγονέναι τοὺς τρόπους, καὶ τὴν ψυχὴν ἄδικον καὶ βαραθρώδη, καὶ τῷ κακῷ δαίμονι ἀνειμένην. τότε δὴ οὖν καὶ μᾶλλον οἱ ἐπιτήδειοι τὸν κείμενον ὀλοφύρονται, ὡς τελεώτατα τεθηκότα, καὶ 15
οὐ μετὸν αὐτῷ τῆς κρείττονος μοίρας. ὅς δὲ ἂν τάχιστα καταβρωθεῖη, μακαρίζουσι τῆς εὐδαιμονίας, καὶ τὴν ψυχὴν ὑπεράγανται ὡς λίαν ἀρίστην καὶ θεοείκελον καὶ ἐς τὸν τοῦ ἀγαθοῦ χῶρον ἀναβησομένην. οἱ δὲ πολλοὶ καὶ ἀσημότεροι εἴ που ἐν στρατοπέδῳ τύχοιεν νόσῳ τινὶ δυσκολω- 20
τάτῃ πεπιεσμένοι, ἔμποιοι ἔτι ἄγονται καὶ νηφάλιοι. ἐπειδὴν δέ τις οὕτως ἐκτεθείη, ἄρτου τρύφος αὐτῷ καὶ ὕδωρ καὶ βακτηρία ζυμπαράκεινται· καὶ μέχρι μὲν οἷός τε εἴη τῆς ἐδωδῆς ἀπογεύεσθαι, καὶ τι δυνάμει αὐτῷ ὑπολείποιο, ὁ δὲ ἀμύνεται ταύτῃ δὴ τῇ βακτηρίᾳ τὰ ἐπιόντα τῶν 25
ζῶων, καὶ ἀποσοβεῖ τοὺς δαιτυμόνας. εἰ δὲ οὕτω μὲν πάμπαν διαφθαρεῖη, νικῆ δὲ ὅμως τὰ τῆς νόσου ὡς μηκέτι κινεῖσθαι τῷ χεῖρε, τότε δὴ τὸν δείλαιον ἡμιθνήτα καὶ ἄρτι ψυχορραγεῖν ἀρχόμενον κατεσθίουσι, καὶ προ-
αφαιροῦνται τὴν ἐλπίδα τοῦ ἴσως ἂν καὶ περιέσεσθαι. 30
πολλοὶ γὰρ ἤδη ἀναβρῶσθέντες ἀπενόστησαν ἐς τὰ οἰκεία, καθάπερ ἐν σκηνῇ καὶ τραγωδίᾳ ἐκ τῶν σκότου πυλῶν ἀφιγμένοι, ἰσχυροὶ τινες καὶ ἑτερόχρωτες καὶ οἷοι δεδίττεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας. εἰ δὲ τις οὕτως ἐπανήξει, ἐκτρέπονται γε αὐτὸν ἅπαντες, καὶ ἀποφεύγουσιν ὡς ἐναγέστα- 35
τον, καὶ ὑπὸ τοὺς χθονίους ἔτι τελούντα, καὶ οὐ πρότερόν οἱ ἐφείται τῶν ζυνηθῶν μεταλαχεῖν διαιτημάτων, πρὶν ὑπὸ τῶν μάγων ἀποκαθαρθεῖη τὸ μίασμα δῆθεν τοῦ ἐλπι-

19 ad τοῦ ἀγαθοῦ Bonaventura Vulcanius δαίμονος addendum censebat

σθέντος θανάτου, καὶ οἶον ἀνταπολάβοι τὸ αὐθις βιώναι. καὶ εὐδηλον μὲν ὅτι δὴ τῶν ἀνθρωπέων ἔθνῶν ὡς ἕκαστοι, εἴ γε ὀψωδηοῦν νόμῳ ἐκ πλείστου νενικηκότι ἐμβιοτεύσαιεν, τοῦτον δὴ ἄριστον ἡγοῦνται καὶ θεσπέσιον, καὶ εἶπου τι
 5 παρ' ἐκείνων πράττειτο, φευκτόν τε αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ καὶ καταγέλαστον καὶ ὁποῖον ἤδη καὶ ἀπιστεῖσθαι. ἐξεύρηνται δὲ ὅμως αἰτίαι τοῖς ἀνθρώποις καὶ λόγοι τῶν οἰκείων πέρι νόμων ἄλλοθι ἄλλοι, τυχὸν μὲν ἀληθεῖς, τυχὸν δὲ καὶ ἐς τὸ πιθανώτερον ἐσκευασμένοι. καὶ οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν,
 10 εἰ καὶ Πέρσαι τὰ παρὰ σφίσιν αὐτοῖς ἔθη αἰτιολογοῦντες, ἀμείνονα πειρῶνται τῶν ἑκασταχοῦ ἀποφαίνειν· ἐκείνο δὲ καὶ λίαν θαυμάσαιμι ἄν, ὅτι δὴ οἱ παλαίτατοι τῆς χώρας οἰκῆτορες. εἶεν δ' ἀν' οὗτοι Ἀσσύριοι τε καὶ Χαλδαῖοι καὶ Μῆδοι, ἀλλ' ἐκείνοις γε οὐ ταῦτ' ἐδόκει. καὶ γὰρ ἀμφὶ Νῖνον τὴν
 15 πόλιν καὶ ἀνὰ τὴν Βαβυλωνίαν χώραν καὶ πρὸς γε ἐν τῇ Μηδικῇ τύμβοι τε καὶ θῆκαι τῶν πάλαι τεθνεώτων ἴδρυντο, οὐκ ἄλλον τινὰ ἢ τὸν ἡμέτερον ὑποσώζουσαι τρόπον, καὶ εἶτε σώματα, εἶτε κόνις ἦν τὸ κρυπτόμενον, ὡς δὴ ἐκείνων κατὰ τὸν παρ' Ἑλλησι νόμον πυρποληθέντων,
 20 οὐδαμῶς ὁμοιά γε ταῦτα τοῖς νῦν γιγνομένοις ἐτύχωνον ὄντα.

24. οὐκ οὐκ ἐκείνοί γε ὦδε ἐγίγνωσκον, οὔτε περὶ τὰς ταφὰς, οὐ μενοῦν ἀλλ' οὐδὲ ἐς τὴν τῆς εὐνῆς παρανομίαν ὅποια οἱ νῦν ἀκολασταίνουσιν, οὐ μόνον ἀδελφαῖς
 25 τε καὶ ἀδελφίδαῖς ἀνέδην μιγνύμενοι, ἀλλὰ πατέρες τε θυγατράσι, καὶ τὸ δὴ πάντων ἀνοσιώτερον, ὦ νόμοι γε καὶ φύσις! υἱοὶ ταῖς τεκούσαις. ὅτι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτο κεκαινοτόμηται, ἐκείθεν ἄν τις σαφέστατα διαγνοίη. λέγεται γὰρ ποτε Σεμίραμιν τὴν πάνυ τὴν Ἀσσυρίαν εἰς τοῦτο
 30 ἀκρασίας ἡγμένην, ὡς Νινύα τῷ παιδί ἐβελῆσαι ζυνελθεῖν ἐς ταῦτ', καὶ ἤδη πειρᾶν τὸν νεανίαν. τὸν δὲ ἀπανήνασθαι καὶ χαλεπήναι, καὶ τελευτῶντα, ἐπειδὴ αὐτὴν ἐώρα σφαδάζουσαν καὶ ἐγκειμένην, ἀποκτείνειαι τε τὴν μητέρα, καὶ τότε τὸ ἄγος ἀντ' ἐκείνου ἐλέσθαι. καίτοι εἰ νόμῳ
 35 ταῦτα ἐφείτο, οὐκ ἄν, οἶμαι, ὁ Νινύας ἐς τότε ὠμότητος ἦι. καὶ τί δεῖ τὰ λίαν παλαίτατα λέγειν; ὀλίγῳ γὰρ ἐμπροσθεν τῶν Μακεδονικῶν καὶ τῆς τῶν Περσῶν καταλύσεως, Ἀρταξέρξην φασὶ τὸν Δαρείου, Παρυσάτιδος τῆς μητρὸς παραπλήσια τῇ Σεμιράμιδι παθούσης, καὶ ζυγγενέ-
 40 σθαι οἱ ἰεμένης, ἀποκτείνειαι μὲν αὐτὴν ἥκιστα, ἐκκλίνειαι δὲ ὅμως ζῆν ὀργῇ καὶ ἀποσεισασθαι, ὡς οὐχ ὄσιον ὄν τοῦτό γε, οὐδὲ πάτριον, οὐδὲ τῷ βίῳ ζυνειθισμένον. Πέρσαις δὲ τοῖς νῦν τὰ μὲν πρότερα ἔθη σχεδόν τι ἅπαντα παρῆνται ἀμέλει καὶ ἀνατέτραπται, ἀλλοίοις δὲ τισὶ καὶ οἶον

νενοθευμένοις χρώνται νομίμοις, ἐκ τῶν Ζωροάστρου τοῦ
 Ὀρμάσδεως διδαγμάτων κατακληθέντες. οὗτος δὲ ὁ
 Ζωροάστρος, ἦτοι Ζαράδης (διττὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ ἐπωνυμία),
 ὀπηνίκα μὲν ἤκμασεν τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς νόμους ἔθετο,
 οὐκ ἔνεστι σαφῶς διαγνῶναι. Πέρσαι δὲ αὐτὸν οἱ νῦν 5
 ἐπὶ Ὑστάσπεω, οὕτω δὴ τι ἀπλῶς, φασὶ γεγονέναι, ὡς
 λίαν ἀμφιγνοεῖσθαι καὶ οὐκ εἶναι μαθεῖν, πότερον Δαρείου
 πατῆρ, εἶτε καὶ ἄλλος οὗτος ὑπῆρχεν Ὑστάσπης. ἐφ' ὅτῳ
 δ' ἂν καὶ ἦνθησε χρόνῳ, ὑφηγητῆς αὐτοῖς ἐκεῖνος, καὶ
 καθηγεμῶν τῆς μαγικῆς γέγονεν ἀγιστείας, καὶ αὐτὰς δὴ 10
 τὰς προτέρας ἱερουργίας ἀμείψας, παμμειγείς τινὰς καὶ
 παικίλας ἐνέθηκε δόξας. τὸ μὲν γὰρ παλαιὸν Δία τε καὶ
 Κρόνον καὶ τούτους δὴ ἅπαντας τοὺς παρ' Ἑλλησι θρυλ-
 λουμένους ἐτίμων θεοὺς, πλήν γε ὅτι δὴ αὐτοῖς ἡ προση-
 γορία οὐχ ὁμοίως ἐσώζετο. ἀλλὰ Βῆλον μὲν τὸν Δία 15
 τυχόν, Σάνδην τε τὸν Ἡρακλέα, καὶ Ἀναΐτιδα τὴν Ἀφρο-
 δίτην, καὶ ἄλλως τοὺς ἄλλους ἐκάλουν, ὡς που Βηρωσσῶ
 τε τῷ Βαβυλωνίῳ, καὶ Ἀθηνοκλεῖ, καὶ Σιμάκῳ, τοῖς τὰ
 ἀρχαιότατα τῶν Ἀσσυρίων τε καὶ Μήδων ἀναγραψαμένοις,
 ἰστόρηται· νῦν δὲ ὡς τὰ πολλὰ τοῖς καλουμένοις Μανι- 20
 χαίοις ζυμφέρονται, ἐσόσον δύο τὰς πρώτας ἡγεῖσθαι ἀρχὰς,
 καὶ τὴν μὲν ἀγαθὴν τε ἅμα καὶ τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων
 ἀποκυήσασαν, ἐναντίως δὲ κατ' ἄμφω ἔχουσαν τὴν ἑτέραν·
 ὀνόματά τε αὐταῖς ἐπάγουσι βαρβαρικὰ καὶ τῇ σφετέρῃ
 γλώττῃ πεποιημένα. τὸν μὲν γὰρ ἀγαθόν, εἶτε θεὸν εἶτε 25
 δημιουργόν, Ὀρμισδάτην ἀποκαλοῦσιν, Ἀριμάνης δὲ ὄνομα
 τῷ κακίστῳ καὶ ὀλεθρίῳ. ἐορτὴν τε πασῶν μείζονα τὴν
 τῶν κακῶν λεγομένην ἀναίρεσιν ἐκτελοῦσιν, ἐν ἣ τῶν τε
 ἐρπετῶν πλείστα καὶ τῶν ἄλλων ζῶων ὀπόσα ἄγρια καὶ
 ἐρημονόμα κατακτείνοντες, τοῖς μάγοις προσάγουσιν, 30
 ὡσπερ ἐς ἐπίδειξιν εὐσεβείας. ταύτῃ γὰρ οἴονται τῷ μὲν
 ἀγαθῷ κεχαρισμένα διαπονεῖσθαι, ἀνιᾶν δὲ καὶ λυμαίνε-
 σθαι τὸν Ἀριμάνην. γεραίρουσι δὲ ἐς τὰ μάλιστα τὸ ὕδωρ,
 ὡς μηδὲ τὰ πρόσωπα αὐτῷ ἐναπονίζεσθαι, μήτε ἄλλως
 ἐπιθιγγάνειν, ὅτι μὴ ποτοῦ τε ἕκατι καὶ τῆς τῶν φυτῶν 35
 ἐπιμελείας.

25. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους θεοὺς ὀνομάζουσι καὶ
 ἰλάσκονται· τοῦτο Ἑλληνικόν. θυσίαις τε χρώνται καὶ
 ἀφαγνισμοῖς καὶ μαντεῖαις· καὶ τοῦτο Ἑλληνικόν. τὸ δὲ
 πῦρ αὐτοῖς τίμιόν τε εἶναι δοκεῖ καὶ ἀγιώτατον, καὶ τοίνυν 40
 ἐν οἰκίσκοις τισὶν ἱεροῖς τε δῆθεν καὶ ἀποκεκριμένοις ἄσβε-

1 Ζωροάστρου R(ehdigeranus)   2 Ορμάσδεος R   3 Ζωροάσ-
 τρος R Ζωροάδος vulg   18. Σιμάκῳ Lugd(uniensis) Σαμάκῳ R Συμ-
 μάκῳ ed. Parisina   26 Ὀρμισδάτην R Ὀρμισδάστην vulg

στον οἱ μάγοι φυλάττουσι, καὶ ἐς ἐκείνο ἀφορῶντες τὰς τε ἀπορρήτους τελετὰς ἐκτελοῦσι, καὶ τῶν ἐσομένων περὶ ἀναπυθάνονται. τοῦτο δὲ, οἶμαι, τὸ νόμιμον ἢ παρὰ Χαλδαίων ἢ ἐξ ἐτέρου του ἀνελέξαντο γένους. οὐ γὰρ δὴ 5 τοῖς ἄλλοις ζυμβαίνει. ὠδέ πως ἄρα αὐτοῖς ἡ δόξα, ἐκ πλείστων ὄσων ἔθνῶν ἠρανισμένη, ὡς ποικιλώτατα ζύγκεται.

ib. 26. Ἄρταζάρης . . . τις τοῦνομα, Πέρσης ἀνὴρ, ἄδοξος μὲν τὰ πρῶτα καὶ ἀφανέστατος, ἄλλως δὲ μεγαλοεργὸς 10 καὶ δραστήριος, καὶ δεινὸς κινήσαι τὰ καθεστῶτα, ζυνωμότας ἀγείρας καὶ ἐπιθέμενος, Ἄρτάβανον μὲν ἀναιρεῖ τὸν βασιλέα, ἑαυτῷ δὲ περιθεὶς τὴν κίδαριν, καὶ τὴν Παρθικὴν δύναμιν καταλύσας, αὐθις τοῖς Πέρσαις τὴν σφετέραν ἀνενεώσατο βασιλείαν. ἦν δὲ γε οὗτος τῆ μαγικῆ κάτοχος 15 ἱερουργία καὶ αὐτουργὸς τῶν ἀπορρήτων. ταῦτά τοι καὶ τὸ μαγικὸν φῦλον ἐγκρατὲς ἐξ ἐκείνου γέγονε καὶ ἀγέρωχον, ὃν μὲν ἤδη καὶ πρότερον, καὶ ἐκ παλαιοῦ τήνδε τὴν ἐπίκλησιν ἀποσῶζον, οὕτω δὲ ἐς τοῦτο τιμῆς τε καὶ παρρησίας ἠρμένον, ἀλλ' ὁποῖον ὑπὸ τῶν ἐν τέλει ἐστὶν ἢ καὶ 20 περιορᾶσθαι. δῆλον δὲ· οὐ γὰρ ἂν οἱ ἀμφὶ Δαρεῖον Πέρσαι, Σμέρδιος πάλαι τοῦ μάγου μετὰ Καμβύσην τὸν Κύρου τὴν βασιλείαν ὑποσυλήσαντος, συμφορὰν ἐποιοῦντο τὸ γεγεννημένον, καὶ αὐτὸν τε τὸν Σμέρδιν ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς τῶν ὄσοι ὁμογνώμονες ἐκείνῳ ἐτύγχανον ὄντες, ὡς 25 οὐκ ἐξὸν τοῖς μάγοις τῷ βασιλείῳ θώκῃ ἐνωραΐζεσθαι καὶ ἰζάνειν. οὕτω δὲ αὐτοῖς οὐ μιανοὶ ἔδοξαν εἶναι οἱ φάνοι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ μείζονος ἄξιοι μνήμης, ὥστε ἀμέλει τὴν στάσιν ἐκείνην Μαγοφόνια ἐορτὴν ὀνομασθῆναι, καὶ θυσίας ἐπιτελεῖσθαι χαριστηρίους. νῦν δὲ τιμῶσιν αὐτοὺς 30 ἅπαντες καὶ ὑπεράγανται, καὶ τὰ τε κοινὰ ταῖς τούτων βουλαῖς καὶ προαγορεύσεσι διατάττεται, καὶ ἰδία ἐκάστῳ τῶν συμβαλλόντων, ἢ δίκην λαγχάνοντι, ἐφίστανται διασκοποῦντες τὰ ποιούμενα, καὶ ἐπικρίνοντες, καὶ οὐδὲν ὁτιοῦν παρὰ Πέρσαις δόξειεν ἂν ἔννομόν τε εἶναι καὶ 35 δίκαιον, ὅγε μὴ ὑπὸ μάγου ἐμπεδωθεῖη.

ib. 31: λέγεται . . . αὐτοῖς (sc. τοῖς Χοσρόου πρεσβευταῖς) κατὰ τὴν ἀποπορείαν θαυμάσιόν τι ἠλίκον καὶ μνήμης ἄξιον ζυνενεχθῆναι. καταλύσαντες γὰρ ἐν ἀγρῷ 40 τινι Περσικῷ, ἐθεάσαντο σῶμα νεκρὸν ἀνθρώπου νεοθανοῦς, οὕτω πως ἄταφον ἐρρίμμενον. οἱ δὲ τὴν παρανομίαν τοῦ βαρβαρικοῦ νόμου κατελεήσαντες, καὶ οὐχ ὄσιον εἶναι ἡγούμενοι περιῖδειν τὸ μέρος ἀδικουμένην τὴν φύσιν, πε-

ριέστειλάν τε τὸ σῶμα ὡς οἶόν τε ἦν διὰ τῶν θεραπόντων, καὶ τῇ γῆ καταχῶσαντες ἔθαψαν. ὡς δὲ ἐκάθειδον ἅπαντες ἐκείνης τῆς νυκτός, ἔδοξέ τις αὐτῶν, οὐκ οἶδα δὲ ὅστις, (οὐ γὰρ ἔχω τοῦνομα φράσαι,) ἔδοξε γοῦν ὁμως ὄρᾶν κατ' ὄναρ ἄνδρα πρεσβύτην, γινώριμον μὲν οὐδαμῶς,⁵ οὐδ' ὅσον εἰκάσαι, ἄλλως δὲ σεμνὸν καὶ αἰδοῖον, καὶ φιλοσοφίαν ἀσκούντι ἐμπερῆ τῷ τε σχήματι τῆς στολῆς καὶ τοῦ πώγωνος τῷ λίαν ἐκκρεμῆ καὶ ἀφειμένῳ, ἐμβοᾶν τε αὐτῷ καθάπερ ἐγκελευόμενον καὶ παραινούντα τότε τὸ ἔπος·

10

Μὴ θάψης τὸν ἄθαπτον, ἕα κυσὶ κύρμα γενέσθαι.

Γῆ πάντων μήτηρ μητροφθόρον οὐ δέχεται ἄνδρα.

ἀφυπνισθεὶς δὲ ἀθρόον ὑπὸ τοῦ δέους, ἀπήγγειλε τοῖς ἄλλοις τὸν ὄνειρον. οἱ δὲ τὸ μὲν παραυτικά διηπόρουν, ἕς ὃ, τι ἄρα καὶ ἀποβαίη. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ περίορθρον ἀνα-¹⁵στάντες ἐβάδιζον ἀνὰ τὰ πρόσω, παρέρποντες ἐκείνο τὸ χωρίον, οὕτω τῆς τῶν τόπων θέσεως ἀναγκαζούσης, οὐδὴ αὐτοῖς τὰ ἐπὶ τῇ ταφῇ ἐσχεδιάστο, εὐρίσκουσι τὸν νεκρὸν γυμνὸν αὐθις ὑπερθεν κείμενον, ὡς δὴ τῆς γῆς αὐτὸν τρόπῳ τινὶ αὐτομάτῳ ἕς τοῦμφανές ἀναβαλούσης, καὶ δια-²⁰φυλάττειν ἀβρῶτα μὴ ἀνασχομένης. καταπλαγέντες δὲ τῷ παραλόγῳ τῆς θεάς, εἶχοντο τῆς πορείας, μηδὲν ὀτιοῦν τοιοῖπὸν ἐπ' αὐτῷ δράσαντες τῶν σφίσι νενομισμένων. ἀνελογίζοντο γὰρ τὸν ὄνειρον, καὶ ὡμολόγουν ἐντεῦθεν ὅτι δὴ οἱ Πέρσαι ποινὴν ἔχουσι καὶ τιμωρίαν τῆς ἐπὶ ταῖς²⁵ μητράσιν ἀκολασίας, τὸ ἄταφοι μένειν, καὶ ὑπὸ τῶν κυνῶν ἐνδίκως διασπαράττεσθαι.

Gregorius Turonensis

(c. 538—593 vixit)

hist. Franc. (mon. Germ. hist., script. rer. Merov. I, 1) I, 5: primogenitus . . . Cham Chus. hic fuit totius artis magicae, inbuente diabolo, et primus idolatriae adinventor. hic primus staticulum adorandum diabuli³⁰ instigatione constituit; qui et stellas et ignem de caelo cadere falsa vertute hominibus ostendebat. hic ad Persas transiit. hunc Persi vocitavere Zoroastren, id est viventem stelam. ab hoc etiam ignem adorare consuiti, ipsum divinitus ignem consumptum ut deum colunt.³⁵

5 κατ' ὄναρ add. R vulg 29 prius C 1 (Heidelbergensis
864) corr. Arndt 35 igne A 1 (Casinensis 275)

Euagrius Scholasticus

(post 594 mortus est)

hist. eccles. (Migne, PG LXXXVI, 2) V, 14: οὗτος (sc. Κούρης) . . . σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν μεγάλων χρημάτων καὶ λαφύρων ἐγκρατῆς γενόμενος, τὰ τε σκευοφόρα τῶν ζῶων σὺν αὐτοῖς φορτίοις φέρων, ἐν οἷς καὶ τὸ Χοσρόου⁵ σεβαστὸν πῦρ, ὃ θεὸς καθειστήκει, περιελαύνει . . . τὸ Περσῶν στρατόπεδον παιανίζων.

Menander Protector

(c. 550 natus est)

exe. de leg. (ed. de Boor) p. 176, 11 s.: ἡ . . . τοῦ Περσῶν βασιλέως (δμολογία) γράμμασι μὲν ἐγράφη Περσικοῖς, τῇ δὲ Ἑλληνίδι φωνῇ κατὰ ταῦτα δῆπουθεν ἰσχύει¹⁰ τὰ ῥήματα· Θεῖος, ἀγαθός, εἰρηνοπάτριος, ἀρχαῖος Χοσρόης, βασιλεὺς βασιλέων, εὐτυχής, εὐσεβής, ἀγαθοποιός, ᾧτινι οἱ θεοὶ μεγάλην τύχην καὶ μεγάλην βασιλείαν δεδώκασι, γίγας γιγάντων, ὃς ἐκ θεῶν χαρακτηρίζεται, Ἰουστινιανῷ Καίσαρι, ἀδελφῷ ἡμετέρῳ.

¹⁵ ib. 182, 21 s.: . . . ἐνομίσθη τὰ περὶ τῶν ἐν Περσίδι Χριστιανῶν, ὥστε καὶ νεῶς οἰκοδομεῖν καὶ ἐπιθειάζειν σφᾶς ἀδεῶς καὶ τοὺς χαριστηρίους ὕμνους, καθὰ νενόμισται ἡμῖν, ἀκωλύτως ἐπιτελεῖν, ἀλλὰ γὰρ μήτε καταναγκάζεσθαι εἰς μαγικὴν μετιέναι θρησκείαν, μήτε μὴν²⁰ κλυτεῖν ἀκουσίως τοὺς παρὰ Μήδοις νενομισμένους θεοὺς, καὶ οἱ Χριστιανοὶ δέ, ὥστε ἤκιστα καὶ οἶδε τολμῶεν μετατιθέναι μάγους ἐς τὴν καθ' ἡμᾶς δόξαν. ἐκράτησε δὲ ὥστε καὶ τοὺς θρήσκοντας τοῖς Χριστιανοῖς ἐπ' ἔξουσίας εἶναι θάπτειν ἐν τάφοις, ἧ νενόμισται παρ' ἡμῖν.

Isidorus Hispalensis

(c. 560—636 vixit)

²⁵ etymolog. (ed. Lindsay) VIII, 9, 1: magorum primus Zoroastres rex Bactrianorum, quem Ninus rex Assyriorum proelio interfecit: de quo Aristoteles scribit quod vicies centum milia versuum ab ipso condita indicibus voluminum eius declarentur.

10 εἰρηνοποιός (in εἰρηνοπριος corruptum)? 12 μεγάλην τύχην Niebuhr μετὰ τ. O(mnium codicum consensus) 19 εἰς uncis inclus. Hoeschel del Nie sed habet etiam Suidas v. θεοκλυτήσαντες θεοκλυτεῖν Suid θεοκλυτεῖν O 26 Bactr. fuit quem C(Leidensis)¹.

chron. (Migne, PL LXXXIII) 12: per idem tempus Ninus rex Assyriorum regnavit . . . hac aetate magica ars in Perside a Zoroaste Bactrianorum rege reperta est. a Nino rege occiditur.

Theophylactus Simocatta

(c. 610—640 scripsit)

hist. (ed. de Boor) IV, 8, 5. 175: Χοσρόης, βασι-⁵ λεύς βασιλέων, δυναστευόντων δεσπότης, κύριος ἔθνων, εἰρηνάρχης, τοῖς ἀνθρώποις σωτήριος, ἐν θεοῖς μὲν ἀνθρωπος ἀγαθὸς καὶ αἰώνιος, ἐν δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεὸς ἐπιφανέστατος, ὑπερένδεξος νικητῆς, ἠλίψ συνανατέλλων καὶ τῇ νυκτὶ χαριζόμενος ὄμματα . . . Βαράμ, στρατηγῷ Περ-¹⁰ σῶν, ἡμετέρῳ δὲ φίλῳ.

ib. 10, 2. 178: εἰς τὸν οὐρανὸν ἀποβλέψας καὶ τοῦ δημιουργοῦ εἰς ἔννοιαν γεγονῶς ἀγνωμονῶν τε τοὺς ἐπιπλάστους θεοὺς τῷ τε Μίθρα μηδὲν τι τῆς ἐλπίδος προσ-¹⁵ ενεγκάμενος εἰκότως ἡμαύρωσε τὸ τῶν κινδύνων ὄζυρρον, καὶ τὴν πίστιν μεταβαλόμενος μεταβάλλει καὶ τὴν τύχην πρὸς δεξιότητα.

ib. 16, 5. 196: δουλαγωγοῦνται γὰρ λέοντες, καὶ δράκοντες ἀποπνίγονται, καὶ Βῆλ καὶ Μίθρας ἀνδραποδίζονται.

Chronicon paschale

(post 629 scriptum est)

(Migne, PG XCII) p. 148: Πέρσαις νόμος γαμεῖν τὰς²⁰ ἑαυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφάς.

ib. 149: ἔξ αὐτοῦ . . . τοῦ γένους (sc. τοῦ Νίνου) ἐγεννήθη καὶ ὁ Ζωρόαστρος ὁ ἀστρονόμος Περσῶν ὁ περιβόητος, ὅστις μέλλων τελευτᾶν ἠῤῥητο ὑπὸ πυρὸς ἀναλωθῆναι οὐρανοῦ, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις, ὅτι „Ἐὰν καύση με²⁵ τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὁστέων ἐπάρατε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείπει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς ὑμῶν χώρας ὅσον χρόνον φυλάττετε τὰ ἐμὰ ὀστέα.“ καὶ εὐξάμενος τὸν Ὠρίωνα ἀπὸ πυρὸς ἀερίου ἀνηλώθη. καὶ ἐποίησαν οἱ Πέρσαις καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἔχουσι φυλάττοντες τὸ λείψανον³⁰ αὐτοῦ τεφρωθὲν ἕως νῦν.

Nennius

(saec. 8 exunte scripsit)

hist. Britt. (Mommsen, chronica minora saec. IV. V. VI. VII., vol. III = mon. Germ. hist., auct. antiqu.

23 Ζωροάστρης P (ed. Parisina 1615)

XIII) p. 151: Britus . . . filius Silvii, filii Ascanii, filii Aeneae, filii Anchisae, filii Capen, filii Assaraci, filii Tros, filii Erechtonii. filii Dardani, filii Jovis, filii Saturni, filii Celi, filii Telluris, filii Zoroastres, filii Mesram, filii Cham, filii maledicti ridentis patrem, filii Noe.

Ecloge historiarum

(saec. 9. scripta est)

(anecdota graeca e codd. manuscriptis bibliothecae regiae Parisiensis ed. Cramer II) p. 175: τότε καὶ Νίνος βασιλεὺς Ἀσσυρίων κτίζει πόλιν Νίνον, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν προσηγορίαν ἔθετο, τὴν πάλαι κληθεῖσαν Νινευί, ἣν τὸ πάλαι ὑποκόδομησεν ὁ Ἀσοῦρ· τῷ δὲ χρόνῳ φθαρεῖσα οἰκίζεται ἐν τοῖς προκειμένοις χρόνοις, καθ' οὓς Ζωρόαστρος ὁ μάγος, Βακτηρίων βασιλεὺς ἐγνωρίζετο, ἐφ' ὃν ἐστράτευσε Νίνος, οὗ μετ' ὀλίγον Σεμίραμις Νίνῳ συνοικήσασα, τὰ τεῖχη μεγαλοφυῶς ἐσκεύασατο.

Georgius Syncellus

(post 810 mortuus est)

chronogr. (ed. Dindorf I) p. 147 s.: Ἀλέξανδρος ὁ Πολυίστωρ ἐκ τοῦδε τοῦ βυέ κοσμικοῦ ἔτους βούλεται πάλιν τὴν μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν Χαλδαίων βασιλείαν κατάρξασθαι μυθολογῶν διὰ σάρων καὶ νήρων καὶ σώσσεων βεβασιλευκῆναι Χαλδαίων καὶ Μήδων βασιλεῖς πς' ἐν τρισμυρίοις ἔτεσι καὶ, δδ', τοῦτ' ἔστιν ἐν σάροις θ' καὶ νήροις β' καὶ σώσσοις η', ἅπερ τινὲς τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν ἱστορικῶν οὐ καλῶς ἐξελάβοντο πάλιν εἰς ἔτη ἡλιακὰ ζδ' καὶ μῆνας η', ἅπερ, ὡς φασιν, εἰς τὸ, βυεθ' ἔτος κοσμικὸν συντρέχει. ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ χρόνου τῶν πς' δύο μὲν Χαλδαίων βασιλέων, Εὐηχίου καὶ Χωμασβήλου, πδ' δὲ Μήδων, Ζωροάστρην καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ζ' Χαλδαίων βασιλεῖς εἰσάγει, ἔτη κρατήσαντας ἡλιακὰ ρδ', ὁ αὐτὸς Πολυίστωρ.

ib. p. 315: ὅτι . . . ἀσυμφώνως οἱ τῶν Ἑλλήνων ἱστορικοὶ γεγράφασι περὶ τῶν χρόνων καὶ τῶν βασιλέων τούτων παρέστω Κεφαλίων ἐπίσημος εἰς, οὐχ ὁ τυχῶν, οὕτω φάσκων „ἄρχομαι γράφειν ἀφ' ὧν ἄλλοι τε ἐμνημόνευσαν καὶ τὰ πρῶτα Ἑλλάνικός τε ὁ Λέσβιος καὶ Κτησίης ὁ Κνίδιος, ἔπειτα Ἡρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασεύς. τὸ παλαιὸν τῆς Ἀσίας ἐβασίλευσαν Ἀσσύριοι, τῶν δὲ ὁ Βήλου Νίνος.“

19 δδ' Goar, δπ' in marg. 24 legebatur εῖηχοι οὐ.

25 Ζωροάστρην Β (Parisinus 1764) Ζωροάστριν Go

εἶτ' ἐπάγει γένεσιν Σεμιράμεως καὶ Ζωροάστρου μάγου ἔτη τε νβ' τῆς Νίνου βασιλείας.

Georgius monachus

(post 842 scripsit)

chron. (ed. de Boor) I, 4: μετὰ . . . Κρόνον ἐβασίλευσε Νίνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἔτη νβ'. ὅς γε τὴν οἰκίαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶν μητέρας καὶ ἀδελφὰς διὰ τὸ καὶ τὸν Δία λαβεῖν τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἥραν. . . . ἔξ οὗ ἐγένετο καὶ Ζωροάστρως ὁ περιβόητος Περσῶν ἀστρονόμος. ὅς μέλλων τελευτᾶν ἠύχето ὑπὸ οὐρανοῦ πυρὸς ἀναλωθῆναι, εἰπὼν τοῖς Πέρσαις· ἐὰν καὶ καύση με τὸ πῦρ, ἐκ τῶν καιομένων μου ὁστέων λάβετε καὶ φυλάξατε, καὶ οὐκ ἐκλείψει τὸ βασίλειον ἐκ τῆς χώρας ὑμῶν, ὅπως φυλάττεται τὰ ὀστά μου. καὶ εὐζάμενος τῷ Ὀρίωνι ὑπὸ αἰρίου πυρὸς ἀνηλώθη. καὶ λαβόντες οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν τεφρωθέντων ὁστέων ἔχουσι φυλάττοντες ἕως ἄρτι. 15

Babanus Maurus

(856 mortuus est)

de universo (Migne, PL CXI) 15, 4: Magorum primus Zoroastes, rex Bactrianorum, quem nimis [Ninus], rex Assyriorum, praelio interfecit. de quo Aristoteles scribit, quod vicies centum millia versuum ab ipso condita indicibus voluminum eius declarentur. 20

Hincmarus Rhemensis

(c. 806—882 vixit)

de divortio Lotharii et Tetbergae interr. (Migne, PL CXXV) 15: haec autem vanitas magicarum artium ex traditione angelorum malorum in toto terrarum orbe, auctore Zoroastre rege Bactrianorum, quem Ninus rex Assyriorum proelio interfecit, et propagatore Democrito, plurimis saeculis valuit. 25

Photius

(Constantinopolis patriarcha 856—867 necnon 878—886 fuit.)

bibl. (Migne, PG CIII) 72, 1: ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις κγ'.

1 Ζωροαστρουβάτου Α (Parisinus 1711) Ζωροαστρουβάτου Β Ζωροαστρουβάτου Γο Ζωροάστρου μάγου Scaliger 2 ἔτει Σκαῖ ἔτη τε vulgo. 8 Ζωροάστρως F (Vindobonensis hist. gr. 65) P (Coislinianus 305)

ib. 9: οὗτος (sc. Καμβύσης) βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν διὰ Βαγαπάτου τοῦ εὐνούχου εἰς Πέρσας ταφῆναι.

ib. 15: βασιλεύει . . . τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τοῦ ἵππου, καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, πρώτου μηχανῆ τινι καὶ τέχνῃ, ἐπειδὴ ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐγένετο, χρημετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνήρηται. Δαρεῖος προστάσσει τάφον ἑαυτῷ κακασκευασθῆναι ἐν τῷ δισσῷ ὄρει, καὶ κακασκευά-
10 Ζεταί.

ib. 17: Δαρεῖος . . . τὴν γέφυραν διαβάς Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι, καὶ ὅτι τὸν βωμὸν ὃν περὶ Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὄνόματι διαβατηρίου Διός, ἠφάνισαν.

15 ib. 21: ὁ . . . Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας, ὅτι τε Χαλκηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν, ὡς ἤδη εἶρηται, ἐπειράθησαν, καὶ ὅτι τὸν βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος καθεῖλον.

ib. 54: ἦν . . . ὁμοπατρία αὐτῷ (sc. τῷ Τεριτούχμῃ) 20 ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τῷ εἶδει καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρῶν δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγγινόμενος ἐμίσει Ἀμῆστριν κτλ.

ib. 57: περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα (sc. τοῦ Ἄρτοξέρξου) διὰ τοῦ πυρὸς παρὰ τὸν νόμον· ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος 25 Ἑλλανίку καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται.

ib. 59: ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κῦρον, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα.

ib. 81: ἀνεγνώσθη βιβλιδάριον* Θεοδώρου Περὶ τῆς 30 ἐν Περσίδι μαγικῆς, καὶ τίς ἢ τῆς εὐσεβείας διαφορά, ἐν λόγοις τρισί. . . καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ προστίθεται τὸ μιαρὸν Περσῶν δόγμα, ὃ Ζαράδης εἰσηγήσατο, ἦτοι περὶ τοῦ Ζουρουάμ, ὃν ἀρχηγὸν πάντων εἰσάγει, ὃν καὶ Τύχην καλεῖ· καὶ ὅτι σπένδων, ἵνα τέκη τὸν Ὀρμίσδαν, 35 ἔτεκεν ἐκεῖνον καὶ τὸν Σατανάν. καὶ περὶ τῆς αὐτῶν αἰμομιξίας. καὶ ἀπλῶς τὸ δυσσεβὲς καὶ ὑπέραισχρον δόγμα κατὰ λέξιν ἐκθεῖς ἀνασκευάζει ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

31 ἐκτίθεται ε
αὐτῆς αὐτῶν ε.

32 Ζασράδης ε

33 Ζαρουάμ ε

35 τῆς

Menologium Graecorum

(867—888 scriptum est)

(ed. Albani) III p. 44: ἡ τοῦ Χριστοῦ Μάρτυς Φερβούθη μετὰ τὴν ἄθλησιν καὶ τελείωσιν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Συμεῶν τοῦ Ἐπισκόπου, ἐν οἰκίῳ ἡσυχάζουσα μετὰ τῆς ἀδελφῆς, καὶ τῆς δούλης αὐτῆς, ἐδίδασκε τοὺς προσερχομένους αὐτῇ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐφθόνουν δὲ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εὐρόντες πρόφασιν, ἐφόνευσαν αὐτὰς τρόπῳ τοιοῦτῳ. ἡ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Σαβωρίου γυνὴ περιποιεῖτο τοὺς Ἰουδαίους. ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον ἠσθένησε, προσῆλθον αὐτῇ, καὶ διέβαλεν τὰς ἀγίας. εἰπόντες οὕτως; ὅτι διὰ τὸ φονευθῆναι παρὰ τοῦ ἀνδρός σου τὸν Ἐπίσκοπον Συμεῶνα, αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ κατειργάσαντό σε διὰ μαγείας, ὅπως ἀποθάνης. ἀλλὰ εἰ βούλει ὑγιᾶναι, πρόσταξον, καὶ χισθήτωσαν μέσον, καὶ κρεμασθήτωσαν τὰ διχοτομήματα αὐτῶν, καὶ διέλθε μέσον, καὶ ὑγιανεῖς. καὶ τούτου γενομένου, αἱ μὲν ἄγιοι ἀπέλαβον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἡ δὲ βασίλισσα πρὸς τὸ μὴ ὑγιᾶναι, ἐκληρονόμησε καὶ τὴν γεεννᾶν.

Suidas

(saec. 10. scripsit)

Iex. (ed. Bekker): Ζωροάστρης Περσόμηδος σοφός, ὃς καὶ πρῶτος ἦρξε τοῦ παρ' αὐτοῖς πολιτευομένου ὀνόματος τῶν Μάγων. ἐγένετο δὲ πρὸ τῶν Τρωικῶν ἔτεσι φ'. φέρεται δὲ αὐτοῦ περὶ φύσεως βιβλία δ', περὶ λίθων τιμίμων ἓν, ἀστεροσκοπικά, ἀποτελεσματικά βιβλία ε'.

Ζωροάστρης ἀστρονόμος ἐπὶ Νίνου βασιλέως Ἀσσυρίων, ὅστις ἠὔξατο ὑπὸ πυρὸς οὐρανοῦ τελευτῆσαι, παρεγγυήσας τοῖς Ἀσσυρίοις τὴν τέφραν αὐτοῦ φυλάττειν· οὕτω γὰρ αὐτοῖς ἡ βασιλεία οὐκ ἐκλείψει διὰ παντός. ὅπερ μέχρι νῦν πεφύλακται παρ' αὐτοῖς.

Ζωρομάσδρης Χαλδαῖος σοφός ἔγραψε μαθηματικά καὶ φυσικά.

Μάγοι. παρὰ Πέρσαις οἱ φιλόσοφοι καὶ φιλόθεοι, ὧν ἦρχε Ζωροάστρης, καὶ μετὰ τοῦτον κατὰ διαδοχὴν Ὅστάναι καὶ Ἀστράμψυχοι.

Πυθαγόρας Σάμιος . . . ἤκουσε πρῶτον Φερεκύδου τοῦ Συρίου ἐν Σάμῳ, εἶτα Ἑρμοδάμαντος ἐν τῇ αὐτῇ Σάμῳ, . . . εἶτα Ἀβάριδος τοῦ Ὑπερβορέου καὶ Ζάρητος τοῦ μάγου.

Georonica

(eodem tempore scripta sunt)

(rec. Beckh) I, 7: ὅτι ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰδέναι, πότε ἡ σελήνη γίνεται ὑπὲρ γῆν, πότε δὲ ὑπὸ γῆν. Ζωροάστρου κτλ.

ib. 8: περὶ τῆς τοῦ κυνὸς ἐπιτολῆς καὶ τῆς προγνώ-
5 σεως τῶν ἐξ αὐτῆς συμβαινόντων. τοῦ αὐτοῦ κτλ.

ib. 10: σημειώσεις τῶν ἀποτελουμένων ἐκ τῆς πρώτης βροντῆς καθ' ἕκαστον ἔτος, μετὰ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολήν. Ζωροάστρου κτλ.

ib. 12: δωδεκαετηρὶς τοῦ Διός, καὶ ὅσα ἀποτελεῖ
10 περιπολεύων τοὺς δώδεκα οἴκους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου. Ζωροάστρου κτλ.

ib. II, 15: προγνωστικόν, ὥστε εἰδέναι, ποῖα τῶν σπειρομένων γενήσονται εὐθαλή. Ζωροάστρου κτλ.

ib. V, 46: ἐν ποίῳ οἴκῳ οὔσης τῆς σελήνης χρῆ
15 τρυγᾶν, καὶ ὅτι ληγούσης αὐτῆς καὶ ὑπογείου οὔσης τὸν τρυγητὸν δεῖ ποιεῖν. Ζωροάστρου κτλ.

ib. VII, 5: περὶ ἀνοίξεως πίθων, καὶ τί χρῆ παραφυλάττεσθαι τῷ καιρῷ τῆς τούτων ἀνοίξεως. Ζωροάστρου κτλ.

ib. 6: περὶ μεταγγισμοῦ οἴνου, καὶ πότε χρῆ μεταν-
20 τλεῖν τοὺς οἴνους, καὶ ὅτι διαφορὰν ἔχει ὁ ἐν τῷ αὐτῷ πίθῳ ἐμβεβλημένος οἶνος. τοῦ αὐτοῦ κτλ.

ib. 11: ὥστε ὑπὸ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν μὴ τρέ-
πεσθαι τοὺς οἴνους. Ζωροάστρου κτλ.

ib. X, 83: δένδρον ἄκαρπον καρποφορεῖν. Ζωροά-
25 στρου κτλ.

ib. XI, 18, 11: Ζωροάστρης δὲ λέγει, ἐπὶ ἐνιαυτὸν
ἓνα μὴ ἀλγεῖν τοὺς ὀφθαλμούς, τὸν ἐν πρώτοις ἰδόντα
ἐπὶ τοῦ φυτοῦ μεμυκυίας κάλυκας, καὶ τρισὶν ἐξ αὐτῶν
30 ἀπομαζάμενον τὰ ὄμματα, καὶ ἐπὶ τοῦ φυτοῦ τὰ ῥόδα καταλιπόντα.

ib. XIII, 9, 10: Ζωροάστρης φησί, τῆς θρίδακος τὸ σπέρμα μετὰ οἴνου ποθὲν ἰάται τοὺς σκορπιοδήκτους.

ib. 16: περὶ κανθαρίδων. Ζωροάστρου κτλ.

ib. XV, 1: περὶ φυσικῶν συμπαθειῶν καὶ ἀντιπα-
35 θειῶν. Ζωροάστρου κτλ.

Constantinus Cephalas

(917 protopapas palatii regii fuit)

anthol. pal. (ed. Stadtmüller) VII, 162:

Εὐφράτην μὴ καίε, Φιλώνυμε, μηδὲ μιήνης
 πῦρ ἐπ' ἐμοί· — Πέρσης εἰμι καὶ ἐκ πατέρων,
 Πέρσης αὐθιγενής, ναὶ δέσποτα· πῦρ δὲ μιήνα
 ἡμῖν τοῦ χαλεποῦ πικρότερον θανάτου· —
 ἀλλὰ περιστείλας με δίδου χθονί. μηδ' ἐπὶ νεκρῷ 5
 λουτρὰ χέης· σέβομαι, δέσποτα, καὶ ποταμούς.

Eutychius

(940 mortuus est)

ann. (Migne, PG CXI) 261—263: Samardius . . .
 magus cognominatus est quod ipsius tempore floruerit
 Persa quidam nomine Zoradasht, qui magorum religionem
 condidit aedibus igni dedicatis. 10

Hugo a S. Victore

(c. 1097—1141 vixit)

adnotat. elucidat. in pentateuch. (Migne, PL CLXXV),
 in gen. 11: Assur . . ., recedens in terram quae
 postea ab ipso dicta est Assyria, multiplicatus est usque
 ad regem Ninum, qui ab eius progenie ortus est. hic
 condidit civitatem, et vicit Cham in bello, qui usque ad
 illud tempus vixerat: factus rex Bactriae Nino vicinus, 15
 et vocatus Zoroastres inventor, et auctor maleficae ma-
 thematicae artis.

Eustathius

(saec. 12 vixit)

ad Iliad. (ed. Lipsiensis) 14, 731: ὀρχηστὸν . . .
 λέγει ἂν τὴν ἐπαινουμένην, ὁποῖα καὶ ἡ τῶν Περσῶν, περὶ
 ὧν ἱστορεῖται ὅτι Πέρσαι ὡς περ ἵππευεῖν, οὕτω καὶ ὄρ- 20
 χεῖσθαι ἐμάνθανον, νομίζοντες ἐντεῦθεν ἐμμελή τινὰ λαμ-
 βάνειν γυμνασίαν τῆς τοῦ σώματος ῥώμης. λέγονται δὲ
 καὶ παρὰ βασιλεῖ Ἀντιόχῳ τῷ ἐπικληθέντι Μεγάλῳ ἐν τῷ
 δεῖπνῳ πρὸς ὄπλα ὀρχεῖσθαι οὐ μόνον οἱ βασιλέως φίλοι,
 ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς. 25

ad Odyss. (ed. Lipsiensis) 18, 3: παρὰ . . . Πέρ-
 σαις, ὡς φησι Δούρις, ἐφίεται τῷ βασιλεῖ μεθύσκεσθαι
 ἡμέρα μίᾳ, ἐν ἣ τῷ Μίθρᾳ ἔθουον, ὅτε καὶ τὸ Περσικὸν ὠρ-
 χεῖτο· τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς τῆνικαῦτα. εἰ δὲ ὁ Πέρσης

Δαρείος, ὁ τοὺς μάγους ἀνελών, ἐπιγεγραμμένον εἶχε τῷ αὐτοῦ μνήματι τό, ἡδυνάμην καὶ οἶνον πίνειν πολὺν καὶ τοῦτον φέρειν καλῶς, πολυπότης μὲν ἂν εἴη, μέθυσος δὲ οὐ.

Georgius Cedrenus

(eodem tempore vixit)

hist. comp. (ed. Bekker) I p. 29 s.: ἐκ τοῦ γένους
 5 . . . αὐτοῦ (sc. Νίνου) καὶ Ζωροάστρης ὁ περιβόητος ἀστρο-
 νόμος ἐν Πέρσαις γενόμενος ἠΰξατο ὑπὸ πυρὸς ἀερίου
 κεραυνωθῆναι καὶ ἀναλωθῆναι, ἐντειλάμενος τοῖς Πέρσαις
 τὰ ὄστᾶ αὐτοῦ μετὰ τὴν καῦσιν ἀναλαβεῖν καὶ φυλάττειν
 αὐτοὺς καὶ τιμᾶν· καὶ ἕως οὔ, φησί, σώσεσθε ταῦτα, τὸ
 10 βασιλείον τῆς ὑμῶν χώρας οὐκ ἐκλείπει οὕτως οὖν τού-
 του πυρὶ οὐρανίῳ τεφρωθέντος τὰ λείψανα αὐτοῦ διὰ τι-
 μῆς εἶχον οἱ Πέρσαι, ἕως τούτου καταφρονήσαντες καὶ
 τῆς βασιλείας ἐξέπεσον.

Joannes Tzetzes

(eodem tempore vixit)

hist. var. chil. (ed. Kiessling) 66, 39 s.:
 15 Χοσρόης ἄναξ ἦν Περσῶν ἐν χρόνοις Ἡρακλείου
 τοῖς ἀνακτόροις τοῖς αὐτοῦ τοῖς περὶ τὴν Περσίδα
 ἐν τοῖς ὀρόφοις οὐρανὸν ἔχων τεχνιτευθέντα,
 ἐξ οὗ βρονταὶ καὶ κεραυνοὶ μηχανητοὶ καὶ ὄμβροι,
 20 ἐστιωμένων πρέσβων, ἐρρήγγυντο πρὸς θάμβος.
 ἐπτὰ δὲ χρόνοις πολεμῶν Ἡράκλειος τοῖς Πέρσαις,
 σκάπτων Περσίδα σύμπασαν καὶ πυρπολῶν καὶ καίων,
 καὶ τὸν πυρφόρον οὐρανὸν κατέκαυσεν ἐκείνον
 σὺν τοῖς Χοσρόου σύμπασιν οἷς εἶπον ἀνακτόροις,
 καὶ πῦρ Περσῶν κατέσβεσεν, ὅπερ εἰς σέβας εἶχον,
 25 ἐκ κεραυνοῦ μὲν ἀναφθὲν ὑπὸ Πέρσεως πάλαι,
 λυχνοκαΐας δὲ πυρσοῖς τοῖς ἀειδιαδόχοις
 καὶ συνεχέσι δὲ πυρραῖς, μεγάλαις, λαβροτάταις,
 ἐπιμελῶς τηρούμενον μέχρι τοῦ τότε χρόνου,
 ὑφ' Ἡρακλείου δὲ σβεσθέν, μέγα πένθος Περσίδι κτλ.

Scholia in Nicandri Theriaca

(eodem tempore scripta sunt)

30 (Schneider, Nicandrea) 613: μάγοι . . . καὶ Σκύθαι
 μυρικίνῳ μαντεύονται. Δίωνων δὲ καὶ ἐν τῷ πρώτῳ τῆς
 τρίτης συντάξεως καὶ τοὺς μάντεις φησὶ Μήδους ῥάβδοις

9 αὐτά? 30 μαντεύονται ξύλῳ. καὶ γὰρ ἐν πολλοῖς τόποις
 ῥάβδοις μαντεύονται, δίωνων δὲ — μαντεύεσθαι A(Ildina ed.)

μαντεύεσθαι . . . καὶ Μητρόδωρος ἐν τῷ περὶ συνηθείας ἀρχαιότατον εἶναι φησι φυτὸν τὴν μυρικήν καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἐν τῇ τοῦ Διὸς πομπῇ ἐστεφανῶσθαι μυρικήν, καὶ παρὰ Μήδοις τοὺς μάγους.

Joannes Antiochenus

(medio saec. 12 vixit)

exc. Salmas. (Mueller, fragm. hist. graec. IV) 386: Νίνος . . . ἔγημεν Ρέα^ν τὴν [καὶ] Σεμίραμιν, τὴν οἰκείαν⁵ μητέρα· ἔξ οὗ ὁ νόμος παρὰ Πέρσαις γαμεῖν τὰς μητέρας. τότε ἐφάνη καὶ Ζωροάστρης ὁ ἀστρονόμος, ὅστις ἠϋζατο ὑπὸ πυρὸς οὐρανοῦ τελευτῆσαι, εἰπὼν Ἀσσυρίοις τὴν ἑαυτοῦ τέφραν τηρεῖν· οὕτω γὰρ αὐτῶν τὴν βασιλείαν μὴ ἐκλείπειν.

10

Petrus Comestor

(c. 1170 scripsit)

hist. schol. (Migne, PL CXCVIII), liber gen. c. 39: Ninus vicit Cham, qui adhuc vivebat, et regnabat in Bractia [al. Thracia], et dicebatur Zoroastres inventor magicæ artis, qui et septem liberales artes, in quatuordecim columnis scripsit, septem aeneis, et septem lateritiis, contra utrumque iudicium [al. diluvium].

15

ib. c. 47: Abram peritus astrorum, in quibus etiam secundum quosdam Zoroastren magicæ artis inventorem instituit, noverat quod intemperies aeris, quæ fit ex elevatis, vel depressis planetis, semper usque ad quinquaginta annos ad temperiem redeunt, et quod vidit fieri²⁰ in astris voluit imitari in terris.

Michael Glycas

(saec. 12 exeunte scripsit)

ann. (ed. Bekker) p. 2, 43 s.: μετὰ . . . Κρόνον ἐβασίλευσε Νίνος ἔτη νβ', ὅς γε τὴν οἰκείαν μητέρα Σεμίραμιν λαβὼν εἰς γυναῖκα, νόμος ἐγένετο Πέρσαις λαμβάνειν τὰς ἑαυτῶν μητέρας καὶ ἀδελφάς. ἔξ οὗ γένους ἐγένετο²⁵ καὶ Ζωροάστρης ὁ περιβόητος Περσῶν ἀστρονόμος, ὃς εἶπε τοῖς Πέρσαις, „ἐὰν καύσῃ με τὸ οὐράνιον πῦρ“, (τοῦτο γὰρ καὶ ἠϋχετο) „λάβετε ἐκ τῶν ὀστέων μου, καὶ φυλάσσετε εἰς σύστασιν τῆς βασιλείας ὑμῶν“. ὃ δὲ καὶ γέγονεν. ἐν δὲ ταῖς ἱστορίαις αἷς ἐχρήσατο κατὰ Ἰουλιανοῦ ὁ θεο-³⁰λόγος μέγας Γρηγόριος καὶ τάδε φησί. τὴν ἀστρονομίαν λέγονται πρῶτον εὐρηκέναι Βαβυλώνιοι διὰ Ζωροάστρου,

δεύτερον δὲ ἐδέξαντο οἱ Αἰγύπτιοι. τὴν δὲ μαγείαν εὗρον Μῆδοι, εἶτα Πέρσαι. διαφέρει δὲ μαγεία γοητείας, καὶ ἡ μὲν μαγεία ἐπίκλησίς ἐστιν, ὡς φασιν, δαιμόνων ἀγαθοποιῶν πρὸς ἀγαθοῦ τινὸς σύστασιν· γοητεία δὲ ἐστὶν δαιμόνων κακοποιῶν περὶ τοὺς τάφους εἰλουμένων ἐπὶ κακοῦ τινὸς σύστασιν. γοητεία δὲ ἤκουσεν ἀπὸ τῶν γῶν καὶ τῶν θρήνων τῶν ἐν τοῖς τάφοις γινομένων, μαγεία δὲ ἀπὸ Μαγουσαίων ἦτοι Περσῶν, ὅθεν ἔσχε καὶ τὴν ἀρχήν· Μαγῶς ἐγχεωρίως οἱ Πέρσαι λέγονται.

Nicephorus Callisti

(c. 1320 scripsit)

10 *eccles. hist.* (Migne, PG CXLVI) XIV, 18: περιφανῶς ὁ Πέρσης (sc. Ἰσδιγέρδης) διὰ πολλῆς ἦγε τιμῆς Μαρουθᾶν . . . οἱ δὲ Μάγοι τοσαύτην ὀρῶντες τιμὴν περὶ τὸν Ῥωμαίων ἐπίσκοπον . . . , καθ' ἑαυτοὺς ὑπεκνίζοντο, καὶ ἀνωμάλως εἶχον τῶν λογισμῶν, δεδοικότες μὴ τῇ πρὸς
15 ἐκείνον στοργῇ καὶ τὸ ἐκείνου σέβας ἀστάσῃται. καὶ γὰρ καὶ κεφαλῆς ἄλλος χρόνιον καὶ δεινῶς πιέζον Ἰσδιγέρδην, Μαρουθᾶς εὐχαῖς τὸ θεῖον ἐκδυσωπῶν, εὐθὺς ἐθεράπευεν· ὁ Μάγοι πάντα πράξαντες ἀπηγόρευον. ἀπάτη γοῦν μετελθεῖν ἐπειρῶντο τὸν βασιλέα. ἐπεὶ γοῦν οἱ Πέρσαι τὸ πῦρ
20 ὡς ἐπίπαν λατρεύουσι, καὶ μάγους ἐκείνους καλοῦσιν οἱ τὰ στοιχεῖα μᾶλλον θεοποιούσιν· εἰωθὸς δ' ἦν βασιλεῖ τὸ διηνεκῶς καιόμενον πῦρ προσκυνεῖν, ἄνδρα τινὰ ὑπὸ γῆν κατορῶσαντες, ᾧ εἰώθει ἐκείνος καιρῷ ἔρχεσθαι, φθέγγεσθαι παρηγγύων οἱ μάγοι· „ἔξω θυρῶν τὸν βασιλέα χρῆναι γενέσθαι,
25 ἀσεβῆ γὰρ τῷ θεῷ κρίνεσθαι, ὅτιπερ οἷα θεοφιλή τὸν ἱερέα Χριστιανῶν νομίζων διαφερόντως φιλοῖη“. ὁ δὲ ἤτ' ἀκούσας ὁ Πέρσης, ἐβουλεύετο τὸν Μαρουθᾶν, αἰδοῖ μὲν, ὅμως δ' οὖν ἀφ' ἑαυτοῦ βάλλειν. ὁ δὲ Μαρουθᾶς τῷ πρὸς θεὸν φίλτρῳ ταῖς εὐχαῖς μάλα προσκείμενος, ῥαδίως ἐμυεῖτο ὅθεν ὁ δόλος τοῖς Πέρσαις ἐγένετο· καὶ προσῖων
30 Ἰσδιγέρδην, „μὴ οὕτω παίζου, φησί, βασιλεῦ· ἄλλ' εἰσῶν, ὅτε σοι προσυπαντήσαι τὴν φωνὴν αἴσθοιο, ὑπορῶσαι κάτωθεν κέλευε· καὶ ὁ δόλος πρόχειρος ἔσται φαινόμενος. τὸ γὰρ πῦρ φθέγγεσθαι οὐδαμῶς ἔστι· πῶς γάρ, ἄψυχον
35 ὄν; ἄλλ' ἀνθρωπίνῃ τέχνῃ τοῦτο δραματοῦργεῖ.“ πείθεται τοῖς ῥήμασιν Ἰσδιγέρδης. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐθις εἰς τὸν οἰκίσκον εἰσῆι, ἔνθα τὸ ἄσβεστον πῦρ ἐφρουρεῖτο, καὶ τῆς ἴσης μετεἰλήχει φωνῆς, αὐτίκα τὸν τόπον ὀρύττειν ἐκέλευε· καὶ ὁ κάτωθεν θεὸς εἶναι ὑποκρινόμενος ἄνθρωπος εἶναι
40 ἠλέγχετο. περιοργῆς οὖν γενόμενος διὰ τοῦτο ὁ Πέρσης,

τὸ τῶν μάγων γένος ἀπεδεκάτωσεν. οὗ γενομένου, Μαρουθᾶ ἐνετέλλετο, ὅποι δὴ βουλομένῳ εἴη τῆς Περσῶν γῆς, ἐκκλησίαν ἐξανιστᾶν. κἀντεῦθεν ὁ Χριστιανισμὸς καθημέραν ὡς εἶπεν καὶ παρὰ τοῖς Περσῶν ὀρίοις ἀδεῶς ἐπλατύνετο. καὶ ὁ μὲν Μαρουθᾶς, τότε μὲν τῆς πρεσβείας οἱ τελεσθεΐ-⁵σης ἐφ' ᾧ παρεγένετο, ἐπὶ τὴν Κωνσταντίνου ὑπέστρεψε· δεῆσαν δὲ πάλιν ἐλθεῖν, ἀντεπέμπετο πρεσβείαν πράττων. οἱ δὲ μάγοι αὖθις τὰ ἴσα σκευωροῦντες ἦσαν, οἰκονομοῦντες ὡς ἂν μὴ ἐπίσης αὐτῷ χρῶτο ὁ βασιλεύς, ὅσα γε τὰ ἐς τιμὴν. καὶ δὴ μηχανῇ τινι ἀφόρητόν τινα δυσοδομίαν¹⁰ ἐνήργουν, ὅθεν εἰωθὸς ἦν ἐκείνῳ διέρχεσθαι. καὶ συβῆραπτοντες ἐν διαβολαῖς ἦσαν, ὡς ἄρα ταύτην οἱ τῷ ἱερεὶ Χριστιανῶν συνόντες ἐποίουν. ἐν ὑποψία δὲ ὧν ὁ κρατῶν τοῖς φθάσασι καὶ ταύτην τοὺς μάγους ῥαδιουργῆσαι, σπουδῇ τῇ πάσῃ τοὺς αὐθέντας τῆς πράξεως ἀνισχεύων ἠρέυνα.¹⁵ ὡς δ' ἐξ ἐκείνων καὶ αὖθις οἱ δραματουργοὶ τῆς κακίστης ὁδομῆς ἐγνωρίζοντο, πολλοὺς τῶν μάγων καὶ αὖθις τιμωρῖαις ὑπήγε· τὸν δὲ Μαρουθᾶν καὶ ἐν μείζονι ἀνήγε τιμῇ.

INDEX AUCTORUM ALPHABETICUS.

Aelianus 72 s.	Basilius 86.
Aelius Theo 55.	Cassiodorus 98 s.
Aeneas Gazaeus 95.	Catullus 27.
Agatharchides 27.	Celsus 65.
Agathias 99 s.	Cephalio 56.
Agathocles 16.	Chares Mytilenaeus 25.
Alexander Polyhistor 27.	Chronicon paschale 105.
Ambrosius 86.	Cicero 29 s.
Ammianus Marcellinus 84 s.	Claudianus 88.
Appianus 63 s.	Clemens Alexandrinus 67 s.
Apuleius 59 s.	Constantinus Cephalas 111.
Aristides 60 s.	Ctesias 16.
Aristoteles 24.	Curtius Rufus 38 s.
Aristoxenus 25.	Cyprianus 78.
Arnobius 81.	Cyrillus Alexandrinus 89.
Arrianus 57.	Damascius 95.
Athenaeus 66 s.	Dino 24.
Augustinus 88.	Dio Cassius 69.
Bardesanes 69.	Dio Chrysostomus 44 s.

- Diodorus Siculus 27 s.
 Diogenes Laertius 74 s.
 Duris 67.
 Ecloge historiarum 106.
 Epiphanius 86 s.
 Euagrius Scholasticus 104.
 Euandrus 26.
 Eudemus Rhodius 26.
 Eudoxus 26.
 Eusebius Caesareensis 81 s.
 Eustathius 111 s.
 Eutychius 111.
 Firmicus Maternus 82.
 Flavius Vopiscus 81.
 Geoponica 110.
 Georgius Cedrenus 112.
 Georgius monachus 107.
 Georgius Syncellus 106 s.
 Gregorius Nazianzenus 86.
 Gregorius Turonensis 103.
 Hecataeus Teius 26.
 Heraclides Cumanus 23.
 Hermippus 26.
 Hermodorus 22.
 Herodotus 3 s.
 Hesychius 89.
 Hieronymus 87 s.
 Hincmarus Rhemensis 107.
 Hippolytus 76.
 Hugs a S. Victore 111.
 Joannes Antiochenus 113.
 Joannes Malalas 97 s.
 Joannes Tzetzes 112.
 Isidorus Characenus 36.
 Isidorus Hispalensis 104 s.
 Junianus Justinus 64 s.
 Juvenalis 55.
 Lactantius 82.
 Lucianus 58 s.
 Maximus Tyrius 66.
 Menander Protector 104.
 Menologium Graecorum 109.
 Michael Glycas 113 s.
 Minucius Felix 56.
 Nennius 105 s.
 Nicephorus Callisti 114 s.
 Nicolaus Damascenus 30 s.
 Nicomachus Gerasaeus 63.
 Nigidius Figulus 30.
 Nonnus Panopolitanus 89.
 Numenius 70 s.
 Origenes 77 s.
 Orosius 87.
 Ovidius 37.
 Pausanias 61 s.
 Petrus Comestor 113.
 Phanius 25.
 Philo Alexandrinus 37.
 Philo Byblius 56.
 Philostratus 78 s.
 Phoenix 26.
 Photius 107 s.
 Plinius Secundus 41 s.
 Plutarchus 47 s.
 Polyaeus 65.
 Porphyrius 79 s.
 Priscus 93 s.
 Proclus 94.
 Procopius Caesareensis 9
 Procopius Gazaeus 95.
 Pseudo-Callisthenes 71.
 Pseudo-Clemens 82 s.
 Pseudo-Lucianus 74.
 Pseudo Plato 22.
 Pseudo-Plutarchus 54 s.
 Ptolemaeus 57 s.
 Rabanus Maurus 107.
 Scholia in Platonem 96.
 Scholia in Nicandri Ther
     112 s.
 Seneca philosophus 40.
 Sextus Empiricus 70.
 Socrates 89 s.
 Solinus 79.
 Sotio 27.
 Sozomenus 90 s.
 Strabo 31 s.
 Suidas 109.
 Tacitus 55 s.
 Tatianus 65.
 Tertullianus 69 s.
 Theodoretus 93.
 Theodorus Mopsvestensis
 Theophylactus Simocatta
 Theopompus 25.
 Valerius Maximus 38.
 Vitruvius 37.
 Xanthus 3.
 Xenophon 16 s.
 Zenobius 56.

DEMCO
PAMPHLET BINDER
Photomount

